
Treaty Series

*Treaties and international agreements
registered
or filed and recorded
with the Secretariat of the United Nations*

VOLUME 2287

Recueil des Traités

*Traités et accords internationaux
enregistrés
ou classés et inscrits au répertoire
au Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies*

United Nations • Nations Unies
New York, 2005

Copyright © United Nations 2005
All rights reserved
Manufactured in the United States of America

Copyright © Nations Unies 2005
tous droits réservés
Imprimé aux États-Unis d'Amérique

TABLE OF CONTENTS

I

*Treaties and international agreements
registered in December 2004
Nos. 40755 to 40769*

No. 40755. Indonesia and Democratic People's Republic of Korea:	
Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea on scientific and technological cooperation (with annex). Jakarta, 11 July 2002.....	3
No. 40756. Indonesia and Democratic People's Republic of Korea:	
Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income. Jakarta, 11 July 2002	33
No. 40757. Indonesia and Netherlands:	
Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income (with protocol). Jakarta, 29 January 2002.....	107
No. 40758. Indonesia and Islamic Republic of Iran:	
Memorandum of Understanding between the Department of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia and the Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran on the establishment of a committee on bilateral consultations. Tehran, 10 May 2002.....	225
No. 40759. Indonesia and Lao People's Democratic Republic:	
Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Lao People's Democratic Republic on the establishment of a joint commission for bilateral cooperation. Jakarta, 25 April 2002	235
No. 40760. Indonesia and Mongolia:	
Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of Mongolia on plant quarantine cooperation. Jakarta, 7 October 2002	247

No. 40761. Indonesia and Mongolia:

- Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of Mongolia on cooperation in animal health and quarantine service. Jakarta, 7 October 2002 259

No. 40762. Indonesia and China:

- Memorandum of Understanding between the Department of Communications of the Republic of Indonesia and the Ministry of Communications of the People's Republic of China concerning technical cooperation in the field of transportation. Jakarta, 5 June 2001 269

No. 40763. Indonesia and Australia:

- Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of Australia on cooperation in the tourism sector. Canberra, 26 June 2001 287

No. 40764. Indonesia and Sudan:

- Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Republic of Sudan concerning cooperation on education and religious affairs. Jakarta, 15 October 2001 ... 295

No. 40765. Indonesia and Egypt:

- Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Arab Republic of Egypt concerning the cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs. Cairo, 26 February 2001 309

No. 40766. Indonesia and Jordan:

- Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Hashemite Kingdom of Jordan concerning placement of manpower. Jakarta, 2 May 2001 323

No. 40767. Indonesia and India:

- Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Republic of India on the establishment of the Joint Commission. Jakarta, 11 January 2001 337

No. 40768. Indonesia and Egypt:

- Memorandum of Understanding on consultations between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Arab Republic of Egypt. Cairo, 26 February 2001 345

No. 40769. Indonesia and Mexico:

Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of
Indonesia and the Government of the United Mexican States on the
establishment of bilateral consultations. Jakarta, 30 May 2001 357

TABLE DES MATIÈRES

I

*Traités et accords internationaux
enregistrés en décembre 2004
N°s 40755 à 40769*

- N° 40755. Indonésie et République populaire démocratique de Corée :**
- Accord de coopération scientifique et technologique entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée (avec annexe). Jakarta, 11 juillet 2002 3
- N° 40756. Indonésie et République populaire démocratique de Corée :**
- Accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée en vue d'éviter la double imposition et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu. Jakarta, 11 juillet 2002..... 33
- N° 40757. Indonésie et Pays-Bas :**
- Accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu (avec protocole). Jakarta, 29 janvier 2002 107
- N° 40758. Indonésie et République islamique d'Iran :**
- Mémorandum d'accord entre le Département des affaires étrangères de la République d'Indonésie et le Ministère des affaires étrangères de la République islamique d'Iran relatif à l'établissement d'un comité de consultations bilatérales. Téhéran, 10 mai 2002 225
- N° 40759. Indonésie et République démocratique populaire lao :**
- Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République démocratique populaire lao relatif à l'établissement d'une commission conjointe de coopération bilatérale. Jakarta, 25 avril 2002 235
- N° 40760. Indonésie et Mongolie :**
- Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la Mongolie relatif à la coopération en matière des plantes en quarantaine. Jakarta, 7 octobre 2002 247

N° 40761. Indonésie et Mongolie :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la Mongolie relatif à la coopération en matière de santé des animaux et des services de quarantaine. Jakarta, 7 octobre 2002..... 259

N° 40762. Indonésie et Chine :

Mémoire d'accord entre le Département des communications de la République d'Indonésie et le Ministère des communications de la République populaire de Chine relatif à la coopération technique dans le domaine du transport. Jakarta, 5 juin 2001 269

N° 40763. Indonésie et Australie :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement d'Australie relatif à la coopération dans le secteur du tourisme. Canberra, 26 juin 2001 287

N° 40764. Indonésie et Soudan :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République du Soudan relatif à la coopération dans l'enseignement et les affaires religieuses. Jakarta, 15 octobre 2001 295

N° 40765. Indonésie et Égypte :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte relatif à la coopération dans les programmes en matière de population, de planification familiale, de santé reproductrice et d'autonomisation des femmes. Le Caire, 26 février 2001 309

N° 40766. Indonésie et Jordanie :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume hachémite de Jordanie relatif au placement de la main-d'oeuvre. Jakarta, 2 mai 2001 323

N° 40767. Indonésie et Inde :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de l'Inde relatif à la création d'une Commission mixte. Jakarta, 11 janvier 2001 337

N° 40768. Indonésie et Égypte :

Mémoire d'accord de consultation entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte. Le Caire, 26 février 2001	345
---	-----

N° 40769. Indonésie et Mexique :

Mémoire d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement des États-Unis du Mexique relatif à l'établissement de consultations bilatérales. Jakarta, 30 mai 2001	357
---	-----

NOTE BY THE SECRETARIAT

Under Article 102 of the Charter of the United Nations every treaty and every international agreement entered into by any Member of the United Nations after the coming into force of the Charter shall, as soon as possible, be registered with the Secretariat and published by it. Furthermore, no party to a treaty or international agreement subject to registration which has not been registered may invoke that treaty or agreement before any organ of the United Nations. The General Assembly, by resolution 97 (I), established regulations to give effect to Article 102 of the Charter (see text of the regulations, vol. 859, p., VIII).

The terms "treaty" and "international agreement" have not been defined either in the Charter or in the regulations, and the Secretariat follows the principle that it acts in accordance with the position of the Member State submitting an instrument for registration that so far as that party is concerned the instrument is a treaty or an international agreement within the meaning of Article 102. Registration of an instrument submitted by a Member State, therefore, does not imply a judgement by the Secretariat on the nature of the instrument, the status of a party or any similar question. It is the understanding of the Secretariat that its action does not confer on the instrument the status of a treaty or an international agreement if it does not already have that status and does not confer on a party a status which it would not otherwise have.

*

* *

Unless otherwise indicated, the translations of the original texts of treaties, etc., published in this Series have been made by the Secretariat of the United Nations.

NOTE DU SÉCRÉTARIAT

Aux termes de l'Article 102 de la Charte des Nations Unies, tout traité ou accord international conclu par un Membre des Nations Unies après l'entrée en vigueur de la Charte sera, le plus tôt possible, enregistré au Secrétariat et publié par lui. De plus, aucune partie à un traité ou accord international qui aurait dû être enregistré mais ne l'a pas été ne pourra invoquer ledit traité ou accord devant un organe des Nations Unies. Par sa résolution 97 (I), l'Assemblée générale a adopté un règlement destiné à mettre en application l'Article 102 de la Charte (voir texte du règlement, vol. 859, p. IX).

Le terme « traité » et l'expression « accord international » n'ont été définis ni dans la Charte ni dans le règlement, et le Secrétariat a pris comme principe de s'en tenir à la position adoptée à cet égard par l'Etat Membre qui a présenté l'instrument à l'enregistrement, à savoir que pour autant qu'il s'agit de cet Etat comme partie contractante l'instrument constitue un traité ou un accord international au sens de l'Article 102. Il s'ensuit que l'enregistrement d'un instrument présenté par un Etat Membre n'implique, de la part du Secrétariat, aucun jugement sur la nature de l'instrument, le statut d'une partie ou toute autre question similaire. Le Secrétariat considère donc que les actes qu'il pourrait être amené à accomplir ne confèrent pas à un instrument la qualité de « traité » ou d'« accord international » si cet instrument n'a pas déjà cette qualité, et qu'ils ne confèrent pas à une partie un statut que, par ailleurs, elle ne posséderait pas.

*

* *

Sauf indication contraire, les traductions des textes originaux des traités, etc., publiés dans ce Recueil ont été établies par le Secrétariat de l'Organisation des Nations Unies.

I

*Treaties and international agreements
registered in
December 2004
Nos. 40755 to 40769*

---

*Traités et accords internationaux
enregistrés en
décembre 2004
N°s 40755 à 40769*

No. 40755

**Indonesia
and
Democratic People's Republic of Korea**

Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea on scientific and technological cooperation (with annex). Jakarta, 11 July 2002

Entry into force: *3 March 2004 by notification, in accordance with article XI*

Authentic texts: *English, Indonesian and Korean*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
République populaire démocratique de Corée**

Accord de coopération scientifique et technologique entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée (avec annexe). Jakarta, 11 juillet 2002

Entrée en vigueur : *3 mars 2004 par notification, conformément à l'article XI*

Textes authentiques : *anglais, indonésien et coréen*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE DEMOCRATIC
PEOPLE'S REPUBLIC OF KOREA ON SCIENTIFIC AND
TECHNOLOGICAL COOPERATION

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea (hereinafter referred to as the "Parties");

Desiring to promote further the close and friendly relations existing between the Parties;

Considering their common interest to promote and encourage their scientific research and technological progress and have the reciprocal advantages resulting from cooperation in the fields of mutual interest;

Convinced of the need for effective cooperation in the scientific research and technological fields which will enhance the economic and social development of both countries;

Taking into account to the Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea on Economic and Technical Cooperation, signed at Jakarta, on 2 February 1991;

According to the prevailing laws and regulations in their respective countries;

Have agreed as follows:

Article I

The Parties shall contribute to the development of bilateral scientific and technological cooperation, in the areas of mutual interest and on the basis of equality and mutual benefit, in accordance with the provisions of this Agreement and the legislation of the two countries in force.

Article II

The scientific and technological cooperation between scientific and research organizations, enterprises and other entities concerned from both countries shall be carried out through the following:

- a. execution of joint or cooperation on scientific-research projects and programs;
- b. visits and exchanges of scientists, researchers, lecturers and other experts or technical personnel;
- c. exchanges of scientific and technological information and documents;
- d. meetings and organization of various forms, such as joint scientific conferences, joint seminars, workshops and exhibitions on scientific and technological development, etc.;

- e. making available for temporary use or exchanges of equipment and materials that are necessary for such cooperation;
- f. Setting up of joint - research centers and ad hoc research teams;
- g. education, training, and participation in on going programs; and
- h. Other forms of scientific and technological cooperation on the basis of mutual agreements reached by research organizations, enterprises and other cooperating entities.

Article III

The Parties may by mutual consent request for the participation of the third parties in financing and implementation of programmes and projects which will be carried out as modalities of cooperation within the framework of this Agreement.

The Parties shall support the participation of scientific and research organizations, enterprises and others concerned from the two countries in international multilateral scientific and technological programmes and projects.

Scientists, experts and institutions from third countries may be invited to participate in the activities under this Agreement, on the basis of mutual consent of the Parties, unless the otherwise agreed upon.

Article IV

The Parties shall encourage and promote direct cooperation between scientific and technological institutes, enterprises and other entities concerned from the two countries.

Cooperating partners shall, if necessary, conclude appropriate implementing agreements, protocols or contracts within the framework of this Agreement in accordance with the national legislation of the two countries. Cooperating partners shall form the basis for determining the subject matter of joint research, the financial terms and conditions and the utilization of the output of cooperative activities, as well as other relevant issues.

Article V

1. Unless the Parties otherwise decide, cooperative activities shall be conducted in accordance with Implementing Arrangements, which address the matters in this Article and the Annex.

2. Implementing Arrangements shall provide for the protection of Background and Foreground of Intellectual Property.

3. The Parties shall use their best endeavors to ensure that the Participants shall jointly own any Foreground Intellectual Property in accordance with the provisions specified in the Implementing Arrangements which shall be developed and taken into account:

- (a) the intellectual contributions of each participant;
- (b) the financial contributions of each participant;
- (c) the contributions of Background Intellectual Property, research effort and preparatory work of each participant;

- (d) the value of the object and/or materials used as a basis of the research activities;
- (e) the material used in the activities;
- (f) the facilities provided by each participant;
- (g) legal considerations; and
- (h) such other relevant considerations as the participants may agree upon.

4. Should the research activities utilize biological materials, the Implementing Arrangements shall adopt the agreed principles under the Convention on Biological Diversity; especially in article 8 j and article 15.

5. Implementing Arrangements shall include provision for checking and protecting against infringement of Intellectual Property rights of third Parties. Unless the Parties otherwise decide, Implementing Arrangement shall be legally binding documents.

6. The Parties shall use their best endeavors to ensure that prospective participants in a Cooperative Activity enter into a confidentiality deed with each other before they exchange information about their Intellectual Property.

7. Termination of this Agreement and its Arrangement shall not affect rights and/or obligations under this Article and the Annex.

8. Any scientific and technological result and achievement obtained in the course of cooperative within the framework of this Agreement, which does not refer to industrial property and is not in part considered as confidential shall, in line with the national legislation in force, be made available to the world research public on the basis of a mutual agreement between the Parties concerned for each project separately.

Article VI

The implementation of this Agreement shall take place in accordance with the prevailing laws and regulations of the Parties and the availability of appropriated funds in each country.

Article VII

The responsible bodies for the implementation of this Agreement are: the Ministry of Research and Technology for the Government of the Republic of Indonesia - the Academy of Science for the Government of the Democratic People's Republic of Korea.

Article VIII

For the purposes of execution of this Agreement, the Parties shall set up Commission for Scientific and Technological Cooperation (hereinafter: the Commission).

The work of the Commission shall focus on the establishment of organizational, legal and financial conditions for the implementation of scientific and technological cooperation. The Commission shall give proposals, coordinate and monitor the implementation of joint scientific and technological cooperation programs.

The Commission shall, if necessary, set up permanent or ad hoc expert groups for individual areas of scientific and technological cooperation and engage experts to assist it in its work.

The Commission shall hold its sessions every two years, alternately in the Republic of Indonesia and the Democratic People's Republic of Korea.

In order to organize its activities the Commission shall adopt its rules of procedure.

Article IX

The provisions of this Agreement shall not affect the rights and duties of Parties stemming from any other international treaties to which the two countries are parties.

Article X

Any dispute between the Parties arising out of the interpretation or implementation of this Agreement shall be settled amicably by negotiations or consultations.

Article XI

1. This Agreement shall enter into force upon an exchange of notes confirming that all constitutional and other legal requirements for entry into force have been fulfilled by each Government. This Agreement shall remain in force for a period of five (5) years and upon the expiry thereof shall automatically be extended for another five (5) years thereafter, unless it is denounced by either Party giving written notice to the other at least six (6) months prior to termination of the Agreement.

2. Amendments to this Agreement may be made at any time by an arrangement in writing and mutual agreement between the Parties.

3. Termination of this Agreement shall not affect any activities, project or other cooperation until the completion of existing joint activities or project as agreed by both Parties under this Agreement.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done at Jakarta on this eleven day of July 2002, in duplicate, in the Indonesian, Korean, English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation on this Agreement, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

M. HATTA RAJASA
Minister for Research and Technology

For the Government of the Democratic People's Republic of Korea :

RI KWANG HO
President Academy of Sciences

ANNEX

PROTECTION, OWNERSHIP AND ALLOCATION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS BY PARTICIPANTS IN ACTIVITIES UNDER THIS AGREEMENT

1. This annex provides an indication of the Intellectual Property Issues that should be addressed by participants in the Implementing Arrangement.

2. Notwithstanding anything stated or implied in this Annex, it is the sole responsibility of prospective and actual participants to take all necessary steps, including obtaining experts professional advice, to ensure that their legal and commercial positions are adequately protected and to ensure adequate legal and physical protection for Background Intellectual Property, Foreground Intellectual Property and Confidential Information.

3. Implementing Arrangements should contain clauses that:

(a) specify appropriate procedures for checking -

(i) prior to the commencement of the Cooperative Activity; and

(ii) as appropriate during the Cooperative Activity:

for third party Intellectual Property that might:

- be infringed by the participants while carrying out Cooperative Activities; or

- infringe Intellectual Property created under the Implementing Arrangement;

(b) identify each Participant's Background Intellectual Property and:

(i) the nature of the protection that has been, or needs to be, accorded to that Background Intellectual Property; and

(ii) the nature of any third party rights restricting the use of Background Intellectual Property;

(c) specify appropriate procedures for:

(i) identifying;

(ii) determining ownership of; and

(iii) protecting;

Foreground Intellectual Property;

(d) specify appropriate procedures for approving the conditions on which each participant may be licensed to use Foreground Intellectual Property for its own non-commercial purposes (which purposes exclude sub licensing and commercial purposes such as manufacturing and having manufactured) and for commercial purposes;

(e) specify appropriate clauses allowing a participant to be licensed to use another Participant's Background Intellectual Property when it is reasonably necessary for the commercial use of Foreground Intellectual Property;

(f) specify appropriate procedures for licensing third Parties to use Foreground Intellectual Property, including where such use requires access to another Participant's

Background Intellectual Property and the conditions upon which a license to the Background Intellectual Property shall be granted:

- (g) specify appropriate procedures for approval by all the participants, prior to disclosure, of the public disclosure of information through publications, seminars or any other means;
- (h) specify the rights and obligations of visiting researchers involved in the Cooperative Activity and particularly in relation to Intellectual Property created by them during their work in the Cooperative Activity;
- (i) nominate the governing law of the Implementing Arrangement; and
- (j) specify appropriate procedures for the resolution of disputes, including international commercial arbitration.

4. The value of object and/or materials used as a basis of the research activities will be measure by taking into account the following factors:

- (a) the specificity and/or scarcity of those objects and or materials;
- (b) the potential commercial value of the results of the research.

[INDONESIAIAN TEXT — TEXTE INDONÉSIEIN]

**PERSETUJUAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH REPUBLIK DEMOKRATIK RAKYAT KOREA
MENGENAI
KERJASAMA ILMIAH DAN TEKNOLOGI**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Demokratik Rakyat Korea (yang selanjutnya disebut "Para Pihak");

BERHASRAT untuk meningkatkan lebih lanjut hubungan-hubungan erat dan bersahabat yang telah berlangsung antara Para Pihak;

MENGINGAT kepentingan bersama untuk memajukan penelitian ilmiah dan perkembangan teknologi dan mendapatkan hasil yang menguntungkan secara timbal balik dari kerjasama di bidang-bidang yang menjadi kepentingan bersama;

MEYAKINI akan perlunya kerjasama yang efektif di dalam bidang-bidang riset ilmiah dan teknologi guna meningkatkan kemajuan ekonomi dan sosial dari kedua negara;

MEMPERHATIKAN pada Persetujuan antara Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Demokratik Rakyat Korea mengenai Kerjasama Ekonomi dan Teknik, yang ditandatangani di Jakarta, pada tanggal 2 Februari 1991;

BERDASARKAN kepada perundang-undangan dan peraturan-peraturan yang berlaku di masing-masing negara;

MENYETUJUI sebagai berikut :

Pasal I

Para Pihak akan memberikan sumbangan bagi kemajuan kerjasama ilmiah dan teknologi kedua belah pihak, dalam bidang-bidang yang merupakan kepentingan bersama dan berdasarkan atas asas persamaan dan manfaat bersama, sesuai dengan ketentuan-ketentuan dari Persetujuan ini dan perundang-undangan yang berlaku di kedua negara.

Pasal II

Kerjasama ilmiah dan teknologi antara organisasi-organisasi penelitian ilmiah, badan-badan usaha dan badan-badan lain yang terkait dari kedua negara yang akan dilaksanakan melalui hal-hal berikut :

- a. pelaksanaan kerjasama pada proyek-proyek dan program-program riset ilmiah;
- b. kunjungan-kunjungan dan pertukaran para ilmuwan, peneliti, dosen, dan tenaga ahli maupun teknisi lainnya;
- c. pertukaran informasi dan dokumen-dokumen ilmiah dan teknologi;
- d. pertemuan-pertemuan dan berbagai bentuk kerjasama seperti konferensi-konferensi ilmiah bersama, seminar-seminar, lokakarya-lokakarya dan pameran-pameran mengenai pengembangan ilmiah dan teknologi;
- e. melakukan pengadaan dan pertukaran peralatan dan bahan-bahan yang diperlukan untuk waktu tertentu bagi kerjasama tersebut;
- f. membentuk pusat-pusat riset bersama dan tim-tim riset ad hoc;
- g. melakukan pendidikan, latihan dan partisipasi dalam program-program yang tengah berlangsung;
- h. bentuk-bentuk lain dari kerjasama ilmiah dan teknologi berdasarkan kesepakatan-kesepakatan bersama yang dicapai melalui organisasi-organisasi penelitian, badan-badan usaha dan badan-badan kerjasama lainnya.

Pasal III

Para Pihak dengan persetujuan bersama dapat melibatkan pihak-pihak ketiga bagi pendanaan dan pelaksanaan program-program dan proyek-proyek yang akan dilaksanakan di dalam kerangka Persetujuan ini.

Para Pihak mendukung keterlibatan organisasi-organisasi penelitian, badan-badan usaha dan badan-badan lainnya yang terkait dari kedua negara dalam program-program dan proyek-proyek ilmiah dan teknologi internasional bersifat multilateral.

Pasal IV

Para Pihak mendorong dan meningkatkan secara langsung kerjasama antara lembaga-lembaga ilmiah dan teknologi, badan-badan usaha dan badan-badan lain yang terkait dari kedua negara.

Para mitra kerjasama, bila perlu, menandatangani perjanjian-perjanjian pelaksanaan, protokol-protokol atau kontrak-kontrak dalam kerangka Persetujuan ini berdasarkan dengan perundang-undangan nasional dari

kedua negara. Para mitra kerjasama membentuk dasar-dasar untuk menentukan topik-topik penelitian bersama, persyaratan-persyaratan dan keadaan keuangan dan pemanfaatan hasil dari kegiatan-kegiatan kerjasama serta hal-hal terkait lainnya.

Pasal V

1. Apabila Para Pihak memutuskan lain, kegiatan-kegiatan kerjasama akan dilakukan sesuai dengan Pengaturan-pengaturan Pelaksanaan, sebagaimana tercantum dalam Pasal dan Annex.
2. Pengaturan Pelaksanaan akan memberikan perlindungan bagi Hak atas Kekayaan Intelektual.
3. Para Pihak akan berusaha menjamin bahwa setiap Hak atas Kekayaan Intelektual para peserta akan dimiliki bersama sesuai dengan ketentuan-ketentuan yang ditetapkan di dalam Pengaturan-pengaturan Pelaksanaan yang akan dikembangkan dengan memperhatikan :
  - (a) kontribusi pemikiran dari masing-masing peserta;
  - (b) kontribusi keuangan dari masing-masing peserta;
  - (c) kontribusi dalam Hak atas Kekayaan Intelektual, usaha penelitian, dan persiapan tugas dari masing-masing peserta;
  - (d) nilai objek dan/atau bahan-bahan yang dipergunakan sebagai dasar dalam kegiatan-kegiatan penelitian;
  - (e) materi yang dipergunakan dalam kegiatan-kegiatan;
  - (f) fasilitas yang disediakan oleh masing-masing Pihak;
  - (g) pertimbangan-pertimbangan hukum; dan
  - (h) pertimbangan-pertimbangan hukum lainnya yang berkaitan sebagaimana disetujui oleh Para Pihak.
4. Apabila kegiatan-kegiatan penelitian ini memanfaatkan materi-materi biologi, Pengaturan-pengaturan Pelaksanaan akan merujuk kepada prinsip-prinsip dibawah Konvensi Keanekaragaman Hayati; khususnya pada pasal 8 j dan pasal 15.
5. Pengaturan-pengaturan Pelaksanaan tersebut akan meliputi ketentuan untuk pemeriksaan dan perlindungan terhadap pelanggaran Hak atas Kekayaan Intelektual oleh pihak ketiga. Kecuali Para Pihak memutuskan lain, Pengaturan Pelaksanaan akan menjadi dokumen yang secara hukum akan mengikat.
6. Para Pihak akan sungguh-sungguh menjamin kerahasiaan menyangkut Hak atas Kekayaan Intelektual para peserta yang terlibat dalam suatu kegiatan kerjasama tersebut satu sama lain sebelum mereka melakukan pertukaran informasi.

7. Pengakhiran atas Persetujuan ini serta Pengaturan-pengaturannya tidak akan mempengaruhi hak dan/atau kewajiban-kewajiban dibawah Pasal ini berikut Annex.
8. Setiap hasil yang dicapai dari kerjasama ilmiah dan teknologi dalam kerangka kerjasama Persetujuan ini, yang tidak berhubungan dengan hak atas kepemilikan industri dan bukan merupakan hal yang bersifat rahasia, menurut perundang-undangan nasional yang berlaku, akan diperuntukkan bagi dunia penelitian umum berdasarkan persetujuan antara Para Pihak yang terlibat dalam setiap proyek secara tersendiri.

Pasal VI

Persetujuan ini dilaksanakan berdasarkan perundang-undangan dan peraturan-peraturan yang berlaku serta kondisi keuangan yang tersedia di masing-masing negara.

Pasal VII

Lembaga-lembaga yang bertanggung jawab untuk pelaksanaan Persetujuan ini adalah : Kementerian Riset dan Teknologi untuk Pemerintah Republik Indonesia - Akademi Ilmu Pengetahuan untuk Pemerintah Republik Demokratik rakyat Korea.

Pasal VIII

Untuk pelaksanaan Persetujuan ini, Para Pihak akan membentuk Komisi untuk Kerjasama Ilmiah dan Teknologi (yang selanjutnya disebut : Komisi).

Tugas dari Komisi ini ditujukan bagi pembentukan organisasi, hukum dan menangani masalah keuangan untuk pelaksanaan kerjasama ilmiah dan teknologi. Komisi akan memberi usulan-usulan, mengkoordinasikan dan memantau pelaksanaan program-program kerjasama ilmiah dan teknologi tersebut.

Komisi, apabila perlu, membentuk kelompok-kelompok ahli secara permanen atau ad hoc untuk bidang-bidang tersendiri dari kerjasama ilmiah dan teknologi dan melibatkan para ahli untuk membantu setiap tugasnya.

Komisi akan mengadakan pertemuan-pertemuannya setiap dua tahun, secara bergantian di Republik Indonesia maupun di Republik Demokratik Rakyat Korea.

Dalam hal untuk mengatur kegiatan-kegiatannya Komisi akan menentukan peraturan-peraturan hukumnya.

Pasal IX

Ketentuan dari Persetujuan ini tidak akan mempengaruhi hak-hak dan kewajiban-kewajiban Para Pihak yang berasal dari perjanjian-perjanjian internasional lainnya dimana kedua negara menjadi pihak.

Pasal X

Setiap perselisihan antara Para Pihak yang timbul mengenai penafsiran atau pelaksanaan dari Persetujuan ini akan diselesaikan secara damai melalui perundingan-perundingan atau konsultasi-konsultasi.

Pasal XI

1. Persetujuan ini mulai berlaku sejak pertukaran nota yang menegaskan bahwa seluruh persyaratan perundang-undangan dan hukum lainnya untuk pemberlakuan Persetujuan telah dipenuhi oleh masing-masing Pemerintah. Persetujuan ini akan berlaku untuk jangka waktu lima (5) tahun dan bila berakhir akan secara otomatis akan diperpanjang untuk jangka waktu lima (5) tahun berikutnya, kecuali Persetujuan diakhiri oleh salah satu Pihak dengan memberikan pemberitahuan tertulis kepada Pihak lainnya sekurang-kurangnya enam (6) bulan sebelumnya untuk pengakhiran Persetujuan tersebut.
2. Perubahan-perubahan Persetujuan dapat dilakukan kapanpun dengan suatu pengaturan tertulis dan kesepakatan bersama antara Para Pihak.
3. Pengakhiran Persetujuan ini ini tidak akan mempengaruhi segala kegiatan, proyek atau kerjasama lainnya hingga selesainya segala kegiatan atau proyek yang disetujui kedua Pihak dibawah Persetujuan ini.

SEBAGAI BUKTI, yang bertanda tangan dibawah ini, dengan diberi kuasa oleh Pemerintah masing-masing, telah menandatangani Persetujuan ini.

DIBUAT di *Jakarta* pada tanggal *sebelas* ..... bulan *Juli* ..... 2002, dalam dua rangkap, dalam bahasa Indonesia, Korea dan Inggris, semua naskah memiliki kekuatan hukum yang sama. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran pada Persetujuan ini, maka naskah dalam bahasa Inggris yang akan berlaku.

**UNTUK PEMERINTAH
REPUBLIK INDONESIA**

**UNTUK PEMERINTAH REPUBLIK
DEMOKRATIK RAKYAT KOREA**

**M. HATTA RAJASA)
Menteri Riset dan Teknologi**

**(RI KWANG HO)
Presiden Akademi
Ilmu Pengetahuan**

ANNEX

Perlindungan, Kepemilikan dan Alokasi mengenai Hak atas Kekayaan Intelektual bagi para peserta dalam kegiatan-kegiatan dibawah Persetujuan ini

1. Annex ini merupakan petunjuk Hak atas Kekayaan Intelektual yang akan ditentukan oleh para peserta dalam Pengaturan Pelaksanaan.
2. Dengan tidak mengabaikan segala sesuatu yang telah dicantumkan maupun dinyatakan dalam Annex ini, selanjutnya merupakan tanggung jawab dari para peserta itu sendiri baik di masa sekarang maupun di masa mendatang untuk mengambil langkah-langkah, yang meliputi petunjuk para ahli profesional yang ada, untuk menjamin bahwa baik secara hukum dan keadaan keuangan akan dilindungi secara memadai dan untuk menjamin dengan hukum yang memadai dan perlindungan fisik atas Hak atas Kekayaan Intelektual maupun informasi yang bersifat rahasia.
3. Pengaturan pelaksanaan tersebut harus mencakup ketentuan-ketentuan sebagai berikut :
  - (a) menetapkan prosedur yang layak untuk pemeriksaan :
    - (i) permulaan kegiatan kerjasama; dan
    - (ii) selama kegiatan tersebut berlangsung; untuk Hak atas Kekayaan Intelektual dari pihak ketiga yang mungkin :
      - dilanggar oleh para peserta ketika melaksanakan kegiatan kerjasama; atau
      - melanggar Hak atas Kekayaan Intelektual yang dihasilkan dibawah Pengaturan Pelaksanaan ini;
  - (b) meneliti dasar Hak atas Kekayaan Intelektual setiap Peserta dan :
    - (i) jenis perlindungan yang telah ada, atau perlu diadakan; berdasarkan Hak atas Kekayaan Intelektual tersebut; dan
    - (ii) macam dari hak-hak pembatasan dari setiap pihak ketiga yang digunakan pada latar belakang Hak atas Kekayaan Intelektual;
  - (c) menetapkan prosedur yang layak untuk :
    - (i) pengidentifikasian;
    - (ii) penentuan kepemilikan;
    - (iii) perlindungan

- (d) menetapkan prosedur bagi kondisi yang berlaku dimana setiap peserta diizinkan untuk mempergunakan dasar Hak atas Kekayaan Intelektual untuk tujuan-tujuan non-komersial (dimana tujuan-tujuan itu tidak termasuk sub perizinan dan tujuan-tujuan komersial seperti proses produksi dan setelah produksi) dan untuk tujuan-tujuan komersial.
  - (e) Menetapkan ketentuan-ketentuan yang memperkenankan suatu peserta diizinkan untuk menggunakan Hak atas Kekayaan Intelektual peserta lainnya ketika hal itu memang diperlukan untuk tujuan komersial.
  - (f) Menetapkan prosedur bagi pemberian izin kepada Pihak-pihak ketiga untuk menggunakan dasar Hak atas kekayaan Intelektual, termasuk ke mana penggunaan yang memerlukan akses kepada Hak atas Kekayaan Intelektual pihak lainnya dan persyaratan dimana perizinan untuk Hak atas Kekayaan Intelektual akan diberikan.
  - (g) Menetapkan prosedur untuk mendapat pengakuan seluruh peserta sebelum disampaikan kepada publik melalui publikasi-publikasi, seminar-seminar atau cara-cara lainnya.
  - (h) Menetapkan hak-hak dan kewajiban-kewajiban yang berhubungan dengan kunjungan para penelitinyang terlibat dalam kegiatan Kerjasama dan khususnya yang berhubungan dengan Hak atas Kekayaan Intelektual yang dihasilkan selama tugas mereka di dalam kegiatan kerjasama tersebut.
  - (i) Menentukan peraturan yang berlaku bagi Pengaturan Pelaksanaan;
  - (j) Menetapkan prosedur-prosedur penyelesaian perselisihan, termasuk arbitrase komersial internasional.
4. Nilai obyek dan/atau material yang dipergunakan sebagai suatu dasar kegiatan penelitian yang akan ditentukan dengan memperhatikan faktor-faktor berikut :
- (a) kekhususan dan/atau kelangkaan obyek maupun material;
  - (b) nilai komersial sebagai hasil-hasil dari penelitian tersebut.

[KOREAN TEXT — TEXTE CORÉEN]

인도네시아공화국정부와 조선민주주의인민공화국정부사이의 과학기술협조에 관한 협정

인도네시아공화국정부와 조선민주주의인민공화국정부(아래부터는 《쌍방》이라고 한다)는 쌍방사이에 존재하는 밀접하고도 친선적인 관계가 더욱 촉진되기를 념원하면서,

과학연구와 기술진보를 촉진시키고 장려하며 호상 관심사로 되는 분야에서 공동의 이익이 있기를 바라면서,

두 나라 사이의 사회경제발전을 강화할수 있는 과학연구 및 기술분야에서 효과적인 협조가 필요하다고 확신하면서,

1991년 2월 2일 자카르타에서 체결된 인도네시아공화국정부와 조선민주주의인민공화국정부사이의 경제 및 기술협조에 관한 협정을 참고하면서,

두 나라사이의 현행법과 규정에 따라,

아래와 같이 합의하였다.

제 1 조

쌍방은 두 나라의 현행법과 이 협정의 조항들에 따라 평등과 호혜의 원칙에서 호상 관심하는 분야에서 쌍무적과학기술협조를 발전시키는데 기여한다.

제 2 조

과학과 연구조직들, 기업소와 기타 련관되는 기관들사이의 과학기술협조는 다음과 같이 진행한다.

- ㄱ. 과학연구대상과 계획의 공동리행 또는 협조
- ㄴ. 과학자, 기술자, 대학교수, 전문가, 기술일군들의 호상 방문
- ㄷ. 과학기술통보 및 문헌들의 교환
- ㄹ. 과학기술개발을 위하여 공동과학토론회, 공동과학발표회, 강습, 전람회와 같은 여러가지 형식의 회의조직
- ㅁ. 우의 협조에 필요한 설비와 재료의 임시적리용 또는 교환
- ㅂ. 공동연구센터 및 특별연구그룹조직
- ㅅ. 교육 및 양성활동
- ㅇ. 과학과 연구조직, 기업소와 기타 련관되는 기관들사이의 합의서에 따르는 과학기술협조의 다른 형식들

제 3 조

쌍방은 이 협정의 테두리에서 협조계획과 대상에 대한 집행과 재정부담에 제3자를 참가시키는 경우 호상 합의한다.

쌍방은 다무적인 국제과학기술계획과 대상에 두 나라의 과학 및 연구조직들과 기업소 및 기타 련관기관들의 참가를 지지한다.

다른 합의가 없는 한 제3국의 과학자, 전문가, 연구소를 쌍방의 합의에 기초하여 이 협정의 활동에 참가하도록 초청할수 있다.

제 4 조

쌍방은 두 나라의 과학과 기술연구소, 기업소와 기타 련관 기관들사이의 직접적인 협조를 장려하고 촉진시킨다.

협조기관들은 필요한 경우 두 나라의 국내법과 이 협정에 따라서 해당한 의정서, 계약서를 체결한다.

그것들은 공동연구안건, 재정형식과 조건, 협조활동의 결과물 리용과 기타 련관문제들을 결정하는 기초로 된다.

제 5 조

1. 다른 합의가 없는 한 쌍방의 협조활동은 이 조항과 부록에 제시되어 있는 시행규정대로 진행한다.
2. 시행규정은 선행 및 앞으로의 지적소유권을 보호할것을 규제한다.
3. 쌍방은 참가자들이 아래와 같이 작성되고 규정된 시행규정에 지적된 조항들에 부합되게 지적소유권을 공동으로 소유하도록 최선을 다한다.
  - ㄱ. 매 참가자들의 지적능력투고
  - ㄴ. 매 참가자들의 재정적기여
  - ㄷ. 지적소유권 창조를 위한 공동의 노력
  - ㄹ. 연구활동에 기초로 리용될 대상과 자료의 가치
  - ㅁ. 활동에 리용되는 자료
  - ㅂ. 매 참가자들에게 제공되는 설비들
  - ㅅ. 법적고려
  - ㅇ. 참가자들이 합의하여야 할 기타 관계되는 문제들
4. 연구활동이 생물물질을 리용하는 경우 시행규정은 생물 다양성협약의 합의된 조항들 특히 제8조 10항과 제15조항을 적용한다.
5. 시행규정은 제3자의 지적소유권에 대한 침해현상을 검토하고 그를 보호하기 위한 조항을 포함한다.

쌍방의 다른 합의가 없는 한 시행규정은 법적구속력을

가진다.

6. 쌍방은 협조활동에 참가하는 참가자들이 자기들의 지적 소유권에 대한 정보를 교환하기전에 서로 신용있는 행동을 하도록 최선을 다 한다.
7. 이 협정과 시행규정의 폐기는 이 조항과 부록의 권리와 의무에 영향을 주지 않는다.
8. 이 협정 테두리안에서 진행되는 협조과정에 이루어 지는 임의의 부문적인 과학기술적 결과와 성과들은 공업소유권에 저촉되지 않고 극비로 취급되지 않는한 쌍방의 현행국내법과 호상 합의에 기초하여 매 대상계획을 세계과학계에 전당 공개할수 있다.

제 6 조

이 협정리행은 쌍방의 현행법과 규정 그리고 매 나라의 허용되는 자금한도에 맞게 진행한다.

제 7 조

이 협정리행에 책임있는 기관은 인도네시아정부측에서는 연구 및 기술성이며 조선민주주의인민공화국정부측에서는 과학원이다.

제 8 조

쌍방은 이 협정리행을 목적으로 인도네시아공화국정부와 조선민주주의인민공화국정부사이의 과학기술협조공동위원회 (아래부터는 《공동위원회》라고 한다)를 조직한다.

공동위원회사업은 과학기술협조실행을 위한 조직적, 법적, 재정적조건을 지어 주는데 중심을 둔다.

공동위원회는 공동과학기술협조계획제안을 작성하며 그 집행을 위한 활동을 조정하고 감독통제한다.

공동위원회는 필요한 경우 과학기술협조의 개별적분야를 위한 상설 및 특별전문가그룹을 조직하고 이 사업을 도와 주도적 전문가들을 인입시킨다.

공동위원회 회의는 인도네시아공화국과 조선민주주의인민공화국에서 2년에 한번씩 엇바꾸어 가면서 진행한다.

공동위원회는 자기 활동을 조직하기 위한 절차와 규정을 채택한다.

제 9 조

이 협정의 조항들은 쌍방이 조인한 어떤 국제조약으로부터 진 쌍방의 권리와 임무에 영향을 주지 않는다.

제 10 조

협정의 해석 또는 리행에서 제기되는 쌍방사이의 그 어떤 분쟁도 협상의 방법으로 우호적으로 해결한다.

제 11조

1. 이 협정은 매 정부가 헌법상 그리고 다른 법적수속을 진행 하였다는것을 확인하는 통지서를 교환한 후에 효력을 발생 한다.

이 협정은 5년간 유효하며 늦어도 협정폐기 6개월전에 어느 한 측이 협정폐기에 대한 서면통지를 상대측에 보내 오지 않는한

자동적으로 5년간씩 연장된다.

2. 이 협정은 임의의 시기에 쌍방의 호상 합의에 따라 서면으로 수정될수 있다.
3. 이 협정폐기는 이 협정에 따라 쌍방이 합의하여 진행중에 있는 공동활동이나 대상계획이 완전히 집행될 때까지 임의의 활동이나 대상계획 기타 협조에 영향을 주지 않는다.

해당 정부의 공식위임을 받은 서명자가 이 협정에 수표하였다.

이 협정은 2002년 7월 11일 자카르타에서 인도네시아어와 조선어, 영어로 각각 2부씩 작성되었으며 모든 원본은 같은 효력을 가진다.

해석상 차이가 생기는 경우 영문에 준한다.

인도네시아공화국
정부 위임에 의하여

조선민주주의인민공화국
정부의 위임에 의하여

인도네시아공화국
연구 및 기술상
엠. 하파 라자짜

조선민주주의인민공화국
과 학 원 장
리 광 호

부록

이 협정에 따라 활동하는 참가자들의 지적소유권 보호, 소유와 분배

1. 이 부록은 시행규정을 집행하는 참가자들이 지켜야 할 지적소유권보호에 관한 지도서이다.
2. 이 부록에 어떻게 규정되고 명시되었다고 하여도 전망적이고 실제적인 참가자만이 전문가들의 전문충고를 받는것을 비롯한 모든 필요한 절차를 거쳐 그들의 법적 및 상업적지위를 적절하게 보호받을수 있도록 하며 선행 지적소유권과 앞으로의 지적소유권 그리고 비밀정보에 대한 해당 법적및 물리적보호를 담보하는 책임을 진다.
3. 시행규정은
  - ㄱ. 협조활동시작전과 진행기간에 제3자의 소유권이
    - 협조활동참가자들에 의해 침해 당하고 있는지
    - 시행규정에 따라 창조되는 지적소유권을 침해하지 않는지를 확인해 보는 절차규정을 포함한다.
  - ㄴ. 매 참가자들의 선행 지적소유권을 확정하고 그 선행지적소유권에 보호가 부여되는지, 보호를 해줄 필요가 있는지를 확정 하며 그 선행지적소유권의 사용을 제한하는 제3자의 권리에 대하여 확정하는 조항을 포함한다.
  - ㄷ. 앞으로의 지적소유권을 확정하고 그 소유자를 결정하며 보호해 주는 절차규정과 관련한 조항을 포함한다.
  - ㄹ. 매 참가자가 자기의 비상업적목적(여기에는 생산중에 있거나 지금까지 생산하여 온것과 같은 상업적목적과 부분적인 허가가 포함되지 않음)과 상업적목적을 위하여 앞으로 지적소유권리용을 허가 받는 조건을 승인하기 위한 해당 절차들을 규정한 조항을 포함한다.

- 을 규정한 조항을 포함한다.
- ㄱ. 앞으로의 지적소유권에 대한 상업적리용이 반드시 필요하다고 보는 경우 한 참가자가 다른 참가자들의 선행지적소유권을 리용하도록 허가를 받을수 있게 규정하는 조항을 포함한다.
  - ㄴ. 제3자가 다른 참가자의 선행지적소유권을 리용하려는 경우 앞으로의 지적소유권을 리용하도록 허용하는 절차와 선행지적소유권에 대한 허가를 주는 조건들을 규제하는 조항을 포함한다.
  - ㄷ. 공개하기전에 모든 참가자들이 정보를 출판물, 토론회와 기타 다른 수단들을 통해 사회에 공개할데 대하여 승인하는 절차 조항을 포함한다.
  - ㄹ. 협조활동에 참가하는 순회학자들의 권리와 의무 특히 협조 활동기간 그들에 의하여 창조되는 지적소유권과 관련되는 권리와 의무를 규정한 조항을 포함한다.
  - ㅈ. 시행규정 관리법을 지정한 조항을 포함한다.
  - ㅊ. 국제상업중재재판을 비롯하여 분쟁해결을 위한 해당한 절차를 규정한 조항을 포함한다.
4. 연구활동의 기초로 되는 대상과 재료의 가치는 다음과 같은 요인들을 고려하여 규정된다.
- ① 대상과 재료의 특성과 진귀성
  - ② 연구결과의 잠정적인 상업적가치

[TRANSLATION - TRADUCTION]

ACCORD DE COOPÉRATION SCIENTIFIQUE ET TECHNOLOGIQUE
ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET
LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE
DÉMOCRATIQUE DE CORÉE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée (ci-après dénommés les " Parties "),

Désireux de continuer à encourager des relations étroites et amicales existant entre les Parties,

Considérant qu'ils ont l'un et l'autre intérêt à promouvoir et encourager la recherche scientifique et le progrès technique et conscients des avantages mutuels résultant de la coopération dans les domaines d'intérêt commun,

Convaincus de la nécessité d'une coopération efficace sur le plan de la recherche scientifique et sur le plan technique qui favorisera le développement économique et social des deux pays,

Tenant compte de l'Accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée relatif à la coopération économique et technique, signé à Jakarta le 2 février 1991,

Conformément aux lois et règlements en vigueur dans leurs pays respectifs,

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties contribueront au développement de la coopération scientifique et technologique bilatérale dans les domaines d'intérêt commun et sur la base de l'égalité et de l'avantage mutuel, conformément aux dispositions du présent Accord et à la législation en vigueur dans les deux pays.

Article II

La coopération scientifique et technologique entre les organisations, entreprises et autres organismes scientifiques et voués à la recherche dans les deux pays se déroulera dans le cadre des activités ci-après :

- a. exécution de projets et programmes conjoints ou d'activités de coopération en matière de recherche scientifique;
- b. visites et échanges d'experts, chercheurs, conférenciers et autres scientifiques ou personnel technique;
- c. échanges d'informations et de documents scientifiques et technologiques;

d. réunions et organisation dans le cadre de diverses formules, notamment des conférences scientifiques et des séminaires conjoints, journées de travail et expositions conjoints dans le domaine du développement scientifique et technologique, etc.;

e. disponibilité de matériels et documents nécessaires à telle coopération en vue d'une utilisation temporaire;

f. établissement de centres de recherche conjoints et d'équipes de recherche ad hoc;

g. éducation, formation et participation à des programmes en cours; et

h. autres formes de coopération scientifique et technologique sur la base d'accords mutuels entre les organisations, entreprises et autres organismes de coopération dans le domaine de la recherche.

Article III

Les Parties peuvent, par accord mutuel, demander la participation de tierce parties pour le financement et la réalisation de programmes et de projets qui seront réalisés comme possibilités de coopération dans le cadre du présent Accord.

Les Parties appuieront la participation d'organisations, entreprises et autres entités scientifiques et vouées à la recherche dans les deux pays à des programmes et projets scientifiques et technologiques internationaux et multilatéraux.

Des scientifiques, experts et institutions de pays tiers pourront être invités à participer aux activités prévues dans le présent Accord sur la base du consentement mutuel des Parties, à moins que ces dernières n'en conviennent autrement.

Article IV

Les Parties encourageront et favoriseront la coopération directe entre les instituts, entreprises et autres entités scientifiques et technologiques des deux pays.

Si nécessaire, les partenaires à cette coopération concluront des accords, protocoles ou contrats d'exécution appropriés dans le cadre du présent Accord conformément à leur législation nationale. Ils constitueront la base qui permettra d'identifier les domaines sur lesquels la recherche conjointe portera, les conditions financières et l'utilisation de résultats des activités de coopération ainsi que d'autres questions pertinentes.

Article V

1. À moins que les Parties n'en conviennent autrement, les activités de coopération sont exercées conformément aux accords de mise en oeuvre qui porteront sur les questions visées dans le présent Article et dans l'Annexe.

2. Lesdits accords d'exécution prévoient la protection de la propriété intellectuelle d'amont et d'aval.

3. Les Parties feront de leur mieux pour assurer que les participants possèdent conjointement toute propriété intellectuelle d'aval conformément aux dispositions contenues dans les accords d'exécution qui seront élaborés et tiendront compte des éléments ci-après :

- a. la contribution intellectuelle de chaque participant;
- b. la contribution financière de chaque participant;
- c. la contribution de chaque participant sous forme de propriété intellectuelle d'amont, d'effort de recherche et de travaux préparatoires;
- d. la valeur de l'objet et/ou des matériels utilisés comme base des activités de recherche;
- e. l'équipement utilisé dans les activités;
- f. les installations fournies par chaque participant;
- g. les considérations juridiques; et
- h. toutes autres considérations pertinentes pouvant être convenues par les Parties.

4. Si les activités de recherche utilisent des matériels biologiques, les Accords d'exécution adopteront les principes convenus en vertu de la Convention sur la diversité biologique, particulièrement l'Article 8 j et l'Article 15.

5. Les accords d'exécution comporteront une disposition permettant de détecter et de prévenir les atteintes aux droits de propriété intellectuelle des tierce parties. À moins que les Parties n'en conviennent autrement, lesdits accords seront des instruments ayant force exécutoire.

6. Les Parties feront de leur mieux afin d'assurer que les futurs participants à une activité de coopération prennent, avant d'échanger des informations sur leur propriété intellectuelle, l'engagement mutuel de traiter lesdites informations comme confidentielles.

7. La dénonciation du présent Accord et des accords d'exécution n'aura aucun effet sur les droits et/ou obligations prévus dans le présent Article et dans l'Annexe.

8. Tous les résultats et les réalisations scientifiques et technologiques obtenus dans le cours des activités de coopération dans le cadre du présent Accord, et qui ne visent pas la propriété industrielle et ne sont pas en partie considérés comme confidentiels devront être mis, dans le cadre de la législation nationale en vigueur, à la disposition des chercheurs du monde entier sur la base d'un accord mutuel entre les Parties intéressées concernant chaque projet séparément.

Article VI

Le présent Accord sera mis en oeuvre conformément aux lois et règlements en vigueur des Parties et en fonction de la disponibilité des fonds affectés à cette mise en oeuvre dans chaque pays.

Article VII

Les organismes chargés de la mise en oeuvre du présent Accord sont les suivants : le Ministère de la recherche et de la technologie pour le Gouvernement de la République d'Indonésie et l'Académie des sciences pour le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée.

Article VIII

Aux fins d'exécution du présent Accord, les Parties établiront la Commission de coopération scientifique et technologique (ci-après dénommée la Commission).

Les travaux de la Commission seront concentrés sur l'établissement de conditions organisationnelles, juridiques et financières en vue de l'exécution des activités de coopération scientifique et technologique. La Commission présentera des propositions, coordonnera et supervisera la réalisation de programmes conjoints de coopération scientifique et technologique.

La Commission, si besoin est, organisera des groupes d'experts permanents ou ad hoc pour des domaines définis de coopération scientifique et technologique et recrutera des experts pour l'aider dans l'accomplissement de ses tâches.

La Commission se réunira tous les deux ans, en alternance en République d'Indonésie et en République populaire démocratique de Corée.

La Commission organisera ses activités selon son propre règlement intérieur.

Article IX

Les dispositions du présent Accord n'auront pas d'effet sur les droits et obligations des Parties découlant de tous autres traités internationaux auxquels les deux pays ont adhéré.

Article X

Tout différend entre les Parties découlant de l'interprétation ou de l'exécution du présent Accord sera réglé à l'amiable dans le cadre de négociations ou de consultations.

Article XI

1. Le présent Accord entrera en vigueur à la date à laquelle seront échangées les notes confirmant que toutes les formalités constitutionnelles et autres conditions légales requises pour sa mise en application ont été remplies par chaque Gouvernement. Le présent Accord restera en vigueur pendant une période de cinq ans et sera par la suite reconduit automatiquement pour une autre période de cinq ans, à moins d'avoir été dénoncé par l'une des Parties moyennant un préavis écrit de six mois à l'autre.

2. Le présent Accord peut être amendé à n'importe quel moment moyennant un accord écrit entre les Parties et par accord mutuel.

3. La dénonciation du présent Accord n'affectera pas la validité de tous projets ou activités de coopération jusqu'à leur achèvement comme convenu par les deux Parties en vertu du présent Accord.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs ont signé le présent Accord.

Fait à Jakarta le 11 juillet 2002 en double exemplaire, dans les langues indonésienne, coréenne et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

M. HATTA RAJASA

Ministre de la recherche et de la technologie

Pour le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée :

RI KWANG HO

Président de l'Académie des sciences

ANNEXE

PROTECTION, PROPRIÉTÉ ET ATTRIBUTION DES DROITS DE PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE PAR
LES PARTICIPANTS AUX ACTIVITÉS, ENTREPRISES EN VERTU DU PRÉSENT ACCORD

1. La présente Annexe donne un aperçu des questions concernant la propriété intellectuelle que les participants devront régler dans l'Accord de mise en oeuvre.

2. Quoique que dise ou implique la présente Annexe, il appartient aux seuls participants, présents et futurs, de prendre toutes les mesures nécessaires, y compris d'obtenir des avis techniques d'experts, pour faire en sorte que leurs intérêts juridiques et commerciaux soient adéquatement protégés et pour assurer à leur propriété intellectuelle d'amont, à leur propriété intellectuelle d'aval et à leurs informations confidentielles une protection juridique et physique appropriée.

3. Les Accords de mise en oeuvre doivent contenir des clauses visant à :

- a. définir les procédures appropriées pour vérifier
  - i. avant le commencement de l'activité de coopération; et
  - ii. en cas de besoin, pendant l'activité de coopération à l'intention des tiers, la propriété intellectuelle qui pourrait :
    - subir des atteintes au cours de l'exécution des activités de coopération; ou
    - porter atteinte à la propriété intellectuelle créée conformément à l'Accord de mise en oeuvre;
- b. identifier la propriété intellectuelle d'amont de chaque participant ainsi que :
  - i. la nature de la protection qui a été, ou doit être, prévue pour cette propriété intellectuelle d'amont; et
  - ii. la nature des droits des tiers limitant l'utilisation de la propriété intellectuelle d'amont;
- c. définir les procédures appropriées pour :
  - i. permettre l'identification;
  - ii. déterminer le titulaire; et
  - iii. assurer la protection;
de la propriété intellectuelle d'aval;
- d. définir les procédures appropriées d'approbation des conditions dans lesquelles chaque participant peut obtenir une licence d'exploitation de la propriété intellectuelle d'aval pour ses propres fins non commerciales (ce qui exclut la délivrance de sous-licences et les fins commerciales comme la fabrication et la sous-traitance) et à des fins commerciales;
- e. établir les conditions dans lesquelles un participant peut obtenir une licence lui permettant d'utiliser la propriété intellectuelle d'amont d'un autre participant lorsqu'on peut raisonnablement considérer que ladite licence est nécessaire pour exploiter à des fins commerciales la propriété intellectuelle d'aval;

- f. définir les procédures appropriées d'attribution de licences à des tiers leur permettant d'exploiter la propriété intellectuelle d'aval, notamment lorsque cette exploitation suppose l'accès à la propriété intellectuelle d'amont d'un autre participant et les conditions dans lesquelles une licence portant sur la propriété intellectuelle d'amont peut être accordée;
  - g. définir les procédures appropriées permettant d'obtenir l'approbation préalable de tous les participants en vue de la révélation de renseignements au public par voie de publications, séminaires et autres moyens;
  - h. définir les droits et obligations des chercheurs invités qui participent à l'activité de coopération, notamment en ce qui concerne la propriété intellectuelle créée par eux au cours de leurs travaux dans le cadre de l'activité de coopération;
  - i. identifier le droit applicable à l'Accord de mise en oeuvre; et
  - j. définir des procédures appropriées pour le règlement des différends, et notamment l'arbitrage commercial international.
4. La valeur des objets et/ou des matériels utilisés comme base aux activités de recherche sera calculée en tenant compte des facteurs ci-après :
- a. la spécificité et/ou la rareté desdits objets et/ou matériels;
  - b. la valeur commerciale potentielle des résultats de la recherche.

No. 40756

**Indonesia
and
Democratic People's Republic of Korea**

Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income. Jakarta, 11 July 2002

Entry into force: *25 February 2004 by notification, in accordance with article 28*

Authentic texts: *English, Indonesian and Korean*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
République populaire démocratique de Corée**

Accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée en vue d'éviter la double imposition et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu. Jakarta, 11 juillet 2002

Entrée en vigueur : *25 février 2004 par notification, conformément à l'article 28*

Textes authentiques : *anglais, indonésien et coréen*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE DEMOCRATIC
PEOPLE'S REPUBLIC OF KOREA FOR THE AVOIDANCE OF DOUBLE
TAXATION AND THE PREVENTION OF FISCAL EVASION WITH
RESPECT TO TAXES ON INCOME

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Democratic People's Republic of Korea, desiring to conclude an Agreement for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income, and with a view to promote economic cooperation between the two countries,

Have agreed as follows:

Article 1. Personal Scope

This Agreement shall apply to persons who are residents of one or both of the Contracting States.

Article 2. Taxes Covered

1. This Agreement shall apply to taxes on income imposed on behalf of each Contracting State or of its political subdivisions or local authorities, irrespective of the manner in which they are levied.

2. There shall be regarded as taxes on income all taxes imposed on total income, or on elements of income, including taxes on gains from the alienation of movable or immovable property and taxes on the total amounts of wages or salaries.

3. The existing taxes to which the Agreement shall apply are in particular:

a) in the Republic of Indonesia:

income tax;

(hereinafter referred to as "the Republic of Indonesia tax");

b) in the Democratic Peoples Republic of Korea:

(i) enterprise income tax;

(ii) personal income tax;

(hereinafter referred to as "the DPRK tax");

4. This Agreement shall apply also to any identical or substantially similar taxes which are imposed after the date of signature of the Agreement in addition to, or in place of, the existing taxes. The competent authorities of the Contracting States shall notify each other of any substantial changes which have been made in their respective taxation laws.

Article 3. General Definitions

1. For the purposes of this Agreement, unless the context otherwise requires:

- a) (i) the term "Indonesia" means the territory of the Republic of Indonesia as defined in its laws, and parts of the continental shelf and adjacent seas over which the Republic of Indonesia has sovereignty, sovereign rights or jurisdiction in accordance with international law.
  - (ii) the term "the Democratic People's Republic of Korea" when used in a geographical sense, means all the territory of DPRK including its territorial sea and airspace as well as exclusive economic zone and the continental shelf where the DPRK exercises sovereign rights and jurisdiction in accordance with its internal law and the international law;
- b) the term "person" includes an individual, a company and any other body of persons;
- c) the term "company" means any body corporate or any entity which is treated as a body corporate for tax purposes;
- d) the terms "enterprise of a Contracting State" and "enterprise of the other Contracting State" mean respectively an enterprise carried on by a resident of a Contracting State and an enterprise carried on by resident of the other Contracting State;
- e) The term "international traffic" means any transport by a ship or aircraft operated by an enterprise of a Contracting State, except when the ship or aircraft is operated solely between places in the other Contracting State;
- f) the term "competent authority" means:
  - (i) in the case of Republic of Indonesia:
the Minister of Finance or his authorized representative;
  - (ii) in the case of Democratic People's Republic of Korea:
the Ministry of Finance or its authorized representative;
- g) the term "nationals" means:
  - (i) any individual possessing the nationality of a Contracting State;
  - (ii) any legal persons, partnerships and associations deriving its status as such from the laws in force in a Contracting State;
- h) the terms "a Contracting State" and "the other Contracting State" mean the Republic of Indonesia or the Democratic People's Republic of Korea as the context requires.

2. As regards the application of the Agreement at any time by a Contracting State any term not defined therein shall, unless the context otherwise requires, have the meaning which it has under the law of that State concerning the taxes to which the Agreement applies.

Article 4. Resident

1. For the purposes of this Agreement, the term "resident of a Contracting State" means any person who, under the laws of that State, is liable to tax therein by reason of his

domicile, residence, place of management or any other criterion of a similar nature. But this term does not include any person who is liable to tax in that State in respect only of income from sources in that State or capital situated therein.

2. Where by reason of the provisions of paragraph 1 an individual is a resident of both Contracting States, then his status shall be determined as follows:

- a) he shall be deemed to be a resident of the State in which he has a permanent home available to him; if he has a permanent home available to him in both States, he shall be deemed to be a resident of the State with which his personal and economic relations are closer (centre of vital interest);
- b) if the State in which he has his centre of vital interests cannot be determined, or if he does not have a permanent home available to him in either State, he shall be deemed to be a resident of the State in which he has an habitual abode;
- c) if he has an habitual abode in both States or in neither of them, he shall be deemed to be a resident of the State of which he is a national;
- d) if he is a national of both States or of neither of them, the competent authorities of the Contracting States shall settle the question by mutual agreement.

3. Where by reason of the provisions of paragraph 1 a person other than an individual is a resident of both Contracting States, the competent authorities of the States shall settle the question by mutual agreement.

Article 5. Permanent Establishment

1. For the purposes of this Agreement, the term "permanent establishment" means a fixed place of business through which the business of an enterprise of a Contracting State is wholly or partly carried on in other Contracting State.

2. The term "permanent establishment" includes especially:

- a) a place of management;
- b) a branch;
- c) an office;
- d) a factory;
- e) a workshop;
- f) a warehouse or premises used as sales outlet;
- g) a farm or plantation;
- h) a mine, an oil or gas well, a quarry or any other place of extraction or exploration or exploitation of natural resources, drilling rig or working ship used for exploration of natural resources;

3. The term "permanent establishment" likewise encompasses:

- a) a building site, a construction, assembly or installation project or supervisory activities in connection therewith, but only where such site, project or activities continue for a period of more than 12 months;

- b) the furnishing of services, including consultancy services, by an enterprise through employees or other personnel engaged by the enterprise for such purpose, but only where activities of that nature continue (for the same or a connected project) within the country for a period or periods aggregating more than 6 months within any 12 months period.

4. Notwithstanding the preceding provisions this Article, the term "permanent establishment" shall be deemed not to include:

- a) the use of facilities solely for the purpose of storage or display of goods or merchandise belonging to the enterprise;
- b) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of storage or display;
- c) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of processing by another enterprise;
- d) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of purchasing goods or merchandise or of collecting information, for the enterprise;
- e) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of advertising, or for the supply of information;
- f) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of carrying on, for the enterprise, any other activity of a preparatory or auxiliary character;
- g) the maintenance of a fixed place of business solely for any combination of activities mentioned in sub-paragraphs (a) to (f), provided that the overall activity of the fixed place of business resulting from this combination is of a preparatory or auxiliary character.

5. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 and 2, where a person -- other than an agent of an independent status to whom paragraph 7 applies -- is acting in a Contracting State on behalf of an enterprise and has, and habitually exercises, in a Contracting State an authority to conclude contracts in the name of the enterprise, that enterprise shall be deemed to have a permanent establishment in that State if this activities of such person are limited to those mentioned in paragraph 4 which would not make this fixed place of business a permanent establishment under the provisions of that paragraph.

6. Notwithstanding the preceding provisions of this Article, an insurance enterprise of a Contracting State shall, except in regard to re-insurance, be deemed to have a permanent establishment in the other Contracting State if it collects premiums in the territory of that other State or insures risks situated therein through a person other than an agent of an independent status to whom paragraph 7 applies.

7. An enterprise of a Contracting State shall not be deemed to have a permanent establishment in the other Contracting State merely because it carries on business in that other State through a broker, general commission agent or any other agent of an independent status, provided that such persons are acting in the ordinary course of their business. However, when the activities of such an agent are devoted wholly or almost wholly on behalf of that enterprise, he will not be considered an agent of an independent status within the meaning of this paragraph.

8. The fact that a company which is a resident of a Contracting State controls or is controlled by a company which is a resident of the other Contracting State or which carries on business in that other state (whether through a permanent establishment or otherwise), shall not of itself constitute either company a permanent establishment of the other.

Article 6. Income from Immovable Property

1. Income derived by a resident of a Contracting State from immovable property (including income from agriculture or forestry) situated in the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. The term "immovable property" shall have the meaning which it has under the law of the Contracting State in which the property in question is situated. For the purpose of this Agreement, the term shall in any case include property accessory to immovable property, livestock and equipment used in agriculture and forestry, rights to which the provisions of general law respecting landed property apply, usufruct of immovable property and rights to variable or fixed payments as consideration for the working of, or the right to work, mineral deposits, sources and other natural resources. Ships and aircraft shall not be regarded as immovable property.

3. The provisions of paragraph 1 shall also apply to income derived from the direct use, letting, or use in any other form of immovable property.

4. The provisions of paragraph 1 and 3 shall also apply to the income from immovable property of an enterprise and to income from immovable property used for the performance of independent personal services.

Article 7. Business Profits

1. The profits of an enterprise of a Contracting State shall be taxable only in that State unless the enterprise carries on business in the other Contracting State through a permanent establishment situated therein. If the enterprise carries on the business as aforesaid, the profits of the enterprise may be taxed in the other State but only so much of them as is attributable to that permanent establishment.

2. Subject to the provisions of the paragraph 3, where an enterprise of a Contracting State carries on the business in the other Contracting State through a permanent establishment situated therein, there shall in each Contracting State be attributed to that permanent establishment the profits which it might be expected to make if it were a distinct and separate enterprise engaged in the same or similar activities under the same or similar conditions and dealing wholly independently with the enterprise of which it is a permanent establishment.

3. In determining the profits of a permanent establishment, there shall be allowed as deductions expenses which are incurred for the purposes of the business of the permanent establishment including executive and general administrative expenses so incurred, whether in the State in which the permanent establishment is situated or elsewhere. However, no such deduction shall be allowed in respects of amounts, if any, paid (otherwise than towards reimbursement of actual expenses) by the permanent establishment to the head office of the

enterprise or any of its other offices, by way of royalties, fees or other similar payment in return for the use of patents of other rights, or by way of commission, for specific services performed or for management, or, except in the case of a banking enterprise, by way of interest on money lent to the permanent establishment. Likewise, no account shall be taken, in the determination of the profits of a permanent establishment, for amount charged (otherwise than towards reimbursement of actual expenses), by the permanent establishment to the head office of the enterprise or any of its other offices, by way of royalties, fees or other similar payment in return for the use of patents or other rights, or by way of commission for specific services performed or for management or, except in the case of a banking enterprise, by way of interest on money lent to the head office of the enterprise or any of its other offices.

4. For the purposes of the preceding paragraphs, the profits to be attributed to the permanent establishment shall be determined by the same method year by year unless there is good and sufficient reason to the contrary.

5. Where profits include items of income which are dealt with separately in other Articles of this Agreement, then the provisions of those Articles shall not be affected by the provisions of this Article.

6. No profits shall be attributed to a permanent establishment by reason of the mere purchase by the permanent establishment of goods or merchandise for the enterprise.

7. Insofar as it has been customary in a Contracting State to determine the profits to be attributed to a permanent establishment on the basis of an apportionment of the total profits of the enterprise to its various parts, nothing in paragraph 2 shall preclude that Contracting State from determining the profits to be taxed by such an apportionment as may be customary; the method of apportionment adopted shall, however, be such that the result shall be in accordance with the principles contained in this Article.

Article 8. Shipping and Air Transport

I. Profits from the operation of ships or aircraft in international traffic shall be taxable only in the Contracting State of which the enterprise operating the ships or aircraft is a resident.

2. The provisions of paragraph 1 shall also apply to profits from the participation in a pool, a joint business or an international operating agency.

Article 9. Associated Enterprises

1. Where:

a) An enterprise of a Contracting State participates directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of the other Contracting State, or

b) The same persons participate directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of a Contracting State and an enterprise of the other Contracting State,

and in either case conditions are made or imposed between the two enterprises in their commercial or financial relations which differ from those which would be made between independent enterprises, then any profits which would, but for those conditions, have accrued to one of the enterprises, but, by reason of those conditions, have not so accrued, may be included in the profits of that enterprise and taxed accordingly.

2. Where a Contracting State includes in the profits of an enterprise of that State -- and taxes accordingly -- profits on which an enterprise of the other Contracting State has been charged to tax in that other State and the profits so included are profits which would have accrued to the enterprise of the first-mentioned State if the conditions made between the two enterprises had been those which would have been made between independent enterprises, then that other State shall make an appropriate adjustment to the amount of the tax charged therein on those profits. In determining such adjustment, due regard shall be had to the other provisions of this Agreement and the competent authorities of the Contracting State shall, if necessary consult each other.

3. A Contracting State shall not change the profits of an enterprise in the circumstances referred to in paragraph 2 after the expiry of the time limits provided in its tax laws.

Article 10. Dividends

1. Dividends paid by a company which is a resident of a Contracting State to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. However, such dividends may also be taxed in the Contracting State of which the company paying the dividends is a resident, and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the dividends is a resident of the other Contracting State, the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the dividends. This paragraph shall not affect the taxation of the company in respect of the profits out of which the dividends are paid.

3. The term "dividends" as used in this Article means income from shares or the other rights, not being debt-claims, participating in profits, as well as income from other corporate rights which is subjected to the same taxation treatment as income from shares by the laws of the State of which the company making the distribution is a resident.

4. The provisions of paragraph 1 and 2 shall not apply if the beneficial owner of the dividends, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State of which the company paying the dividends is a resident, through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State independent personal services from a fixed base situated therein, and the holding in respect of which the dividends are paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such case, the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

5. Notwithstanding any other provisions of this Agreement where a company which is a resident of a Contracting State of a permanent establishment in the other Contracting State, the profits of the permanent establishment may be subjected to an additional tax in the other State in accordance with its law, but the additional tax so charged shall not exceed, 10 per cent of the amount of such profits after deducting there from income tax and other taxes on income imposed thereon in that State.

6. Where a company which is a resident of a Contracting State derives profits or income from the other Contracting State, that other State may not impose any tax on the dividends paid by the company, except insofar as such dividends are paid to a resident of that other state or insofar as the holding in respect of which the dividends are paid is effectively connected with a permanent establishment or a fixed base situated in that other State.

Article 11. Interest

1. Interest arising in a Contracting State and paid to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. However, such interest may also be taxed in the Contracting State in which it arises, and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the interest is a resident of the other Contracting State, the tax so charged shall not exceed 10 percent of the gross amount of the interest.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 2 interest arising in a Contracting State and derived by the Government of the other Contracting State including a political subdivision, local authorities, the Central Bank or any financial institution controlled by that Government shall be exempt from tax in the first-mentioned State.

4. The term "interest" as used in this Article means income from debt-claims of every kind, whether or not secured by mortgage, and whether or not carrying a right to participate in the debtor's profits, and in particular, income from government securities and income from bonds or debentures. Penalty charges for late payment shall not be regarded as interest for the purpose of this Article.

5. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the beneficial owner of the interest, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State in which the interest arises, through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State independent personal services from a fixed base situated therein, and the debt-claim in respect of which the interest is paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such case, the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

6. Interest shall be deemed to arise in a Contracting State when the payer is that State itself, a political subdivision, a local authority or a resident of that State. Where, however, the person paying the interest, whether he is a resident of a Contracting State or not, has in a Contracting State a permanent establishment or a fixed base in connection with which the indebtedness on which the interest is paid was incurred, and such interest is borne by such permanent establishment or fixed base, then such interest shall be deemed to arise in the State in which the permanent establishment or fixed base is situated.

7. Where, by reason of a special relationship between the payer and the beneficial owner or between both of them and some other person, the amount of the interest, having regard to the debt-claim for which it is paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the beneficial owner in the absence of such relationship, the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In such case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the laws of each Contracting State, due regard being had to the other provision of this Agreement.

Article 12. Royalties

1. Royalties arising in a Contracting State and paid to a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. However, such royalties referred to in paragraph 1 of this Article may also be taxed in the Contracting State in which they arise and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the royalties is a resident of the other Contracting State, the tax so charged shall not exceed 10 percent of the gross amount of the royalties.

3. The term "royalties" as used in this Article means payments of any kind received as a consideration for the use of, or the right to use, any copyright of literary, artistic or scientific work including cinematography films, any patent, trade mark, design or model, plan, secret formula or process, or for the use of, or the right to use, industrial, commercial or scientific equipment, or for information concerning industrial, commercial or scientific experience.

4. The provision of paragraph 1 and 2 shall not apply if the beneficial owner of the royalties, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State in which the royalties arise, through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State independent personal services from a fixed base situated therein, and the right or property in respect of which the royalties are paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such case, the provision of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

5. Royalties shall be deemed to arise in a Contracting State when the payer is that State itself, a political subdivision, a local authority or a resident of that State. Where, however, the person paying the royalties, whether he is a resident of a Contracting State or not, has in a Contracting State a permanent establishment or fixed base in connection with which the liability to pay the royalties was incurred, and such royalties are borne by such permanent establishment or fixed base, then such royalties shall be deemed to arise in the State in which the permanent establishment or fixed base is situated.

6. Where, by reason of a special relationship between the payer and the beneficial owner or between both of them and some other person, the amount of the royalties, having regard to the use, right or information for which they are paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the beneficial owner in the absence of such relationship, the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In such case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the laws of each Contracting State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

Article 13. Capital Gains

1. Gains derived by a resident of a Contracting State from the alienation of immovable property referred to in Article 6 and situated in the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. Gains from the alienation of movable property forming part of the business property of a permanent establishment which an enterprise of a Contracting State has in the other Contracting State or of movable property pertaining to a fixed base available to a resident

of a Contracting State in the other Contracting State for the purpose of performing independent personal services, including such gains from the alienation of such a permanent establishment (alone or with the whole enterprise) or of such fixed base, may be taxed in that other State.

3. Gains from the alienation of shares or corporate rights in a company the assets of which consist mainly of immovable property situated in a Contracting State may be taxed in that State.

4. Gains derived an enterprise of a Contracting State from the alienation of ships or aircraft operated in international traffic, or movable property pertaining to the operation of such ships or aircraft shall be taxable only in that State.

5. Gains from the alienation of any property other than that referred to in the preceding paragraphs shall be taxable only in the Contracting State of which the alienator is a resident.

Article 14. Independent Personal Services

1. Income derived by a resident of a Contracting State in respect of professional services or other activities of an independent character shall be taxable only in that State unless he has a fixed base regularly available to him in the other Contracting State for the purpose of performing his activities or he is present in that other State for a period or periods exceeding in the aggregate 183 days within any twelve month period. If he has such a fixed base or remains in that other State for the aforesaid period or periods, the income may be taxed in that other State but only so much of it as is attributable to that fixed base or derived in that other State during the aforesaid period or periods.

2. The term "professional services" includes especially independent scientific, literary, artistic, educational or teaching activities as well as the independent activities of physicians, engineers, lawyers, dentists, architects and accountants.

Article 15. Dependent Personal Services

1. Subject to the provisions of Articles 16, 18, 19 and 20, salaries, wages and other similar remuneration derived by a resident of a Contracting State in respect of an employment shall be taxable only in that State unless the employment is exercised in the other Contracting State. If the employment is so exercised, such remuneration as is derived there from may be taxed in that other State.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, remuneration derived by a resident of a Contracting State in respect of an employment exercised in the other Contracting State shall be taxable only in the first-mentioned State if:

- a) The recipient is present in the other State for a period or periods not exceeding in the aggregate 183 days in any twelve month period commencing or ending in the fiscal year concerning; and
- b) The remuneration is paid by, or on behalf of, an employer who is not a resident of the other State, and

c) The remuneration is not borne by a permanent establishment or a fixed base which the employer has in the other State.

3. Notwithstanding the preceding provisions of this Article, remuneration derived in respect of an employment exercised aboard a ship or aircraft operated in international traffic by an enterprise of a Contracting State shall be taxed only in that State.

Article 16. Director's Fees

1. Director's fees and other similar payments derived by a resident of a Contracting State in his capacity as a member of the board of directors or any other similar organ of his company which is a resident of the other Contracting State may be taxed in that other State.

2. The remuneration which a person to whom paragraph 1 applies derived from the company in respect of the discharge of day-to-day functions of a managerial or technical nature may be taxed in accordance with the provisions Article 15.

Article 17. Artistes and Athletes

1. Notwithstanding the provisions of Articles 14 and 15, income derived by a resident of a Contracting State as an entertainer, such as a theatre, motion picture, radio or television artiste, or a musician, or as an athlete, from his personal activities as such exercised in the other Contracting State, may be taxed in that other State.

2. Where income in respect of personal activities exercised by an entertainer or an athlete in his capacity as such accrues not to the entertainer or an athlete himself but to another person, that income may, notwithstanding the provisions of Articles 7, 14, and 15, be taxed in the Contracting State in which the activities of the entertainer or athlete are exercised.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 and 2, income derived from activities referred to in paragraph 1 performed under a cultural agreement or arrangement between the Contracting State shall be exempt from tax in the Contracting State in which the activities are exercised if the visit to that State is wholly or substantially supported by funds of one or both of the Contracting States, a local authority or public institution thereof.

Article 18. Pensions

Subject to the provisions of paragraph 2 of Article 19, pensions and the other similar remuneration paid to a resident of a Contracting State in consideration of past employment shall be taxable only in that State.

Article 19. Government Service

1. a). Salaries, wages and other similar remuneration, other than a pension, paid by a Contracting State or a political subdivision or a local authority thereof, to an individual in respect of services rendered to that State or subdivision or authority shall be taxable only in that State.

b). However, such salaries, wages and other similar remuneration shall be taxable only in the other Contracting State if the services are rendered in that other State and the individual is a resident of that State who:

- (i) is a national of that State; or
- (ii) did not become a resident of that State solely for the purpose of rendering the services.

2. a) Any pension paid by, or out funds created by, a Contracting State or a political subdivision or a local authority thereof to an individual in respect of services rendered to that State or subdivision or local authority shall be taxable only in that State.

b) However, such pension shall be taxable only in the other Contracting State if the individual is a resident of, and a national of that State.

3. The provisions of Articles 15, 16 and 18 shall apply to salaries, wages and other similar remuneration and pensions in respect of services rendered in connection with a business carried on by a Contracting State or political subdivision or a local authority thereof.

Article 20. Professors and Researchers

1. An individual who visits a Contracting State for the purpose of teaching or carrying out research at a university, college or other recognized educational institution in that Contracting State and who is or was immediately before that visit a resident of the other Contracting State shall be exempt from taxation in the first-mentioned Contracting State on remuneration for such teaching or research for a period not exceeding two consecutive years from the date of his first visit for that purpose.

2. The provision of paragraph 1 of this Article shall not apply to income from research if such research is undertaken not in the public interest but primarily for the private benefit of a specific person or persons.

Article 21. Students and Trainees

1. Payments which a student or business trainees who is or was immediately before visiting a Contracting State a resident of the other Contracting State and who is present in the first-mentioned Contracting State solely for the purpose of his education or training received for the purpose of his maintenance, education or training shall not be taxed in that Contracting State, provided that such payments arise from sources outside that Contracting State.

2. In respect of grants, scholarships and remuneration from employment not covered by paragraph 1, a student or business trainee described in paragraph I shall, in addition, be entitled during such education or training to the same exemption, reliefs or reductions in respect of taxes available to residents of the Contracting State which he is visiting.

Article 22. Other Income

1. Items of income of a residents of a Contracting State, wherever arising, not dealt with in the foregoing Articles of this Agreement, other than income in the form of lotteries, prizes shall be taxable in that State.

2. The provisions of paragraph 1 shall not apply to income, other than income from immovable property as defined in paragraph 2 of Article 6, if the recipient of such income, being a resident of a Contracting State, carries on business in the other Contracting State through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State independent personal services from a fixed base situated therein, and the right or property in respect of which the income is paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such case the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

Article 23. Method for Elimination of Double Taxation

Where a resident of a Contracting State derives income from the other Contracting State, the amount of tax on that income payable in that other Contracting State in accordance with its taxation laws and the provisions of this Agreement, may be credited against the tax levied in the first-mentioned Contracting State imposed on that resident. The amount of credit, however, shall not exceed the amount of the tax on the first-mentioned Contracting State on that income computed in accordance with its taxation laws and regulation.

Article 24. Non-discrimination

1. Nationals of a Contracting State shall not be subjected in the other Contracting State to any taxation or any requirement connected therewith which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which nationals of that other State in the same circumstances are or may be subjected.

2. The Taxation on a permanent establishment which an enterprise of a Contracting State has in the other Contracting State shall not be less favorably levied in that other State than the taxation levied on enterprises of that other State carrying on the same activities. This provision shall not be construed as obliging a Contracting State to grant to residents of the other Contracting State any personal allowances, reliefs and reductions for taxation purposes on account of civil status or family responsibilities which it grants to its own residents.

3. Enterprises of a Contracting State, the capital of which is wholly or partly owned or controlled, directly or indirectly, by one or more residents of the other Contracting State, shall not be subjected in the first-mentioned State to any taxation or any requirement connected therewith which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which other similar enterprises of the first-mentioned State are or may be subjected.

4. Except where the provisions of paragraph 1 of Article 9, paragraph 7 of Article 11, or paragraph 6 of Article 12 apply, interest, royalties and other disbursements paid by an enterprise of a Contracting State to a resident of the other Contracting State shall, for the purpose of determining the taxable profits of such enterprise, be deductible under the same conditions as if they had been paid to a resident of the first-mentioned State. Similarly, any debts of an enterprise of a Contracting State shall, for the purpose of determining the taxable capital of such enterprise, be deductible under the same conditions as if they had been contracted to a resident of the first-mentioned State.

5. In this Article the term "taxation" means taxes which are the subject of this Agreement.

Article 25. Mutual Agreement Procedure

1. Where a person considers that the actions of one or both of the Contracting States result or will result for him in taxation not in accordance with the provisions of this Agreement, he may, irrespective of the remedies provided by the domestic law of those States, present his case to the competent authority of the Contracting State of which he is a resident or, if his case comes under paragraph 1 of Article 24, to that of the Contracting State of which he is a national. The case must be presented within two years from the first notification of the action resulting in taxation in accordance with the provisions of the Agreement.

2. The competent authority shall endeavour, if the objection appears to it to be justified and if it is not itself able to arrive at a satisfactory solution, to resolve the case by mutual agreement with the competent authority of the other Contracting State, with a view to the avoidance of taxation which is not in accordance with this Agreement.

3. The competent authorities of the Contracting State shall endeavour to resolve by mutual agreement any difficulties or doubts arising as to the interpretation or application of the Agreement. They may also consult together for the elimination of double taxation in cases not provided for in the Agreement.

4. The competent authorities of the Contracting State may communicate with each other directly for the purpose of reaching an agreement in the sense of the preceding paragraphs. The competent authorities, through consultations, shall develop appropriate bilateral procedures, conditions, methods and techniques for the implementation of the mutual agreement procedure provided for in this Article.

Article 26. Exchange of Information

1. The competent authorities of the Contracting States shall exchange such information as is necessary for carrying out the provisions of this Agreement or of the domestic laws of the Contracting States concerning taxes covered by the Agreement insofar as the taxation thereunder is not contrary to the Agreement, in particular for the prevention of fraud or evasion of such taxes. The exchange of information is not restricted by Article 1. Any information received by a Contracting State shall be treated as secret in the same manner as information obtained under the domestic laws of that State. However, if the information is originally regarded as secret in the transmitting State it shall be disclosed only to persons

or authorities (including courts and administrative bodies) involved in the assessment or collection of, the enforcement or prosecution in respect of, or the determination of appeals in relation to, the taxes which are the subject of the Agreement. Such persons or authorities shall use the information only for such purposes but may disclose the information in public court proceedings or, in judicial decisions.

2. In no case shall the provisions of paragraph 1 be construed so as to impose on a Contracting State the obligation:

- a) to carry out administrative measures at variance with the laws and administrative practice of that or of the other Contracting State;
- b) to supply information which is not obtainable under the laws or in the normal course of the administration of that or of the other Contracting State;
- c) to supply information which would disclose any trade, business, industrial, commercial or professional secret or trade process, or information, the disclosure of which would be contrary to public policy (ordre public).

Article 27. Diplomatic Agents and Consular Officers

Nothing in this Agreement shall affect the fiscal privileges of diplomatic agents or consular officers under the general rules of the international law or under the provision of special agreements.

Article 28. Entry into Force

1. This Agreement shall enter into force on the later of date on which the respective Governments shall notify each other in writing through diplomatic channels that the formalities constitutionally required in their respective States for the entry into force of this Agreement have been complied with.

2. This Agreement shall have effect:

- a) in respect of taxes withheld at source to income derived on or after 1 January in the year next following that in which the Agreement enters into force; and
- b) in respect of other taxes on income to such taxes chargeable for the taxable years beginning on or after 1 of January in the year next following that in which the Agreement enters into force.

Article 29. Termination

This Agreement shall remain in force until terminated by one of the Contracting States. Either Contracting State may terminate the Agreement, through diplomatic channels, by giving notice of termination at least 6 months before the end of any calendar year following after the period of five years from the date on which the Agreement enters into force.

a) in respect of taxes withheld at source to income derived on or after 1 January in the year next following that in which the notice of termination is given;

b) in respect to other taxes on income to such taxes chargeable for the taxable years beginning on or after 1 January in the year next following that in which the notice of termination is given.

In Witness Whereof the undersigned, duly authorized thereto, have signed this Agreement.

Done in duplicate at Jakarta on July 11, 2002 in the Indonesian, Korean, and English languages. All texts being equally authentic. In case of any divergence in interpretation, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

DR. N. HASSAN WIRAJUDA
Minister for Foreign Affairs

For the Government of the Democratic People's Republic of Korea:

PAEK NAM SUN
Minister for Foreign Affairs

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

PERSETUJUAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH REPUBLIK DEMOKRATIK RAKYAT KOREA
TENTANG
PENGHINDARAN PAJAK BERGANDA DAN PENCEGAHAN
PENGELAKAN PAJAK ATAS PENGHASILAN

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Demokratik Rakyat Korea, berhasrat mengadakan suatu Persetujuan mengenai penghindaran pajak berganda dan pencegahan pengelakan pajak yang berhubungan dengan pajak atas penghasilan dengan tujuan untuk meningkatkan kerjasama ekonomi antara dua negara.

telah menyetujui sebagai berikut:

Pasal 1
ORANG DAN BADAN YANG TERCAKUP DALAM PERSETUJUAN

Persetujuan ini berlaku terhadap orang dan badan yang menjadi penduduk salah satu atau kedua Negara pihak pada Persetujuan.

Pasal 2
PAJAK-PAJAK YANG DICAKUP DALAM PERSETUJUAN INI

1. Persetujuan ini berlaku terhadap pajak-pajak atas penghasilan yang dikenakan oleh setiap Negara Pihak pada Persetujuan atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya tanpa memperhatikan cara pemungutan pajak-pajak tersebut.

2. Dianggap sebagai pajak-pajak atas penghasilan adalah semua pajak yang dikenakan atas seluruh penghasilan atau bagian-bagian penghasilan, termasuk pajak-pajak atas keuntungan yang diperoleh dari pemindahtanganan harta gerak atau harta tak gerak dan pajak atas jumlah keseluruhan gaji atau upah.
3. Persetujuan ini harus diterapkan terhadap pajak-pajak yang berlaku sekarang ini khususnya:
  - a) dalam hal Indonesia:

pajak penghasilan
(selanjutnya disebut sebagai "pajak Republik Indonesia").
  - b) dalam hal Republik Demokratik Rakyat Korea:
    - (i) pajak perusahaan,
    - (ii) pajak individu,
(selanjutnya disebut sebagai "pajak RDRK")
4. Persetujuan ini berlaku pula terhadap setiap pajak yang serupa atau pada hakekatnya sama yang dikenakan setelah tanggal penandatanganan Persetujuan ini sebagai tambahan terhadap, atau sebagai pengganti dari pajak-pajak yang sekarang berlaku. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara Pihak pada Persetujuan harus saling memberitahukan satu sama lain mengenai setiap perubahan-perubahan penting yang terjadi dalam perundang-undangan perpajakan mereka.

Pasal 3 DIFINISI-DIFINISI UMUM

1. Kecuali jika dari hubungan kalimatnya harus diartikan lain, yang dimaksud dalam Persetujuan ini dengan:
  - a) (i) Istilah "Indonesia" meliputi wilayah: Republik Indonesia sebagaimana ditentukan dalam perundang-undangannya, landas kontinen dan daerah sekitarnya dimana Republik Indonesia memiliki kedaulatan, hak-hak berdaulat atau yurisdiksi sesuai ketentuan-ketentuan hukum internasional;
  - (ii) Istilah "Republik Demokratik Rakyat Korea" apabila digunakan dalam konteks geografi, adalah seluruh wilayah Republik Demokratik Rakyat Korea meliputi laut dan udara, termasuk pula zona ekonomi eksklusif dan landas kontinen dimana Republik Demokratik Rakyat Korea memiliki hak berdaulat dan yurisdiksi sesuai ketentuan hukum dalam negerinya dan hukum internasional;
- b) istilah "orang/badan" meliputi orang pribadi, perseroan, dan setiap kumpulan dari orang-orang dan/atau badan-badan;

- c) istilah "perseroan" berarti setiap badan hukum atau setiap entitas yang untuk tujuan pemungutan pajak diperlakukan sebagai suatu badan hukum;
  - d) istilah "perusahaan dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan" dan "perusahaan dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan" masing-masing berarti suatu perusahaan yang dijalankan oleh penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan dan suatu perusahaan yang dijalankan oleh penduduk dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan;
  - e) istilah "lalu lintas internasional" berarti setiap pengangkutan oleh kapal laut atau pesawat udara yang dilakukan oleh suatu perusahaan dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan, kecuali jika kapal atau pesawat udara itu semata-mata dioperasikan antara tempat-tempat di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan;
  - f) istilah "pejabat yang berwenang" berarti:
    - (i) dalam hal Indonesia, Menteri Keuangan atau Wakilnya yang sah;
    - (ii) dalam hal Republik Demokratik Rakyat Korea: Kementerian Keuangan atau Wakilnya yang sah;
  - g) istilah "warganegara" berarti:
    - (i) setiap orang pribadi yang memiliki kewarganegaraan dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan;
    - (ii) setiap badan hukum, usaha bersama dan persekutuan yang statusnya mereka peroleh berdasarkan hukum yang berlaku pada salah satu Negara Pihak pada Persetujuan.
  - h) Istilah "Negara Pihak pada Persetujuan" dan "Negara Pihak pada Persetujuan Lainnya" berarti Republik Indonesia atau Republik Demokratik Rakyat Korea tergantung hubungan kalimatnya.
2. Sehubungan dengan penerapan Persetujuan ini oleh salah satu Negara Pihak pada Persetujuan setiap istilah yang tidak dirumuskan dalam Persetujuan ini mempunyai arti menurut perundang-undangan Negara itu sepanjang mengenai pajak-pajak yang diatur dalam Persetujuan ini.

Pasal 4
PENDUDUK

1. Untuk kepentingan Persetujuan ini, istilah "penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan" berarti setiap orang dan badan, yang menurut perundang-undangan Negara tersebut dapat dikenakan pajak di Negara itu berdasarkan domisilinya, tempat kediamannya, tempat kedudukan manajemennya, ataupun atas dasar lainnya yang sifatnya serupa. Tetapi

istilah tersebut tidak termasuk penduduk perseorangan atau badan yang terutang pajak di Negara tersebut hanya karena memperoleh penghasilan dari sumber-sumber di Negara itu atau memiliki modal di Negara itu.

2. Jika seseorang menurut ketentuan-ketentuan pada ayat 1 menjadi penduduk di kedua Negara Pihak pada Persetujuan, maka statusnya akan ditentukan sebagai berikut:
  - a) ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana ia mempunyai tempat tinggal tetap yang tersedia baginya; apabila ia mempunyai tempat tinggal tetap yang tersedia di kedua Negara, ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana terdapat hubungan-hubungan pribadi dan ekonomi yang lebih erat (pusat kepentingan-kepentingan pokok);
  - b) jika Negara di mana pusat kepentingan-kepentingan pokoknya tidak dapat ditentukan, atau jika ia tidak mempunyai tempat tinggal tetap yang tersedia baginya di salah satu Negara, maka ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana ia biasanya berdiam;
  - c) jika ia mempunyai tempat kebiasaan berdiam di kedua Negara atau sama sekali tidak mempunyainya di salah satu Negara tersebut maka ia akan dianggap sebagai penduduk Negara Pihak pada Persetujuan di mana ia menjadi warganegara;
  - d) Jika ia menjadi warganegara dari kedua Negara atau sama sekali tidak menjadi warganegara dari salah satu negara tersebut, maka pejabat-pejabat yang berwenang dari Negara Pihak pada Persetujuan akan menyelesaikan masalahnya berdasarkan persetujuan bersama.
3. Apabila berdasarkan ketentuan-ketentuan ayat (1), suatu badan mempunyai tempat kedudukan di kedua Negara Pihak pada persetujuan, maka pejabat yang berwenang di Negara Pihak pada persetujuan akan menyelesaikan masalahnya berdasarkan persetujuan bersama.

Pasal 5 BENTUK USAHA TETAP

1. Untuk kepentingan Persetujuan ini istilah "bentuk usaha tetap" berarti suatu tempat usaha tetap melalui mana usaha dari suatu perusahaan dari Negara Pihak pada Persetujuan seluruh atau sebagian dijalankan di Negara Pihak pada Persetujuan Lainnya.
2. Istilah "bentuk usaha tetap" terutama meliputi khususnya:
  - a) suatu tempat kedudukan manajemen;
  - b) suatu cabang;
  - c) suatu kantor;
  - d) suatu pabrik;

- e) suatu bengkel;
  - f) suatu gudang atau tempat yang digunakan sebagai outlet penjualan;
  - g) suatu pertanian atau perkebunan;
  - h) suatu tambang, atau sumur minyak atau gas, suatu penggalian atau suatu tempat penggalian atau eksplorasi sumber daya alam, tempat pengeboran atau kapal yang digunakan untuk eksplorasi atau eksploitasi sumber-sumber daya alam.
3. Pengertian "bentuk usaha tetap" juga meliputi:
- a). suatu bangunan, suatu konstruksi, proyek perakitan atau instalasi atau kegiatan pengawasan yang berhubungan dengan kegiatan proyek tersebut merupakan suatu bentuk usaha tetap hanya apabila tempat, proyek atau kegiatan tersebut berlangsung lebih dari 12 bulan.
  - b). pemberian jasa-jasa, termasuk jasa konsultasi oleh sebuah perusahaan melalui karyawan atau orang lain yang dilibatkan oleh perusahaan untuk tujuan tertentu, tetapi hanya apabila aktivitas-aktivitas tersebut berlangsung (untuk proyek yang sama atau berhubungan) di suatu Negara dalam masa atau masa-masa lebih dari 6 bulan dalam jangka waktu 12 bulan.
4. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan sebelumnya dari Pasal ini, pengertian "bentuk usaha tetap" dianggap tidak meliputi:
- a) penggunaan fasilitas-fasilitas semata-mata dengan maksud untuk menyimpan atau memamerkan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan;
  - b) pengurusan suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan semata-mata dengan maksud untuk disimpan atau dipamerkan;
  - c) pengurusan suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan semata-mata dengan maksud untuk diolah oleh perusahaan lain;
  - d) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata dengan maksud untuk pembelian barang-barang atau barang dagangan atau untuk mengumpulkan informasi bagi keperluan perusahaan;
  - e) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata dengan maksud untuk tujuan periklanan, atau untuk memberikan keterangan-keterangan;
  - f) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata dengan maksud menjalankan, kegiatan lainnya yang bersifat persiapan atau penunjang bagi perusahaan;

- g) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata dengan maksud untuk melakukan gabungan kegiatan-kegiatan seperti disebutkan pada sub-ayat (a) sampai (f), sepanjang hasil penggabungan semua kegiatan-kegiatan tersebut bersifat persiapan atau penunjang.
5. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan ayat 1 dan 2, apabila orang atau badan, kecuali agen yang bertindak bebas sebagaimana berlaku ayat 7, bertindak di suatu Negara Pihak pada Persetujuan atas nama suatu perusahaan, mempunyai dan biasa melakukan wewenang untuk menutup kontrak-kontrak atas nama perusahaan tersebut, perusahaan tersebut dianggap mempunyai bentuk usaha tetap di negara tersebut, kecuali kegiatan-kegiatan itu hanya terbatas pada apa yang diatur dalam ayat 4, yang tidak akan membuat tempat usaha tetap tersebut dianggap sebagai bentuk usaha tetap sesuai dengan ketentuan ayat tersebut.
  6. Menyimpang dari ketentuan yang terdahulu pada pasal ini, suatu perusahaan asuransi dari salah satu Negara Pihak pada persetujuan, kecuali yang menyangkut reasuransi, akan dianggap mempunyai bentuk usaha tetap di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan jika perusahaan tersebut memungut premi di wilayah Negara lainnya itu, atau menanggung resiko yang terjadi disana melalui seseorang yang bukan merupakan agen yang bertindak bebas terhadap siapa ayat (7) berlaku.
  7. Suatu perusahaan tidak akan dianggap mempunyai suatu bentuk usaha tetap di suatu Negara Pihak pada Persetujuan hanya semata-mata karena perusahaan itu menjalankan usaha di Negara itu melalui makelar, komisioner umum, atau agen lainnya yang bertindak bebas, sepanjang orang atau badan tersebut bertindak dalam rangka kegiatan usahanya yang lazim. Namun demikian, bilamana kegiatan agen dimaksud seluruhnya atau hampir seluruhnya dilakukan untuk perusahaan itu, maka ia tidak akan dianggap sebagai agen yang bertindak bebas dalam pengertian ayat ini.
  8. Jika suatu perseroan yang berkedudukan di suatu Negara Pihak pada Persetujuan menguasai atau dikuasai oleh perseroan yang berkedudukan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan ataupun menjalankan usaha di Negara Pihak lainnya itu (baik melalui suatu bentuk usaha tetap ataupun dengan suatu cara lain), maka hal itu tidak dengan sendirinya akan berakibat bahwa salah satu dari perseroan itu merupakan bentuk usaha tetap dari yang lainnya

Pasal 6

PENGHASILAN DARI HARTA TAK GERAK

1. Penghasilan yang diperoleh seorang penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan dari harta tak gerak (termasuk penghasilan yang diperoleh dari pertanian atau kehutanan) yang berada di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara lain tersebut.

2. Istilah "harta tak gerak" akan mempunyai arti sesuai dengan perundang-undangan Negara Pihak pada Persetujuan di mana harta yang bersangkutan berada. Untuk keperluan Persetujuan ini, istilah tersebut meliputi juga benda-benda yang menyertai harta tak gerak, ternak dan peralatan yang dipergunakan dalam usaha pertanian dan kehutanan, hak-hak terhadap mana berlaku ketentuan-ketentuan dalam hukum umum mengenai pemilikan atas lahan, hak memungut hasil atas harta tak gerak, serta hak atas pembayaran-pembayaran tetap atau tak tetap sebagai balas jasa untuk pengerjaan, atau hak untuk mengerjakan kandungan mineral, sumber-sumber dan sumber-sumber kekayaan alam lainnya. Kapal laut dan pesawat udara tidak dianggap sebagai harta tak gerak.
3. Ketentuan-ketentuan pada ayat 1 berlaku juga terhadap penghasilan yang diperoleh dari penggunaan secara langsung, dari penyewaan, atau dari penggunaan harta tak gerak dalam bentuk apapun
4. Ketentuan-ketentuan dalam ayat-ayat 1 dan 3 berlaku juga terhadap penghasilan yang diperoleh dari harta tak gerak suatu perusahaan dan terhadap penghasilan dari harta tak gerak yang digunakan dalam menjalankan pekerjaan bebas.

Pasal 7
LABA USAHA

1. Laba suatu perusahaan dari Negara Pihak pada Persetujuan hanya akan dikenakan pajak di Negara itu kecuali jika perusahaan itu menjalankan usaha di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan melalui suatu bentuk usaha tetap. Apabila perusahaan tersebut menjalankan usahanya sebagai dimaksud di atas, maka laba perusahaan itu dapat dikenakan pajak di negara lainnya tetapi hanya atas bagian laba yang berasal dari bentuk usaha tetap tersebut.
2. Dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan ayat 3, jika suatu perusahaan dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan menjalankan usaha di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, maka yang akan diperhitungkan sebagai laba bentuk usaha tetap itu oleh masing-masing negara ialah laba yang diperolehnya seandainya bentuk usaha tetap tersebut merupakan suatu perusahaan yang terpisah dan bertindak bebas yang melakukan kegiatan-kegiatan yang sama atau serupa, dalam keadaan yang sama atau serupa, dan mengadakan hubungan yang sepenuhnya bebas dengan perusahaan yang memiliki bentuk usaha tetap itu.
3. Dalam menentukan besarnya laba suatu bentuk usaha tetap, dapat dikurangkan biaya-biaya yang dikeluarkan untuk kepentingan usaha dari bentuk usaha tetap itu termasuk biaya-biaya pimpinan dan biaya-biaya administrasi umum baik yang dikeluarkan di Negara di mana bentuk usaha tetap itu berada ataupun di tempat lain yang dibolehkan sesuai ketentuan perundang-undangan nasional Negara Pihak pada Persetujuan di mana bentuk usaha tetap berada. Namun demikian tidak diperkenankan untuk

dikurangkan ialah pembayaran-pembayaran yang dilakukan oleh bentuk usaha tetap kepada kantor pusatnya atau kantor-kantor lain milik kantor pusatnya (selain dari penggantian biaya yang benar-benar dikeluarkan) berupa royalti, biaya atau pembayaran-pembayaran serupa lainnya karena penggunaan paten atau hak-hak lain, atau berupa komisi, untuk jasa-jasa tertentu yang dilakukan atau untuk manajemen, atau, kecuali dalam hal usaha perbankan, berupa bunga atas pinjaman yang diberikan kepada bentuk usaha tetap. Sebaliknya tidak akan diperhitungkan sebagai laba bentuk usaha tetap adalah jumlah-jumlah yang dibebankan oleh bentuk usaha tetap kepada kantor pusatnya atau kantor-kantor lain milik Kantor Pusatnya (selain penggantian biaya yang benar-benar dikeluarkan) berupa royalti, biaya atau pembayaran-pembayaran serupa lainnya karena penggunaan paten atau hak-hak lain, atau berupa komisi, untuk jasa-jasa tertentu yang dilakukan atau untuk manajemen, atau, kecuali dalam hal usaha perbankan, berupa bunga atas pinjaman yang diberikan kepada kantor pusatnya atau kantor lain milik kantor pusatnya.

4. Demi penerapan ayat-ayat terdahulu, besarnya laba bentuk usaha tetap harus ditentukan dengan cara yang sama dari tahun ke tahun kecuali terdapat alasan yang kuat dan cukup untuk melakukan penyimpangan.
5. Jika dalam jumlah laba termasuk bagian-bagian penghasilan yang diatur secara tersendiri pada Pasal-Pasal lain dalam Persetujuan ini, maka ketentuan Pasal-Pasal tersebut tidak akan terpengaruh oleh ketentuan-ketentuan Pasal ini.
6. Laba yang semata-mata berasal dari pembelian barang-barang atau barang dagangan yang dilakukan oleh suatu bentuk usaha tetap untuk perusahaan, tidak dihitung sebagai laba dari bentuk usaha tetap.
7. Sepanjang merupakan kelaziman di salah satu Negara Pihak pada Persetujuan, untuk menetapkan besarnya laba yang dapat dianggap berasal dari suatu bentuk usaha tetap dengan cara menentukan bagian laba berbagai bagian perusahaan tersebut atas keseluruhan laba perusahaan itu, maka ketentuan-ketentuan pada ayat 2 tidak akan menutup kemungkinan bagi Negara Pihak pada Persetujuan dimaksud untuk menentukan besarnya laba yang dikenakan pajak berdasarkan pembagian itu yang lazim dipakai, namun cara pembagiannya harus sedemikian rupa sehingga hasilnya akan sesuai dengan prinsip-prinsip yang terkandung di dalam pasal ini.

Pasal 8 PERKAPALAN DAN PENGANGKUTAN UDARA

1. Laba yang diperoleh dari pengoperasian kapal-kapal laut atau pesawat udara di jalur lalu lintas internasional hanya akan dikenakan pajak di Negara dimana perusahaan yang mengoperasikan kapal atau pesawat tersebut berkedudukan.

2. Ketentuan-ketentuan ayat 1 berlaku pula terhadap laba dari penyertaan dalam suatu gabungan perusahaan, suatu usaha bersama atau dari suatu perwakilan untuk operasi internasional.

Pasal 9
PERUSAHAAN-PERUSAHAAN YANG MEMPUNYAI
HUBUNGAN ISTIMEWA

1. Apabila
  - a) suatu perusahaan dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan baik secara langsung maupun tidak langsung turut serta dalam manajemen, pengawasan atau modal suatu perusahaan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, atau
  - b) orang atau badan yang sama baik secara langsung maupun tidak langsung turut serta dalam manajemen, pengawasan atau modal suatu perusahaan dari Negara Pihak pada Persetujuan dan suatu perusahaan dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan,

dan dalam kedua hal itu antara kedua perusahaan dimaksud dalam hubungan dagangnya atau hubungan keuangannya diadakan atau diterapkan syarat-syarat yang menyimpang dari yang lazimnya berlaku antara perusahaan-perusahaan yang sama sekali bebas satu sama lain, maka setiap laba yang seharusnya diterima oleh salah satu perusahaan jika syarat-syarat itu tidak ada, namun tidak diterimanya karena adanya syarat-syarat tersebut, dapat ditambahkan pada laba perusahaan itu dan dikenakan pajak.

2. Apabila salah satu Negara Pihak pada Persetujuan melakukan pembetulan atas laba suatu perusahaan di Negara itu – dan dikenakan pajak – dan bagian laba yang dibetulkan itu adalah juga merupakan laba perusahaan yang telah dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dan laba tersebut adalah laba yang memang seharusnya diperoleh perusahaan di Negara yang disebut pertama seandainya berdasarkan syarat-syarat yang dibuat antara kedua perusahaan yang sepenuhnya bebas, Negara Pihak lainnya pada Persetujuan akan melakukan penyesuaian-penyesuaian atas jumlah laba yang dikenakan pajak dari perusahaan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan tersebut. Dalam melakukan penyesuaian-penyesuaian itu, diharuskan untuk memperhatikan ketentuan-ketentuan lain dalam Persetujuan ini dan apabila dianggap perlu pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara saling berkonsultasi.
3. Negara Pihak pada Persetujuan tidak akan melakukan pembetulan laba perusahaan sebagaimana dimaksud pada ayat (2) apabila batas waktu yang diberikan oleh undang-undang masing-masing Negara telah dilampaui.

Pasal 10
DIVIDEN

1. Dividen yang dibayarkan oleh suatu perseroan yang berkedudukan di suatu Negara Pihak pada Persetujuan kepada penduduk Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara lain tersebut.
2. Namun demikian dividen itu dapat juga dikenakan pajak di Negara Pihak pada Persetujuan di mana perseroan yang membayarkan dividen tersebut berkedudukan dan sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut, akan tetapi apabila penerima dividen adalah pemilik saham yang menikmati dividen itu, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10 persen dari jumlah bruto dividen yang dibagikan. Ayat ini tidak akan mempengaruhi peneanaan pajak atas laba perusahaan dari mana dividen berasal.
3. Istilah "dividen" sebagaimana digunakan dalam pasal ini berarti penghasilan dari saham-saham, atau hak-hak lainnya yang bukan merupakan surat-surat piutang, yang berhak atas pembagian laba, maupun penghasilan lainnya dari hak-hak perseroan yang oleh undang-undang perpajakan Negara di mana perseroan yang membagikan dividen itu berkedudukan.
4. Ketentuan-ketentuan ayat 1 dan 2 tidak akan berlaku apabila pemilik saham yang menikmati dividen, yang merupakan penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan, melakukan kegiatan usaha di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, di mana perseroan yang membayarkan dividen itu berkedudukan, melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, atau menjalankan pekerjaan bebas dengan suatu tempat usaha tetap yang berada di sana dan pemilikan saham-saham yang menghasilkan dividen itu mempunyai hubungan yang efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap itu. Dalam hal demikian, tergantung pada masalahnya berlaku ketentuan-ketentuan Pasal 7 atau Pasal 14.
5. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini, apabila suatu perseroan yang berkedudukan di suatu Negara Pihak pada Persetujuan mempunyai bentuk usaha tetap di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, maka keuntungan bentuk usaha tetap tersebut dapat dikenakan pajak tambahan di Negara lainnya itu berdasarkan undang-undangnya, namun pajak tambahan tersebut tidak akan melebihi 10 persen dari jumlah keuntungan setelah dikurangi dengan pajak penghasilan dan pajak-pajak lainnya atas penghasilan yang dikenakan di Negara lain tersebut.
6. Apabila suatu perseroan yang berkedudukan di suatu Negara Pihak pada Persetujuan memperoleh laba atau penghasilan dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, Negara lain tersebut tidak boleh mengenakan pajak apapun juga atas dividen yang dibayarkan oleh perseroan itu, kecuali apabila dividen itu dibayarkan kepada penduduk Negara lain itu atau apabila penguasaan saham-saham yang menghasilkan dividen itu

mempunyai hubungan yang efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap yang berada di Negara lain tersebut.

Pasal 11
BUNGA

1. Bunga yang berasal dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan dan dibayarkan kepada penduduk Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara lain tersebut.
2. Namun demikian, bunga tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan tempat bunga itu berasal, dan sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut, akan tetapi apabila penerima bunga adalah pemberi pinjaman yang menikmati bunga itu, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10 persen dari jumlah bruto bunga.
3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan ayat 2, bunga yang berasal dari Negara Pihak pada Persetujuan dan diterima oleh Pemerintah Negara Pihak lainnya atau bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya, Bank Sentral atau institusi keuangan yang dimiliki pemerintah dibebaskan dari pengenaan pajak di negara yang disebut pertama.
4. Istilah "bunga" yang digunakan dalam Pasal ini berarti penghasilan dari semua jenis tagihan hutang, baik yang dijamin dengan hipotik maupun yang tidak dan baik yang mempunyai hak atas pembagian laba maupun yang tidak dan khususnya penghasilan dari surat-surat perbendaharaan Negara dan penghasilan dari surat-surat obligasi atau surat-surat hutang, termasuk premi dan hadiah yang terikat pada surat-surat berharga, obligasi atau surat-surat hutang tersebut. Pengenaan denda untuk keterlambatan pembayaran tidak dianggap sebagai bunga dalam pengertian Pasal ini.
5. Ketentuan-ketentuan ayat 1 dan 2 tidak akan berlaku apabila pemberi pinjaman yang menikmati bunga tadi berkedudukan di suatu Negara Pihak pada Persetujuan, melakukan kegiatan usaha di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan di mana tempat bunga itu berasal, melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, atau menjalankan pekerjaan bebas di Negara lainnya melalui suatu tempat usaha tetap yang berada di sana, dan tagihan hutang yang menghasilkan bunga itu mempunyai hubungan yang efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap itu. Dalam hal demikian, tergantung pada masalahnya, berlaku ketentuan-ketentuan Pasal 7 atau Pasal 14.
6. Bunga dianggap berasal dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan apabila yang membayarkan bunga adalah penduduk Negara tersebut. Namun demikian, apabila orang atau badan yang membayar bunga itu, tanpa memandang apakah ia penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan atau tidak, mempunyai bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap di suatu Negara Pihak pada Persetujuan di mana bunga yang dibayarkan menjadi

beban bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap tersebut, maka bunga itu akan dianggap berasal dari Negara Pihak pada Persetujuan di mana bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap itu berada.

7. Jika karena alasan adanya hubungan istimewa antara pembayar bunga dengan pemilik yang menikmati bunga atau antara keduanya dengan orang atau badan lain dengan memperhatikan besarnya tagihan hutang yang menghasilkan bunga itu, jumlah bunga yang dibayarkan melebihi jumlah yang seharusnya disetujui antara pembayar dan pemilik yang menikmati bunga seandainya hubungan istimewa itu tidak ada, maka ketentuan-ketentuan Pasal ini akan berlaku hanya atas jumlah yang telah disetujui tersebut. Dalam hal demikian, jumlah kelebihan pembayaran tersebut akan tetap dikenakan pajak sesuai dengan perundang-undangan masing-masing Negara Pihak pada Persetujuan, dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini.

Pasal 12 ROYALTI

1. Royalti yang berasal dari Negara Pihak pada Persetujuan dan dibayarkan kepada penduduk dari suatu Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara lain tersebut.
2. Namun demikian royalti dapat dikenakan pajak di Negara Pihak pada Persetujuan di mana pembayaran-pembayaran tersebut berasal dan sesuai dengan Undang-undang Negara tersebut, tetapi apabila pemilik hak yang menikmati royalti itu adalah penduduk dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, maka pajak yang dikenakan tidak melebihi 10 persen dari jumlah royalti bruto.
3. Istilah "Royalti" dalam pasal ini berarti setiap jenis pembayaran yang diterima sebagai imbalan untuk penggunaan atau hak untuk menggunakan setiap hak cipta kesusasteraan, kesenian atau kerja ilmiah, termasuk film sinematografi, patent, merk dagang, pola atau model, perencanaan, rumus rahasia atau cara pengolahan atau untuk penggunaan atau hak untuk menggunakan alat-alat perlengkapan industri, perdagangan atau ilmu pengetahuan atau untuk informasi mengenai pengalaman di bidang industri, perdagangan atau ilmu pengetahuan.
4. Ketentuan-ketentuan ayat 1 dan ayat 2 tidak berlaku, apabila pihak yang memiliki hak menikmati royalti, yang merupakan penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan menjalankan usaha atau telah menjalankan usaha di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan di mana royalti berasal, melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada disana, atau melakukan suatu pekerjaan bebas di Negara lainnya itu melalui suatu tempat usaha tetap yang berada disana, dan hak atau harta yang menghasilkan royalti itu mempunyai hubungan yang efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap itu. Dalam hal demikian, tergantung pada masalahnya, berlaku ketentuan-ketentuan Pasal 7 atau Pasal 14.

5. Royalti dapat dianggap berasal dari Negara Pihak pada Persetujuan apabila pembayarannya adalah penduduk dari Negara tersebut. Namun demikian, apabila orang atau badan yang membayarkan royalti itu, tanpa memandang apakah ia penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan atau bukan, memiliki bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap di suatu Negara Pihak pada Persetujuan di mana kewajiban membayar royalti timbul, dan royalti tersebut menjadi beban bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap tersebut, maka royalti itu dianggap berasal dari Negara di mana bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap itu berada.
6. Jika karena alasan adanya hubungan istimewa antara pembayar dengan pemilik hak yang menikmati atau antara kedua-duanya dengan orang/badan lain, berkenaan dengan penggunaan hak atau keterangan yang mengakibatkan pembayaran itu, jumlah royalti yang dibayarkan itu melebihi jumlah yang seharusnya disepakati oleh pembayar dan pemilik hak seandainya tidak ada hubungan istimewa, maka ketentuan-ketentuan Pasal ini hanya akan berlaku terhadap jumlah yang disebut terakhir. Dalam hal demikian, jumlah kelebihan pembayaran tersebut akan tetap dikenakan pajak sesuai dengan perundang-undangan masing-masing Negara Pihak pada Persetujuan, dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini.

Pasal 13
KEUNTUNGAN DARI PEMINDAHTANGANAN HARTA

- 1.¹ Keuntungan yang diperoleh penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan dari pemindahtanganan harta tak gerak, sebagaimana dimaksud dalam Pasal 6 dan terletak di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, dapat dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya tersebut.
2. Keuntungan dari pemindahtanganan harta gerak yang merupakan bagian kekayaan suatu bentuk usaha tetap yang dimiliki oleh perusahaan dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan atau dari harta gerak yang merupakan bagian dari suatu tempat usaha tetap yang tersedia bagi penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan untuk maksud melakukan pekerjaan bebas, termasuk keuntungan dari pemindahtanganan bentuk usaha tetap itu (tersendiri atau beserta keseluruhan perusahaan) atau tempat usaha tetap, dapat dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya tersebut.
3. Keuntungan dari pemindahtanganan saham-saham atau hak-hak lain dalam satu perusahaan di mana assetnya yang terutama terdiri atas harta tak gerak yang terletak di satu Negara Pihak pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara tersebut.
4. Keuntungan yang diperoleh perusahaan suatu Negara Pihak pada Persetujuan dari pemindahtanganan kapal-kapal laut atau pesawat udara

yang beroperasi di jalur lalu lintas internasional atau harta gerak yang menjadi bagian dari operasi kapal-kapal laut atau pesawat udara hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut.

5. Keuntungan dari pemindahtanganan harta lainnya, kecuali yang disebut pada ayat-ayat terdahulu, hanya akan dikenakan pajak di Negara Pihak pada Persetujuan di mana orang/badan yang memindahkan harta itu berkedudukan.

Pasal 14 PEKERJAAN BEBAS

1. Penghasilan yang diperoleh penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan sehubungan dengan jasa-jasa profesional atau pekerjaan bebas lainnya hanya akan dikenakan pajak di Negara itu, kecuali orang tersebut mempunyai tempat usaha tetap yang tersedia secara teratur baginya di Negara lain untuk menjalankan kegiatan-kegiatannya atau ia berada di Negara tersebut untuk masa atau masa-masa lebih dari 183 hari dalam masa 12 bulan. Jika ia mempunyai tempat tetap atau berada di Negara tersebut dalam masa yang ditentukan, penghasilan tersebut bisa dipajaki di Negara Pihak lainnya tersebut tetapi hanya sepanjang penghasilan tersebut berasal dari tempat usaha tetap itu atau diperoleh di Negara Pihak lainnya selama masa yang telah ditentukan.
2. Istilah "jasa-jasa profesional" terutama meliputi kegiatan-kegiatan di bidang ilmu pengetahuan, kesusasteraan, kesenian, pendidikan atau pengajaran yang dilakukan secara independen, demikian juga pekerjaan-pekerjaan bebas yang dilakukan oleh para dokter, ahli hukum, ahli teknik, arsitek, dokter gigi, dan para akuntan.

Pasal 15 PEKERJAAN DALAM HUBUNGAN KERJA

1. Dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan Pasal-pasal 16, 18, 19, dan 21, gaji, upah dan imbalan lainnya yang serupa yang diperoleh penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan karena pekerjaan dalam hubungan kerja, hanya akan dikenakan pajak di Negara itu, kecuali pekerjaan tersebut dilakukan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan. Dalam hal demikian, maka imbalan yang diterima dari pekerjaan dimaksud dapat dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya itu.
2. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan ayat 1, imbalan yang diterima atau diperoleh penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, hanya akan dikenakan pajak di Negara yang disebut pertama apabila:

- a) penerima imbalan berada di Negara Pihak lainnya itu dalam suatu masa atau masa-masa yang jumlahnya tidak melebihi 183 hari dalam jangka waktu 12 bulan; dan
  - b) imbalan itu dibayarkan oleh, atau atas nama pemberi kerja yang bukan merupakan penduduk Negara Pihak lainnya tersebut, dan
  - c) imbalan itu tidak menjadi beban bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap yang dimiliki oleh pemberi kerja di Negara Pihak lain tersebut.
3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan sebelumnya dalam Pasal ini, imbalan yang diperoleh karena pekerjaan yang dilakukan di atas kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan dalam jalur lalu lintas internasional oleh suatu perusahaan dari satu Negara Pihak pada Persetujuan hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut.

Pasal 16 IMBALAN DIREKTUR

1. Imbalan para direktur dan pembayaran-pembayaran serupa lainnya yang diperoleh penduduk Negara Pihak pada Persetujuan dalam kedudukannya sebagai anggota dewan direktur suatu perseroan atau setiap organ lain yang serupa dari perusahaan yang berkedudukan di suatu Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya tersebut.
2. Imbalan yang diterima atau diperoleh seseorang sebagaimana dimaksud pada ayat 1 dari perusahaan sehubungan dengan melakukan fungsi sehari-hari sebagai pimpinan atau teknisi dapat dikenakan pajak sesuai dengan ketentuan pada Pasal 15.

Pasal 17 PARA ARTIS DAN ATLET

1. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan Pasal 14 dan 15, penghasilan yang diperoleh penduduk dari Negara Pihak pada Persetujuan sebagai penghibur seperti artis teater, film, radio atau televisi atau pemain musik atau sebagai olahragawan, dari kegiatan-kegiatan pribadinya yang dilakukan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.
2. Apabila penghasilan sehubungan dengan kegiatan-kegiatan pribadi yang dilakukan oleh penghibur atau olahragawan tersebut diterima bukan oleh penghibur atau olahragawan itu sendiri tetapi oleh orang atau badan lain, menyimpang dari ketentuan-ketentuan Pasal 7, 14 dan 15, maka penghasilan tersebut dapat dikenakan pajak di Negara Pihak pada Persetujuan di mana kegiatan-kegiatan penghibur atau olahragawan itu dilakukan.

3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan ayat 1 dan 2, penghasilan yang diperoleh dari kegiatan-kegiatan dalam ayat 1 yang dilaksanakan di bawah perjanjian budaya atau persetujuan antar Negara Pihak pada Persetujuan akan dibebaskan dari pengenaan pajak di negara Pihak pada Persetujuan di mana kegiatan tersebut dilaksanakan apabila kunjungan ke Negara itu sepenuhnya atau sebagian besar dibiayai oleh salah satu atau kedua Negara Pihak lain pada Persetujuan, pemerintah daerah atau institusi umumnya.

**Pasal 18
PENSIUN**

Dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan Pasal 19 ayat 2, pensiun atau imbalan sejenis lainnya yang dibayarkan kepada penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan sehubungan dengan pekerjaan di masa lalu hanya akan dikenakan pajak di Negara itu.

**Pasal 19
PEJABAT PEMERINTAH**

1. a) Gaji, upah, dan imbalan sejenis lainnya, selain dari pensiun, yang dibayarkan oleh Negara Pihak pada Persetujuan atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya kepada seseorang sehubungan dengan jasa-jasa yang diberikan kepada Negara tersebut atau bagiannya atau pemerintahnya, hanya akan dikenakan pajak di Negara itu.
  - b) Namun demikian, gaji, upah, dan imbalan sejenis lainnya tersebut hanya akan dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan apabila jasa-jasa tersebut diberikan di Negara Pihak lainnya itu dan orang tersebut adalah penduduk Negara itu yang:
    - (i) merupakan warganegara dari Negara itu; atau
    - (ii) tidak menjadi penduduk Negara itu semata-mata hanya untuk maksud memberikan jasa-jasa tersebut.
2. a) Pensiun yang dibayarkan oleh, atau dari dana yang dibentuk oleh suatu Negara Pihak pada Persetujuan atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya kepada seseorang sehubungan dengan jasa-jasa yang diberikannya kepada Negara itu atau bagiannya atau pemerintahnya hanya akan dikenakan pajak di Negara itu.
  - b) Namun demikian, pensiun tersebut hanya akan dikenakan pajak di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan bilamana orang tersebut adalah penduduk dan warganegara dari Negara Pihak lainnya itu.

3. Ketentuan-ketentuan dalam Pasal-pasal 15, 16 dan 18 akan berlaku terhadap gaji, upah, dan imbalan sejenis lainnya dan pensiun dari jasa-jasa yang diberikan sehubungan dengan usaha yang dijalankan oleh suatu Negara Pihak pada Persetujuan, bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya.

**Pasal 20
GURU DAN PENELITI**

1. Seseorang yang mengunjungi Negara Pihak pada Persetujuan untuk tujuan mengajar atau penelitian pada universitas, perguruan tinggi atau lembaga pendidikan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dan pada permulaan kunjungannya ke Negara Pihak lainnya pada Persetujuan adalah penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan akan dibebaskan dari pengenaan pajak oleh Negara yang disebut pertama atas penghasilannya dari mengajar atau penelitian untuk masa tidak lebih dari dua tahun berturut-turut sejak tanggal pertama kunjungannya untuk keperluan tersebut.
2. Ketentuan pada ayat 1 dari Pasal ini tidak akan berlaku terhadap penghasilan atas penelitian, apabila penelitian tersebut tidak dilakukan untuk kepentingan umum, tetapi dilakukan untuk pihak perorangan atau orang-orang tertentu.

**Pasal 21
SISWA DAN PEMAGANG**

1. Pembayaran-pembayaran yang diterima oleh siswa atau pemegang yang merupakan penduduk atau segera sebelum mengunjungi suatu Negara Pihak pada Persetujuan merupakan penduduk suatu Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dan berada di Negara yang disebutkan pertama semata-mata untuk mengikuti pendidikan atau latihan, yang diterima semata-mata untuk keperluan hidup, pendidikan atau latihan tidak dikenakan pajak di Negara Pihak pada Persetujuan tersebut, sepanjang pembayaran-pembayaran tersebut berasal dari sumber di luar Negara tersebut.
2. Sehubungan dengan hibah-hibah, bea-bea siswa dan imbalan dari pekerjaan yang tidak dicakup dalam ayat 1, seorang siswa atau pemegang yang disebutkan dalam ayat 1, sebagai tambahan, berhak selama masa pendidikan atau pelatihan semacam itu diberikan pengecualian-pengecualian yang sama, keringanan atau pengurangan yang menyangkut pajak-pajak yang dikenakan terhadap penduduk-penduduk dari Negara Pihak pada Persetujuan yang ia kunjungi.

Pasal 22
PENGHASILAN LAINNYA

1. Jenis-jenis penghasilan atas penduduk dari satu Negara Pihak pada Persetujuan darimanapun sumbernya, yang tidak disebutkan dalam pasal-pasal terdahulu dalam Persetujuan ini, selain penghasilan dari lotere dan hadiah, dapat dikenakan pajak di Negara itu.
2. Ketentuan-ketentuan ayat 1 tidak akan berlaku atas penghasilan, selain penghasilan dari harta tak gerak seperti pada Pasal 6 ayat 2, jika penerima penghasilan, menjadi penduduk suatu Negara Pihak pada Persetujuan, menjalankan usaha di Negara pihak lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang ada di sana, atau melakukan pekerjaan bebas di Negara pihak lainnya melalui suatu tempat usaha tetap, dan hak atau kekayaan darimana penghasilan tersebut diperoleh mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat tetap. Dalam hal demikian ketentuan-ketentuan dari Pasal 7 atau Pasal 14 akan diterapkan.

Pasal 23
METODE PENGHINDARAN PAJAK BERGANDA

Apabila seorang penduduk dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan memperoleh penghasilan dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, jumlah pajak yang terutang di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan berkenaan dengan penghasilannya tersebut sesuai dengan ketentuan Persetujuan ini, dapat dikreditkan terhadap Pajak di Negara Persetujuan yang dikenakan terhadap orang tersebut. Namun jumlah kredit tersebut tidak boleh melebihi jumlah pajak di Negara yang disebut pertama atas penghasilan yang dihitung sesuai dengan undang-undang pajak dan peraturan-peraturan Negara tersebut.

Pasal 24
NON DISKRIMINASI

1. Warganegara dari suatu Negara Pihak pada Persetujuan tidak akan dikenakan pajak atau kewajiban apapun sehubungan dengan pengenaan pajak di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, yang berlainan atau lebih memberatkan daripada pengenaan pajak dan kewajiban-kewajiban pihak, yang dikenakan atau dapat dikenakan terhadap warganegara dari Negara Pihak lainnya dalam keadaan yang sama.
2. Pengenaan pajak atas bentuk usaha tetap yang dimiliki oleh suatu perusahaan dari Negara Pihak pada Persetujuan di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, tidak akan dilakukan dengan cara yang kurang menguntungkan dibandingkan dengan pengenaan pajak atas perusahaan-perusahaan yang menjalankan kegiatan-kegiatan yang sama di Negara Pihak lainnya itu. Ketentuan ini tidak dapat ditafsirkan sebagai mewajibkan suatu Negara Pihak pada Persetujuan untuk memberikan kepada penduduk Negara Pihak lainnya pada Persetujuan suatu potongan pribadi, keringanan-keringanan dan pengurangan-pengurangan untuk kepentingan

pengenaan pajak berdasarkan status sipil atau tanggung jawab keluarga seperti yang diberikan kepada penduduknya sendiri.

3. Perusahaan di suatu Negara Pihak pada Persetujuan, yang modalnya sebagian atau seluruhnya dimiliki atau dikuasai baik langsung atau tidak langsung oleh penduduk dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, tidak akan dikenakan pajak atau kewajiban apapun yang berkaitan dengan pengenaan pajak di Negara yang disebut pertama yang berlainan atau lebih memberatkan daripada pengenaan pajak dan kewajiban-kewajiban dimaksud yang dikenakan atau dapat dikenakan terhadap perusahaan-perusahaan lainnya yang serupa di Negara yang disebut pertama.
4. Kecuali di mana ketentuan Pasal 9 ayat 1, Pasal 11 ayat 7 atau Pasal 12 ayat 6 berlaku, bunga, royalti dan pembayaran-pembayaran lain yang dibayarkan oleh perusahaan dari Negara Pihak pada Persetujuan kepada penduduk Negara Pihak lainnya pada Persetujuan dalam menentukan laba yang dapat dikenakan pajak atas perusahaan semacam itu akan dapat dikurangkan di bawah kondisi yang sama apabila hal itu dibayarkan kepada penduduk dari Negara yang disebut pertama. Demikian juga, hutang dari suatu perusahaan dari satu Negara Pihak pada Persetujuan, untuk menentukan pajak modal atas suatu perusahaan, dapat dikurangkan dalam kondisi yang sama apabila diberlakukan atas penduduk di negara yang disebut pertama.
5. Dalam pasal ini, istilah "perpajakan" berarti pajak-pajak yang diatur dalam Persetujuan ini.

Pasal 25

TATA CARA PERSETUJUAN BERSAMA

1. Apabila seseorang atau suatu badan menganggap bahwa tindakan-tindakan salah satu atau kedua Negara Pihak pada Persetujuan mengakibatkan atau akan mengakibatkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan Persetujuan ini, maka terlepas dari cara-cara penyelesaian yang diatur oleh perundang-undangan nasional dari masing-masing Negara, maka ia dapat mengajukan masalahnya kepada pejabat yang berwenang di Negara Pihak pada Persetujuan di mana ia berkedudukan, atau apabila masalah yang timbul menyangkut ayat 1 Pasal 24 kepada pejabat yang berwenang di Negara Pihak pada Persetujuan di mana ia menjadi warganegara. Masalah tersebut harus diajukan dalam waktu dua tahun sejak pemberitahuan pertama dari tindakan yang mengakibatkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan ketentuan-ketentuan Persetujuan ini.
2. Apabila keberatan yang diajukan itu cukup beralasan untuk diselesaikan dan apabila atas masalah itu tidak dapat ditemukan suatu penyelesaian yang memuaskan, pejabat yang berwenang harus berusaha menyelesaikan masalah itu melalui persetujuan bersama dengan pejabat yang berwenang dari Negara Pihak lainnya pada Persetujuan, dengan tujuan untuk menghindari pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan Persetujuan ini.

3. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara Pihak pada Persetujuan melalui suatu persetujuan bersama harus berusaha untuk menyelesaikan setiap kesulitan atau keragu-raguan yang timbul dalam penafsiran atau penerapan Persetujuan ini. Mereka dapat juga berkonsultasi bersama untuk mencegah pengenaan pajak berganda dalam hal tidak diatur dalam Persetujuan
4. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara Pihak pada Persetujuan dapat berhubungan langsung satu sama lain untuk mencapai persetujuan sebagaimana dimaksud pada ayat-ayat sebelumnya. Pejabat-pejabat yang berwenang dari Negara Pihak pada Persetujuan, melalui konsultasi, mengembangkan tatacara, kondisi, dan tehnik yang bersifat bilateral guna pencapaian prosedur persetujuan bersama yang dimaksud dalam Pasal ini.

Pasal 26 **PERTUKARAN INFORMASI**

1. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara Pihak pada Persetujuan akan melakukan tukar menukar informasi yang diperlukan untuk melaksanakan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini atau untuk melaksanakan undang-undang nasional Negara masing-masing mengenai pajak-pajak yang dicakup dalam Persetujuan, sepanjang pengenaan pajak menurut undang-undang Negara yang bersangkutan tidak bertentangan dengan Persetujuan ini, khususnya untuk mencegah terjadinya penggelapan atau penyelundupan pajak. Pertukaran informasi tidak dibatasi oleh ketentuan Pasal 1. Setiap informasi yang diterima oleh suatu Negara Pihak pada Persetujuan harus dijaga kerahasiaannya dengan cara yang sama seperti apabila informasi itu diperoleh berdasarkan perundang-undangan nasional Negara tersebut. Bagaimanapun, informasi yang dianggap rahasia itu hanya dapat diungkapkan kepada orang atau badan atau pejabat-pejabat (termasuk pengadilan dan badan-badan administratif) yang berkepentingan dalam penetapan atau penagihan pajak, pelaksanaan undang-undang atau penuntutan, atau dalam memutuskan keberatan berkenaan dengan pajak-pajak yang dicakup dalam Persetujuan ini. Orang atau badan atau para pejabat tersebut hanya boleh memberikan informasi itu hanya untuk maksud tertentu tetapi juga boleh mengungkapkan informasi itu dalam pengadilan umum atau dalam pembuatan keputusan-keputusan pengadilan.
2. Bagaimanapun juga ketentuan-ketentuan ayat (1) sama sekali tidak dapat ditafsirkan sedemikian rupa sehingga membebaskan kepada Negara Pihak pada Persetujuan kewajiban untuk:
  - a) melaksanakan tindakan-tindakan administratif yang bertentangan dengan perundang-undangan dan praktek administrasi yang berlaku di Negara itu atau di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan;

- b) memberikan informasi yang tidak mungkin diperoleh berdasarkan perundang-undangan atau dalam praktek administrasi yang lazim di Negara tersebut atau di Negara Pihak lainnya pada Persetujuan;
- c) memberikan informasi yang mengungkapkan rahasia apapun di bidang perdagangan, usaha, industri, perniagaan atau keahlian, atau tata cara perdagangan atau informasi lainnya yang pengungkapannya bertentangan dengan kebijaksanaan umum (ordre public).

Pasal 27

PEJABAT DIPLOMATIK DAN KONSULER

Persetujuan ini tidak akan mempengaruhi hak-hak istimewa di bidang fiskal dari anggota-anggota misi diplomatik dan konsuler berdasarkan peraturan-peraturan umum hukum internasional atau berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam suatu persetujuan khusus.

Pasal 28

BERLAKUNYA PERSETUJUAN

1. Persetujuan ini akan berlaku pada hari berikutnya setelah tanggal saat masing-masing Pemerintah saling memberitahu secara tertulis melalui saluran diplomatik bahwa formalitas sebagaimana disyaratkan dalam konstitusi masing-masing Negara untuk pemberlakuan Persetujuan ini telah dipenuhi.
2. Persetujuan ini akan berlaku:
  - a) mengenai pajak yang dipotong pada sumbernya, atas penghasilan yang diperoleh pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah berlakunya Persetujuan ini; dan
  - b) mengenai pajak lainnya atas penghasilan untuk tahun-tahun pajak yang mulai pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun berikutnya sesudah tahun berlakunya Persetujuan ini.

Pasal 29

BERAKHIRNYA PERSETUJUAN

Persetujuan ini akan tetap berlaku sampai diakhiri oleh salah satu Negara Pihak pada Persetujuan. Masing-masing Negara Pihak pada Persetujuan dapat mengakhiri berlakunya Persetujuan ini, melalui saluran-saluran diplomatik, dengan menyampaikan pemberitahuan tertulis tentang berakhirnya Persetujuan ini sekurang-kurangnya 6 bulan sebelum akhir dari suatu tahun takwim, setelah jangka waktu lima tahun sejak berlakunya Persetujuan ini.

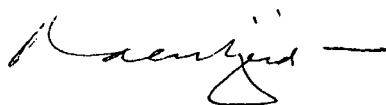
- a) mengenai pajak yang dipotong pada sumber penghasilan untuk penghasilan yang diperoleh pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya setelah tahun pemberitahuan berakhirnya Persetujuan diberikan;
- b) mengenai pajak-pajak lainnya atas penghasilan, untuk tahun-tahun pajak yang dimulai pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya setelah tahun pemberitahuan berakhirnya Persetujuan diberikan.

DENGAN KESAKSIAN para penanda tangan di bawah ini, yang telah memperoleh kuasa yang sah, telah menandatangani Persetujuan ini.

DIBUAT di *Jakarta* pada tanggal *11 Juli 2002* dalam bahasa Indonesia, Korea dan Inggris. Semua naskah tersebut berkekuatan hukum sama. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran, maka yang berlaku adalah naskah dalam bahasa Inggris.

ATAS NAMA PEMERINTAH REPUBLIK
INDONESIA

ATAS NAMA PEMERINTAH REPUBLIK
DEMOKRATIK RAKYAT KOREA

DR. N. HASSAN WIRAJUDA
MENTERI LUAR NEGERI

PAEK NAM SUN
MENTERI LUAR NEGERI

인도네시아공화국 정부와 조선민주주의인민공화국
정부사이의 소득에 대한 2중과세 및 탈세방지협정

인도네시아공화국 정부와 조선민주주의인민공화국 정부는 소득에 대한 2중과세 및 탈세방지협정을 체결하여 두 나라사이의 경제협조관계를 촉진시킬 것을 희망하면서 다음과 같이 합의하였다.

제 1 조 인 원

이 협정은 계약국 일방 또는 쌍방의 거주인으로 되어 있는 인원들에게 적용된다.

제 2 조 적용되는 세금

1. 이 협정은 세금부과방식에 관계없이 일방 또는 그의 직속기관, 지방당국이 부과하는 소득에 대한 세금들에 적용된다.
2. 동산과 부동산의 양도소득, 로임과 봉급의 총액에 대한 세금들을 포함하여 소득의 전부 또는 그 일부에 부과되는 모든 세금들은 소득에 대한 세금으로 인정한다.
3. 이 협정이 적용되는 현행세금들은 다음과 같다.
  - 1) 조선민주주의인민공화국에서는;
    - (1) 기업소득세
    - (2) 개인소득세(이하 《조선민주주의인민공화국 세금》이라 한다.)
  - 2) 인도네시아공화국에서는 ;
소득세

(이하 《인도네시아공화국 세금》이라 한다.)

4. 이 협정은 조인된 후 본질적으로 유사한 세금들로서 현행세금들에 보충되거나 그와 바꾸어지는 세금들에도 적용된다. 계약국의 권한 있는 당국들은 각기 자기의 세금법들에서 주요 변경이 생기는 경우 호상 통보한다.

제 3 조 일반정의

1. 문맥에서 다르게 해석되지 않는 한 이 협정리행을 위하여 다음과 같이 규정한다.

- 1) (1) 《조선민주주의인민공화국》이란 용어는 지리학적개념으로 볼 때 령토, 령해, 령공을 포함한 조선민주주의인민공화국의 전 령역과 조선민주주의인민공화국의 국내법과 국제법에 따라 자주권과 관할권을 행사하는 전속경제수역과 대륙붕을 의미한다.
(2) 《인도네시아》이란 용어는 인도네시아공화국의 법에 언급한 령역과 국제법에 따라 인도네시아공화국이 주권과 자주권 그리고 관할권을 행사하는 대륙붕과 령해를 의미한다.
- 2) 《인원》이란 용어에는 개인, 회사, 그리고 기타 인원들의 집합체가 속한다.
- 3) 《회사》란 용어는 법인 또는 과세목적상 법인과 같이 취급되는 실체를 의미한다.
- 4) 《일방의 기업》과 《상대방의 기업》이란 용어는 각각 일방의 거주인이 운영하는 기업과 상대방의 거주인이 운영하는 기업을 의미한다.
- 5) 《국제수송》이란 용어는 일방의 기업이 운영하는 선박, 비행기 수송을 의미한다. 그러나 상대방 지역안에서만 운영되는 선박, 비행기 수송은 제외한다.
- 6) 《권한 있는 당국》이란 용어는 ;
  - (1) 조선민주주의인민공화국의 경우; 재정성 또는 그의 전권대표를 의미한다.
  - (2) 인도네시아공화국의 경우; 재정상 또는 그의 전권대표를 의미한다.

- 7) 《공민》이란 용어는
    - (1) 일방의 국적을 가진 개인
    - (2) 일방에서 유효한 법적지위를 얻은 법인, 합자회사, 협회를 의미한다.
  - 8) 《일방》과 《상대방》이란 용어는 문맥에 따라 조선민주주의인민공화국과 인도네시아공화국을 의미한다.
2. 이 협정리행시 우에서 정의하지 않은 용어는 문맥상 다른것이 없으면 이 협정이 적용되는 일방의 세금관제법이 규정한대로 그 의미를 해석한다.

제 4 조 거주인

1. 이 협정에서 《일방의 거주인》이란 용어는 거류지, 거주지, 운영지 또는 기타 이와 유사한 곳을 기준으로 일방의 법에 따라 세금납부의무를 지닌 인원을 의미한다. 그러나 이 용어에는 일방에 있는 원천과 재산을 리용하여 얻은 소득에 대해서만 일방에서 세금납부의무를 지닌 인원은 속하지 않는다.
2. 개인이 제1항에 따라 쌍방의 거주인으로 되는 경우 그의 지위는 다음과 같다.
  - 1) 개인은 함시적으로 생활하는 살림집을 가지고 있는 체약국의 거주인으로 인정한다. 그러나 그가 함시적으로 생활하는 살림집을 쌍방에 가지고 있으면 그는 개인적 및 경제적 리해관계가 더 많은 체약국(사활적리익의 중심지)의 거주인으로 인정한다.
  - 2) 개인이 사활적리익의 중심지를 가지고 있는 체약국을 확정할수 없거나 그 어느 체약국에도 함시적으로 생활하는 살림집을 가지고 있지 않을 경우 그는 일상적으로 체류하는 체약국의 거주인으로 인정한다.
  - 3) 개인이 쌍방에 일상적으로 체류하거나 그 어느 체약국에도 체류하지 않을 경우 그는 자기가 공민으로 되어 있는 체약국의 거주인으로 인정한다.
  - 4) 개인이 쌍방의 공민이거나 그 어느 체약국의 공민도 아닌 경우 체약국들의 권한 있는 당국들은 호상 합의하여 이 문제를 해결한다.

3. 개인이 아닌 인원이 제1항에 따라 쌍방의 거주인으로 되는 경우 쌍방의 권한있는 당국들은 호상 합의하여 이 문제를 해결한다.

제 5 조 영구기업지

1. 이 협정에서 《영구기업지》이란 용어는 일방의 기업이 상대방에서 영업 활동을 전반적 또는 부분적으로 진행하는 고착된 경영지를 의미한다.
2. 《영구기업지》에는 다음과 같은것들이 속한다.
  - 1) 운 영 지
  - 2) 지 점
  - 3) 사 무 소
  - 4) 공 장
  - 5) 작 업 장
  - 6) 상점 및 판매소
  - 7) 농장 및 경작지
  - 8) 광산, 원유 및 가스전, 채석장과 기타 자연부원채취장, 자연부원 탐사 및 개발에 이용되는 기계 또는 작업선
3. 《영구기업지》에는 다음의것들도 속한다.
  - 1) 12개월이상 지속되는 건물공사장, 건설장, 설치 및 조립장과 이와 관련되는 감독활동
  - 2) 12개월중 한번 또는 여러번에 걸쳐 총 6개월이상 한 나라에서 고용자 또는 다른 인원을 통하여 기업이 진행하는 자문봉사활동을 포함한 봉사활동(봉사활동이거나 이와 련판된 활동)
4. 이 조의 앞항에 판제없이 다음의것들은 《영구기업지》에 포함하지 않는다.
  - 1) 기업소유의 물품, 상품의 순수보관, 전시를 목적으로만 시설을 리용하는 경우

- 2) 기업소유의 물품, 상품의 순수보판, 전시를 목적으로만 보관하는 경우
  - 3) 기업소유의 물품, 상품을 다른 기업에 임가공시킬 목적으로만 보관하는 경우
  - 4) 기업에 필요한 물품, 상품의 구입과 정보수집을 목적으로만 고착된 경영지를 가지고 있는 경우
  - 5) 광고 또는 정보제공을 목적으로만 고착된 경영지를 가지고 있는 경우
  - 6) 기업을 위한 예비적 및 보조적성격의 활동을 목적으로만 고착된 경영지를 가지고 있는 경우
  - 7) 1)에서 6)까지에서 언급된 활동과 관련된 예비적 및 보조적성격의 활동을 진행하기 위하여 고착된 경영지를 가지고 있는 경우
5. 제1항과 제2항에 관계없이 제7항에 적용되는 독자적인 지위를 가진 대리인이 아닌 인원이 일방에서 어느 한 기업을 위하여 활동하면서 그 기업의 이름으로 계약을 체결할 권한을 일상적으로 행사하는 경우 그 기업은 자기를 위한 그 인원의 활동과 관련하여 일방에 영구기업지를 가지고 있는 것으로 인정한다. 그 인원의 활동이 고착된 경영지가 영구기업지에 포함되지 않는다고 규정 한 제4항에 언급된 활동이면 제외한다.
6. 이 조의 앞항에 관계없이 재보험을 제외하고 일방의 보험회사가 제7항에 적용되는 독자적인 지위를 가진 대리인이 아닌 인원을 통하여 상대방의 령도에서 보험료를 받거나 보험료를 지불하는 경우 그 회사는 상대방에 영구기업지를 가지고 있는것으로 인정한다.
7. 일방의 기업이 증개인, 위탁판매인 또는 기타 독자적인 지위를 가진 대리인을 통하여 상대방에서 영업활동을 한다고 하여 상대방에 영구기업지를 가지고 있는것으로 인정하지 않는다. 그 인원을 보통 영업활동을 한다고 본다. 그러나 그 대리인의 활동의 전부 또는 거의 전부가 그 회사를 대표하여 진행되는 경우 그는 이 항에 따라 독자적인 지위를 가진 대리인으로 인정하지 않는다.
8. 일방의 거주인인 회사가 상대방의 거주인이거나 또는 상대방에서 영업활동(영구기업지를 통한 활동이든 다른 방법으로 하는 활동이든 관계없이)을 진행하는 회사를 통제하거나 통제 받는다는 리유만으로는 그 어느 회사도 다른 회사의 영구기업지로 되지 않는다.

제 6 조 부동산소득

1. 일방의 거주인이 상대방에 있는 부동산으로부터 얻은 소득(농업과 립업으로 부터 얻은 소득 포함)에 대한 세금은 상대방에 부과한다.
2. 《부동산》이란 용어는 부동산이 있는 계약국의 법이 규정한대로 그 의미를 해석한다. 이 협정 리행을 위하여 이 용어에는 그 어떤 경우에도 부동산에 부착된 재산, 농업과 립업에 리용되는 집집승과 설비, 토지소유에 관한 일반법이 적용되는 권리, 부동산사용권과 광물자원, 원천, 자원부원의 채취 또는 채취권의 대가인 가변 및 고정지불금에 대한 권리가 속한다. 선박과 비행기는 부동산으로 보지 않는다.
3. 제1항은 부동산을 직접 리용하거나 임대 또는 기타 다른 형태로 리용하여 얻은 소득에도 적용한다.
4. 제1항과 제3항은 기업소유의 부동산으로부터 얻은 소득과 독자적인 개인봉사 활동에 리용되는 부동산으로부터 얻은 소득에도 적용한다.

제 7 조 기업리윤

1. 일방의 기업이 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 진행하지 않는 한 그 기업이 얻은 리윤에 대한 세금은 일방에서만 부과한다. 일방의 기업이 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 진행하여 얻은 리윤에 대한 세금은 상대방에서 부과할수 있다. 이 경우 영구기업지에 귀속되는 리윤에 대해서만 세금을 부과할수 있다.
2. 제3항에 따라 일방의 기업이 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 진행하는 경우 영구기업지가 일방의 기업과 같거나 유사한 조건에서 같거나 유사한 업종의 활동을 하며 자기가 속한 일방의 기업과 독자적으로 경영활동을 하는 분리된 기업이라면 계약국들에서 그 영구기업지가 얻은 리윤은 영구기업지에 귀속한다.
3. 영구기업지가 얻은 리윤계산은 영구기업지가 있는 계약국이나 그밖에서 지출된 경영비와 일반관리비를 포함한 영구기업지운영을 위한 비용을 공제하여 계산한다. 영구기업지가 사용료, 특허 및 기타 권리리용의 대가인 수수료와 이와 유사한 지불금, 특수봉사 및 경영활동의 대가인

사채금(실지 지불한 비용에 대한 보상 제외)으로 자기 회사의 웃기판이나 자기의 다른 기관에 지출한 비용은 공제하지 않는다. 그러나 은행업무를 하는 영구기업 지가 받은 대부에 대한 리자를 자기 회사의 웃기판이나 자기의 다른 기관에 지출한 비용은 제외한다. 이와 함께 영구기업지의 리윤계산에서 영구기업지가 사용료, 특허 및 기타 권리비용의 대가인 수수료와 이와 유사한 지불금, 특수봉사 및 경영활동의 대가인 사채금(실지 지불한 비용에 대한 보상 제외)으로 자기 회사의 웃기판이나 자기의 다른 기관에 지출한 비용은 그의 리윤계산에서 공제하지 않는다. 그러나 은행업무를 하는 영구기업지가 받은 대부에 대한 리자를 자기 회사의 웃기판이나 자기의 다른 기관에 지출한 비용은 리윤계산에서 제외한다.

4. 앞조항의 리행을 위하여 영구기업지에 귀속되는 리윤계산은 충분한 변경리유가 없는 한 매해 같은 방법으로 한다.
5. 리윤이 이 협정의 다른 조항들에서 규정한 소득항목에 포함되는 경우 그 조항들은 이 조항의 영향을 받지 않는다.
6. 영구기업지가 자기가 속한 기업을 위하여 물품, 상품을 구입하면서 얻은 리윤은 영구기업지의 리윤계산에 포함하지 않는다.
7. 일방이 영구기업지에 귀속되는 리윤계산을 기업이 얻은 총 리윤을 여러 부분에 배분한데 기초하여 계산하는것이 판례로 되어 있는 경우 제2항은 일방의 이 판례적인 배분에 의하여 세금이 부과되는 리윤을 계산하는것을 배제하지 않는다. 배분방법의 결과는 이 조의 원칙에 맞아야 한다.

제 8 조 선박 및 비행기수송

1. 국제수송에 속하는 선박, 비행기 운영에서 얻은 리윤에 대한 세금은 선박, 비행기를 운영하는 기업이 거주인으로 되어 있는 계약국에서만 부과한다.
2. 제1항은 공동출자, 공동경영, 국제운영기관에 참가하여 얻은 리윤에도 적용한다.

제 9 조 연합기업

1. 1) 일방의 기업이 상대방기업의 운영, 통제, 자본에 직접 또는 간접적으로

참가하거나

2) 같은 인원들이 일방 또는 상대방에 있는 다른 기업의 운영, 통제, 자본에 직접 또는 간접적으로 참가하는 경우

그리고 두 기업들사이에 상업적 또는 재정적관계가 다른 독자적인 기업들사이의 관계와 다르게 이루어지는 경우 이런 조건이 없는것으로 하여 기업들가운데서 어느 한 기업에만 생기거나 이런 조건으로 생기지 않은 리윤에 대하여서는 리윤을 얻은 기업의 리윤에 포함시키고 세금도 부과할수 있다.

2. 일방이 상대방에서 세금이 납부된 상대방의 기업이 얻은 리윤을 일방의 기업이 얻은 리윤에 포함시켜 세금을 부과하는 경우 상대방은 이 두 기업의 관계가 서로 독자적인 기업들사이의 관계와 같으면 그 리윤에 부과하는 세금액수를 적당히 조절한다. 이 경우 이 협정의 다른 조항을 고려하며 필요에 따라 쌍방의 권한 있는 당국들이 협의한다.
3. 일방은 자기의 세금법에 규정한 시간적제한이 지난 후에도 제2항에 언급된 조건들에 있는 기업의 리윤을 변경하지 않는다.

제 10 조 배 당 금

1. 일방의 거주인인 회사가 상대방의 거주인에게 지불한 배당금에 대한 세금은 상대방에서 부과할수 있다.
2. 그러나 그러한 배당금을 지불하는 회사가 거주인으로 되어있는 계약국에서도 그 국가의 법에 따라 세금을 부과할수 있다. 이 경우 배당금의 수익자가 상대방의 거주인이면 세금은 배당금 총액의 10%를 초과할수 없다. 이 조항은 배당금을 지불하기 전 회사의 리윤에 대한 세금에는 영향을 주지 않는다.
3. 이 조항에서 《배당금》이란 용어는 주식 또는 채권이 아닌 리윤분배에 참가하는 기타 권리로 얻은 소득과 배당금을 지불하는 회사가 거주인으로 되어 있는 계약국의 법에 따라 주식으로 얻은 소득과 동일하게 세금을 부과하는 기타 공동의 권리로 얻은 소득을 의미한다.
4. 일방의 거주인인 배당금수입자가 배당금을 지불하는 회사가 거주인으로 되어 있는 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 하거나 고정시설을 통하여 독자적인 개인봉사활동을 하며 배당금을 받을 소유권이 그

영구기업지 또는 고정시설과 실질적으로 련관되는 경우에는 제1항과 제2항을 적용하지 않는다. 이 경우 제7조 또는 제14조를 적용한다.

5. 이 협정의 다른 조항에 관재없이 일방의 거주인인 회사가 상대방에 영구기업지를 가지고 있는 경우 상대방에서 그 국가의 법에 따라 그 영구기업지의 리윤에 대한 추가세를 부과할수 있다. 그러나 추가세는 상대방에서 부과된 소득세와 소득에 대한 기타 세금을 공제한 총 리윤의 10%를 초과할수 없다.
6. 일방의 거주인인 회사가 상대방에서 리윤 또는 소득을 얻을 경우 배당금이 상대방의 거주인에게 지불되지 않거나 배당금을 받을 소유권이 고정영업장 또는 고정시설과 실질적으로 련관이 없으면 상대방은 그 회사가 지불한 배당금에 대해서는 세금을 부과하지 않는다.

제 11 조 리 자

1. 일방에서 조성되어 상대방의 거주인에게 지불된 리자에 대한 세금은 상대방에서 부과할수 있다.
2. 그러나 그러한 리자가 조성되는 제약국에서도 그 국가의 법에 따라 세금을 부과할수 있다. 이 경우 리자의 수익자가 상대방의 거주인이면 세금은 리자 총액의 10%를 초과할수 없다.
3. 제2항에 관재없이 일방에서 조성되어 직속기관, 지방당국, 중앙은행, 정부가 운영하는 재정기관들을 포함한 상대방의 정부에 지불하는 리자에 대한 세금은 일방에서 면제한다.
4. 이 조항에서 《리자》란 용어는 저당증서의 담보여부와 채무자리윤참가 권리의 리행에 관재없이 채권으로 얻은 소득 특히 정부유가증권, 공채, 사채로부터 얻은 소득을 의미한다. 이 조항에서 지불연기에 대한 벌금은 리자로 인정하지 않는다.
5. 일방의 거주인인 리자수익자가 그것이 조성되는 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 하거나 고정시설을 통하여 독자적인 개인봉사활동을 진행하며 리자를 받을 채권이 그 영구기업지 또는 고정시설과 실질적으로 련관되는 경우에는 제1항과 제2항을 적용하지 않는다. 이 경우 제7조 또는 제14조를 적용한다.

6. 리지지불자가 일방, 그의 직속기관, 지방당국 또는 일방의 거주인이면 리자는 일방에서 조성된것으로 인정한다. 그러나 지불자가 일방의 거주인이건 아니건 관계없이 리자를 지불할 의무를 지니고 그것을 지불하는 영구기업지 또는 고정시설을 가지고 있는 경우에는 영구기업지 또는 고정시설이 있는 계약국에서 리자가 조성된것으로 인정한다.
7. 리지지불자와 수익자사이 또는 그들과 다른 인원들사이의 특수관계로 이루어지는 리자액이 리자가 지불되는 채권을 고려하여 볼 때 그러한 특수관계가 없는 지불자와 수익자사이에 합의한 금액을 초과하는 경우 이 조항은 특수관계가 없는 리자액에만 적용한다. 이 경우 초과금액에 대한 세금은 이 협정의 다른 조항을 고려하여 계약국의 법에 따라 부과한다.

제 12 조 사 용 료

1. 일방에서 조성되어 상대방의 거주인에게 지불된 사용료에 대한 세금은 상대방에서 부과할수 있다.
2. 그러나 그러한 사용료가 조성되는 계약국에서도 그 국가의 법에 따라 세금을 부과할수 있다. 그러나 사용료의 수익자가 상대방의 거주인이면 세금은 사용료 총액의 10%를 초과할수 없다.
3. 이 조항에서 《사용료》란 용어는 영화필립을 비롯한 문학, 예술, 과학 분야의 저작권과 특허, 상표, 도안, 발명, 설계도면, 비밀 공식 및 공정의 리용 또는 리용권, 산업, 상업, 과학분야의 설비리용 또는 리용권이나 그에 대한 경험자료제공으로 받은 로금을 의미한다.
4. 일방의 거주인인 사용료의 수익자가 그것이 조성되는 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 하거나 고정시설을 통하여 독자적인 개인봉사활동을 하며 사용료를 받을 권리 및 재산이 그 영구기업지 또는 고정시설과 실질적으로 련관되는 경우에는 제1항과 제2항을 적용하지 않는다. 이 경우 제7조 또는 제14조를 적용한다.
5. 사용료지불자가 일방, 그의 직속기관, 지방당국 또는 일방의 거주인이면 사용료는 일방에서 조성된것으로 인정한다. 그러나 지불자가 일방의 거주인이건 아니건 관계없이 사용료를 지불할 의무를 지니고 그것을 지불하는 영구기업지 또는 고정시설을 가지고 있는 경우에는 영구기업지 또는 고정시설이 있는 계약국에서 사용료가 조성된것으로 인정한다.

6. 사용료지불자와 수익자사이 또는 그들과 다른 인원들사이의 특수관계로 이루어지는 사용료가 그것의 리용, 권리, 정보를 고려하여 볼 때 그러한 특수관계가 없는 지불자와 수익자사이에 합의한 금액을 초과하는 경우 이 조항은 특수관계가 없는 사용료에만 적용한다. 이 경우 초과금액에 대한 세금은 이 협정의 다른 조항을 고려하여 계약국의 법에 따라 부과한다.

제 13 조 재산양도소득

1. 일방의 거주인이 상대방에 있는 제6조에 언급된 부동산을 양도하여 얻은 소득에 대한 세금은 상대방에서 부과할수 있다.
2. 영구기업지(영구기업지만이든 기업전체이든) 또는 고정시설을 양도하여 얻은 소득을 포함하여 일방의 기업이 상대방에 가지고 있는 영구기업지의 경영재산인 동산을 양도하거나 일방의 거주인이 독자적인 개인봉사를 위해 상대방에 가지고 있는 고정시설에 속한 동산을 양도하여 얻은 소득에 대한 세금은 상대방에서 부과할수 있다.
3. 일방에 있는 전부 또는 일부가 부동산으로 구성된 회사의 재산에 대한 주식 또는 기타 공동의 권리를 양도하여 얻은 소득에 대한 세금은 일방에서 부과할수 있다.
4. 일방의 기업이 국제수송에 리용하는 선박, 비행기와 여기에 리용하는 동산을 양도하여 얻은 소득에 대한 세금은 일방에서만 부과한다.
5. 앞조항에서 언급하지 않은 재산을 양도하여 얻은 소득에 대한 세금은 양도자가 거주인으로 되어 있는 계약국에서만 부과한다.

제 14 조 독자적인 개인봉사

1. 일방의 거주인이 전문봉사 또는 기타 독자적성격의 활동을 진행하여 얻은 소득에 대한 세금은 자기의 활동을 위하여 상대방에 고정시설을 함시적으로 가지고 있지 않거나 상대방에 12개월중 한번 또는 여러번에 걸쳐 총 183일이하 체류하는 경우에는 일방에서만 부과한다. 그가 상대방에 그러한 고정시설을 가지고 있거나 우에서 언급한 기간이상

체류하는 경우에는 고정시설에 귀속되거나 그 기간에 얻은 소득에 대한 세금은 상대방에서 부과할 수 있다.

2. 《직업봉사》란 용어에는 독자적인 과학, 문학, 예술, 교육 또는 강의활동과 의사, 공학자, 법률가, 치과의사, 건축가, 부기원들의 활동이 속한다.

제 15 조 종속적인 개인봉사

1. 제16조, 제18조, 제19조, 제20조에 따라 일방의 거주인이 고용로동의 대가로 받은 로임, 봉급과 기타 이와 유사한 보수에 대한 세금은 고용로동이 상대방에서 진행되지 않는 한 일방에서만 부과한다. 상대방에서 진행된 고용로동의 대가로 받은 보수에 대한 세금은 상대방에서 부과할 수 있다.
2. 제1항에 관계없이 일방의 거주인이 상대방에서 진행한 고용로동의 대가로 받은 보수에 대한 세금은 다음의 경우 일방에서만 부과한다.
  - 1) 수납자가 회계년의 12개월중 한번 또는 여러번에 걸쳐 상대방에 총 183일이하 체류하는 경우
  - 2) 보수가 상대방의 거주인이 아닌 고용주나 그의 이름으로 지불되는 경우
  - 3) 보수가 고용주가 상대방에 가지고 있는 영구기업지 또는 고정시설에 의하여 조성되지 않은 경우
3. 이 조의 앞항에 관계없이 일방의 기업이 운영하는 국제수송에 속하는 선박, 비행기운영에 종사하여 받은 보수에 대한 세금은 일방에서만 부과한다.

제 16 조 리사들의 보수

1. 일방의 거주인이 상대방의 거주인인 회사의 리사회나 이와 유사한 기관성원의 자격으로 받은 보수와 그와 동일한 기타 지불금에 대한 세금은 상대방에 부과할 수 있다.

2. 제1항에 적용되는 인원이 운영 및 기술봉사의 대가로 회사로부터 매일 생산되어 받은 보수에 대한 세금은 제15조에 따라 부과할 수 있다.

제 17 조 예술인과 체육인

1. 제14조, 제15조에 관계없이 일방의 거주인인 극장, 영화, 라디오 및 텔레비전 배우, 음악가, 체육인이 상대방에서 진행한 개인활동으로 얻은 소득에 대한 세금은 상대방에서 부과할 수 있다.
2. 예술인과 체육인이 개인활동으로 얻은 소득이 그 예술인과 체육인에게 지불되지 않고 다른 사람에게 이전되는 경우 제7조, 제14조, 제15조에 관계없이 이에 대한 세금은 체육인과 예술인의 활동이 진행된 계약국에서 부과할 수 있다.
3. 제1항과 제2항에 관계없이 쌍방사이의 문화협정 및 합의에 따라 일방 또는 쌍방, 지방당국, 공공기관의 자금으로 진행한 제1항에 언급된 활동으로 얻은 소득에 대한 세금은 그러한 활동이 진행된 계약국에서 면제한다.

제 18 조 보조금

제19조 제2항에 따라 일방의 거주인이 지난 기간에 진행한 고용노동과 관련하여 받은 년금과 기타 이와 유사한 보수에 대한 세금은 일방에서만 부과한다.

제 19 조 정부봉사

1. 1) 일방 또는 그의 직속기관, 지방당국이 자기를 위해 봉사한 개인에게 지불하는 년금이 아닌 로임과 봉급 그리고 기타 이와 유사한 보수에 대한 세금은 일방에서만 부과한다.
- 2) 그러나 봉사활동이 상대방에서 진행되며 개인이 다음과 같은 상대방의 거주인인 경우 그가 받은 로임과 봉급 그리고 기타 이와 유사한 보수에 대한 세금은 상대방에서만 부과한다.

(1) 상대방의 공민이거나:

(2) 그러한 봉사활동만을 위해 상대방의 거주인으로 되지 않을 경우

2. 1) 일방 또는 그의 직속기관, 지방당국이 조성한 자금으로 자기를 위해 봉사한 개인에게 지불하는 년금에 대한 세금은 일방에서만 부과한다.
- 2) 그러나 개인이 상대방의 거주인이며 공민인 경우 그가 받은 년금에 대한 세금은 상대방에서만 부과한다.
3. 일방 또는 그의 직속기관, 지방당국이 진행하는 경영활동에 종사하여 받은 로임과 봉급 그리고 기타 이와 유사한 보수 또는 년금에 대해서는 제15조, 제16조, 제18조를 적용한다.

제 20 조 교수, 연구사

1. 일방에 도착하기 직전까지 상대방의 거주인이었으며 일방에 있는 종합대학, 단과대학 또는 기타 공인된 교육기관에서 교수 및 연구사업을 목적으로 일방에 체류하고 있는 개인이 교수 및 연구사업을 위해 받은 보수에 대한 세금은 그가 도착한 날부터 2년까지 일방에서 면제한다.
2. 그러한 연구사업으로 얻은 소득이 공적인 이익이 아니라 특정한 인원이나 인원들의 사적이익을 위한 경우에는 이 조항을 적용하지 않는다.

제 21 조 대학생 및 연구생

1. 일방에 도착하기 전까지 상대방의 거주인이었으며 현재는 교육 및 실습을 목적으로 일방에 체류하고 있는 대학생과 실습생이 생활보장, 교육, 실습을 위해 일방밖에 있는 원천으로부터 받은 지불금에 대한 세금은 일방에서 면제한다.
2. 제1항에 언급한 대학생 및 연구생이 교육 및 실습기간에 얻은 제1항에 언급되지 않은 장려금, 장학금, 로동보수에 대한 세금은 그가 체류하고 있는 계약국의 거주인과 같이 면제, 구제, 삭감한다.

제 22 조 기타 소득

1. 추첨 및 상금으로 얻은 보수를 제외한 이 협정의 앞조항에서 언급하지 않은 일방의 거주인이 얻은 소득항목에 대한 세금은 일방에서만 부과한다.
2. 일방의 거주인인 수납자가 상대방에서 영구기업지를 통하여 경영활동을 하거나 고정시설을 통하여 독자적인 개인봉사활동을 하며 소득을 얻을 권리와 재산이 그 영구기업지 또는 고정시설과 실질적으로 련관되는 경우 그 소득이 제6조 제2항에 규정한 부동산소득이 아니면 제1항을 적용하지 않는다. 이 경우 제7조 또는 제14조를 적용한다.

제 23 조 2중과세방지방법

일방의 거주인이 상대방에서 소득을 얻을 경우 상대방의 세금법과 이 협정의 조항에 따라 상대방에서 지불한 세금액만큼 일방에서 공제할수 있다. 그러나 공제액은 일방의 세금법과 규정에 따라 일방에서 계산된 그 거주인이 얻은 소득에 대한 세금총액을 초과할수 없다.

제 24 조 차별금지

1. 일방의 공민은 상대방에서 같은 조건에 있는 상대방의 공민보다 다르거나 더 불리한 세금부과와 요구의 대상으로 되지 않는다.
2. 일방의 기업이 상대방에 가지고 있는 영구기업지에 부과하는 세금은 그와 동일한 활동을 하는 상대방의 기업에 부과하는 세금보다 불리하게 하지 않는다. 이 조항은 일방이 자기의 거주인처럼 상대방의 거주인에게도 공민적지위와 가정적책임을 고려하여 생활비와 구제금을 주며 세금을 면제하여 줄 의무를 지니는것으로 해석하지 않는다.
3. 재산의 전부 또는 일부가 상대방의 한명 또는 그 이상의 거주인의 소유로 되어 있거나 그들에 의하여 직접적 또는 간접적으로 관리되는 일방의 기업은 그와 유사한 일방의 다른 기업보다 다르거나 파중한 세금부과와 요구의 대상으로 되지 않는다.

4. 제9조 1항, 제11조 7항, 제12조 6항이 적용되는 경우를 제외하고 일방의 기업이 상대방의 거주인에게 지불하는 리자, 사용료와 기타 지출금은 그 기업의 세금부과리윤결정에서 일방의 거주인에게 지불한것과 같은 조건으로 공제한다. 동시에 일방의 기업이 진 채무는 그 기업의 과세대상으로 되는 재산결정에서 일방의 거주인과 같은 조건으로 공제한다.
5. 이 조에서 《세금》이란 용어는 이 협정에 적용되는 세금을 의미한다.

제 25 조 호상합의절차

1. 어느한 인원이 일방 또는 쌍방이 이 협정과 어긋나게 세금을 부과하거나 부과할것으로 예견되는 경우 국내법의 보호수단에 관계없이 그가 거주한 계약국의 권한 있는 당국에 의견을 제기할수 있으며 제24조 1항에 해당되는 경우에 그가 공민으로 되어 있는 계약국에 제기할수 있다. 의견제기는 이 협정에 어긋나는 세금부과에 대하여 알게 된 때로부터 2년안으로 한다.
2. 권한 있는 당국은 의견이 제기가 정당하지만 자체로 해결할수 없을 경우 이 협정에 어긋나는 세금부과를 방지하기 위해 상대방의 권한 있는 당국과 합의하여 해결한다.
3. 계약국의 권한 있는 당국들은 이 협정의 해석과 적용에서 제기되는 난점과 의문점을 공동으로 합의하여 해결한다. 계약국의 권한 있는 당국들은 이 협정에서 언급되지 않은 2중과세를 방지하기 위해 협의할수 있다.
4. 계약국의 권한 있는 당국들은 앞항의 리행을 위한 합의를 위해 직접 련계를 가질수 있다. 계약국의 권한 있는 당국들은 협의의 방법으로 이 조에 언급된 호상합의절차 리행을 위하여 적절한 절차, 규정, 방법, 수법을 갱신한다.

제 26 조 정보교환

1. 계약국의 권한 있는 당국들은 세금부과가 이 협정에 어긋나지 않는 한 이 협정의 조항들과 이 협정에 언급한 세금과 관계되는 국내법리행을 위해,

특히 세금탈세를 방지하기 위해 필요한 정보를 교환한다. 정보교환은 제1항에 제한을 받지 않는다. 일방은 이 정보를 국내법에 따라 입수한 정보와 같이 비밀로 한다. 입수한 정보는 이 협정에 언급된 세금의 부과, 징수, 집행, 처분에 관여하거나 상소를 결정하는 인원과 당국(재판소, 행정기관 포함)에게만 공개한다. 인원과 당국들은 이 목적에만 정보를 리용한다. 그들은 정보를 공개재판과 사법처리결정시 공개할수 있다.

2. 제1항은 그 어떤 경우에도 일방에 다음과 같은 의무를 강요하는것으로 해석하지 않는다.
  - 1) 일방 또는 상대방의 법과 행정절차에 배치되는 행정적조치를 취할것
  - 2) 일방 또는 상대방의 법이나 정상적인 행정절차를 통하여 입수할수 없는 정보를 제공할것
  - 3) 무역, 기업, 산업, 상업, 직업비밀, 무역과정을 공개할수 있거나 사회정책에 배치되는 정보를 제공할것

제 27 조 외교관 및 령사일군들

이 협정은 국제법의 일반규범과 특별협정에 따라 외교관 및 령사일군에게 주는 특전에 영향을 주지 않는다.

제 28 조 효력발생

1. 이 협정은 체결국정부들이 호상 효력발생과 관련한 법적요구가 완료되었다는것을 외교적경로를 통하여 서면으로 알리는 마지막 통지가 있는 날부터 효력을 발생한다.
2. 이 협정은 다음과 같은 세금들에 적용된다.
  - 1) 원천과세와 관련하여서는 이 협정이 효력을 발생하는 해의 다음해 1월 1일 또는 그 이후에 얻은 소득에 부과되는 세금
  - 2) 소득에 대한 기타 과세와 관련하여서는 이 협정이 효력을 발생하는 해의 다음해 1월 1일 또는 그 이후의 세금년도에 부과되는 세금

제 29 조 협정만기

이 협정은 체약국의 어느 한 일방이 폐기할 때까지 유효하다. 체약국의 어느 한 일방은 외교적경로를 통하여 서면으로 이 협정이 효력을 발생한 때로부터 5년이후 임의의 해의 마지막 6개월전에 이 협정을 폐기할수 있다.

이 경우 이 협정은 다음의 세금들의 효력을 중지한다.

- 1) 원천과세와 관련하여서는 폐기통지서를 보낸 해의 다음해 1월 1일 또는 그 이후에 얻은 소득에 부과되는 세금
- 2) 소득에 대한 기타 과세와 관련하여서는 폐기통지서를 보낸 해의 다음해 1월 1일 또는 그 이후의 세금년도에 부과되는 세금

이상의 증거로 전권을 위임 받은 아래의 수표자들이 이 협정문에 서명하였다.

이 협정은 자카르타에서 2002년 7월 11일에 인도네시아어, 조선어, 영어로 2부씩 작성하였으며 모든 원문들은 동등한 효력을 가진다. 인도네시아어와 조선어의 해석에서 의견상이가 생기는 경우 영문에 준한다.

인도네시아공화국

조선민주주의인민공화국

정부의 위임에 의하여

정부의 위임에 의하여

외 무 상
앤. 하싼 위라유다

외 무 상
백 남 순

[TRANSLATION - TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE
D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE
POPULAIRE DÉMOCRATIQUE DE CORÉE EN VUE D'ÉVITER LA
DOUBLE IMPOSITION ET DE PRÉVENIR L'ÉVASION FISCALE EN
MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée, désireux de conclure un Accord en vue d'éviter la double imposition et de prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et désireux de promouvoir la coopération économique entre les deux pays,

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier. Personnes visées

Le présent Accord s'applique aux personnes qui sont des résidents d'un État contractant ou des deux États contractants.

Article 2. Impôts visés

1. Le présent Accord s'applique aux impôts sur le revenu perçus pour le compte d'un État contractant, ou de ses subdivisions politiques ou de ses autorités locales, quel que soit le système de perception.

2. Sont considérés comme impôts sur le revenu tous les impôts frappant le revenu total ou des éléments du revenu, y compris les impôts sur les gains provenant de la cession de biens meubles ou immeubles et les impôts sur les montants totaux des salaires et traitements.

3. Les impôts actuels auxquels s'applique le présent Accord sont notamment :

a. en République d'Indonésie :

l'impôt sur le revenu;

(ci-après dénommé " l'impôt indonésien ";

b. en République populaire démocratique de Corée :

i. l'impôt sur le revenu des sociétés;

ii. l'impôt sur le revenu des personnes;

(ci-après dénommé "l'impôt de la RPDC);

4. Le présent Accord s'applique également aux impôts de nature identique ou analogue qui seraient établis après la date de signature de l'Accord et qui s'ajouteraient aux impôts actuels ou qui les remplaceraient. Les autorités des États contractants se communiqueront toute modification importante apportée à leurs législations fiscales respectives.

Article 3. Définitions générales

1. Aux fins du présent Accord, et à moins que le contexte n'appelle une interprétation différente :

a. (i) le terme " Indonésie " désigne le territoire de la République d'Indonésie tel qu'il est défini dans sa législation nationale ainsi que les secteurs du plateau continental et des mers adjacentes sur lesquels la République d'Indonésie exerce sa souveraineté ou sa juridiction conformément au droit international.

ii. l'expression " République populaire démocratique de Corée " utilisée dans le sens géographique désigne la totalité du territoire de la RPDC, y compris sa mer territoriale et son espace aérien ainsi que la zone économique exclusive et le plateau continental sur lesquels la RPDC exerce sa souveraineté et sa juridiction conformément à sa législation nationale et au droit international;

b. le terme " personne " s'entend d'une personne physique, d'une société et de tout groupement de personnes;

c. le terme " société " s'entend de toute personne morale constituée en société ou de toute entité traitée fiscalement comme telle;

d. les expressions " entreprise d'un État contractant " et " entreprise de l'autre État contractant " désignent respectivement une entreprise exploitée par un résident d'un État contractant et une entreprise exploitée par un résident de l'autre État contractant;

e. l'expression " trafic international " s'entend de tout transport effectué par un navire ou un aéronef exploité par une entreprise de l'un des États contractants, sauf lorsque le navire ou l'aéronef n'est exploité qu'entre des points situés dans l'autre État contractant;

f. l'expression " autorité compétente " désigne :

i. dans le cas de la République d'Indonésie :

Le Ministre des finances ou son représentant autorisé;

ii. dans le cas de la République populaire démocratique de Corée :

le Ministère des finances ou son représentant autorisé;

g. le terme " ressortissants " désigne :

i. toute personne physique possédant la nationalité d'un État contractant;

ii. toute personne morale, partenariat et association organisée selon la législation en vigueur dans un État contractant;

h. les expressions " un État contractant " et " l'autre État contractant " désignent la République d'Indonésie ou la République populaire démocratique de Corée, selon le contexte.

2. En ce qui concerne l'application du présent Accord par un État contractant, tout terme qui n'y est pas défini a le sens que lui attribue la législation de cet État contractant concernant les impôts auxquels s'applique le présent Accord, à moins que le contexte appelle une interprétation différente.

Article 4. Résident

1. Aux fins du présent Accord, l'expression " résident d'un État contractant " désigne toute personne qui, en vertu de la législation de cet État, est assujettie à l'impôt dans cet État en raison de son domicile, de sa résidence, de son siège de direction ou de tout autre critère de nature analogue. Toutefois, cette expression ne vise pas les personnes qui sont assujetties à l'impôt dans cet État uniquement en raison du revenu qu'elles tirent de sources situées dans ledit État ou de biens qui y sont situés.

2. Lorsque selon les dispositions du paragraphe 1 une personne physique est un résident des deux États contractants, sa situation est réglée de la manière suivante :

- a. elle est considérée comme un résident de l'État où elle dispose d'un foyer d'habitation permanent; si elle dispose d'un foyer d'habitation permanent dans les deux États, elle est considérée comme un résident de l'État avec lequel ses liens personnels et économiques sont les plus étroits (centre des intérêts vitaux);
- b. si l'État dans lequel ladite personne a le centre de ses intérêts vitaux ne peut pas être déterminé, ou si elle ne dispose d'un foyer d'habitation permanent dans aucun des États, elle est considérée comme un résident de l'État où elle séjourne de façon habituelle;
- c. si cette personne séjourne de façon habituelle dans les deux États ou si elle ne séjourne de façon habituelle dans aucun d'eux, elle est considérée comme un résident de l'État dont elle possède la nationalité.
- d. si cette personne possède la nationalité des deux États ou si elle ne possède la nationalité d'aucun d'eux, les autorités compétentes des États contractants tranchent la question d'un commun accord.

3. Lorsqu'en vertu des dispositions du paragraphe 1 une personne autre qu'une personne physique est un résident des deux États contractants, les autorités compétentes des États tranchent la question d'un commun accord.

Article 5. Établissement stable

1. Aux fins du présent Accord, l'expression " établissement stable " s'entend d'une installation fixe d'affaires par l'intermédiaire de laquelle une entreprise d'un État contractant exerce tout ou partie de son activité dans l'autre État contractant.

2. L'expression "établissement stable " couvre en particulier :

- a. un siège de direction;
- b. une succursale;
- c. un bureau;
- d. une usine;
- e. un atelier;
- f. un entrepôt ou des locaux utilisés pour la vente;
- g. une exploitation agricole ou une plantation;

h. une mine, un puits de pétrole ou de gaz, une carrière ou tout autre lieu d'extraction ou de prospection ou d'exploitation de ressources naturelles, une plate-forme de forage ou un navire-usine utilisé pour la prospection de ressources naturelles.

3. L'expression " établissement stable " comprend également :

a. un chantier de construction, un projet de construction, de montage ou d'installation ou des activités de supervision en relation avec ces derniers, mais uniquement lorsque ledit chantier, projet ou lesdites activités se poursuivent pendant une période de plus de 12 mois;

b. la prestation de services, y compris des services de consultant par une entreprise par l'intermédiaire d'employés ou autre personnel recruté par l'entreprise à ces fins, mais uniquement lorsque lesdites activités se poursuivent (pour le même projet ou un projet connexe) sur le territoire de l'État contractant pendant une période ou des périodes qui, ensemble, représentent plus de 6 mois au cours de toute période continue de 12 mois.

4. Nonobstant les dispositions qui précèdent, l'expression " établissement stable " ne s'étend pas aux éléments ci-après :

a. l'utilisation d'installations dans le seul but d'entreposer ou d'exposer des marchandises appartenant à l'entreprise;

b. le maintien d'un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise à la seule fin d'entreposage ou d'exposition;

c. le maintien d'un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise aux seules fins de transformation par une autre entreprise;

d. le maintien d'une installation fixe d'affaires aux seules fins d'acheter des biens ou des marchandises ou de réunir des renseignements pour l'entreprise;

e. le maintien d'un centre fixe d'affaires aux seules fins de publicité ou de fourniture de renseignements;

f. le maintien d'une installation fixe d'affaires aux seules fins de se livrer, pour l'entreprise, à toute autre activité de nature préparatoire ou auxiliaire;

g. le maintien d'un centre fixe d'affaires aux seules fins de combiner les activités susmentionnées aux alinéas a) à f) à condition que l'activité cumulée de l'installation fixe d'affaires ait un caractère préparatoire ou auxiliaire.

5. Nonobstant les dispositions des paragraphes 1 et 2, lorsqu'une personne autre qu'un agent indépendant au sens du paragraphe 7 agit dans un État contractant au nom d'une entreprise et possède, et habituellement exerce, dans un État contractant, le pouvoir de conclure des contrats au nom de l'entreprise, ladite entreprise est censée posséder un établissement stable dans ledit État si les activités de ladite personne se limitent à celles mentionnées au paragraphe 4 et qui ne feraient pas de ladite installation fixe d'affaires un établissement stable en vertu des dispositions de ce paragraphe.

6. Nonobstant les dispositions qui précèdent, une société d'assurance de l'un des États contractants est, sauf en ce qui concerne la réassurance, considérée comme ayant un établissement stable dans l'autre État contractant si elle encaisse des primes sur le territoire de

cet État ou si elle assure contre des risques survenant dans ledit État par l'intermédiaire d'une personne autre qu'un agent indépendant auquel s'applique le paragraphe 7.

7. Une entreprise d'un État contractant n'est pas considérée comme ayant un établissement stable dans l'autre État contractant du seul fait qu'elle y exerce une activité industrielle ou commerciale par l'entremise d'un courtier, d'un commissionnaire général ou de tout autre agent indépendant, à condition que lesdites personnes agissent à ce titre dans le cours habituel de leurs affaires. Toutefois, si les activités de cet agent intéressent exclusivement ou presque les affaires de cette entreprise, ledit agent n'est pas considéré comme un agent indépendant au sens du présent paragraphe.

8. Le fait qu'une société résidente d'un État contractant contrôle ou est contrôlée par une société qui est un résident de l'autre État contractant ou qui y exerce des activités industrielles ou commerciales (par l'intermédiaire d'un établissement stable ou autrement), ne suffit pas à lui seul à faire de l'une desdites sociétés un établissement stable de l'autre.

Article 6. Revenus immobiliers

1. Les revenus qu'un résident de l'un des États contractants tire de biens immobiliers (y compris les revenus des exploitations agricoles ou forestières) situés dans l'autre État contractant peuvent être imposés dans cet autre État.

2. L'expression " biens immobiliers " a le sens que lui attribue le droit de l'État contractant où les biens considérés sont situés. Elle couvre aux fins du présent Accord les accessoires, le cheptel mort ou vif des exploitations agricoles et forestières, les droits régis par les dispositions du droit commun de la propriété foncière, l'usufruit des biens immobiliers et les droits donnant lieu au paiement de rémunérations variables ou fixes en contrepartie de l'exploitation, ou du droit d'exploitation, de gisements minéraux, de sources et d'autres ressources naturelles; les navires, les bateaux et les aéronefs ne sont pas réputés constituer des biens immobiliers.

3. Les dispositions du paragraphe 1 du présent Article s'appliquent aux revenus provenant de l'exploitation directe, de la location ou d'une autre forme quelconque d'exploitation des biens immobiliers.

4. Les dispositions des paragraphes 1 et 3 du présent Article s'appliquent aussi aux revenus provenant des biens immobiliers d'une entreprise et aux revenus provenant des biens immobiliers servant à l'exercice d'une profession indépendante.

Article 7. Bénéfices des entreprises

1. Les bénéfices d'une entreprise de l'un des États contractants ne sont imposables que dans cet État, à moins que l'entreprise n'exerce des activités dans l'autre État contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé. Dans ce cas, les bénéfices ne peuvent être imposés dans l'autre État que dans la mesure où ils sont directement ou indirectement imputables audit établissement stable.

2. Sous réserve des dispositions du paragraphe 3, lorsqu'une entreprise de l'un des États contractants exerce des activités dans l'autre État contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, sont imputés à cet établissement stable, dans chaque État

contractant, les bénéfices qu'il aurait réalisés s'il était une entreprise distincte et séparée exerçant des activités identiques ou analogues dans des conditions identiques ou analogues et traitant en toute indépendance avec l'entreprise dont il constitue un établissement stable.

3. Pour déterminer les bénéfices d'un établissement stable, sont admises en déduction les dépenses exposées aux fins poursuivies par cet établissement stable, y compris les dépenses de direction et les frais généraux d'administration ainsi exposés, soit dans l'État où est situé cet établissement stable, soit ailleurs. Toutefois, aucune déduction n'est admise pour les sommes qui seraient, le cas échéant, versées (à d'autres titres que le remboursement de frais encourus) par l'établissement stable au siège central de l'entreprise ou à l'un quelconque de ses bureaux, comme redevances, honoraires ou autres paiements similaires, pour l'usage de brevets ou d'autres droits, ou comme commission, pour des services précis rendus ou pour une activité de direction ou, sauf dans le cas d'une entreprise bancaire, comme intérêts sur des sommes prêtées à l'établissement stable. De même, il n'est pas tenu compte, dans le calcul des bénéfices d'un établissement stable, des sommes (autres que le remboursement des frais encourus) portées par l'établissement stable au débit du siège central de l'entreprise ou de l'un quelconque de ses autres bureaux, comme redevances, honoraires ou autres paiements similaires, pour l'usage de brevets ou d'autres droits, ou comme commission pour des services précis rendus ou pour une activité de direction ou, sauf dans le cas d'une entreprise bancaire, comme intérêts sur des sommes prêtées au siège central de l'entreprise ou à l'un quelconque de ses autres bureaux.

4. Aux fins d'application des paragraphes précédents, les bénéfices devant être attribués à l'établissement stable seront déterminés de la même façon chaque année à moins de raisons valables et suffisantes pour changer de méthode.

5. Lorsque les bénéfices comprennent des éléments du revenu qui font l'objet d'autres articles du présent Accord, les dispositions desdits Articles ne seront pas modifiées par les dispositions du présent Article.

6. Aucun bénéfice ne sera attribué à un établissement stable pour la seule raison que l'établissement stable a acheté des biens ou marchandises pour l'entreprise.

7. Dans la mesure où un État contractant a eu l'habitude de déterminer les bénéfices à attribuer à un établissement stable sur la base de la répartition du total des bénéfices de l'entreprise entre ses divers éléments, aucune des dispositions du paragraphe 2 n'empêche ledit État contractant de déterminer les bénéfices devant être imposés selon la répartition en usage; toutefois, le mode de répartition adopté doit être tel que le résultat obtenu soit conforme aux principes contenus dans le présent Article.

Article 8. Navigation maritime et transport aériens

1. Les bénéfices provenant de l'exploitation, en trafic international, de navires ou d'aéronefs ne sont imposables que dans l'État contractant dont l'entreprise est un résident.

2. Les dispositions du paragraphe 1 s'appliquent aux bénéfices provenant de la participation à un pool, une exploitation en commun ou un organisme international d'exploitation.

Article 9. Entreprises associées

1. Lorsque :

- a. une entreprise d'un État contractant participe directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au capital d'une entreprise de l'autre État contractant, ou que
- b. les mêmes personnes participent directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au capital d'une entreprise d'un État contractant et d'une entreprise de l'autre État contractant,

et que, dans l'un et l'autre cas, les deux entreprises sont, dans leurs relations commerciales ou financières, liées par des conditions convenues ou imposées qui diffèrent de celles qui seraient convenues entre des entreprises indépendantes, les bénéfices qui, sans ces conditions, auraient été réalisés par l'une des entreprises mais n'ont pu l'être en fait à cause de ces conditions, peuvent être inclus dans les bénéfices de cette entreprise et imposés en conséquence.

2. Lorsqu'un État contractant inclut dans les bénéfices d'une entreprise de cet État - et impose en conséquence - des bénéfices sur lesquels une entreprise de l'autre État contractant a été imposée dans cet autre État, et que les bénéfices ainsi inclus sont, selon le premier État mentionné, les bénéfices qui auraient été réalisés par l'entreprise dudit premier État si les conditions convenues entre les deux entreprises avaient été celles convenues entre des entreprises indépendantes, l'autre État procède à un ajustement approprié du montant de l'impôt qui y a été perçu sur ces bénéfices, si ledit autre État estime ledit ajustement justifié. Pour déterminer cet ajustement, il est tenu compte des autres dispositions de l'Accord et, s'il y a lieu, les autorités compétentes des États contractants se consultent.

3. Un État contractant ne modifiera pas les bénéfices d'une entreprise dans les conditions visées au paragraphe 2 après l'expiration des délais fixés dans sa législation fiscale.

Article 10. Dividendes

1. Les dividendes payés par une société qui est un résident d'un État contractant à un résident de l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État.

2. Toutefois, lesdits dividendes sont également imposables dans l'État contractant dont la société qui paie les dividendes est un résident, et selon la législation en vigueur dans cet État; mais si la personne qui reçoit les dividendes est un résident de l'autre État contractant, l'impôt ainsi établi ne dépassera pas dix pour cent du montant brut des dividendes. Le présent paragraphe n'affecte pas l'imposition de la société au titre des bénéfices servant au paiement des dividendes.

3. Le terme " dividendes " employé par le présent Article désigne les revenus provenant d'actions ou autres parts bénéficiaires à l'exception des créances, ainsi que les revenus d'autres participations ou bénéfices et les revenus découlant de parts sociales soumises au même régime fiscal que les revenus d'actions par la législation de l'État dont la société distributrice est un résident.

4. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire effectif des dividendes, résident d'un État contractant, exerce dans l'autre État contractant dont la société qui paie les dividendes est un résident, soit une activité industrielle ou commerciale par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, soit une profession indépendante au moyen d'une base fixe qui y est située et que la participation génératrice des dividendes s'y rattache effectivement. Dans ces cas, les dispositions de l'Article 7 et de l'Article 14, suivant le cas, sont applicables.

5. Nonobstant toute autre disposition du présent Accord, lorsqu'une société qui est un résident d'un État contractant possède un établissement stable dans l'autre État contractant, les bénéfices dudit établissement stable peuvent être frappés d'un impôt supplémentaire dans cet autre État, conformément à la législation de ce dernier; toutefois, cet impôt supplémentaire ne dépassera pas 10 pour cent du montant desdits bénéfices après déduction de l'impôt sur le revenu et autres impôts sur le revenu appliqués dans cet autre État.

6. Lorsqu'une société qui est un résident d'un État contractant tire des bénéfices ou des revenus de l'autre État contractant, ce dernier ne peut percevoir aucun impôt sur les dividendes payés par la société, sauf dans la mesure où lesdits dividendes sont payés à un résident de cet autre État ou si la participation génératrice des dividendes se rattache effectivement à un établissement stable ou à une base fixe situés dans ledit autre État.

Article II. Intérêts

1. Les intérêts provenant d'un État contractant et payés à un résident de l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État.

2. Toutefois, ces intérêts sont aussi imposables dans l'État contractant d'où ils proviennent et selon la législation de cet État mais si la personne qui reçoit les intérêts est un résident de l'autre État contractant, l'impôt ainsi établi ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des intérêts.

3. Nonobstant les dispositions du paragraphe 2, les intérêts enregistrés dans un État contractant et qui sont tirés par le Gouvernement de l'autre État contractant, y compris l'une de ses subdivisions politiques et administratives locales, la Banque centrale ou toute institution financière contrôlée par ledit Gouvernement ou ses subdivisions politiques ou autorités locales, seront exonérés d'impôts dans le premier État mentionné.

4. Le terme " intérêts " employé dans le présent Article désigne le produit des créances de toute nature, assorti ou non de garanties hypothécaires ou d'une clause de participation aux bénéfices du débiteur, et notamment le produit des fonds publics et des bons ou obligations. Les amendes pour des paiements en retard ne sont pas considérées comme des intérêts aux fins d'application du présent Article.

5. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire des intérêts, résident d'un État contractant, exerce dans l'autre État contractant d'où proviennent les intérêts une activité économique par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, ou exerce dans cet autre État une profession indépendante à partir d'une base fixe qui y est située, et que la créance génératrice des intérêts se rattache effectivement à cet établissement stable ou à cette base fixe. En pareil cas, les dispositions de l'Article 7 ou de l'Article 14, selon le cas, sont applicables.

6. Les intérêts sont considérés comme provenant d'un État contractant lorsque le débiteur est cet État lui-même, une subdivision politique, une collectivité locale ou un résident de cet État. Toutefois, lorsque le débiteur des intérêts, qu'il soit ou non un résident d'un État contractant, a dans un État contractant un établissement stable, ou une base fixe, pour lesquels la dette donnant lieu au paiement des intérêts a été contractée et qui supportent la charge de ces intérêts, ceux-ci sont considérés comme provenant de l'État où l'établissement stable ou la base fixe est situé.

7. Lorsque, en raison de relations spéciales existant entre le débiteur et le bénéficiaire effectif ou que l'un et l'autre entretiennent avec de tierces personnes, le montant des intérêts, compte tenu de la créance pour laquelle ils sont payés, excède celui dont seraient convenus le débiteur et le bénéficiaire effectif en l'absence de pareilles relations, les dispositions du présent Article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. Dans ce cas, la partie excédentaire des paiements reste imposable selon la législation de chaque État contractant et compte tenu des autres dispositions du présent Accord.

Article 12. Redevances

1. Les redevances provenant d'un État contractant et payées à un résident de l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État.

2. Toutefois, ces redevances sont aussi imposables dans l'État contractant d'où elles proviennent et selon la législation de cet État mais si la personne qui reçoit les redevances est un résident de l'autre État contractant, l'impôt ainsi établi ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des redevances.

3. Le terme " redevances " employé dans le présent Article désigne les rémunérations de toute nature payées pour l'usage ou la concession de l'usage d'un droit d'auteur sur une oeuvre littéraire, artistique ou scientifique, y compris les films cinématographiques, ou les films ou bandes utilisés pour les émissions radiophoniques ou télévisées, d'un brevet, d'une marque de fabrique ou de commerce, d'un dessin ou d'un modèle, d'un plan, d'une formule ou d'un procédé secrets, ainsi que pour l'usage ou la concession de l'usage d'un équipement industriel, commercial ou scientifique et pour des informations ayant trait à une expérience acquise dans le domaine industriel, commercial ou scientifique.

4. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire effectif des redevances, résident d'un État contractant, exerce dans l'autre État contractant d'où proviennent les redevances, soit une activité industrielle ou commerciale par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, soit une profession indépendante au moyen d'une base fixe qui y est située, et que le droit ou le bien générateur des redevances se rattache effectivement à l'établissement stable ou à la base fixe en question. Dans ces cas, les dispositions de l'Article 7 ou de l'Article 14, suivant le cas, sont applicables.

5. Les redevances sont considérées comme provenant d'un État contractant lorsque le débiteur est cet État lui-même, une subdivision politique, une collectivité locale ou un résident de cet État. Toutefois, lorsque le débiteur des redevances, qu'il soit ou non un résident d'un État contractant, a dans un État contractant un établissement stable, ou une base fixe, pour lesquels l'engagement donnant lieu aux redevances a été contracté et qui suppor-

tent la charge de ces redevances, celles-ci sont considérées comme provenant de l'État où l'établissement stable ou la base fixe sont situés.

6. Lorsque, en raison de relations spéciales existant entre le débiteur et le bénéficiaire effectif ou que l'un et l'autre entretiennent avec de tierces personnes, le montant des redevances, compte tenu de l'utilisation, droit ou renseignement pour lequel elles sont payées, excède celui dont seraient convenus le débiteur et le bénéficiaire effectif en l'absence de pareilles relations, les dispositions du présent Article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. Dans ce cas, la partie excédentaire des paiements reste imposable selon la législation de chaque État contractant et compte tenu des autres dispositions du présent Accord.

Article 13. Gains en capital

1. Les gains qu'un résident d'un État contractant tire de l'aliénation de biens immobiliers visés à l'Article 6 et situés dans l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État.

2. Les gains provenant de l'aliénation de biens mobiliers qui font partie de l'actif d'un établissement stable qu'une entreprise d'un État contractant a dans l'autre État contractant, ou de biens mobiliers qui appartiennent à une base fixe dont un résident d'un État contractant dispose dans l'autre État contractant pour l'exercice d'une profession indépendante, y compris de tels gains provenant de l'aliénation de cet établissement stable (seul ou avec l'ensemble de l'entreprise) ou de cette base fixe, sont imposables dans cet autre État.

3. Les gains provenant de la vente d'actions ou de participations dans une société dont les actifs sont principalement composés de biens immobiliers situés dans un État contractant sont imposables dans ledit État.

4. Les gains qu'une entreprise d'un État contractant tire de la vente de navires ou d'aéronefs exploités en trafic international ou de biens mobiliers affectés à l'exportation desdits navires et aéronefs sont imposables uniquement dans cet État.

5. Les gains provenant de la vente de tous biens autres que ceux visés aux paragraphes précédents ne sont imposables que dans l'État contractant dont le cédant est un résident.

Article 14. Professions indépendantes

1. Les revenus qu'un résident d'un État contractant tire d'une profession libérale ou d'autres activités indépendantes ne sont imposables que dans cet État contractant, à moins que ledit résident ne dispose de manière habituelle d'une base fixe dans l'autre État contractant pour l'exercice de ses activités ou qu'il soit présent dans ledit autre État contractant pendant une période ou plusieurs périodes dépassant le total de 183 jours par toute période de douze mois. S'il dispose d'une telle base fixe ou s'il reste dans cet autre État pendant la ou les périodes mentionnées, ces revenus sont imposables dans l'autre État, mais seulement dans la mesure où ils sont imputables à ladite base fixe ou sont produits dans ledit autre État pendant la ou les périodes susmentionnées.

2. L'expression " profession libérale " comprend notamment les activités indépendantes d'ordre scientifique, littéraire, artistique, éducatif ou pédagogique, ainsi que les activités indépendantes des médecins, avocats, ingénieurs, architectes, dentistes et comptables.

Article 15. Professions dépendantes

1. Sous réserve des dispositions des Articles 16, 18, 19 et 20, les salaires, traitements et autres rémunérations similaires qu'un résident d'un État contractant reçoit au titre d'un emploi salarié ne sont imposables que dans cet État, à moins que l'emploi ne soit exercé dans l'autre État contractant. Dans ce cas, les rémunérations reçues à ce titre sont imposables dans cet autre État.

2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1, les rémunérations qu'un résident d'un État contractant reçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans l'autre État contractant ne sont imposables que dans le premier État si :

- a. le bénéficiaire séjourne dans l'autre État pendant une période ou des périodes n'excédant pas au total 183 jours par toute période de douze mois commençant ou finissant pendant l'exercice intéressé, et
- b. les rémunérations sont payées par un employeur ou pour le compte d'un employeur qui n'est pas un résident de l'autre État, et
- c. la charge des rémunérations n'est pas supportée par un établissement stable ou une base fixe que l'employeur a dans l'autre État.

3. Nonobstant les dispositions précédentes du présent Article, les rémunérations reçues au titre d'un emploi salarié exercé à bord d'un navire ou d'un aéronef exploité en trafic international par une entreprise d'un État contractant sont imposables dans ledit État contractant.

Article 16. Tantièmes d'administrateurs

1. Les tantièmes d'administrateurs et autres rétributions similaires qu'un résident d'un État contractant reçoit en sa qualité de membre du Conseil d'administration ou autre organisme semblable d'une société qui est un résident de l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État.

2. La rémunération qu'une personne à laquelle s'applique le paragraphe 1 reçoit d'une société pour assumer des fonctions courantes de nature technique ou de gestion est imposable conformément aux dispositions de l'Article 15.

Article 17. Artistes et athlètes

1. Nonobstant les dispositions des Articles 14 et 15 du présent Accord, les revenus qu'un résident de l'un des États contractants tire des activités qu'il exerce à titre personnel dans l'autre État contractant en tant qu'artiste du spectacle (artiste de théâtre, de cinéma, de radio ou de télévision ou musicien) ou en tant qu'athlète sont imposables dans l'autre État.

2. Lorsque les revenus d'activités qu'un artiste du spectacle ou un athlète exerce personnellement reviennent non pas à l'artiste ou à l'athlète lui-même mais à une autre personne, ils sont imposables, nonobstant les dispositions des Articles 7, 14 et 15 du présent Accord, dans l'État contractant où l'artiste ou l'athlète exerce ces activités.

3. Nonobstant les dispositions des paragraphes 1 et 2 du présent Article, les revenus tirés d'activités visées au paragraphe 1 exercées dans le cadre d'un accord ou d'un arrangement culturel entre les États contractants sont exonérés d'impôt dans l'État contractant dans lequel les activités se déroulent sous réserve que la visite dans ledit État soit entièrement ou largement financée au moyen de fonds fournis par un État contractant ou les deux États contractants, une subdivision politique ou un établissement public dudit État ou desdits États.

Article 18. Pensions

Sous réserve des dispositions du paragraphe 2 de l'Article 19, les pensions et autres rémunérations similaires payées à un résident d'un État contractant au titre d'un emploi antérieur ne sont imposables que dans cet État.

Article 19. Fonction publique

1. a. Les salaires, traitements et autres rémunérations similaires, autres qu'une pension, payés par un État contractant ou l'une de ses subdivisions politiques ou autorités locales à une personne physique au titre de services rendus audit État ou à ladite subdivision ou autorité ne sont imposables que dans cet État.

b. toutefois, lesdits salaires, traitements et autres rémunérations similaires ne sont imposables dans l'autre État contractant que si les services sont rendus dans cet autre État et si la personne physique est un résident dudit État qui :

i. possède la nationalité de cet État; ou

ii. n'est pas devenu un résident de cet État à seules fins de rendre les services.

2. a. toute pension payée par un État contractant ou l'une de ses subdivisions politiques ou autorités locales, ladite subdivision politique ou ladite autorité locale pour des services rendus audit État, à ladite subdivision ou autorité locale ne sont imposables que dans cet État.

b. toutefois, cette pension est imposable exclusivement dans l'autre État contractant si la personne physique est un résident ou un ressortissant de cet État.

3. Les dispositions des Articles 15, 16 et 18 s'appliquent aux salaires, traitements et autres rémunérations similaires et pensions pour services rendus dans le cadre d'une activité commerciale ou industrielle exercée par un État contractant ou l'une de ses subdivisions politiques ou autorités locales.

Article 20. Professeurs et chercheurs

1. Un professeur ou chercheur effectuant une visite dans un État contractant afin d'enseigner ou d'effectuer des recherches dans une université, un centre d'enseignement supérieur ou autre établissement d'enseignement reconnu dans ledit État contractant et qui est ou était immédiatement avant ladite visite un résident de l'autre État contractant n'est pas imposable dans le premier État contractant mentionné au titre de la rémunération reçue pour ledit enseignement ou ladite activité de recherche pendant une période ne dépassant

pas deux années consécutives à partir de la date de sa première visite aux fins d'enseigner ou d'effectuer des recherches.

2. Les dispositions du paragraphe 1 du présent Article ne s'appliquent pas au revenu découlant de la recherche dans le cas où cette dernière n'est pas réalisée dans l'intérêt public mais principalement pour le bénéfice privé d'une personne ou de personnes spécifiques.

Article 21. Étudiants et stagiaires

1. Les sommes qu'un étudiant ou un stagiaire dans une entreprise commerciale ou industrielle, qui est ou qui était immédiatement avant de se rendre dans un État contractant un résident de l'autre État contractant et qui séjourne dans le premier État contractant mentionné aux seules fins de poursuivre son éducation ou sa formation, lesdits paiements étant reçus pour couvrir ses frais d'entretien, d'études ou de formation ne sont pas imposables dans ledit État contractant à condition de provenir de sources situées en dehors de cet État contractant.

2. En ce qui concerne les subventions, bourses et rémunérations provenant d'un emploi auquel ne s'applique pas le paragraphe 1, un étudiant ou un stagiaire décrit au paragraphe 1 devra, en outre, bénéficier pendant ledit enseignement ou ladite formation de la même exonération et des mêmes allègements ou réduction d'impôts dont bénéficient les résidents de l'État contractant dans lequel ledit étudiant ou stagiaire séjourne.

Article 22. Autres revenus

1. Les éléments de revenu d'un résident d'un État contractant, d'où qu'ils proviennent, qui ne sont pas visés dans les articles précédents du présent Accord ne sont imposables que dans cet État, à l'exception des revenus découlant d'une loterie ou de l'attribution d'une récompense.

2. Les dispositions du paragraphe 1 ne s'appliquent pas aux revenus autres que ceux qui sont tirés de biens immobiliers tels que ceux qui sont définis au paragraphe 2 de l'Article 6, si celui qui reçoit un tel revenu est un résident d'un État contractant qui a des activités commerciales dans l'autre État contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable et que le droit ou le bien pour lesquels le revenu est payé se rattache effectivement à un établissement stable ou à une base fixe. En pareil cas, les dispositions de l'Article 7 ou de l'Article 14, selon le cas, sont applicables.

Article 23. Méthodes d'élimination de la double imposition

Dans le cas où un résident d'un État contractant tire des revenus de sources situées dans l'autre État contractant, le montant de l'impôt sur ledit revenu payable dans ledit autre État contractant conformément à la législation fiscale de ce dernier ainsi qu'aux dispositions du présent Article est déductible du montant de l'impôt perçu dans le premier État contractant mentionné versé par ledit résident. Toutefois, le montant du crédit d'impôt ne dépassera pas le montant de l'impôt calculé dans le premier État contractant mentionné pour ledit revenu conformément à sa législation et réglementation fiscales.

Article 24. Non-discrimination

1. Les nationaux d'un État contractant ne sont soumis dans l'autre État contractant à aucune imposition ou obligation y relative, qui est autre ou plus lourde que celles auxquelles sont ou pourront être assujettis les nationaux de cet autre État qui se trouvent dans la même situation.

2. L'imposition d'un établissement stable qu'une entreprise d'un État contractant possède dans l'autre État contractant n'est pas établie dans cet autre État d'une façon moins favorable que l'imposition des entreprises de cet autre État qui exercent la même activité. La présente disposition ne peut être interprétée comme obligeant un État contractant à accorder aux résidents de l'autre État contractant les déductions personnelles, abattements et réductions d'impôt en fonction de la situation ou des charges de famille qu'il accorde à ses propres résidents.

3. Les entreprises d'un État contractant, dont le capital est en totalité ou en partie, directement ou indirectement, détenu ou contrôlé par un ou plusieurs résidents de l'autre État contractant, ne sont soumises dans le premier État à aucune imposition ou obligation y relative, qui est autre ou plus lourde que celles auxquelles sont ou pourront être assujetties les autres entreprises similaires du premier État.

4. À moins que les dispositions du paragraphe 1 de l'Article 9, du paragraphe 7 de l'Article 11, ou du paragraphe 6 de l'Article 12 ne soient applicables, les intérêts, redevances et autres dépenses payés par une entreprise d'un État contractant à un résident de l'autre État contractant sont déductibles, pour la détermination des bénéfices imposables de cette entreprise, dans les mêmes conditions que s'ils avaient été payés à un résident du premier État. De même, les dettes d'une entreprise d'un État contractant envers un résident de l'autre État contractant sont déductibles, pour la détermination de la fortune imposable de cette entreprise, dans les mêmes conditions que si elles avaient été contractées envers un résident du premier État.

5. Dans le présent Article, le terme " imposition " désigne les impôts de toute nature ou dénomination.

Article 25. Procédure amiable

1. Lorsqu'une personne estime que les mesures prises par un État contractant ou par les deux États contractants entraînent ou entraîneront pour elle une imposition non conforme aux dispositions du présent Accord, elle peut, indépendamment des recours prévus par le droit interne de ces États, soumettre son cas à l'autorité compétente de l'État contractant dont elle est un résident ou, si son cas relève du paragraphe 1 de l'Article 24, à celle de l'État contractant dont elle possède la nationalité. Le cas doit être soumis dans un délai de deux ans à partir de la première notification des mesures qui entraînent une imposition non conforme aux dispositions de l'Accord.

2. L'autorité compétente s'efforce, si la réclamation lui paraît fondée et si elle n'est pas elle-même en mesure d'y apporter une solution satisfaisante, de résoudre le cas à l'amiable avec l'autorité compétente de l'autre État contractant, en vue d'éviter une imposition non conforme au présent Accord.

3. Les autorités compétentes des États contractants s'efforcent, par voie d'accord amiable, de résoudre les difficultés ou de dissiper les doutes auxquels peuvent donner lieu l'interprétation ou l'application de l'Accord. Elles peuvent aussi se concerter en vue d'éliminer la double imposition dans les cas non prévus par l'Accord.

4. Les autorités compétentes des États contractants peuvent communiquer directement entre elles en vue de parvenir à un accord comme il est indiqué aux paragraphes précédents. Les autorités compétentes instituent, par voie de consultations, des procédures, des conditions, des méthodes et des techniques appropriées pour mettre en oeuvre la procédure amiable prévue dans le présent Article.

Article 26. Échange de renseignements

1. Les autorités compétentes des États contractants échangent les renseignements nécessaires pour appliquer les dispositions du présent Accord ou celles de la législation interne des États contractants relative aux impôts visés par l'Accord dans la mesure où l'imposition qu'elle prévoit n'est pas contraire à l'Accord, en particulier afin de lutter contre la fraude ou l'évasion fiscale dans le cas de ces impôts. L'échange de renseignements n'est pas restreint par l'Article 1. Les renseignements reçus par un État contractant sont tenus secrets de la même manière que les renseignements obtenus en application de la législation interne de cet État. Toutefois, si ces renseignements sont considérés à l'origine comme secrets dans l'État qui les transmet, ils ne sont communiqués qu'aux personnes ou autorités (y compris les tribunaux et organes administratifs) concernés par l'établissement ou le recouvrement des impôts visés par l'Accord, par les procédures ou poursuites concernant ces impôts, ou par les décisions sur les recours relatifs à ces impôts. Ces personnes ou autorités n'utilisent ces renseignements qu'à ces fins, mais peuvent faire état de ces renseignements au cours d'audiences publiques de tribunaux ou dans des jugements.

2. Les dispositions du paragraphe 1 ne peuvent en aucun cas être interprétées comme imposant à un État contractant l'obligation :

- a. de prendre des mesures administratives dérogeant à sa législation et à sa pratique administrative ou à celles de l'autre État contractant;
- b. de fournir des renseignements qui ne pourraient être obtenus sur la base de sa législation ou dans le cadre de sa pratique administrative normale ou de celles de l'autre État contractant;
- c. de fournir des renseignements qui révéleraient un secret commercial, industriel, professionnel ou un procédé commercial ou des renseignements dont la communication serait contraire à l'ordre public.

Article 27. Agents diplomatiques et fonctionnaires consulaires

Les dispositions du présent Accord ne portent pas atteinte aux privilèges fiscaux dont bénéficient les agents diplomatiques ou les fonctionnaires consulaires en vertu soit des règles générales du droit international, soit des dispositions d'accords particuliers.

Article 28. Entrée en vigueur

1. Le présent Accord entrera en vigueur à la date de la dernière notification dans laquelle les Gouvernements respectifs se notifieront mutuellement par écrit et par la voie diplomatique que les formalités constitutionnelles requises dans leurs États respectifs pour l'entrée en vigueur du présent Accord ont été accomplies.

2. Le présent Accord aura effet :

- a. en ce qui concerne les impôts retenus à la source sur les revenus reçus à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement celle pendant laquelle l'Accord est entré en vigueur;
- b. pour tous les autres impôts sur les revenus, sur les impôts ayant trait aux années commençant à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement celle pendant laquelle l'Accord est entré en vigueur.

Article 29. Dénonciation

Le présent Accord demeurera en vigueur tant qu'il n'aura pas été dénoncé par un État contractant. Chacun des États contractants peut le dénoncer par la voie diplomatique en adressant une notification de dénonciation six mois au moins avant la fin de chaque année civile après l'expiration d'un délai de cinq ans suivant la d'entrée en vigueur :

- a. en ce qui concerne les impôts retenus à la source sur les revenus tirés à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement l'année de notification de la dénonciation;
- b. pour tous les autres impôts sur les revenus, aux impôts relatifs aux années d'imposition commençant à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement celle de la notification de dénonciation.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Accord.

Fait à Jakarta le 11 juillet 2002 dans les langues indonésienne, coréenne et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

N. HASSAN WIRAJUDA
Ministre des Affaires étrangères

Pour le Gouvernement de la République populaire démocratique de Corée :

PAEK NAM SUN
Ministre des Affaires étrangères

No. 40757

**Indonesia
and
Netherlands**

Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income (with protocol). Jakarta, 29 January 2002

Entry into force: *30 December 2003 by notification, in accordance with article 31*

Authentic texts: *Dutch, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Pays-Bas**

Accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu (avec protocole). Jakarta, 29 janvier 2002

Entrée en vigueur : *30 décembre 2003 par notification, conformément à l'article 31*

Textes authentiques : *néerlandais, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[DUTCH TEXT — TEXTE NÉERLANDAIS]

VERDRAG
TUSSEN DE REGERING VAN DE REPUBLIEK INDONESIAË
EN DE REGERING VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN
TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING
EN HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING
MET BETREKKING TOT BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN

De Regering van de Republiek Indonesië
en
de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden,

Geleid door de wens een Verdrag te sluiten tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen,

Zijn het volgende overeengekomen:

HOOFDSTUK I
Reikwijdte van het Verdrag

Artikel 1
Personen op wie het Verdrag van toepassing is

Dit Verdrag is van toepassing op personen die inwoner zijn van een van de beide Staten of van beide Staten.

Artikel 2
Belastingen waarop het Verdrag van toepassing is

1. Dit Verdrag is van toepassing op belastingen naar het inkomen die, ongeacht de wijze van heffing, worden geheven ten behoeve van elk van de beide Staten of van de staatkundige onderdelen of plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan.

2. Als belastingen naar het inkomen worden beschouwd alle belastingen die worden geheven naar het gehele inkomen of naar bestanddelen van het inkomen, daaronder begrepen belastingen naar voordelen verkregen uit de vervreemding van roerende of onroerende

zaken, belastingen naar het totaalbedrag van de door ondernemingen betaalde lonen of salarissen, alsmede belastingen naar waardevermeerdering.

3. De bestaande belastingen waarop het Verdrag van toepassing is, zijn met name:

a. in Nederland:

- de inkomstenbelasting,
  - de loonbelasting,
  - de vennootschapsbelasting, daaronder begrepen het aandeel van de regering in de netto winsten behaald met de exploitatie van natuurlijke rijkdommen geheven krachtens de Mijnewet 1810 met betrekking tot concessies uitgegeven vanaf 1967, of geheven krachtens de Nederlandse Mijnewet continentaal plat 1965,
  - de dividendbelasting,
- (hierna te noemen "Nederlandse belasting");

b. in Indonesië:

- de inkomstenbelasting (the income tax),
- (hierna te noemen: "Indonesische belasting").

4. Het Verdrag is ook van toepassing op alle gelijke of in wezen gelijksoortige belastingen die in de toekomst naast of in de plaats van de bestaande belastingen worden geheven. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten delen elkaar alle wezenlijke wijzigingen die in hun onderscheiden belastingwetgevingen zijn aangebracht, mede.

HOOFDSTUK II **Begripsbepalingen**

Artikel 3

Algemene begripsbepalingen

1. In dit Verdrag, tenzij het zinsverband anders vereist:
  - a. betekenen de uitdrukkingen "een van de beide Staten" en "de andere Staat" al naar het zinsverband vereist, Indonesië of Nederland;
  - betekent de uitdrukking "beide Staten" Indonesië en Nederland;

- b. omvat de uitdrukking "Indonesië" het grondgebied van de Republiek Indonesië als omschreven in haar wetgeving, en delen van het continentaal plat en aangrenzende wateren waarop de Republiek Indonesië in overeenstemming met het internationale recht soevereiniteit, soevereine rechten of rechtsmacht heeft;
- c. omvat de uitdrukking "Nederland" het deel van het Koninkrijk der Nederlanden dat in Europa is gelegen, en het onder de Noordzee gelegen deel van de zeebodem en de ondergrond daarvan waarop het Koninkrijk der Nederlanden in overeenstemming met het internationale recht soevereine rechten heeft;
- d. omvat de uitdrukking "persoon" een natuurlijke persoon, een lichaam en elke andere vereniging van personen;
- e. betekent de uitdrukking "lichaam" elke rechtspersoon of elke eenheid die voor de belastingheffing als een rechtspersoon wordt behandeld;
- f. betekenen de uitdrukkingen "onderneming van een van de beide Staten" en "onderneming van de andere Staat" onderscheidenlijk een onderneming gedreven door een inwoner van een van de beide Staten en een onderneming gedreven door een inwoner van de andere Staat;
- g. betekent de uitdrukking "internationaal verkeer" alle vervoer met een schip of een luchtvaartuig, geëxploiteerd door een onderneming van een van de beide Staten, behalve wanneer het schip of luchtvaartuig uitsluitend wordt geëxploiteerd tussen plaatsen die in de andere Staat zijn gelegen;
- h. betekent de uitdrukking "onderdanen"
  - 1. alle natuurlijke personen die de nationaliteit van een van de beide Staten bezitten;
  - 2. alle rechtspersonen, vennootschappen en verenigingen die hun rechtspositie als zodanig ontleen aan de wetgeving die in een van de beide Staten van kracht is;
- i. betekent de uitdrukking "bevoegde autoriteit":
  - 1. in Indonesië de Minister van Financiën of zijn bevoegde vertegenwoordiger;
  - 2. in Nederland de Minister van Financiën of zijn bevoegde vertegenwoordiger.

2. Voor de toepassing van het Verdrag door elk van de beide Staten op enig moment heeft, tenzij de context anders vereist, elke daarin niet omschreven uitdrukking de betekenis welke die uitdrukking op dat moment heeft volgens de wetgeving van die Staat met betrekking tot de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is, waarbij elke betekenis volgens die toepasselijke belastingwetgeving van die Staat prevaleert boven een betekenis die volgens andere wetgeving van die Staat aan die uitdrukking wordt gegeven.

Artikel 4
Fiscale woonplaats

1. Voor de toepassing van dit Verdrag betekent de uitdrukking "inwoner van een van de beide Staten" iedere persoon die, ingevolge de wetgeving van die Staat, aldaar aan belasting is onderworpen op grond van zijn woonplaats, verblijf, plaats van leiding of enige andere soortgelijke omstandigheid.

2. Voor de toepassing van dit Verdrag wordt een natuurlijke persoon die deel uitmaakt van een diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van een van de beide Staten in de andere Staat of in een derde Staat en die onderdaan is van de zendstaat, geacht inwoner van de zendstaat te zijn, indien hij in die Staat aan dezelfde verplichtingen ter zake van belastingen naar het inkomen is onderworpen als inwoners van die Staat.

3. Indien een natuurlijke persoon ingevolge de bepaling van het eerste lid inwoner van beide Staten is, wordt een dergelijk geval bepaald in overeenstemming met de volgende regels:

- a. hij wordt geacht inwoner te zijn van de Staat waar hij een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft. Indien hij in beide Staten een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft, wordt hij geacht inwoner te zijn van de Staat waarmede zijn persoonlijke en economische betrekkingen het nauwst zijn (middelpunt van de levensbelangen);
- b. indien niet kan worden bepaald in welke Staat hij het middelpunt van zijn levensbelangen heeft, of indien hij in geen van de beide Staten een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft, wordt hij geacht inwoner te zijn van de Staat waar hij gewoonlijk verblijft;

- c. indien hij in beide Staten of in geen van beide gewoonlijk verblijft, regelen de bevoegde autoriteiten van de beide Staten de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming.

4. Indien een andere dan een natuurlijke persoon en een andere dan een onderneming waarop de bepalingen van artikel 8 van toepassing zijn, ingevolge de bepalingen van het eerste lid inwoner van beide Staten is, wordt hij geacht inwoner te zijn van de Staat waar de plaats van zijn werkelijke leiding is gelegen. Indien de bevoegde autoriteiten van de beide Staten van mening zijn, dat zich in beide Staten een plaats van werkelijke leiding bevindt, regelen zij de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming.

Artikel 5
Vaste inrichting

1. Voor de toepassing van dit Verdrag betekent de uitdrukking "vaste inrichting" een vaste bedrijfsinrichting waarin de werkzaamheden van de onderneming geheel of gedeeltelijk worden uitgeoefend.

2. De uitdrukking "vaste inrichting" omvat in het bijzonder:
  - a. een plaats waar leiding wordt gegeven;
  - b. een filiaal;
  - c. een kantoor;
  - d. een fabriek;
  - e. een werkplaats;
  - f. een boerderij of plantage;
  - g. een mijn, een oliebron, een steengroeve of een andere plaats waar natuurlijke rijkdommen worden gewonnen.
3. De uitdrukking "vaste inrichting" omvat eveneens:
  - a. een plaats van uitvoering van een bouwwerkproject, van constructie-, montage- of installatiewerkzaamheden, of daarmee verband houdende werkzaamheden van toezichthoudende aard, maar alleen indien de duur van dat bouwwerk of die werkzaamheden een periode van zes maanden overschrijdt;
  - b. het verlenen van diensten, daaronder begrepen diensten van adviserende aard, door een onderneming door middel van een werknemer of ander personeel die door de onderneming

daarmee zijn belast, maar alleen indien werkzaamheden van dien aard (voor hetzelfde of een daarmee samenhangend project) in het land worden verricht gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijd van twaalf maanden een totaal van drie maanden te boven gaan.

4. Een vaste inrichting wordt niet aanwezig geacht, indien:
  - a. gebruik wordt gemaakt van inrichtingen, uitsluitend voor de opslag of uitstalling van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar;
  - b. een voorraad van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar wordt aangehouden, uitsluitend voor de opslag of uitstalling;
  - c. een voorraad van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar wordt aangehouden, uitsluitend voor de bewerking door een andere onderneming;
  - d. een vaste bedrijfsinrichting wordt aangehouden, uitsluitend om voor de onderneming goederen of koopwaar aan te kopen of inlichtingen in te winnen;
  - e. een vaste bedrijfsinrichting wordt aangehouden, uitsluitend voor reclamedoelinden, voor het geven van inlichtingen, voor wetenschappelijk onderzoek of voor soortgelijke werkzaamheden voor de onderneming die van voorbereidende aard zijn of het karakter van hulpwerkzaamheden hebben.

5. Een persoon die in een van de beide Staten voor een onderneming van de andere Staat werkzaam is - niet zijnde een onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van het zevende lid - wordt als een in de eerstbedoelde Staat aanwezige vaste inrichting beschouwd, indien:
  - a. hij een machtiging bezit om namens de onderneming overeenkomsten af te sluiten en dit recht in de eerstbedoelde Staat gewoonlijk uitoefent, tenzij zijn werkzaamheden beperkt blijven tot de aankoop van goederen of koopwaar voor de onderneming; of
  - b. hij in de eerstbedoelde Staat een voorraad van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar aanhoudt waaruit hij regelmatig bestellingen uitvoert namens de onderneming.

6. Een verzekeringsonderneming van een van de beide Staten wordt, behoudens voor zover het herverzekering betreft, geacht een vaste inrichting in de andere Staat te bezitten, indien zij op het grondgebied van die andere Staat premies int of aldaar aanwezige risico's verzekert door middel van een werknemer of een vertegenwoordiger die geen onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van het zevende lid is.

7. Een onderneming van een van de beide Staten wordt niet geacht een vaste inrichting in de andere Staat te bezitten op grond van de enkele omstandigheid dat zij aldaar zaken doet door middel van een makelaar, commissionair of enige andere onafhankelijke vertegenwoordiger, indien deze personen in de normale uitoefening van hun bedrijf handelen. Indien evenwel zulk een makelaar, commissionair of andere vertegenwoordiger uitsluitend of nagenoeg uitsluitend werkzaamheden verricht voor die onderneming zelf of voor die onderneming en andere ondernemingen die zij beheerst of door welke zij wordt beheerst, wordt hij niet geacht een onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van dit lid te zijn.

8. De enkele omstandigheid dat een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten, een lichaam beheerst of door een lichaam wordt beheerst, dat inwoner is van de andere Staat of dat in die andere Staat zaken doet (hetzij met behulp van een vaste inrichting, hetzij op een andere wijze), stempelt een van de beide lichamen niet tot een vaste inrichting van het andere.

HOOFDSTUK III Belastingheffing naar het inkomen

Artikel 6 *Inkomsten uit onroerende zaken*

1. Inkomsten uit onroerende zaken mogen worden belast in de Staat waar deze zaken zijn gelegen.

2. De uitdrukking "onroerende zaken" heeft de betekenis die daaraan wordt toegekend door de wetgeving van de Staat waar de desbetreffende goederen zijn gelegen. De uitdrukking omvat in ieder geval de goederen die bij de onroerende zaken behoren, levende en dode have

van landbouw- en bosbedrijven, rechten waarop de bepalingen van het privaatrecht betreffende de grondeigendom van toepassing zijn, vruchtgebruik van onroerende zaken en rechten op veranderlijke of vaste vergoedingen ter zake van de exploitatie, of concessie tot exploitatie, van minerale aardlagen, bronnen en andere natuurlijke rijkdommen; schepen en luchtvaartuigen worden niet als onroerende zaken beschouwd.

3. De bepalingen van het eerste lid zijn van toepassing op de inkomsten verkregen uit de rechtstreekse exploitatie, uit het verhuren of verpachten, of uit elke andere vorm van exploitatie van onroerende goederen.

4. De bepalingen van het eerste en derde lid zijn ook van toepassing op inkomsten uit onroerende goederen van een onderneming en op inkomsten uit onroerende goederen gebezigd voor de uitoefening van een vrij beroep.

Artikel 7 *Winst uit onderneming*

1. De voordelen van een onderneming van een van de beide Staten zijn slechts in die Staat belastbaar, tenzij de onderneming in de andere Staat haar bedrijf uitoefent met behulp van een aldaar gevestigde vaste inrichting. Indien de onderneming aldus haar bedrijf uitoefent, mogen de voordelen van de onderneming in de andere Staat worden belast, maar slechts in zoverre als zij aan die vaste inrichting kunnen worden toegerekend of in die andere Staat worden behaald met de verkoop van goederen of koopwaar van dezelfde aard als welke worden verkocht, of met andere bedrijfshandelingen van dezelfde aard als welke worden verricht, door middel van de vaste inrichting.

2. Indien een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat haar bedrijf uitoefent met behulp van een aldaar gevestigde vaste inrichting, worden in elk van de beide Staten aan die vaste inrichting de voordelen toegerekend die zij geacht zou kunnen worden te behalen, indien zij een zelfstandige onderneming zou zijn die dezelfde of soortgelijke werkzaamheden zou uitoefenen onder dezelfde of soortgelijke omstandigheden en die geheel onafhankelijk transacties zou aangaan met de onderneming waarvan zij een vaste inrichting is.

3. Bij het bepalen van de voordelen van een vaste inrichting worden in aftrek toegelaten de kosten, daaronder begrepen kosten van de leiding en algemene beheerskosten, die ten behoeve van de vaste inrichting, hetzij in de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd, hetzij elders, zijn gemaakt.

4. Voor zover het in een van de beide Staten gebruikelijk was de aan een vaste inrichting toe te rekenen voordelen te bepalen op basis van een verdeling van de totale winst van de onderneming over haar verschillende delen, belet het tweede lid die Staat niet de te belasten voordelen te bepalen volgens de gebruikelijke verdeling; de gevolgde methode van verdeling moet echter zodanig zijn, dat het resultaat in overeenstemming is met de in dit artikel neergelegde beginselen.

5. Geen voordelen worden aan een vaste inrichting toegerekend enkel op grond van aankoop door die vaste inrichting van goederen of koopwaar voor de onderneming.

6. Voor de toepassing van de voorgaande leden worden de aan de vaste inrichting toe te rekenen voordelen van jaar tot jaar volgens dezelfde methode bepaald, tenzij er een goede en genoegzame reden bestaat om hiervan af te wijken.

7. Indien in de voordelen bestanddelen zijn begrepen die afzonderlijk in andere artikelen van dit Verdrag worden behandeld, worden de bepalingen van die artikelen niet aangetast door de bepalingen van dit artikel.

Artikel 8 *Zee- en luchtvaart*

1. Voordelen verkregen door een onderneming van een Staat uit de exploitatie van schepen of luchtvaartuigen in internationaal verkeer zijn slechts in die Staat belastbaar.

2. De bepalingen van het eerste lid zijn ook van toepassing op voordelen uit de deelneming in een "pool", een gemeenschappelijke onderneming of een internationaal opererend agentschap, maar slechts in

zoverre als zij aan de deelnemende onderneming kunnen worden toegerekend in verhouding tot haar aandeel in die gemeenschappelijke exploitatie.

Artikel 9
Gelieerde ondernemingen

1. Indien:
  - a. een onderneming van een van de beide Staten onmiddellijk of middellijk deelneemt aan de leiding van, aan het toezicht op dan wel in het kapitaal van een onderneming van de andere Staat, of
  - b. dezelfde personen onmiddellijk of middellijk deelnemen aan de leiding van, aan het toezicht op dan wel in het kapitaal van een onderneming van een van de beide Staten en een onderneming van de andere Staat, en in het ene of het andere geval tussen de beide ondernemingen in haar handelsbetrekkingen of financiële betrekkingen voorwaarden worden aanvaard of opgelegd, die afwijken van die welke zouden worden overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen, mogen alle voordelen die zonder deze voorwaarden zouden zijn opgekomen aan een van de ondernemingen, maar ten gevolge van die voorwaarden haar niet zijn opgekomen, worden begrepen in de voordelen van die onderneming en dienovereenkomstig worden belast.

2. Indien een van de beide Staten in de voordelen van een onderneming van die Staat voordelen begrijpt - en dienovereenkomstig belast - ter zake waarvan een onderneming van de andere Staat in die andere Staat in de belastingheffing is betrokken en deze voordelen bestaan uit voordelen welke de onderneming van de eerstbedoelde Staat zou hebben behaald indien tussen de beide ondernemingen zodanige voorwaarden zouden zijn overeengekomen als die welke tussen onafhankelijke ondernemingen zouden zijn overeengekomen, zal die andere Staat het bedrag aan belasting dat in die Staat over die voordelen is geheven, dienovereenkomstig aanpassen. Bij de vaststelling van deze aanpassing wordt rekening gehouden met de overige bepalingen van dit Verdrag en plegen de bevoegde autoriteiten van de beide Staten zo nodig met elkaar overleg.

Artikel 10
Dividenden

1. Dividenden betaald door een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten aan een inwoner van de andere Staat, mogen in die andere Staat worden belast.

2. Deze dividenden mogen echter ook in de Staat waarvan het lichaam dat de dividenden betaalt inwoner is, overeenkomstig de wetgeving van die Staat worden belast, maar indien de uiteindelijk gerechtigde tot de dividenden een inwoner van de andere Staat is, mag de aldus geheven belasting 10 percent van het bruto-bedrag van de dividenden niet overschrijden.

3. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten regelen in onderlinge overeenstemming de wijze van toepassing van het tweede lid.

4. De bepalingen van het tweede lid laten onverlet de belastingheffing van het lichaam ter zake van de winsten waaruit de dividenden worden betaald.

5. De uitdrukking "dividenden", zoals gebezigd in dit artikel, betekent inkomsten uit aandelen, winstaandelen of winstbewijzen, oprichtersaandelen of andere rechten op een aandeel in de winst, alsmede inkomsten uit obligaties of schuldbewijzen, die aanspraak geven op een aandeel in de winst, en inkomsten uit andere vennootschappelijke rechten die door de belastingwetgeving van de Staat waarvan het lichaam dat de uitdeling doet inwoner is, met inkomsten uit aandelen worden gelijkgesteld.

6. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing, indien de genietter van de dividenden, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat waarvan het lichaam dat de dividenden betaalt inwoner is, een vaste inrichting heeft en het aandelenbezit uit hoofde waarvan de dividenden worden betaald, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting behoort. In een zodanig geval zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing.

7. Indien een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten, voordelen of inkomsten verkrijgt uit de andere Staat, mag die andere Staat geen belasting heffen op de dividenden betaald door het lichaam aan personen die geen inwoner zijn van die andere Staat, noch de niet-uitgedeelde winst van het lichaam onderwerpen aan een belasting op niet-uitgedeelde winst, zelfs indien de betaalde dividenden of de niet-uitgedeelde winst geheel of gedeeltelijk bestaan uit voordelen of inkomsten die uit die andere Staat afkomstig zijn.

8. Niettegenstaande enig andere bepaling van dit Verdrag indien een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten een vaste inrichting heeft in de andere Staat, mogen de voordelen van de vaste inrichting worden onderworpen aan een aanvullende belasting in die andere Staat overeenkomstig haar wetgeving, maar de aldus geheven aanvullende belasting mag 10 percent van het bedrag van die voordelen na aftrek van inkomstenbelasting en andere belastingen naar het inkomen die ter zake daarvan in die andere Staat zijn geheven niet overschrijden.

Artikel 11
Interest

1. Interest afkomstig uit een van de beide Staten en betaald aan een inwoner van de andere Staat, mag in die andere Staat worden belast.

2. Deze interest mag echter ook in de Staat waaruit hij afkomstig is, overeenkomstig de wetgeving van die Staat worden belast, maar indien de uiteindelijk gerechtigde tot de interest een inwoner van de andere Staat is, mag de aldus geheven belasting 10 percent van het bruto-bedrag van de interest niet overschrijden.

3. Niettegenstaande de bepalingen van het tweede lid, is interest afkomstig uit een van de beide Staten slechts belastbaar in de andere Staat voor zover zodanige interest wordt verkregen door:

- i.* de Regering van de andere Staat, daaronder begrepen staatkundige onderdelen en plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan; of
- ii.* de Centrale Bank van de andere Staat; of
- iii.* een financiële instelling die eigendom is van of beheerst wordt door de Regering van de andere Staat, daaronder begrepen

staatkundige onderdelen en plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan; of

- iv. een inwoner van de andere Staat ter zake van schuldvorderingen, die zijn gegarandeerd of verzekerd door de Regering van de andere Staat, daaronder begrepen staatkundige onderdelen en plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan, de Centrale Bank van de andere Staat of een financiële instelling die eigendom is van of beheerst wordt door die Regering.

4. Niettegenstaande de bepaling van het tweede lid, is interest afkomstig uit een van de beide Staten slechts belastbaar in de andere Staat indien de uiteindelijk gerechtigde tot de interest een inwoner van de andere Staat is en de interest wordt betaald ter zake van een lening met een looptijd van meer dan twee jaar of wordt betaald in verband met de verkoop op afbetaling van nijverheids- of handelsuitrusting of wetenschappelijke uitrusting.

5. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten regelen in onderlinge overeenstemming de wijze van toepassing van het tweede, derde en vierde lid.

6. De uitdrukking "interest", zoals gebezigd in dit artikel, betekent inkomsten uit schuldvorderingen van welke aard dan ook, al dan niet verzekerd door hypotheek en al dan niet aanspraak gevend op een aandeel in de winst van de schuldenaar, en in het bijzonder inkomsten uit overheidsleningen en inkomsten uit obligaties of schuldbewijzen, daaronder begrepen de aan zodanige leningen, obligaties of schuldbewijzen verbonden premies en prijzen. In rekening gebrachte boete voor te late betaling wordt voor de toepassing van dit artikel niet als interest aangemerkt. De uitdrukking "interest" omvat echter niet de inkomsten die in artikel 10 zijn behandeld.

7. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing, indien de genietter van de interest, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat waaruit de interest afkomstig is, een vaste inrichting heeft en de vordering uit hoofde waarvan de interest verschuldigd is, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting behoort. In een zodanig geval zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing.

8. Interest wordt geacht uit een van de beide Staten afkomstig te zijn, indien zij wordt betaald door die Staat zelf, door een staatkundig onderdeel, door een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam of door een inwoner van die Staat. Indien evenwel de persoon die de interest betaalt, ongeacht of hij inwoner van een van de beide Staten is of niet, in een van de beide Staten een vaste inrichting heeft, waarvoor de schuld ter zake waarvan de interest wordt betaald, was aangegaan, en deze interest ten laste komt van die vaste inrichting, wordt deze interest geacht afkomstig te zijn uit de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd.

9. Indien, ten gevolge van een bijzondere verhouding tussen de schuldenaar en de schuldeiser of tussen hen beiden en een derde, het bedrag van de betaalde interest, gelet op de schuldvordering ter zake waarvan zij wordt betaald, hoger is dan het bedrag dat zonder zulk een verhouding door de schuldenaar en de schuldeiser zou zijn overeengekomen, vinden de bepalingen van dit artikel slechts op het laatstbedoelde bedrag toepassing. In dat geval blijft het daarboven uitgaande deel van het betaalde bedrag belastbaar overeenkomstig de wetgeving van elk van de beide Staten, zulks met inachtneming van de overige bepalingen van dit Verdrag.

Artikel 12
Royalty's

1. Royalty's afkomstig uit een van de beide Staten en betaald aan een inwoner van de andere Staat, mogen in de andere Staat worden belast.

2. De royalty's mogen echter ook in de Staat waaruit zij afkomstig zijn, overeenkomstig de wetgeving van die Staat worden belast, maar indien de genietter de uiteindelijk gerechtigde tot de royalty's is, mag de aldus geheven belasting 10 percent van het bruto-bedrag van de royalty's niet overschrijden.

3. De uitdrukking "royalty's", zoals gebezigd in dit artikel, betekent vergoedingen van welke aard ook voor het gebruik van, of voor het recht van gebruik van, een auteursrecht op een werk op het gebied van letterkunde, kunst of wetenschap - daaronder begrepen bioscoopfilms en films of banden voor radio- of televisieuitzendingen -, van een octrooi, een

fabrieke- of handelsmerk, een tekening of model, een plan, een geheim recept of een geheime werkwijze, dan wel voor het gebruik van, of voor het recht van gebruik van, nijverheids- en handelsuitrusting of wetenschappelijke uitrusting, of voor inlichtingen omtrent ervaringen op het gebied van nijverheid, handel of wetenschap. De uitdrukking omvat echter niet vergoedingen voor het verlenen van technische diensten.

4. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten regelen in onderlinge overeenstemming de wijze van toepassing van het tweede lid.

5. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing, indien de genietter van de royalty's, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat waaruit de royalty's afkomstig zijn een vaste inrichting heeft en het recht of de zaak uit hoofde waarvan de royalty's verschuldigd zijn, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting behoort. In een zodanig geval zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing.

6. Royalty's worden geacht uit een van de beide Staten afkomstig te zijn, indien zij worden betaald door die Staat zelf, door een staatkundig onderdeel, door een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam of door een inwoner van die Staat. Indien evenwel de persoon die de royalty's betaalt, ongeacht of hij inwoner van een van de beide Staten is of niet, in een van de beide Staten een vaste inrichting heeft waarvoor het contract op grond waarvan de royalty's worden betaald, was gesloten, en deze royalty's ten laste komen van die vaste inrichting, worden deze royalty's geacht afkomstig te zijn uit de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd.

7. Indien, ten gevolge van een bijzondere verhouding tussen de schuldenaar en de schuldeiser of tussen hen beiden en een derde, het bedrag van de betaalde royalty's, gelet op het gebruik, het recht of de inlichtingen waarvoor zij worden betaald, hoger is dan het bedrag dat zonder zulk een verhouding door de schuldenaar en de schuldeiser zou zijn overeengekomen, vinden de bepalingen van dit artikel slechts op het laatstbedoelde bedrag toepassing. In dat geval blijft het daarboven uitgaande deel van het betaalde bedrag belastbaar overeenkomstig de wetgeving van elk van de beide Staten, zulks met inachtneming van de overige bepalingen van dit Verdrag.

Artikel 13

Beperking van de artikelen 10, 11 en 12

Internationale organisaties, hun organen en functionarissen, alsmede personen die deel uitmaken van een diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van een derde Staat, die in een van de beide Staten verblijven, hebben in de andere Staat geen recht op de verminderingen van belasting voorzien in de artikelen 10, 11 en 12 met betrekking tot uit de andere Staat afkomstige bestanddelen van het inkomen die in deze artikelen zijn behandeld, indien die bestanddelen van het inkomen in de eerstbedoelde Staat niet aan een belasting naar het inkomen zijn onderworpen.

Artikel 14

Vermogenswinsten

1. Voordelen verkregen uit de vervreemding van onroerende zaken, zoals omschreven in artikel 6, tweede lid, mogen worden belast in de Staat waar deze zaken zijn gelegen.

2. Voordelen verkregen uit de vervreemding van roerende zaken die deel uitmaken van het bedrijfsvermogen van een vaste inrichting die een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat heeft, of van roerende zaken die behoren tot een vast middelpunt dat een inwoner van een van de beide Staten in de andere Staat tot zijn beschikking heeft voor de uitoefening van een vrij beroep - daaronder begrepen voordelen verkregen uit de vervreemding van de vaste inrichting (alleen of tezamen met de gehele onderneming) of van het vaste middelpunt - mogen in die andere Staat worden belast.

3. Voordelen verkregen uit de vervreemding van schepen of luchtvaartuigen die in internationaal verkeer worden geëxploiteerd, of van roerende zaken die worden gebruikt bij de exploitatie van deze schepen of luchtvaartuigen, zijn slechts belastbaar in de Staat waarvan de onderneming een inwoner is.

4. Voordelen verkregen uit de vervreemding van alle andere zaken dan die genoemd in het eerste, tweede en derde lid, zijn slechts belastbaar in de Staat waarvan de vervreemder inwoner is.

5. Niettegenstaande de bepalingen van het vierde lid, mag een van de beide Staten overeenkomstig zijn eigen wetgeving, de betekenis van de uitdrukking "vervreemding" daaronder begrepen, belasting heffen over voordelen door een natuurlijke persoon die inwoner is van de andere Staat verkregen uit de vervreemding van aandelen in, winstbewijzen van of schuldvorderingen op, een lichaam met een in aandelen verdeeld kapitaal, dat volgens de wetgeving van de eerstbedoelde Staat inwoner is van die Staat, alsmede uit de vervreemding van een gedeelte van de in die aandelen, winstbewijzen of schuldvorderingen besloten liggende rechten, indien die natuurlijke persoon - al dan niet tezamen met zijn echtgenoot - dan wel een van hun bloed- of aanverwanten in de rechte lijn onmiddellijk of middellijk ten minste vijf percent bezit van het geplaatste kapitaal van een bepaalde soort van aandelen van dat lichaam. Deze bepaling vindt alleen toepassing wanneer de natuurlijke persoon die de voordelen verkrijgt in de loop van de laatste tien jaren voorafgaande aan het jaar waarin de voordelen worden verkregen inwoner van de eerstbedoelde Staat is geweest en mits op het tijdstip waarop hij inwoner werd van de andere Staat werd voldaan aan eerdergenoemde voorwaarden ten aanzien van het aandelenbezit in eerdergenoemd lichaam.

In de gevallen waarin ingevolge de nationale wetgeving van de eerstbedoelde Staat aan de natuurlijke persoon een aanslag is opgelegd terzake van de bij diens emigratie uit de eerstbedoelde Staat aangenomen vervreemding van vorenbedoelde aandelen, geldt het vorenstaande alleen voor zover er van deze aanslag nog een bedrag openstaat.

Artikel 15
Zelfstandige arbeid

1. Voordelen verkregen door een inwoner van een van de beide Staten in de uitoefening van een vrij beroep of ter zake van andere werkzaamheden van zelfstandige aard zijn slechts in die Staat belastbaar, tenzij hij in de andere Staat voor het verrichten van zijn werkzaamheden geregeld over een vast middelpunt beschikt of in die andere Staat verblijft gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijdvak van 12 maanden een totaal van 91 dagen te boven gaan. Indien hij over zulk een vast middelpunt beschikt of in die andere Staat gedurende het eerdergenoemde tijdvak of de eerdergenoemde tijdvakken verblijft, mogen de voordelen in de andere Staat worden belast, maar slechts in zoverre als zij aan dat vaste middelpunt kunnen worden toegerekend of zijn verkregen in die andere Staat gedurende het eerdergenoemde tijdvak of de eerdergenoemde tijdvakken.

2. De uitdrukking "vrij beroep" omvat in het bijzonder zelfstandige werkzaamheden op het gebied van wetenschap, letterkunde, kunst, opvoeding of onderwijs, alsmede de zelfstandige werkzaamheden van artsen, advocaten, technici, architecten, tandartsen en accountants.

Artikel 16
Niet-zelfstandige arbeid

1. Onder voorbehoud van de bepalingen van de artikelen 17, 19, 20, 21 en 22 zijn salarissen, lonen en andere soortgelijke beloningen verkregen door een inwoner van een van de beide Staten ter zake van een dienstbetrekking slechts in die Staat belastbaar, tenzij de dienstbetrekking in de andere Staat wordt uitgeoefend. Indien de dienstbetrekking aldaar wordt uitgeoefend, mag de ter zake daarvan verkregen beloning in die andere Staat worden belast.

2. Niettegenstaande de bepalingen van het eerste lid is de beloning verkregen door een inwoner van een van de beide Staten ter zake van een in de andere Staat uitgeoefende dienstbetrekking slechts in de eerstbedoelde Staat belastbaar, indien:

- a. de genietter in de andere Staat verblijft gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijdvak van twaalf maanden

- beginnend of eindigend in het desbetreffende belastingjaar een totaal van 183 dagen niet te boven gaan, en
- b. de beloning wordt betaald door of namens een werkgever die geen inwoner van de andere Staat is, en
  - c. de beloning niet ten laste komt van een vaste inrichting die, of van een vast middelpunt dat de werkgever in de andere Staat heeft.

3. Niettegenstaande de voorgaande bepalingen van dit artikel mag de beloning verkregen door een inwoner van een van de beide Staten ter zake van een dienstbetrekking uitgeoefend aan boord van een schip of luchtvaartuig dat in internationaal verkeer wordt geëxploiteerd, worden belast in de Staat waarvan de onderneming inwoner is.

Artikel 17

Bestuurders- en commissarissenbeloningen

1. Beloningen en andere betalingen, verkregen door een inwoner van Nederland in zijn hoedanigheid van "pengurus" of "komisaris" van een lichaam dat inwoner van Indonesië is, mogen in Indonesië worden belast.

2. Beloningen en andere betalingen, verkregen door een inwoner van Indonesië in zijn hoedanigheid van bestuurder of commissaris van een lichaam dat inwoner van Nederland is, mogen in Nederland worden belast.

Artikel 18

Artiesten en sportbeoefenaars

Niettegenstaande de bepalingen van de artikelen 7, 15 en 16 mogen inkomsten, verkregen door beroepsartiesten, zoals toneelspelers, film-, radio- of televisieartiesten en musici, alsmede door sportbeoefenaars, uit hun persoonlijke werkzaamheden als zodanig of inkomsten verkregen uit het ter beschikking stellen door een onderneming van de diensten van zodanige beroepsartiesten of sportbeoefenaars, worden belast in de Staat waarin deze werkzaamheden of diensten worden verricht.

Artikel 19

Pensioenen, lijfrenten en socialezekerheidsuitkeringen

1. Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 20, eerste lid, mogen pensioenen en andere soortgelijke beloningen en lijfrenten en afkoopsommen in plaats van het recht op een lijfrente, afkomstig uit een van de beide Staten en betaald aan een inwoner van de andere Staat, in de eerstbedoelde Staat worden belast.

2. Pensioenen en andere uitkeringen betaald krachtens de bepalingen van een sociaalzekerheidsstelsel van een van de beide Staten aan een inwoner van de andere Staat, mogen in de eerstbedoelde Staat worden belast.

3. De uitdrukking "lijfrente" betekent een vaste som periodiek betaalbaar op vaste tijdstippen, hetzij gedurende het leven, hetzij gedurende een vastgesteld of voor vaststelling vatbaar tijdvak, ingevolge een verbintenis tot het doen van betalingen, welke tegenover een voldoende en volledige tegenprestatie in geld of geldswaarde staat.

4. Een pensioen of andere soortelijke beloning of lijfrente wordt geacht afkomstig te zijn uit een van de beide Staten indien en voorzover de met dit pensioen of andere soortelijke beloning of lijfrente samenhangende bijdragen of betalingen, dan wel de aanspraken op dit pensioen of andere soortelijke beloning of lijfrente in die Staat in aanmerking zijn gekomen voor een fiscale faciëring. De overdracht van een pensioen van een in een van de beide Staten gevestigd pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij naar een in een andere Staat gevestigd pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij beperkt op geen enkele wijze de ingevolge dit artikel aan de eerstbedoelde Staat toegekende heffingsrechten.

Artikel 20
Overheidsfuncties

1. Beloningen, daaronder begrepen pensioenen, betaald door, of uit fondsen in het leven geroepen door, een van de beide Staten of een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan aan een natuurlijke persoon ter zake van diensten bewezen aan die Staat of aan dat onderdeel of dat plaatselijke publiekrechtelijke lichaam daarvan in de uitoefening van overheidsfuncties, mogen in die Staat worden belast.

2. In afwijking van het eerste lid zijn de bepalingen van de artikelen 16, 17 of 19 van toepassing op beloningen of pensioenen ter zake van diensten, bewezen in het kader van een op winst gericht bedrijf uitgeoefend door een van de beide Staten of een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan.

3. Het eerste lid is niet van toepassing voor zover aan een Staat diensten worden bewezen in de andere Staat door een natuurlijke persoon die inwoner en onderdaan van die andere Staat is.

Artikel 21
Professoren en leraren

Een natuurlijke persoon die gedurende een tijdvak van ten hoogste twee jaar in een van de beide Staten verblijft met het doel onderwijs te geven aan een universiteit, hogeschool, school of andere onderwijsinstelling of aan een niet op commerciële of industriële grondslag werkzame instelling voor wetenschappelijk onderzoek in die Staat, en die onmiddellijk voor dit verblijf inwoner van de andere Staat is, wordt in de eerstbedoelde Staat niet belast voor de vergoedingen die hij voor zodanige werkzaamheden ontvangt.

Artikel 22
Studenten

1. Een natuurlijke persoon die onmiddellijk voor zijn bezoek aan een van de beide Staten inwoner is van de andere Staat en die tijdelijk in de eerstbedoelde Staat verblijft houdt in de eerste plaats met de bedoeling:

- a. aan een erkende universiteit, hogeschool of school in die eerstbedoelde Staat te studeren; of
  - b. een opleiding voor een bedrijf of beroep te verkrijgen;
- is vrijgesteld van belasting in de eerstbedoelde Staat ter zake van:
- i. alle overmakingen uit het buitenland ten behoeve van zijn onderhoud, studie of opleiding; en
  - ii. alle beloningen voor persoonlijke arbeid verricht in de eerstbedoelde Staat tot een bedrag dat een door de bevoegde autoriteiten in onderlinge overeenstemming vast te stellen bedrag, in enig belastingjaar niet te boven gaat.

De voordelen ingevolge dit lid worden slechts verleend voor zulk een tijdsduur als redelijk is of gewoonlijk vereist om het doel van het bezoek te bereiken.

2. Een natuurlijke persoon die onmiddellijk voor zijn bezoek aan een van de beide Staten inwoner is van de andere Staat en die tijdelijk in de eerstbedoelde Staat verblijf houdt gedurende een tijdvak van niet langer dan drie jaren met de bedoeling te studeren, wetenschappelijke onderzoeken te doen of een opleiding te verkrijgen, zulks uitsluitend als genietter van een toelage, vergoeding of prijs verleend door een organisatie op het gebied van wetenschap, onderwijs, godsdienst of liefdadigheid of op grond van een programma van technische hulpverlening waaraan een van de beide Staten, een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan deelneemt, is vrijgesteld van belasting in de eerstbedoelde Staat voor:

- a. het bedrag van die toelage, vergoeding of prijs; en
- b. alle beloningen voor persoonlijke arbeid verricht in de eerstbedoelde Staat, mits die arbeid verband houdt met zijn studie, onderzoek of opleiding of daaruit voortvloeit, zulks tot een bedrag dat een door de bevoegde autoriteiten in onderlinge overeenstemming vast te stellen bedrag, in enig belastingjaar niet te boven gaat.

3. Een natuurlijke persoon die onmiddellijk voor zijn bezoek aan een van de beide Staten inwoner is van de andere Staat en die tijdelijk in de eerstbedoelde Staat verblijf houdt gedurende een tijdvak van niet langer dan twaalf maanden als werknemer van of onder een contract met de laatstbedoelde Staat, een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan of een onderneming van de

laatstbedoelde Staat, met de bedoeling technische ervaring of beroeps- of bedrijfservaring te verkrijgen, is vrijgesteld van belasting in de eerstbedoelde Staat voor:

- a. alle overmakingen uit de laatstbedoelde Staat ten behoeve van zijn onderhoud, studie of opleiding; en
- b. alle beloningen voor persoonlijke arbeid verricht in de eerstbedoelde Staat, mits die arbeid verband houdt met zijn studie of opleiding of daaruit voortvloeit, zulks tot een bedrag dat een door de bevoegde autoriteiten in onderlinge overeenstemming vast te stellen bedrag niet te boven gaat.

De voordelen ingevolge dit lid worden echter niet verleend, indien de technische ervaring of de beroeps- of bedrijfservaring wordt verkregen van een lichaam, van welks stemgerechtigde aandelenkapitaal de Staat, het staatkundige onderdeel of het plaatselijke publiekrechtelijke lichaam daarvan of de onderneming, die de werknemer of de gecontracteerde persoon heeft uitgezonden, 50 percent of meer bezit.

Artikel 23
Overige inkomsten

1. Bestanddelen van het inkomen van een inwoner van een van de beide Staten, van waaruit ook afkomstig, die niet in de voorgaande artikelen van dit Verdrag zijn behandeld, en niet zijnde inkomsten in de vorm van loterijen en prijzen zijn slechts in die Staat belastbaar.

2. De bepalingen van het eerste lid zijn niet van toepassing op inkomsten, niet zijnde inkomsten uit onroerende zaken zoals omschreven in artikel 6, tweede lid, indien de genietter van die inkomsten, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat een bedrijf uitoefent door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting, of in die andere Staat zelfstandige arbeid verricht vanuit een aldaar gevestigd vast middelpunt, en het recht of de zaak ter zake waarvan de inkomsten worden betaald, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting of tot het beroepsvermogen van dat vaste middelpunt behoort. In dat geval zijn, naar gelang van het geval, de bepalingen van artikel 7 of artikel 14 van toepassing.

HOOFDSTUK IV

Artikel 24

Vermijding van dubbele belasting

1. Elk van de beide Staten is bevoegd bij het heffen van belasting van zijn inwoners in de grondslag waarnaar belasting wordt geheven, de bestanddelen van het inkomen te begrijpen die overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag in de andere Staat mogen worden belast.

2. Indien een inwoner van Indonesië bestanddelen van het inkomen verkrijgt die overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag in Nederland mogen worden belast en die in de in het eerste lid bedoelde grondslag zijn begrepen, wordt het bedrag van de Nederlandse belasting dat verschuldigd is ten aanzien van het inkomen verrekend met de Indonesische belasting die van die inwoner wordt geheven. Het bedrag van de verrekening overschrijdt echter niet dat deel van de Indonesische belasting dat aan dat inkomen kan worden toegerekend.

3. Indien een inwoner van Nederland bestanddelen van het inkomen verkrijgt die volgens artikel 6, artikel 7, artikel 10, zesde lid, artikel 11, zevende lid, artikel 12, vijfde lid, artikel 14, eerste en tweede lid, artikel 15, artikel 16, eerste lid, artikel 19, artikel 20 en artikel 23, tweede lid, van dit Verdrag in Indonesië mogen worden belast en die in de in het eerste lid bedoelde grondslag zijn begrepen, stelt Nederland deze inkomensbestanddelen vrij door een vermindering van zijn belasting toe te staan. Deze vermindering wordt berekend overeenkomstig de bepalingen in de Nederlandse wetgeving tot het vermijden van dubbele belasting. Te dien einde worden genoemde bestanddelen geacht te zijn begrepen in het totale bedrag van de bestanddelen van het inkomen die ingevolge die bepalingen van Nederlandse belasting zijn vrijgesteld.

4. Nederland verleent voorts een aftrek op de aldus berekende Nederlandse belasting voor die bestanddelen van het inkomen die volgens artikel 10, tweede lid, artikel 11, tweede lid, artikel 12, tweede lid, artikel 14, vijfde lid, artikel 17, eerste lid en artikel 18 van dit Verdrag in Indonesië mogen worden belast, in zoverre deze bestanddelen in de in het eerste lid bedoelde grondslag zijn begrepen. Het bedrag van deze aftrek is gelijk aan de in Indonesië over deze bestanddelen van het inkomen betaalde belasting, maar bedraagt niet meer dan het bedrag van de vermindering die zou zijn verleend indien de aldus in het inkomen begrepen

bestanddelen van het inkomen de enige bestanddelen van het inkomen zouden zijn geweest die uit hoofde van de bepalingen in de Nederlandse wetgeving tot het vermijden van dubbele belasting van Nederlandse belasting zijn vrijgesteld.

HOOFDSTUK V **Bijzondere bepalingen**

Artikel 25 *Werkzaamheden buitengaats*

1. De bepalingen van dit artikel vinden toepassing niettegenstaande enigerlei andere bepalingen van dit Verdrag. Dit artikel is echter niet van toepassing indien werkzaamheden buitengaats van een persoon voor die persoon een vaste inrichting vormen ingevolge de bepalingen van artikel 5 of een vast middelpunt ingevolge de bepalingen van artikel 15.

2. In dit artikel betekent de uitdrukking "werkzaamheden buitengaats" werkzaamheden die buitengaats worden verricht in verband met de exploratie of exploitatie van de in een van de beide Staten gelegen zeebodem en de ondergrond daarvan en hun natuurlijke rijkdommen.

3. Een onderneming van een van de beide Staten die in de andere Staat werkzaamheden buitengaats verricht wordt, behoudens het in het vierde lid van dit artikel bepaalde, geacht ter zake van die werkzaamheden in die andere Staat een bedrijf uit te oefenen door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting, tenzij de desbetreffende werkzaamheden buitengaats in de andere Staat worden verricht gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijdvak van twaalf maanden een totaal van 30 dagen niet te boven gaan.

Voor de toepassing van dit lid wordt:

- a) indien een onderneming van een van de beide Staten die werkzaamheden buitengaats verricht in de andere Staat en die is gelieerd aan een andere onderneming, welke andere onderneming als onderdeel van hetzelfde project dezelfde werkzaamheden buitengaats voortzet die worden of werden

uitgevoerd door de eerstbedoelde onderneming, en de hiervoor bedoelde door beide ondernemingen verrichte activiteiten bij elkaar opgeteld een tijdvak van 30 dagen te boven gaan, iedere onderneming geacht haar werkzaamheden uit te oefenen gedurende een tijdvak dat 30 dagen in een tijdvak van 12 maanden te boven gaat;

- b) een onderneming van een van de beide Staten geacht gelieerd te zijn aan een andere onderneming indien de een onmiddellijk of middellijk ten minste een derde deel van het kapitaal van de andere onderneming bezit of indien een persoon onmiddellijk of middellijk ten minste een derde deel van het kapitaal van beide ondernemingen bezit.

4. Voor de toepassing van het derde lid van dit artikel wordt de uitdrukking "werkzaamheden buitengaats" evenwel geacht niet te omvatten:

- a) een van de activiteiten of een combinatie daarvan als genoemd in artikel 5, vierde lid;
- b) sleep- of ankerwerkzaamheden door schepen die in de eerste plaats voor dat doel zijn ontworpen alsmede andere door zulke schepen verrichte activiteiten;
- c) het vervoer van voorraden of personeel door schepen of luchtvaartuigen in internationaal verkeer.

5. Een inwoner van een Staat die in het kader van een vrij beroep of van andere werkzaamheden van zelfstandige aard in de andere Staat werkzaamheden buitengaats verricht, wordt geacht deze werkzaamheden te verrichten vanuit een vast middelpunt in de andere Staat indien de desbetreffende werkzaamheden buitengaats een aaneengesloten tijdvak van 30 dagen of meer bestaan.

6. Salarissen, lonen en andere soortgelijke beloningen verkregen door een inwoner van een Staat ter zake van een dienstbetrekking in verband met werkzaamheden buitengaats die worden verricht door middel van een vaste inrichting in de andere Staat, mogen, voor zover de dienstbetrekking in die andere Staat buitengaats wordt uitgeoefend, in die andere Staat worden belast.

7. Indien aan de hand van bewijsstukken wordt aangetoond dat in een van de beide Staten belasting is betaald over de bestanddelen van

het inkomen die ingevolge artikel 7 en artikel 15 in verband met het derde onderscheidenlijk het vijfde lid van dit artikel en ingevolge het zesde lid van dit artikel in die Staat mogen worden belast, verleent de andere Staat een vermindering van zijn belasting, die wordt berekend overeenkomstig de regels die zijn neergelegd in artikel 24, tweede lid, onderscheidenlijk, artikel 24, derde lid.

Artikel 26
Non-discriminatie

1. Onderdanen van een van de beide Staten worden in de andere Staat niet aan enige belastingheffing of daarmee verband houdende verplichting onderworpen, die anders of zwaarder is dan de belastingheffing en daarmee verband houdende verplichtingen, waaraan onderdanen van die andere Staat onder dezelfde omstandigheden zijn of kunnen worden onderworpen. Deze bepaling is, niettegenstaande het bepaalde in artikel 1, ook van toepassing op personen die geen inwoner zijn van een van de beide Staten of van beide Staten.

2. De belastingheffing van een vaste inrichting die een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat heeft, is in die andere Staat niet ongunstiger dan de belastingheffing van ondernemingen van die andere Staat die dezelfde werkzaamheden uitoefenen. Deze bepaling mag niet aldus worden uitgelegd, dat zij een van de beide Staten verplicht aan inwoners van de andere Staat bij de belastingheffing de persoonlijke aftrekken, tegemoetkomingen en verminderingen uit hoofde van de samenstelling van het gezin of gezinslasten te verlenen, die eerstbedoelde Staat aan zijn eigen inwoners verleent.

3. Behalve indien de bepalingen van artikel 9, eerste lid, artikel 11, negende lid, of artikel 12, zevende lid, van toepassing zijn, zijn interest, royalty's en andere uitgaven, betaald door een onderneming van een van de beide Staten aan een inwoner van de andere Staat, bij de vaststelling van de belastbare winst van die onderneming onder dezelfde voorwaarden aftrekbaar als wanneer zij betaald waren aan een inwoner van de eerstbedoelde Staat.

4. Ondernemingen van een van de beide Staten, waarvan het kapitaal geheel of ten dele, onmiddellijk of middellijk, in het bezit is van of wordt beheerst door een of meer inwoners van de andere Staat, worden in de eerstbedoelde Staat niet aan enige belastingheffing of daarmee verband houdende verplichting onderworpen, die anders of zwaarder is dan de belastingheffing en daarmee verband houdende verplichtingen, waaraan andere, soortgelijke ondernemingen van de eerstbedoelde Staat zijn of kunnen worden onderworpen.

5. Bijdragen die door of namens een natuurlijke persoon, die inwoner is van een van de beide Staten, zijn betaald aan een voor de belastingheffing in de andere Staat erkende pensioenregeling, worden voor de belastingheffing in de eerstbedoelde Staat op dezelfde wijze behandeld als een bijdrage betaald aan een in die eerstbedoelde Staat voor de belastingheffing erkende pensioenregeling, mits

- a) die natuurlijke persoon reeds bijdroeg aan de pensioenregeling voordat hij inwoner van de eerstbedoelde Staat werd; en
- b) de bevoegde autoriteit van de eerstbedoelde Staat van oordeel is dat de pensioenregeling overeenkomt met een door die Staat voor de belastingheffing erkende pensioenregeling.

Voor de toepassing van dit lid omvat "pensioenregeling" mede een pensioenregeling in het leven geroepen ingevolge een publiekrechtelijk stelsel inzake sociale zekerheid.

6. In dit artikel heeft de uitdrukking "belastingheffing" betrekking op belastingen welke voorwerp zijn van dit Verdrag.

Artikel 27

Regeling voor onderling overleg

1. Indien een persoon van oordeel is dat de maatregelen van een van de beide Staten of van beide Staten voor hem leiden of zullen leiden tot een belastingheffing die niet in overeenstemming is met de bepalingen van dit Verdrag, kan hij, ongeacht de rechtsmiddelen waarin de nationale wetgeving van die Staten voorziet, zijn geval voorleggen aan de bevoegde autoriteit van de Staat waarvan hij inwoner is, of, indien zijn geval valt onder artikel 26, eerste lid, aan die van de Staat waarvan hij onderdaan is. Het geval moet worden voorgelegd binnen drie jaren nadat de maatregel

die leidt tot een belastingheffing die niet in overeenstemming is met de bepalingen van het Verdrag, voor het eerst te zijner kennis is gebracht.

2. Die bevoegde autoriteit tracht, indien het bezwaar hem gegrond voorkomt en indien hij niet zelf in staat is tot een bevredigende oplossing te komen, de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming met de bevoegde autoriteit van de andere Staat te regelen, teneinde een belastingheffing die niet in overeenstemming is met dit Verdrag, te vermijden.

3. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten trachten moeilijkheden of twijfelpunten die mochten rijzen met betrekking tot de uitlegging of de toepassing van dit Verdrag in onderlinge overeenstemming op te lossen. Zij kunnen ook met elkaar overleg plegen, teneinde dubbele belasting ongedaan te maken in gevallen waarvoor in dit Verdrag geen voorziening is getroffen.

4. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten kunnen zich rechtstreeks met elkaar in verbinding stellen, teneinde een overeenstemming als bedoeld in de voorgaande leden te bereiken.

Artikel 28

Uitwisseling van inlichtingen

1. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten wisselen die inlichtingen uit die nodig zijn om uitvoering te geven aan de bepalingen van dit Verdrag of aan de nationale wetgeving van de beide Staten betreffende de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is, voor zover de heffing van die belastingen niet in strijd is met het Verdrag. De uitwisseling van inlichtingen wordt niet beperkt door artikel 1. Alle door een van de beide Staten ontvangen inlichtingen worden op dezelfde wijze geheim gehouden als inlichtingen die volgens de nationale wetgeving van die Staat zijn verkregen en worden alleen ter kennis gebracht van personen of autoriteiten (daaronder begrepen rechterlijke instanties en administratiefrechtelijke lichamen) die betrokken zijn bij de vaststelling of invordering van, de tenuitvoerlegging ter zake van, of de beslissing in beroepszaken betrekking hebbende op de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is. Deze personen of autoriteiten mogen van de inlichtingen alleen voor deze doeleinden gebruik maken. Zij mogen de inlichtingen bekend maken in openbare rechtszittingen of in rechterlijke beslissingen.

2. In geen geval worden de bepalingen van het eerste lid zo uitgelegd dat zij een van de beide Staten de verplichting opleggen:
- a. administratieve maatregelen te nemen die in strijd zijn met de wetgeving of de administratieve praktijk van die of van de andere Staat;
  - b. inlichtingen te verstrekken die niet verkrijgbaar zijn krachtens de wetgeving of in de normale gang van zaken in de administratie van die of van de andere Staat;
  - c. inlichtingen te verstrekken die een handels-, bedrijfs-, nijverheids- of beroepsgeheim of een fabrieks- of handelswijze zouden onthullen, of inlichtingen waarvan het verstrekken in strijd zou zijn met de openbare orde.

Artikel 29

Diplomatieke en consulaire ambtenaren

De bepalingen van dit Verdrag tasten in geen enkel opzicht de fiscale voorrechten aan die diplomatieke of consulaire ambtenaren en beambten ontnemen aan de algemene regelen van het volkenrecht of aan de bepalingen van bijzondere Verdragen.

Artikel 30

Uitbreiding tot andere gebieden

1. Dit Verdrag kan, hetzij in haar geheel, hetzij met de noodzakelijke wijzigingen, worden uitgebreid tot Aruba en/of de Nederlandse Antillen, indien het betreffende land belastingen heft die in wezen gelijksoortig zijn aan de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is. Zulk een uitbreiding wordt van kracht met ingang van een datum en met inachtneming van wijzigingen en voorwaarden, daaronder begrepen voorwaarden ten aanzien van de beëindiging, nader vast te stellen en overeen te komen bij diplomatieke notawisseling.

2. Tenzij anders is overeengekomen, brengt de beëindiging van het Verdrag niet met zich mede, dat tevens de toepassing van het Verdrag met betrekking tot enig land waartoe zij ingevolge dit artikel is uitgebreid, wordt beëindigd.

HOOFDSTUK VI Slotbepalingen

Artikel 31 Inwerkingtreding

Dit Verdrag treedt in werking op de laatste van de data waarop de onderscheiden Regeringen elkaar schriftelijk langs diplomatieke weg mededelen dat de in hun onderscheiden Staten grondwettelijk vereiste formaliteiten voor de inwerkingtreding van dit Verdrag zijn vervuld.

Dit Verdrag is van toepassing:

- a) met betrekking tot belastingen die aan de bron zijn ingehouden, op inkomsten verkregen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin het Verdrag in werking treedt; en
- b) met betrekking tot andere belastingen naar het inkomen, voor belastingjaren die beginnen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin het Verdrag in werking treedt.

Artikel 32 Beëindiging

Dit Verdrag blijft van kracht totdat zij door een Staat is beëindigd. Elk van de Staten kan het Verdrag beëindigen door langs diplomatieke weg een schriftelijke kennisgeving van beëindiging te zenden op of vóór de dertigste juni van enig kalenderjaar dat volgt na een periode van vijf jaren sedert het jaar waarin het Verdrag in werking treedt.

In dat geval houdt het Verdrag op van toepassing te zijn:

- a) met betrekking tot belastingen die aan de bron zijn ingehouden, op inkomsten verkregen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin de kennisgeving van beëindiging is gedaan; en
- b) met betrekking tot andere belastingen naar het inkomen, voor belastingjaren die beginnen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin de kennisgeving van beëindiging is gedaan.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te *Jakarta*, op *29 January 2002*, in twee originelen, elk in de Indonesische, de Nederlandse en de Engelse taal, zijnde de drie teksten gelijkelijk authentiek. In geval van verschil in interpretatie tussen de Nederlandse en de Indonesische tekst is de Engelse tekst doorslaggevend.

Voor de Regering van
de Republiek Indonesië

Voor de Regering van
het Koninkrijk der Nederlanden

Protocol

Bij de ondertekening van het Verdrag tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen, .heden tussen de Regering van de Republiek Indonesië en de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden gesloten, zijn de ondergetekenden overeengekomen, dat de volgende bepalingen een integrerend deel van het Verdrag vormen.

I. Ad artikel 3, eerste lid, letter e

In geval een lichaam dat in een Staat voor de belastingheffing als een rechtspersoon wordt behandeld en als zodanig aan belasting wordt onderworpen, doch het inkomen van dat lichaam in de andere Staat als inkomen van de gerechtigden tot dat lichaam wordt belast, nemen de bevoegde autoriteiten zodanige maatregelen dat aan de ene kant geen dubbele belasting resteert, doch aan de andere kant voorkomen wordt dat slechts als een gevolg van de toepassing van het Verdrag inkomsten (deels) niet aan belasting worden onderworpen.

II. Ad artikel 4

Een natuurlijke persoon die aan boord van een schip woont zonder een werkelijke woonplaats in een van de Staten te hebben, wordt geacht inwoner te zijn van de Staat waarin het schip zijn thuishaven heeft.

III. Ad artikel 5, derde lid

Het is wel verstaan dat vertegenwoordigingen die in Indonesië werkzaam zijn op grond van een vergunning die is afgegeven door het Indonesische Ministerie van Financiën of het Indonesische Ministerie van Handel, geen vaste inrichting vormen, tenzij zij andere zakelijke werkzaamheden uitoefenen dan die welke van voorbereidende aard zijn of het karakter van hulpwerkzaamheid hebben.

IV. Ad artikel 7

Indien een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat goederen of koopwaar verkoopt of een bedrijf uitoefent door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting worden, voor de toepassing van artikel 7, eerste en tweede lid, de voordelen van die vaste inrichting niet bepaald op basis van het totale door de onderneming ontvangen bedrag, doch slechts op basis van de vergoedingen die aan de werkelijke werkzaamheden van de vaste inrichting voor die verkopen of die bedrijfsuitoefening zijn toe te rekenen. Met name bij overeenkomsten betreffende het toezicht op, de levering, installatie of constructie van nijverheids- en handelsuitrusting of wetenschappelijke uitrusting of gebouwen alsmede bij openbare werken, worden, indien de onderneming een vaste inrichting heeft, de voordelen van die vaste inrichting niet bepaald op basis van het totale bedrag van de overeenkomst, maar slechts op basis van dat deel van de overeenkomst dat werkelijk wordt uitgevoerd door de vaste inrichting in de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd. De voordelen die betrekking hebben op dat deel van de overeenkomst dat wordt uitgevoerd door het hoofdkantoor van de onderneming, zijn slechts belastbaar in de Staat waarvan de onderneming inwoner is.

V. Ad artikel 7

Bij de toepassing van artikel 7, derde lid, wordt geen aftrek toegestaan ter zake van bedragen - met uitzondering van die wegens werkelijk gemaakte kosten - die door het hoofdkantoor van de onderneming of een van haar andere kantoren aan de vaste inrichting in rekening worden gebracht als royalty's, vergoedingen of andere soortgelijke betalingen voor het gebruik van octrooien of andere rechten, of als commissieloon voor bepaalde diensten of voor het geven van leiding, dan wel, behalve in het geval van een onderneming die het bankbedrijf uitoefent, als interest op gelden die aan de vaste inrichting ter beschikking zijn gesteld. Evenmin wordt bij het bepalen van de voordelen van een vaste inrichting rekening gehouden met zodanige bedragen - met uitzondering van die wegens werkelijk gemaakte kosten - die door de vaste inrichting aan het hoofdkantoor van de onderneming of een van haar andere kantoren in rekening worden gebracht.

VI. Ad artikel 9

Het is echter wel verstaan, dat de omstandigheid dat gelieerde ondernemingen overeenkomsten hebben afgesloten, zoals overeenkomsten tot verdeling van kosten of algemene dienstverleningsovereenkomsten, voor of gebaseerd op de toerekening van de kosten van de leiding, de algemene beheerskosten, de technische en zakelijke kosten, kosten voor onderzoek en ontwikkeling en andere soortgelijke kosten, op zichzelf geen voorwaarde is als bedoeld in artikel 9, eerste lid.

VII. Ad artikel 11, derde lid, iii

Een financiële instelling zoals vermeld in artikel 11, derde lid, iii, omvat in het bijzonder: de Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden NV en de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden NV.

VIII. Ad artikelen 10, 11 en 12

Indien aan de bron belasting is geheven die het belastingbedrag dat ingevolge de bepalingen van de artikelen 10, 11 en 12 mag worden geheven te boven gaat, dienen verzoeken om teruggaaf van het daarboven uitgaande belastingbedrag te worden ingediend bij de bevoegde autoriteit van de Staat die de belasting heeft geheven, binnen een tijdvak van drie jaren na het verstrijken van het kalenderjaar waarin de belasting is geheven.

IX. Ad artikel 12

Met betrekking tot artikel 12, derde lid, omvat de uitdrukking technische diensten studies of onderzoeken van wetenschappelijke, geologische of technische aard, bouwcontracten met inbegrip van de daarbij behorende blauwdrukken, en diensten van raadgevende of toezichthoudende aard.

X. Ad artikel 28

Het is te verstaan dat, niettegenstaande de vierde volzin van artikel 28, eerste lid, deze personen of autoriteiten van de ontvangen inlichtingen gebruik mogen maken voor de heffing van elke nationale belasting en in het geval van Nederland alsmede van sociale zekerheid.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

GEDAAN te *Jakarta*, op *19 January 2002*, in twee originelen, elk in de Indonesische, de Nederlandse en de Engelse taal, zijnde de drie teksten gelijkelijk authentiek. In geval van verschil in interpretatie tussen de Nederlandse en de Indonesische tekst is de Engelse tekst doorslaggevend.

Voor de Regering van
de Republiek Indonesië

Voor de Regering van
het Koninkrijk der Nederlanden

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THE
NETHERLANDS FOR THE AVOIDANCE OF DOUBLE TAXATION AND
THE PREVENTION OF FISCAL EVASION WITH RESPECT TO TAXES
ON INCOME

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands,

Desiring to conclude an Agreement for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income,

Have agreed as follows:

CHAPTER I. SCOPE OF THE AGREEMENT

Article 1. Personal Scope

This Agreement shall apply to persons who are residents of one or both of the two States.

Article 2. Taxes Covered

1. This Agreement shall apply to taxes on income imposed on behalf of each of the two States or of its political subdivisions or local authorities, irrespective of the manner in which they are levied.

2. There shall be regarded as taxes on income all taxes imposed on total income, or elements of income, including taxes on gains from the alienation of movable or immovable property, taxes on the total amounts of wages or salaries paid by enterprises, as well as taxes on capital appreciation.

3. The existing taxes to which the Agreement shall apply, are, in particular:

(a) in the case of the Netherlands:

-- de inkomstenbelasting (income tax);

-- de loonbelasting (wages tax);

-- de vennootschapsbelasting (company tax) including the Government share in the net profits of the exploitation of natural resources levied pursuant to the Mining Act of 1810 (Mijnwet 1810) with respect to concessions issued from 1967, or pursuant to the Netherlands Continental Shelf Mining Act of 1965 (Mijnwet Continentaal Plat 1965);

-- de dividendbelasting (dividend tax);

(hereinafter referred to as "Netherlands tax");

(b) in the case of Indonesia:

-- the income tax.

(hereinafter referred to as "Indonesian tax").

4. The Agreement shall also apply to any identical or substantially similar taxes which are subsequently imposed in addition to, or in place of, the existing taxes. The competent authorities of the two States shall notify to each other any substantial changes which have been made in their respective taxation laws.

CHAPTER II. DEFINITIONS

Article 3. General Definitions

I. In this Agreement, unless the context otherwise requires:

- (a) the terms "one of the two States" and "the other State" mean Indonesia or the Netherlands, as the context requires; the term "the two States" means Indonesia and the Netherlands;
- (b) the term "Indonesia" comprises the territory of the Republic of Indonesia as defined in its laws, and parts of the continental shelf and adjacent seas over which the Republic of Indonesia has sovereignty, sovereign rights or jurisdiction in accordance with international law;
- (c) the term "the Netherlands" comprises the part of the Kingdom of the Netherlands that is situated in Europe and the part of the seabed and its sub-soil under the North Sea, over which the Kingdom of the Netherlands has sovereign rights in accordance with international law;
- (d) the term "person" comprises an individual, a company and any other body of persons;
- (e) the term "company" means any body corporate or any entity which is treated as a body corporate for tax purposes;
- (f) the terms "enterprise of one of the two States" and "enterprise of the other State" mean respectively an enterprise carried on by a resident of one of the two States and an enterprise carried on by a resident of the other State;
- (g) the term "international traffic" means any transport by a ship or aircraft operated by an enterprise of one of the two States, except when the ship or aircraft is operated solely between places in the other State;
- (h) the term "nationals" means:
  - 1. all individuals possessing the nationality of one of the two States;
  - 2. all legal persons, partnerships and associations deriving their status as such from the laws in force in one of the two States;
- (i) the term "competent authority" means:
  - 1. in Indonesia, the Minister of Finance or his duly authorized representative;

2. in the Netherlands, the Minister of Finance or his duly authorized representative.

2. As regards the application of the Agreement at any time by one of the two States, any term not defined therein shall, unless the context otherwise requires, have the meaning which it has at that time under the law of that State for the purpose of the taxes to which the Agreement applies, any meaning under the applicable tax laws of that State prevailing over a meaning given to the term under other laws of that State.

Article 4. Fiscal Domicile

1. For the purposes of this Agreement, the term "resident of one of the two States" means any person who, under the law of that State, is liable to taxation therein by reason of his domicile, residence, place of management or any other criterion of a similar nature.

2. For the purposes of this Agreement an individual, who is a member of a diplomatic or consular mission of one of the two States in the other State or in a third State and who is a national of the sending State, shall be deemed to be a resident of the sending State if he is submitted therein to the same obligations in respect of taxes on income as are residents of that State.

3. Where by reason of the provisions of paragraph 1 an individual is a resident of both States, then this case shall be determined in accordance with the following rules:

- (a) he shall be deemed to be a resident of the State in which he has a permanent home available to him. If he has a permanent home available to him in both States, he shall be deemed to be a resident of the State with which his personal and economic relations are closest (centre of vital interests);
- (b) if the State in which he has his centre of vital interests cannot be determined, or if he has not a permanent home available to him in either State, he shall be deemed to be a resident of the State in which he has an habitual abode;
- (c) if he has an habitual abode in both States or in neither of them, the competent authorities of the two States shall settle the question by mutual agreement.

4. Where by reason of the provisions of paragraph 1 a person other than an individual and other than an enterprise to which the provisions of Article 8 apply, is a resident of both States, then it shall be deemed to be a resident of the State in which its place of effective management is situated. If the competent authorities of the two States consider that a place of effective management is present in both States, they shall settle the question by mutual agreement.

Article 5. Permanent Establishment

1. For the purposes of this Agreement, the term "permanent establishment" means a fixed place of business in which the business of the enterprise is wholly or partly carried on.

2. The term "permanent establishment" shall include especially:

- (a) a place of management;
- (b) a branch;

- (c) an office;
  - (d) a factory;
  - (e) a workshop;
  - (f) a farm of plantation;
  - (g) a mine, an oil-well, quarry or other place of extraction of natural resources.
3. The term "permanent establishment" likewise encompasses:
- (a) a building site, a construction, assembly or installation project or supervisory activities in connection therewith, but only where such site, project or activities continue for a period of more than six months;
  - (b) the furnishing of services, including consultancy services by an enterprise through an employee or other personnel engaged by the enterprise for such purpose, but only where activities of that nature continue (for the same or a connected project) within the country for a period or periods aggregating more than three months within any 12-month period.
4. The term "permanent establishment" shall not be deemed to include:
- (a) the use of facilities solely for the purpose of storage or display of goods or merchandise belonging to the enterprise;
  - (b) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of storage or display;
  - (c) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of processing by another enterprise;
  - (d) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of purchasing goods or merchandise, or for collecting information, for the enterprise;
  - (e) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of advertising, for the supply of information, for scientific research or for similar activities which have a preparatory or auxiliary character, for the enterprise.
5. A person acting in one of the two States on behalf of an enterprise of the other State -- other than an agent of an independent status to whom paragraph 7 applies -- shall be deemed to be a permanent establishment in the first-mentioned State if:
- (a) he has, and habitually exercises in the first-mentioned State, an authority to conclude contracts in the name of the enterprise, unless his activities are limited to the purchase of goods or merchandise for the enterprise; or
  - (b) he maintains in the first-mentioned State a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise from which he regularly fills orders on behalf of the enterprise.
6. An insurance enterprise of one of the two States shall, except with regard to reinsurance, be deemed to have a permanent establishment in the other State if it collects premiums in the territory of that other State or insures risks situated therein through an employee or through a representative who is not an agent of an independent status within the meaning of paragraph 7.

7. An enterprise of one of the two States shall not be deemed to have a permanent establishment in the other State merely because it carries on business in that other State through a broker, general commission agent or any other agent of an independent status, where such persons are acting in the ordinary course of their business. However, when such a broker or agent carries on activities wholly or almost wholly for that enterprise itself or for that enterprise and other enterprises which are controlled by or have a controlling interest in it, he shall not be considered an agent of an independent status within the meaning of this paragraph.

8. The fact that a company which is a resident of one of the two States controls or is controlled by a company which is a resident of the other State, or which carries on business in that other State (whether through a permanent establishment or otherwise), shall not of itself constitute either company a permanent establishment of the other.

CHAPTER III. TAXATION OF INCOME

Article 6. Income from Immovable Property

1. Income from immovable property may be taxed in the State in which such property is situated.

2. The term "immovable property" shall be defined in accordance with the law of the State in which the property in question is situated. The term shall in any case include property accessory to immovable property, livestock and equipment used in agriculture and forestry, rights to which the provisions of general law respecting landed property apply, usufruct of immovable property and rights to variable or fixed payments as consideration for the working of, or the right to work, mineral deposits, sources and other natural resources; ships and aircraft shall not be regarded as immovable property.

3. The provisions of paragraph 1 shall apply to income derived from the direct use, letting, or use in any other form of immovable property.

4. The provisions of paragraphs 1 and 3 shall also apply to the income from immovable property of an enterprise and to income from immovable property used for the performance of professional services.

Article 7. Business Profits

1. The profits of an enterprise of one of the two States shall be taxable only in that State unless the enterprise carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein. If the enterprise carries on business as aforesaid, the profits of the enterprise may be taxed in the other State but only so much of them as is attributable to that permanent establishment or are derived within such other State from sales of goods or merchandise of the same kind as those sold, or from other business transactions of the same kind as those effected, through the permanent establishment.

2. Where an enterprise of one of the two States carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein, there shall in each State be attributed to that permanent establishment the profits which it might be expected to make if it were a

distinct and separate enterprise engaged in the same or similar activities under the same or similar conditions and dealing wholly independently with the enterprise of which it is a permanent establishment.

3. In the determination of the profits of a permanent establishment, there shall be allowed as deductions expenses which are incurred for the purposes of the permanent establishment including executive and general administrative expenses so incurred, whether in the State in which the permanent establishment is situated or elsewhere.

4. Insofar as it has been customary in one of the two States to determine the profits to be attributed to a permanent establishment on the basis of an apportionment of the total profits of the enterprise to its various parts, nothing in paragraph 2 shall preclude that State from determining the profits to be taxed by such an apportionment as may be customary; the method of apportionment adopted shall, however, be such that the result shall be in accordance with the principles laid down in this Article.

5. No profits shall be attributed to a permanent establishment by reason of the mere purchase by that permanent establishment of goods or merchandise for the enterprise.

6. For the purposes of the preceding paragraphs, the profits to be attributed to the permanent establishment shall be determined by the same method year by year unless there is good and sufficient reason to the contrary.

7. Where profits include items of income which are dealt with separately in other Articles of this Agreement, then the provisions of those Articles shall not be affected by the provisions of this Article.

Article 8. Shipping and Aircraft

1. Profits from the operation of ships or aircraft in international traffic carried on by an enterprise of a State shall be taxable only in that State.

2. The provisions of paragraph 1 shall also apply to profits from the participation in a pool, a joint business or an international operating agency but only to so much of them as is attributable to the participating enterprise in proportion to its share in such joint operation.

Article 9. Associated Enterprises

1. Where:

- (a) an enterprise of one of the two States participates directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of the other State, or
- (b) the same persons participate directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of one of the two States and an enterprise of the other State, and in either case conditions are made or imposed between the two enterprises in their commercial or financial relations which differ from those which would be made between independent enterprises, then any profits which would, but for those conditions, have accrued to one of the enterprises, but, by reason

of those conditions, have not so accrued, may be included in the profits of that enterprise and taxed accordingly.

2. Where one of the two States includes in the profits of an enterprise of that State -- and taxes accordingly -- profits on which an enterprise of the other State has been charged to tax in that other State and the profits so included are profits which would have accrued to the enterprise of the first-mentioned State if the conditions made between the two enterprises had been those which would have been made between independent enterprises, then that other State shall make an appropriate adjustment to the amount of the tax charged in that State on those profits. In determining such adjustment, due regard shall be had to the other provisions of this Agreement and the competent authorities of the two States shall, if necessary, consult each other.

Article 10. Dividends

1. Dividends paid by a company which is a resident of one of the two States to a resident of the other State may be taxed in that other State.

2. However, such dividends may also be taxed in the State of which the company paying the dividends is a resident and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the dividends is a resident of the other State, the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the dividends.

3. The competent authorities of the two States shall by mutual agreement settle the mode of application of paragraph 2.

4. The provisions of paragraph 2 shall not affect the taxation of the company in respect of the profits out of which the dividends are paid.

5. The term "dividends" as used in this Article means income from shares, "jouissance" shares or "jouissance" rights, founders' shares or other rights participating in profits, as well as income from debt-claims participating in profits and income from other corporate rights assimilated to income from shares by the taxation law of the State of which the company making the distribution is a resident.

6. The provisions of paragraph 1 and 2 shall not apply if the recipient of the dividends being a resident of one of the two States, has in the other State, of which the company paying the dividends is a resident, a permanent establishment with which the holding by virtue of which the dividends are paid is effectively connected. In such a case, the provisions of Article 7 shall apply.

7. Where a company which is a resident of one of the two States derives profits or income from the other State, the other State may not impose any tax on the dividends paid by the company to persons who are not residents of that other State, nor subject to the company's undistributed profits to a tax on undistributed profits, even if the dividends paid or the undistributed profits consist wholly or partly of profits or income arising in such other State.

8. Notwithstanding any other provisions of this Agreement where a company which is a resident of one of the two States has a permanent establishment in the other State, the profits of the permanent establishment may be subjected to an additional tax in that other

State in accordance with its law, but the additional tax so charged shall not exceed 10 per cent of the amount of such profits after deducting therefrom income tax and other taxes on income imposed thereon in that other State.

Article 11. Interest

1. Interest arising in one of the two States and paid to a resident of the other State may be taxed in that other State.

2. However, such interest may also be taxed in the State in which it arises and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the interest is a resident of the other State, the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the interest.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 2, interest arising in one of the two States shall be taxable only in the other State to the extent that such interest is derived by:

- (i) the Government of the other State, including political subdivisions and local authorities thereof; or
- (ii) the Central Bank of the other State; or
- (iii) a financial institution owned or controlled by the Government of the other State, including political subdivisions and local authorities thereof; or
- (iv) any resident of the other State with respect to debt-claims guaranteed or insured by the Government of the other State including political subdivisions and local authorities thereof, the Central Bank of the other State or any financial institution owned or controlled by that Government.

4. Notwithstanding the provision of paragraph 2, interest arising in one of the two States shall be taxable only in the other State if the beneficial owner of the interest is a resident of the other State and if the interest is paid on a loan made for a period of more than 2 years or is paid in connection with the sale on credit of any industrial, commercial or scientific equipment.

5. The competent authorities of the two States shall by mutual agreement settle the mode of application of paragraphs 2,3 and 4.

6. The term "interest" as used in this Article means income from debt-claims of every kind, whether or not secured by mortgage and whether or not carrying a right to participate in the debtor's profits, and, in particular, income from government securities and income from bonds or debentures, including premiums and prizes attaching to such securities, bonds or debentures. Penalty charges for late payment shall not be regarded as interest for the purpose of this Article. However, the term "interest" does not include income dealt with in Article 10.

7. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the interest, being a resident of one of the two States, has in the other State in which the interest arises a permanent establishment with which the debt-claim from which the interest arises is effectively connected. In such a case, the provisions of Article 7 shall apply.

8. Interest shall be deemed to arise in one of the two States when the payer is that State itself, a political subdivision, a local authority or a resident of that State. Where, however,

the person paying the interest, whether he is a resident of one of the two States or not, has in one of the two States a permanent establishment in connection with which the indebtedness on which the interest is paid was incurred, and such interest is borne by such permanent establishment, then such interest shall be deemed to arise in the State in which the permanent establishment is situated.

9. Where, owing to a special relationship between the payer and the recipient or between both of them and some other person, the amount of the interest paid, having regard to the debt-claim for which it is paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the recipient in the absence of such relationship the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In that case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the law of each State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

Article 12. Royalties

1. Royalties arising in one of the two States and paid to a resident of the other State may be taxed in that other State.

2. However, such royalties may also be taxed in the State in which they arise and according to the laws of that State, but if the recipient is the beneficial owner of the royalties the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the royalties.

3. The term "royalties" as used in this Article means payments of any kind received as a consideration for the use of, or the right to use, any copyright of literary, artistic or scientific work -- including cinematograph films and films or tapes used for radio or television broadcasting -- any patent, trade mark, design or model, plan, secret formula or process, or for the use of, or the right to use, industrial, commercial or scientific equipment, or for information concerning industrial, commercial or scientific experience. However, the term does not include payments for the furnishing of technical services.

4. The competent authorities of the two States shall by mutual agreement settle the mode of application of paragraph 2.

5. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the royalties, being a resident of one of the two States, has in the other State in which the royalties arise a permanent establishment with which the right or property giving rise to the royalties is effectively connected. In such case, the provisions of Article 7 shall apply.

6. Royalties shall be deemed to arise in one of the two States when the payer is that State itself, a political subdivision, a local authority or a resident of that State. Where, however, the person paying the royalties, whether he is a resident of one of the two States or not, has in one of the two States a permanent establishment in connection with which the contract under which the royalties are paid was concluded, and such royalties are borne by such permanent establishment, then such royalties shall be deemed to arise in the State in which the permanent establishment is situated.

7. Where, owing to a special relationship between the payer and the recipient or between both of them and some other person, the amount of the royalties paid, having regard to the use, right or information for which they are paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the recipient in the absence of such relationship,

the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In that case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the law of each State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

Article 13. Limitation of Articles 10, 11 and 12

International organisations, organs and officials thereof and members of a diplomatic or consular mission of a third State, being present in one of the two States, shall not be entitled, in the other State, to the reductions from tax provided for in Articles 10, 11 and 12 in respect of the items of income dealt with in these Articles and arising in that other State, if such items of income are not subject to a tax on income in the first-mentioned State.

Article 14. Capital Gains

1. Gains from the alienation of immovable property, as defined in paragraph 2 of Article 6, may be taxed in the State in which such property is situated.

2. Gains from the alienation of movable property forming part of the business property of a permanent establishment which an enterprise of one of the two States has in the other State or of movable property pertaining to a fixed base available to a resident of one of the two States in the other State for the purpose of performing professional services, including such gains from the alienation of such a permanent establishment (alone or together with the whole enterprise) or of such a fixed base, may be taxed in the other State.

3. Gains from the alienation of ships or aircraft operated in international traffic or movable property pertaining to the operation of such ships and aircraft shall be taxable only in the State of which the enterprise is a resident.

4. Gains from the alienation of any property other than those mentioned in paragraphs 1, 2 and 3, shall be taxable only in the State of which the alienator is a resident.

5. Notwithstanding the provisions of paragraph 4, one of the two States may, in accordance with its own laws, including the interpretation of the term alienation, levy tax on gains derived by an individual who is a resident of the other State from the alienation of shares in, jouissance rights or debt claims on a company whose capital is divided into shares and which, under the laws of the first-mentioned State, is a resident of that State, and from the alienation of part of the rights attached to the said shares, jouissance shares or debt claims, if that individual either alone or with his or her spouse -- or one of their relations by blood or marriage in the direct line directly or indirectly holds at least 5 per cent of the issued capital of a particular class of shares in that company. This provision shall apply only if the individual who derives the gains has been a resident of the first-mentioned State in the course of the last ten years preceding the year in which the gains are derived and provided that, at the time he became a resident of the other State, the above-mentioned conditions regarding share ownership in the said company were satisfied.

In cases where, under the domestic laws of the first-mentioned State, an assessment has been issued to the individual in respect of the alienation of the aforesaid shares deemed to have taken place at the time of his emigration from the first-mentioned State, the above shall apply only in so far as part of the assessment is still outstanding.

Article 15. Independent Personal Services

1. Income derived by a resident of one of the two States in respect of professional services or other activities of an independent character shall be taxable only in that State unless he has a fixed base regularly available to him in the other State for the purpose of performing his activities or he is present in that other State for a period or periods exceeding in the aggregate 91 days in any 12-month period. If he has such a fixed base or remains in that other State for the aforesaid period or periods, the income may be taxed in that other State but only so much of it as is attributable to that fixed base or is derived in that other State during the aforesaid period or periods.

2. The term "professional services" includes especially independent scientific, literary, artistic, educational or teaching activities as well as the independent activities of physicians, lawyers, engineers, dentists and accountants.

Article 16. Dependent Personal Services

1. Subject to the provisions of Article 17, 19, 20, 21 and 22 salaries, wages and other similar remuneration derived by a resident of one of the two States in respect of an employment shall be taxable only in that State unless the employment is exercised in the other State. If the employment is so exercised, such remuneration as is derived therefrom may be taxed in that other State.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, remuneration derived by a resident of one of the two States in respect of an employment exercised in the other State shall be taxable only in the first-mentioned State, if:

- (a) the recipient is present in the other State for a period or periods not exceeding in the aggregate 183 days in any twelve month period commencing or ending in the fiscal year concerned, and
- (b) the remuneration is paid by, or on behalf of, an employer who is not a resident of the other State, and
- (c) the remuneration is not borne by a permanent establishment or a fixed base which the employer has in the other State.

3. Notwithstanding the preceding provisions of this Article, remuneration derived by a resident of one of the two States in respect of an employment exercised aboard a ship or aircraft operated in international traffic may be taxed in the State of which the enterprise is a resident.

Article 17. Directors' Fees

1. Remuneration and other payments derived by a resident of the Netherlands in his capacity as a "pengurus" or a "komisaris" of a company which is a resident of Indonesia may be taxed in Indonesia.

2. Remuneration and other payments derived by a resident of Indonesia in his capacity as a "bestuurder" or a "commissaris" of a company which is a resident of the Netherlands may be taxed in the Netherlands.

Article 18. Artistes and Athletes

Notwithstanding the provisions of Articles 7, 15 and 16, income derived by public entertainers, such as theatre, motion picture, radio or television artists, and musicians, and by athletes, from their personal activities as such, or income derived from the furnishing by an enterprise of the services of such public entertainers or athletes, may be taxed in the State in which these activities or services are exercised.

Article 19. Pensions, Annuities and Social Security Payments

1. Subject to the provisions of paragraph 1 of Article 20, pensions and other similar remuneration and annuities and lump-sum payments in lieu of the right to an annuity, arising in one of the two States and paid to a resident of the other State, may be taxed in the first-mentioned State.

2. Any pension and other payment paid out under the provisions of a social security system of one of the two States to a resident of the other State may be taxed in the first-mentioned State.

3. The term "annuity" means a stated sum payable periodically at stated times during life or during a specified or ascertainable period of time under an obligation to make payments in return for adequate and full consideration in money or money's worth.

4. A pension or other similar remuneration or annuity is deemed to be derived from one of the two States if and insofar as the contributions or payments associated with the pension or similar remuneration or annuity, or the entitlements received from it qualified for tax relief in that State. The transfer of a pension from a pension fund or an insurance company in one of the two States to a pension fund or an insurance company in another State will not restrict in any way the taxing rights of the first-mentioned State under this Article.

Article 20. Governmental Functions

1. Remuneration, including pensions, paid by, or out of funds created by, one of the two States or a political subdivision or a local authority thereof to any individual in respect of services rendered to that State or subdivision or local authority thereof in the discharge of functions of a governmental nature may be taxed in that State.

2. Notwithstanding paragraph 1, the provisions of Articles 16, 17 or 19 shall apply to remuneration or pensions in respect of services rendered in connection with any trade or business carried on by one of the two States or a political subdivision or a local authority thereof.

3. Paragraph 1 shall not apply in so far as services are rendered to a State in the other State by an individual who is a resident and a national of that other State.

Article 21. Professors and Teachers

An individual who sojourns in one of the two States for a period not exceeding two years, for the purpose of teaching at a university, college, school or other educational insti-

tution or at a non-commercial and non-industrial research institute in that State and who immediately prior to such sojourn is a resident of the other State, shall not be taxed in the first-mentioned State in respect of any payments which he receives for such activity.

Article 22. Students

1. An individual who immediately before visiting one of the two States is a resident of the other State and is temporarily present in the first-mentioned State for the primary purpose of:

- (a) studying at a recognised university, college or school in that first-mentioned State; or
- (b) securing training as a business apprentice,

shall be exempt from tax in the first-mentioned State in respect of:

- (i) all remittances from abroad for the purpose of his maintenance, education or training; and
- (ii) any remuneration for personal services performed in the first-mentioned State in an amount that does not exceed an amount to be determined by the competent authorities by mutual agreement, for any taxable year.

The benefits under this paragraph shall only extend for such period of time as may be reasonable or customarily required to effectuate the purpose of the visit.

2. An individual who immediately before visiting one of the two States is a resident of the other State and is temporarily present in the first-mentioned State for a period not exceeding three years for the purpose of study, research or training solely as a recipient of a grant, allowance or award from a scientific, educational, religious or charitable organization or under a technical assistance programme entered into by one of the two States, a political subdivision or a local authority thereof shall be exempted from tax in the first-mentioned State on:

- (a) the amount of such grant, allowance or award; and
- (b) any remuneration for personal services performed in the first-mentioned State provided such services are in connection with his study, research or training or are incidental thereto, to an amount that does not exceed an amount to be determined by the competent authorities by mutual agreement, for any taxable year.

3. An individual who immediately before visiting one of the two States is a resident of the other State and is temporarily present in the first-mentioned State for a period not exceeding twelve months as an employee of, or under contract with the last-mentioned State, a political subdivision or a local authority thereof, or an enterprise of the last-mentioned State, for the purpose of acquiring technical, professional or business experience, shall be exempted from tax in the first-mentioned State on:

- (a) all remittances from the last-mentioned State for the purpose of his maintenance, education or training; and
- (b) any remuneration for personal services performed in the first-mentioned State, provided such services are in connection with his study or training or are inci-

dental thereto, in an amount that does not exceed an amount to be determined by the competent authorities by mutual agreement.

However, the benefits under this paragraph shall not be granted if the technical, professional or business experience is acquired from a company 50 per cent or more of the voting stock of which is owned by the State, the political subdivision or the local authority thereof or the enterprise, having sent the employee or the person working under contract.

Article 23. Other Income

1. Items of income of a resident of one of the two States, wherever arising, not dealt with in the foregoing Articles of this Agreement, and other than income in the form of lotteries and prizes, shall be taxable only in that State.

2. The provisions of paragraph 1 shall not apply to income, other than income from immovable property as defined in paragraph 2 of Article 6, if the recipient of such income, being a resident of one of the two States, carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State independent personal services from a fixed base situated therein, and the right or property in respect of which the income is paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such case the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

CHAPTER IV.

Article 24. Elimination of Double Taxation

1. Each of the two States, when imposing tax on its residents, may include in the basis upon which such taxes are imposed, the items of income, which according to the provisions of this Agreement may be taxed in the other State.

2. Where a resident of Indonesia derives items of income which may be taxed in the Netherlands in accordance with the provisions of this Agreement and are included in the basis referred to in paragraph 1, the amount of the Netherlands tax payable in respect of the income shall be allowed as a credit against the Indonesian tax imposed on that resident. The amount of credit, however, shall not exceed that part of the Indonesian tax which is appropriate to such income.

3. Where a resident of the Netherlands derives items of income which according to Article 6, Article 7, paragraph 6 of Article 10, paragraph 7 of Article 11, paragraph 5 of Article 12, paragraphs 1 and 2 of Article 14, Article 15, paragraph 1 of Article 16, Article 19, Article 20, and paragraph 2 of Article 23, of this Agreement may be taxed in Indonesia and are included in the basis referred to in paragraph 1, the Netherlands shall exempt such items of income by allowing a reduction of its tax. This reduction shall be computed in conformity with the provisions of the Netherlands law for the avoidance of double taxation. For that purpose the said items of income shall be deemed to be included in the total amount of the items of income which are exempt from the Netherlands tax under those provisions.

4. Further, the Netherlands shall allow a deduction from the Netherlands tax so computed for the items of income which according to paragraph 2 of Article 10, paragraph 2 of Article 11, paragraph 2 of Article 12, paragraph 5 of Article 14, paragraph 1 of Article 17, and Article 18, of this Agreement may be taxed in Indonesia to the extent that these items are included in the basis referred to in paragraph 1. The amount of this deduction shall be equal to the tax paid in Indonesia on these items of income, but shall not exceed the amount of the reduction which would be allowed if the items of income so included were the sole items of income which are exempt from the Netherlands tax under the provisions of the Netherlands law for the avoidance of double taxation.

CHAPTER V. SPECIAL PROVISIONS

Article 25. Offshore Activities

1. The provisions of this Article shall apply notwithstanding any other provisions of this Agreement. However, this Article shall not apply where offshore activities of a person constitute for that person a permanent establishment under the provisions of Article 5 or a fixed base under the provisions of Article 15.

2. In this Article the term "offshore activities" means activities which are carried on offshore in connection with the exploration or exploitation of the sea bed and its sub-soil and their natural resources, situated in one of the two States.

3. An enterprise of one of the two States which carries on offshore activities in the other State shall, subject to paragraph 4 of this Article, be deemed to be carrying on, in respect of those activities, business in that other State through a permanent establishment situated therein, unless the offshore activities in question are carried on in the other State for a period or periods not exceeding in the aggregate 30 days in any period of 12 months.

For the purposes of this paragraph:

- a) where an enterprise of one of the two States carrying on offshore activities in the other State is associated with another enterprise and that other enterprise continues, as part of the same project, the same offshore activities that are or were being carried on by the first-mentioned enterprise, and the a-fore-mentioned activities carried on by both enterprises -- when added together -- exceed a period of 30 days, then each enterprise shall be deemed to be carrying on its activities for a period exceeding 30 days in a 12 month-period;
- b) an enterprise of one of the two States shall be regarded as associated with another enterprise if one holds directly or indirectly at least one third of the capital of the other enterprise or if a person holds directly or indirectly at least one third of the capital of both enterprises.

4. However, for the purposes of paragraph 3 of this Article the term "offshore activities" shall be deemed not to include:

- a) one or any combination of the activities mentioned in paragraph 4 of Article 5;
- b) towing or anchor handling by ships primarily designed for that purpose and any other activities performed by such ships;

c) the transport of supplies or personnel by ships or aircraft in international traffic.

5. A resident of a State who carries on offshore activities in the other State, which consist of professional services or other activities of an independent character, shall be deemed to be performing those activities from a fixed base in the other State if the offshore activities in question last for a continuous period of 30 days or more.

6. Salaries, wages and other similar remuneration derived by a resident of a State in respect of an employment connected with offshore activities carried on through a permanent establishment in the other State may, to the extent that the employment is exercised offshore in that other State, be taxed in that other State.

7. Where documentary evidence is produced that tax has been paid in one of the States on the items of income which may be taxed in that State according to Article 7 and Article 15 in connection with respectively paragraph 3 and paragraph 5 of this Article, and to paragraph 6 of this Article, the other State shall allow a reduction of its tax which shall be computed in conformity with the rules laid down in paragraph 2 of Article 24 respectively paragraph 3 of Article 24.

Article 26. Non-Discrimination

1. Nationals of one of the two States shall not be subjected in the other State to any taxation or any requirement connected therewith, which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which nationals of that other State in the same circumstances are or may be subjected. This provision shall, notwithstanding the provisions of Article 1, also apply to persons who are not residents of one or both of the two States.

2. The taxation on a permanent establishment which an enterprise of one of the two States has in the other State shall not be less favourably levied in that other State than the taxation levied on enterprises of that other State carrying on the same activities. This provision shall not be construed as obliging one of the two States to grant to residents of the other State any personal allowances, reliefs and reductions for taxation purposes on account of civil status or family responsibilities which it grants to its own residents.

3. Except where the provisions of paragraph 1 of Article 9, paragraph 9 of Article 11, or paragraph 7 of Article 12, apply, interest, royalties and other disbursements paid by an enterprise of one of the two States to a resident of the other State shall, for the purpose of determining the taxable profits of such enterprise, be deductible under the same conditions as if they had been paid to a resident of the first-mentioned State.

4. Enterprises of one of the two States, the capital of which is wholly or partly owned or controlled, directly or indirectly, by one or more residents of the other State, shall not be subjected in the first-mentioned State to any taxation or any requirement connected therewith which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which other similar enterprises of the first-mentioned State are or may be subjected.

5. Contributions paid by, or on behalf of, an individual who is a resident of one of the two States to a pension plan that is recognized for tax purposes in the other State will be treated in the same way for tax purposes in the first-mentioned State as a contribution paid to a pension plan that is recognized for tax purposes in that first-mentioned State, provided that:

- a) such individual was contributing to such pension plan before he became a resident of the first-mentioned State; and
- b) the competent authority of the first-mentioned State agrees that the pension plan corresponds to a pension plan recognized for tax purposes by that State.

For the purpose of this paragraph, "pension plan" includes a pension plan created under a public social security system.

6. In this Article the term "taxation" means taxes which are the subject of this Agreement.

Article 27. Mutual Agreement Procedure

1. Where a person considers that the actions of one or both of the two States result or will result for him in taxation not in accordance with the provisions of this Agreement, he may, irrespective of the remedies provided by the domestic law of those States, present his case to the competent authority of the State of which he is a resident or, if his case comes under paragraph 1 of Article 26, to that of the State of which he is a national. The case must be presented within three years from the first notification of the action resulting in taxation not in accordance with the provisions of the Agreement.

2. The competent authority shall endeavour, if the objection appears to it to be justified and if it is not itself able to arrive at an appropriate solution, to resolve the case by mutual agreement with the competent authority of the other State, with a view to the avoidance of taxation not in accordance with this Agreement.

3. The competent authorities of the two States shall endeavour to resolve by mutual agreement any difficulties or doubts arising as to the interpretation or application of this Agreement. They may also consult together for the elimination of double taxation in cases not provided for in this Agreement.

4. The competent authorities of the two States may communicate with each other directly for the purpose of reaching an agreement in the sense of the preceding paragraphs.

Article 28. Exchange of Information

1. The competent authorities of the two States shall exchange such information as is necessary for carrying out the provisions of this Agreement or of the domestic laws of the two States concerning taxes covered by the Agreement in so far as the taxation thereunder is not contrary to the Agreement. The exchange of information is not restricted by Article 1. Any information received by one of the two States shall be treated as secret in the same manner as information obtained under the domestic laws of that State and shall be disclosed only to persons or authorities (including courts and administrative bodies) involved in the assessment or collection of, the enforcement in respect of, or the determination of appeals in relation to, the taxes covered by the Agreement. Such persons or authorities shall use the information only for such purposes. They may disclose the information in public court proceedings or in judicial decisions.

2. In no case shall the provisions of paragraph 1 be construed so as to impose on one of the two States the obligation:

- (a) to carry out administrative measures at variance with the laws or practice of that or of the other State;
- (b) to supply information which is not obtainable under the laws or in the normal course of the administration of that or of the other State;
- (c) to supply information which would disclose any trade, business, industrial, commercial, or professional secret or trade process, or information, the disclosure of which would be contrary to public policy (*ordre public*).

Article 29. Diplomatic and Consular Officials

Nothing in the Agreement shall affect the fiscal privileges of diplomatic or consular officials under the general rules of international law or under the provisions of special agreements.

Article 30. Territorial Extension

1. This Agreement may be extended, either in its entirety or with any necessary modifications, to either or both of the countries Aruba or the Netherlands Antilles, if the country concerned imposes taxes substantially similar in character to those to which this Agreement applies. Any such extension shall take effect from such date and subject to such modifications and conditions, including conditions as to termination, as may be specified and agreed in notes to be exchanged through diplomatic channels.

2. Unless otherwise agreed the termination of the Agreement shall not also terminate the application of the Agreement to any country to which it has been extended under this Article.

CHAPTER VI. FINAL PROVISIONS

Article 31. Entry Into Force

This Agreement shall enter into force on the latter of the dates on which the respective Governments notify each other in writing through diplomatic channels, that the formalities constitutionally required in their respective States for the entry into force of this Agreement have been complied with. This Agreement shall have effect:

- (a) in respect of tax withheld at the source to income derived on or after 1st of January in the year next following that in which the Agreement enters into force; and
- (b) in respect of other taxes on income, for taxable years beginning on or after 1st of January in the year next following that in which the Agreement enters into force.

Article 32. Termination

This Agreement shall remain in force until terminated by a State. Either State may terminate the Agreement, through diplomatic channels, by giving written notice of termination on or before the thirtieth of June of any calendar year following after the period of five years from the year in which the Agreement enters into force.

In such case, the Agreement shall cease to have effect:

- (a) in respect of tax withheld at source to income derived on or after 1st of January in the year next following that in which the notice of termination is given; and
- (b) in respect of other taxes on income, for taxable years beginning on or after 1st of January in the year next following that in which the notice of termination is given.

In witness whereof the undersigned, duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Jakarta, on 29 January 2002, in two originals, each in the Indonesian, Netherlands and English languages, the three texts being equally authentic. In case there is any divergence of interpretation between the Indonesian and Netherlands texts, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

N. HASSAN WIRAJUDA

For the Government of the Kingdom of the Netherlands:

G. YBEMA

PROTOCOL

At the moment of signing the Agreement for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income, this day concluded between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands the undersigned have agreed that the following provisions shall form an integral part of the Agreement.

I. With reference to subparagraph e of paragraph 1 of Article 3

In case an entity that is treated as a body corporate for tax purposes is liable as such to tax in a State, but the income of that entity is taxed in the other State respectively as income of the participants in that entity, the competent authorities shall take such measures that on the one hand no double taxation remains, but on the other hand it is prevented that merely as a result of application of the Agreement income is (partly) not subject to tax.

II. With reference to Article 4

An individual living aboard a ship without any real domicile in either of the States shall be deemed to be a resident of the State in which the ship has its home harbour.

III. With reference to paragraph 3 of Article 5

It is understood that representative offices which operate in Indonesia on a permit given by the Indonesian Ministry of Finance or the Indonesian Ministry of Trade, shall not constitute a permanent establishment, unless they carry on business activities other than activities which have a preparatory or auxiliary character.

IV. With reference to Article 7

In respect of paragraphs 1 and 2 of Article 7, where an enterprise of one of the two States sells goods or merchandise or carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein, the profits of that permanent establishment shall not be determined on the basis of the total amount received by the enterprise, but shall be determined only on the basis of the remuneration which is attributable to the actual activity of the permanent establishment for such sales or business. Especially, in the case of contracts for the survey, supply, installation or construction of industrial, commercial or scientific equipment or premises, or of public works, when the enterprise has a permanent establishment, the profits of such permanent establishment shall not be determined on the basis of the total amount of the contract, but shall be determined only on the basis of that part of the contract which is effectively carried out by the permanent establishment in the State where the permanent establishment is situated. The profits related to that part of the contract which is carried out by the head office of the enterprise shall be taxable only in the State of which the enterprise is a resident.

V. With reference to Article 7

In the application of paragraph 3 of Article 7, no deduction shall be allowed in respect of amounts charged -- otherwise than with respect to expenses actually incurred -- by the head office of the enterprise or any of its other offices to the permanent establishment, by way of royalties, fees or other similar payments in return for the use of patents or other rights, or by way of commission, for specific services performed or for management, or ex-

cept in the case of a banking enterprise, by way of interest on moneys made available to the permanent establishment likewise, no account shall be taken, in the determination of the profits of a permanent establishment, for such amounts charged -- otherwise than with respect to expenses actually incurred -- by the permanent establishment to the head office of the enterprise or any of its other offices.

VI. With reference to Article 9

It is understood, however, that the fact that associated enterprises have concluded arrangements, such as cost sharing arrangements or general services agreements, for or based on the allocation of executive, general administrative, technical and commercial expenses, research and development expenses and other similar expenses, is not in itself a condition as meant in paragraph 1 of Article 9.

VII. With reference to paragraph 3 subparagraph (iii) of Article 11

A financial institution as mentioned in paragraph 3 subparagraph (iii) of Article 11, includes especially: the Netherlands Development Finance Company (Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.) and the Netherlands Investment Bank for Developing Countries (Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V.).

VIII. With reference to Articles 10, 11 and 12

Where tax has been levied at source in excess of the amount of tax chargeable under the provisions of Article 10, 11 and 12, applications for the refund of the excess amount of tax have to be lodged with the competent authority of the State having levied the tax, within a period of three years after the expiration of the calendar year in which the tax has been levied.

IX. With reference to Article 12

In respect of paragraph 3 of Article 12, the term technical services includes studies or surveys of a scientific, geological or technical nature, engineering contracts including blue prints related thereto, and consultancy or supervisory services.

X. With reference to Article 28

It is understood that, notwithstanding the fourth sentence in paragraph 1 of Article 28, such persons or authorities may use the information received for the levying of any national taxes and in case of the Netherlands also social security.

In witness whereof the undersigned, duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Jakarta, on 29 January 2002, in two originals, each in the Indonesian, Netherlands and English languages, the three texts being equally authentic. In case there is any divergence of interpretation between the Indonesian and Netherlands texts, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

N. HASSAN WIRAJUDA

For the Government of the Kingdom of the Netherlands:

G. YBEMA

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**PERSETUJUAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH KERAJAAN BELANDA
UNTUK
PENGHINDARAN PAJAK BERGANDA
DAN PENCEGAHAN PENGELAKAN PAJAK
YANG BERKENAAN DENGAN
PAJAK ATAS PENGHASILAN**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Kerajaan Belanda,

BERHASRAT untuk mengadakan suatu Persetujuan untuk penghindaran pajak berganda dan pencegahan pengelakan pajak yang berkenaan dengan pajak atas penghasilan,

Telah menyetujui sebagai berikut:

**BAB I
RUANG LINGKUP PERSETUJUAN**

Pasal 1

Orang dan Badan yang Dicakup dalam Persetujuan

Persetujuan ini berlaku terhadap orang dan badan yang menjadi penduduk salah satu atau kedua Negara.

Pasal 2

Pajak-Pajak yang Dicakup dalam Persetujuan

1. Persetujuan ini berlaku untuk pajak-pajak atas penghasilan yang dikenakan oleh masing-masing Negara atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya tanpa melihat bagaimana cara pajak-pajak tersebut dikenakan.
2. Yang dianggap sebagai pajak atas penghasilan adalah semua pajak yang dikenakan atas total penghasilan atau atas unsur-unsur penghasilan, termasuk pajak-pajak atas keuntungan dari pengalihan harta bergerak atau tidak bergerak, pajak atas upah atau gaji yang dibayarkan oleh perusahaan, serta pajak atas apresiasi modal.
3. Persetujuan ini, secara khusus, diterapkan terhadap pajak-pajak yang berlaku sekarang ini, yaitu:
  - (a) dalam hal Indonesia:
    - pajak penghasilan.(selanjutnya disebut "pajak Indonesia").
  - (b) dalam hal Belanda:
    - de inkomstenbelasting (pajak penghasilan);
    - de loonbelasting (pajak upah);
    - de vennootschapsbelasting (pajak perusahaan) termasuk bagian pemerintah atas keuntungan bersih dari eksplorasi sumber-sumber alam yang dipungut sesuai dengan Undang-Undang Pertambangan Tahun 1810 (Mijnwet 1810) sehubungan dengan konsesi yang dikeluarkan sejak 1967, atau sesuai dengan Undang-Undang Pertambangan Belanda Tahun 1965 (Mijnwet Continentaal Plat 1965);
    - de dividendbelasting (pajak dividen);(selanjutnya disebut "pajak Belanda");
4. Persetujuan ini berlaku pula terhadap pajak-pajak yang serupa atau yang pada dasarnya sama yang diberlakukan kemudian sebagai tambahan terhadap, atau sebagai pengganti dari, pajak-pajak yang sekarang ini berlaku. Para pejabat yang berwenang dari kedua Negara akan saling memberitahukan setiap perubahan substansial yang terjadi dalam undang-undang perpajakan negara mereka.

**BAB II
DEFINISI-DEFINISI**

**Pasal 3
Pengertian-Pengertian Umum**

1. Dalam Persetujuan ini, kecuali jika dari hubungan kalimatnya harus diartikan lain:
  - (a) istilah "salah satu Negara" dan "Negara lainnya," sesuai dengan maksud kalimatnya, berarti Indonesia atau Belanda; istilah "kedua Negara" adalah Indonesia dan Belanda;
  - (b) istilah "Indonesia" berarti wilayah Republik Indonesia sebagaimana ditegaskan dalam perundang-undangnya, dan daratan dan lautan di sekitarnya di mana Republik Indonesia memiliki kedaulatan, hak-hak kedaulatan, atau yurisdiksi (kewenangan untuk mengatur) sesuai dengan ketentuan-ketentuan hukum internasional;
  - (c) Istilah "Belanda" berarti bagian dari Kerajaan Belanda yang terletak di Eropa dan sebagian dari dasar laut serta isi bumi dibawahnya yang terletak di bawah Laut Utara, di mana Kerajaan Belanda memiliki hak kedaulatan sesuai dengan hukum internasional;
  - (d) Istilah "orang/badan" meliputi orang pribadi, perusahaan, dan setiap kumpulan dari orang-orang dan/atau badan-badan;
  - (e) Istilah "perusahaan" berarti setiap badan hukum atau lembaga lainnya yang untuk kepentingan perpajakan diperlakukan sebagai badan hukum;
  - (f) istilah "perusahaan dari salah satu Negara" berarti suatu perusahaan yang dijalankan oleh penduduk salah satu Negara dan "perusahaan dari Negara lainnya" berarti suatu perusahaan yang dijalankan oleh penduduk Negara lainnya;
  - (g) istilah "lalu lintas internasional" berarti setiap pengangkutan dengan kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan oleh perusahaan

dari salah satu Negara, kecuali jika kapal laut atau pesawat udara tersebut semata-mata dioperasikan di antara tempat-tempat di Negara lainnya;

- (h) istilah "warganegara" berarti:
1. setiap orang pribadi yang memiliki kewarganegaraan pada salah satu Negara;
  2. setiap badan hukum, persekutuan, dan perkumpulan yang mendapatkan status kewarganegaraannya berdasarkan perundang-undangan yang berlaku di salah satu Negara;
- (i) Istilah "pejabat yang berwenang" berarti:
1. di Indonesia, Menteri Keuangan atau wakilnya yang sah;
  2. di Belanda, Menteri Keuangan atau wakilnya yang sah.

2. Untuk kepentingan penerapan Persetujuan setiap saat oleh salah satu Negara pihak pada Persetujuan, setiap istilah yang tidak didefinisikan dalam Persetujuan ini, kecuali jika dari hubungan kalimatnya harus diartikan lain, mempunyai arti yang sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut yang berkenaan dengan pajak-pajak di mana Persetujuan ini berlaku, dengan ketentuan bahwa setiap arti yang didasarkan pada undang-undang perpajakan Negara tersebut mengalahkan arti yang didasarkan pada perundang-undangan lainnya dari Negara tersebut.

Pasal 4 Domisili Fiskal

1. Untuk kepentingan Persetujuan ini, istilah "penduduk salah satu Negara" berarti setiap orang/badan yang, menurut perundang-undangan Negara tersebut, dapat dikenakan pajak di Negara tersebut berdasarkan domisilinya, tempat kediamannya, tempat kedudukan manajemennya, atau atas kriteria lainnya yang sifatnya serupa.
2. Untuk kepentingan Persetujuan ini, seorang pribadi, yang menjadi anggota dari misi diplomatik atau konsuler salah satu Negara yang ditempatkan di Negara lainnya ataupun di suatu Negara ketiga dan yang memiliki kewarganegaraan dari Negara yang mengirimkannya, tetap akan dianggap sebagai penduduk Negara yang mengirimkan itu apabila ia ditempatkan di Negara lain dengan tunduk

kepada kewajiban-kewajiban yang berkenaan dengan pajak penghasilan yang sama seperti penduduk Negara tersebut.

3. Apabila berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 orang pribadi menjadi penduduk pada kedua Negara, maka statusnya akan ditentukan sebagai berikut:

- (a) ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana ia mempunyai tempat tinggal tetap. Jika ia mempunyai tempat tinggal tetap di kedua Negara, maka ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana ia mempunyai hubungan-hubungan pribadi dan ekonomi yang lebih erat (tempat yang menjadi pusat perhatiannya);
- (b) jika Negara yang menjadi pusat perhatiannya tidak dapat ditentukan, atau ia tidak mempunyai tempat tinggal tetap di salah satu Negara, maka ia akan dianggap sebagai penduduk salah satu Negara di mana ia mempunyai tempat yang biasa ia gunakan untuk berdiam;
- (c) jika ia mempunyai tempat kebiasaan berdiam di kedua Negara atau sama sekali tidak mempunyainya di salah satu Negara tersebut, maka pejabat yang berwenang dari kedua Negara akan memecahkan masalah tersebut melalui persetujuan bersama.

4. Apabila berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam ayat 1, suatu badan - selain perusahaan di mana ketentuan dalam Pasal 8 dapat diberlakukan - menjadi penduduk pada kedua Negara, maka badan tersebut akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana tempat manajemen efektif berada. Apabila pejabat yang berwenang dari kedua Negara berpendapat bahwa tempat manajemen efektif berada di kedua Negara, maka mereka akan memecahkan masalah tersebut melalui persetujuan bersama.

Pasal 5 Bentuk Usaha Tetap

1. Untuk kepentingan Persetujuan ini, istilah "bentuk usaha tetap" berarti suatu tempat usaha tetap di mana seluruh atau sebagian usaha suatu perusahaan dari salah satu Negara dijalankan.

2. Istilah "bentuk usaha tetap" terutama meliputi:
  - (a) suatu tempat kedudukan manajemen;
  - (b) suatu cabang;
  - (c) suatu kantor;
  - (d) suatu pabrik;
  - (e) suatu bengkel;
  - (f) suatu pertanian atau perkebunan;
  - (g) suatu tambang, sumur minyak, tempat penggalian, atau tempat pengambilan sumber daya alam lainnya.

3. Istilah "bentuk usaha tetap" juga meliputi:
  - (a) suatu bangunan, konstruksi, proyek perakitan atau instalasi, atau kegiatan penyeliaan yang berhubungan dengannya, tetapi hanya apabila bangunan, proyek, atau kegiatan tersebut berlangsung untuk masa lebih dari 6 (enam) bulan;
  - (b) pemberian jasa-jasa, termasuk jasa konsultasi, yang dilakukan oleh suatu perusahaan melalui pegawai atau orang lain yang dipekerjakan oleh perusahaan untuk tujuan tersebut, tetapi hanya apabila kegiatan-kegiatan tersebut berlangsung (dalam proyek yang sama atau yang berhubungan) di salah satu Negara untuk suatu masa atau masa-masa yang berjumlah lebih dari 3 (tiga) bulan dalam periode 12 (dua belas) bulan.

4. Istilah "bentuk usaha tetap" tidak mencakup:
  - (a) penggunaan fasilitas-fasilitas semata-mata dengan maksud untuk menyimpan atau memamerkan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan;
  - (b) pengurusan suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan semata-mata dengan maksud untuk disimpan atau dipamerkan;
  - (c) pengurusan suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan semata-mata dengan maksud untuk diolah oleh perusahaan lain;

- (d) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata dengan maksud untuk melakukan pembelian barang-barang atau barang dagangan, atau untuk mengumpulkan informasi, bagi keperluan perusahaan;
  - (e) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata untuk tujuan periklanan, untuk menyediakan informasi, untuk penelitian ilmiah, atau untuk kegiatan-kegiatan serupa lainnya yang bersifat sebagai kegiatan persiapan atau kegiatan penunjang, bagi keperluan perusahaan.
5. Orang/badan – kecuali agen yang berkedudukan bebas di mana ayat 7 dapat diberlakukan – yang bertindak di salah satu Negara atas nama perusahaan dari Negara lainnya akan dianggap sebagai bentuk usaha tetap di Negara yang disebutkan pertama jika:
- (a) orang/badan tersebut, di Negara yang disebutkan pertama, mempunyai dan biasa menjalankan wewenang untuk membuat kontrak-kontrak atas nama perusahaan tersebut, kecuali kegiatan-kegiatan tersebut hanya terbatas pada pembelian barang atau barang dagangan untuk perusahaan tersebut; atau
  - (b) orang/badan tersebut, di Negara yang disebutkan pertama, mengurus suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan di mana orang/badan tersebut secara teratur memenuhi pesanan atas nama perusahaan tersebut.
6. Perusahaan asuransi dari salah satu Negara, selain yang berkenaan dengan reasuransi, akan dianggap memiliki suatu bentuk usaha tetap di Negara lainnya jika perusahaan asuransi tersebut memungut premi di wilayah Negara lainnya tersebut atau menanggung risiko yang berada di sana melalui perwakilan selain agen yang berkedudukan bebas sebagaimana dimaksud dalam ayat 7.
7. Suatu perusahaan dari salah satu Negara tidak akan dianggap mempunyai suatu bentuk usaha tetap di Negara lainnya hanya semata-mata karena perusahaan tersebut menjalankan usaha di Negara lainnya tersebut melalui makelar, agen komisioner umum, atau agen lainnya yang berkedudukan bebas, sepanjang orang/badan tersebut bertindak dalam rangka kegiatan usahanya yang lazim. Namun, jika kegiatan-kegiatan makelar atau agen tersebut seluruhnya atau hampir seluruhnya untuk perusahaan tersebut saja atau untuk perusahaan tersebut dan perusahaan-perusahaan lainnya yang dikuasai atau yang berada

dalam satu kepemilikan yang sama, maka orang/badan tersebut tidak dianggap sebagai agen yang berkedudukan bebas sebagaimana dimaksud dalam ayat ini.

8. Bahwa suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara menguasai atau dikuasai oleh perusahaan yang merupakan penduduk Negara lainnya, atau yang menjalankan usaha di Negara lainnya tersebut (baik melalui bentuk usaha tetap maupun dengan cara lain), tidak dengan sendirinya mengakibatkan salah satu dari perusahaan tersebut merupakan bentuk usaha tetap dari perusahaan lainnya.

BAB III PENGENAAN PAJAK ATAS PENGHASILAN

Pasal 6 Penghasilan dari Harta Tidak Bergerak

1. Penghasilan dari harta tidak bergerak dapat dikenakan pajak di Negara di mana harta tersebut berada.
2. Istilah "harta tidak bergerak" akan diartikan sesuai dengan perundang-undangan Negara di mana harta yang bersangkutan berada. Dalam setiap kasus, istilah tersebut mencakup benda-benda yang menyertai harta tidak bergerak, ternak dan peralatan yang dipergunakan dalam pertanian dan kehutanan, hak-hak di mana ketentuan-ketentuan dalam perundang-undangan umum yang berkenaan dengan pertanahan berlaku, hak memungut hasil atas harta tidak bergerak, dan hak atas pembayaran-pembayaran tetap maupun tak tetap sebagai penggantian atas pengerjaan, atau hak untuk mengerjakan, kandungan mineral dan sumber-sumber daya alam lainnya; kapal laut dan pesawat udara tidak dianggap sebagai harta tidak bergerak.
3. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 berlaku pula terhadap penghasilan yang diperoleh dari penggunaan secara langsung, penyewaan, atau bentuk lain penggunaan harta tidak bergerak.
4. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 3 berlaku pula terhadap penghasilan dari harta tidak bergerak suatu perusahaan dan terhadap penghasilan dari harta tidak bergerak yang dipergunakan untuk menjalankan pekerjaan bebas.

Pasal 7
Laba Usaha

1. Laba perusahaan dari salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut kecuali jika perusahaan tersebut menjalankan usahanya di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang terletak di sana. Apabila perusahaan tersebut menjalankan usahanya sebagaimana dimaksud di atas, maka atas laba perusahaan tersebut dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tetapi hanya atas bagian laba yang berasal dari bentuk usaha tetap tersebut, atau yang diperoleh di Negara lainnya dari penjualan barang-barang atau barang dagangan yang sama atau serupa jenisnya dengan yang dijual melalui bentuk usaha tetapnya atau dari kegiatan-kegiatan usaha lainnya yang menghasilkan hal yang sama apabila dilakukan melalui bentuk usaha tetapnya.

2. Apabila suatu perusahaan dari salah satu Negara menjalankan usaha di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, maka yang akan diperhitungkan sebagai laba bentuk usaha tetap tersebut oleh masing-masing Negara ialah laba yang diperolehnya seandainya bentuk usaha tetap tersebut merupakan suatu perusahaan tersendiri dan terpisah yang melakukan kegiatan-kegiatan yang sama atau serupa dalam keadaan yang sama atau serupa dan mengadakan hubungan yang sepenuhnya bebas dengan perusahaan yang memiliki bentuk usaha tetap tersebut.

3. Dalam menentukan besarnya laba suatu bentuk usaha tetap, dapat dikurangkan biaya-biaya yang dikeluarkan dalam rangka kegiatan usaha bentuk usaha tetap tersebut termasuk biaya-biaya pimpinan dan biaya-biaya administrasi umum, baik yang dikeluarkan di Negara di mana bentuk usaha tetap tersebut berada maupun yang dikeluarkan di tempat lain.

4. Sepanjang telah menjadi kelaziman di salah satu Negara untuk menetapkan besarnya laba suatu bentuk usaha tetap dengan cara membagi keseluruhan laba perusahaan induk ke berbagai bagiannya berdasarkan suatu rumusan tertentu, maka ketentuan pada ayat 2 sekali-kali tidak mengurangi hak Negara itu untuk menentukan besarnya laba kena pajak bentuk usaha tetap tersebut berdasarkan rumus pembagian yang biasa dipakai; namun demikian, cara pembagian itu harus dilakukan sedemikian rupa sehingga hasil akhirnya tetap sesuai dengan azas-azas yang termuat dalam Pasal ini.

5. Suatu bentuk usaha tetap tidak akan dianggap memperoleh laba hanya karena bentuk usaha tetap tersebut melakukan pembelian barang-barang atau barang dagangan untuk perusahaan induknya.

6. Untuk kepentingan ayat-ayat sebelumnya, besarnya laba bentuk usaha tetap harus ditentukan dengan metode yang sama dari tahun ke tahun kecuali jika terdapat alasan yang kuat dan cukup untuk melakukan penyimpangan.

7. Apabila laba usaha mencakup bagian-bagian penghasilan yang diatur terpisah di Pasal-Pasal lain dari Persetujuan ini, maka ketentuan-ketentuan dalam Pasal-Pasal tersebut tidak akan dipengaruhi oleh ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini.

Pasal 8 Pelayaran dan Penerbangan

1. Laba dari pengoperasian kapal-kapal laut atau pesawat udara dalam jalur lalu lintas internasional yang dilakukan oleh suatu perusahaan dari salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut.

2. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 berlaku pula terhadap laba yang berasal dari penyertaan dalam suatu gabungan perusahaan, usaha patungan, atau perwakilan untuk kegiatan internasional tetapi hanya terbatas pada laba yang dianggap berasal dari perusahaan partisipan sesuai dengan proporsi sahamnya dalam operasi bersama tersebut.

Pasal 9 Perusahaan-Perusahaan yang Memiliki Hubungan Istimewa

1. Apabila:

- (a) suatu perusahaan dari salah satu Negara turut berpartisipasi secara langsung maupun tidak langsung dalam manajemen, pengendalian, atau modal suatu perusahaan dari Negara lainnya, atau
- (b) terdapat orang/badan yang sama yang turut berpartisipasi secara langsung maupun tidak langsung dalam manajemen, pengendalian,

atau modal suatu perusahaan dari salah satu Negara dan suatu perusahaan dari Negara lainnya, dan dalam tiap kasus di atas, terdapat kondisi-kondisi yang dibuat atau diberlakukan di antara kedua perusahaan dimaksud dalam hubungan dagang atau hubungan keuangan mereka yang berbeda dengan kondisi-kondisi yang dibuat oleh perusahaan-perusahaan yang mempunyai kedudukan bebas, maka atas laba yang seharusnya diakui, namun karena adanya kondisi-kondisi tadi menjadi tidak diakui, dapat ditambahkan pada laba perusahaan tersebut dan dikenakan pajak.

2. Apabila salah satu Negara mencantumkan laba suatu perusahaan dari Negara tersebut – dan mengenakan pajaknya – padahal atas laba tersebut, perusahaan dari Negara lainnya telah dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut dan laba yang dicantumkan tadi adalah laba yang memang seharusnya diperoleh perusahaan Negara yang disebutkan pertama seandainya kondisi-kondisi yang dibuat oleh kedua perusahaan tersebut sama dengan kondisi-kondisi yang dibuat oleh pihak-pihak yang mempunyai kedudukan bebas, maka Negara lainnya tersebut akan membuat penyesuaian seperlunya terhadap jumlah pajak yang telah dikenakan terhadap laba tersebut. Dalam melakukan penyesuaian tersebut, ketentuan-ketentuan lain dari Persetujuan ini tetap harus diperhatikan dan bila perlu pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara dapat saling berkonsultasi.

Pasal 10 Dividen

1. Dividen yang dibayarkan oleh suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.

2. Namun demikian, dividen tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan pembayar dividen menjadi penduduknya dan dengan tarif pajak sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut; tetapi, jika pemilik manfaat dari dividen tersebut adalah penduduk Negara lainnya, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah bruto dividen.

3. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara melalui persetujuan bersama akan mengatur cara-cara untuk menerapkan ayat 2.

4. Ketentuan dalam ayat 2 tidak akan mempengaruhi pengenaan pajak pada perusahaan atas laba yang menjadi sumber dari dividen yang dibayarkan.
5. Istilah "dividen" sebagaimana digunakan dalam Pasal ini berarti penghasilan dari saham, termasuk saham "jouissance" atau hak "jouissance," saham pendiri, atau hak-hak atas pembagian laba lainnya, serta penghasilan dari surat-surat tagihan piutang yang berhak atas pembagian laba dan penghasilan dari hak-hak atas perusahaan yang dapat disamakan dengan penghasilan dari saham oleh perundang-undangan Negara di mana perusahaan yang mendistribusikan dividen menjadi penduduknya.
6. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 2 tidak berlaku jika penerima dividen tersebut, yang merupakan penduduk salah satu Negara, mempunyai bentuk usaha tetap di Negara lainnya di mana perusahaan pembayar dividen tersebut menjadi penduduknya, di mana kepemilikan saham yang menghasilkan dividen tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 akan berlaku.
7. Apabila suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara memperoleh laba atau penghasilan dari Negara lainnya, Negara lainnya tersebut tidak dapat mengenakan pajak atas dividen yang dibayar oleh perusahaan tersebut kepada orang/badan yang bukan penduduk Negara lainnya tersebut, dan juga tidak dapat mengenakan pajak atas laba yang tidak dibagikan meskipun dividen yang dibayarkan atau laba yang tidak dibagikan terdiri dari laba atau penghasilan yang seluruhnya atau sebagiannya timbul di Negara lainnya tersebut.
8. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini, apabila suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara memiliki bentuk usaha tetap di Negara lainnya, maka keuntungan bentuk usaha tetap tersebut dapat dikenakan pajak tambahan di Negara lainnya itu sesuai dengan perundang-undangannya, namun pajak tambahan tersebut tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah laba setelah dikurangi dengan pajak penghasilan dan pajak-pajak lainnya yang dikenakan atas penghasilan di Negara lainnya tersebut.

Pasal 11
Bunga

1. Bunga yang timbul di salah satu Negara dan dibayarkan kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya.
2. Namun demikian, bunga tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara di mana bunga tersebut berasal dan sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut; akan tetapi, apabila pemilik manfaat dari bunga tersebut adalah penduduk Negara lainnya, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah bruto bunga.
3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 2, bunga yang timbul di salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara lainnya sepanjang bunga tersebut diperoleh:
  - (i) Pemerintah Negara lainnya, termasuk bagian ketatanegaraannya dan pemerintah daerahnya; atau
  - (ii) Bank Sentral Negara lainnya; atau
  - (iii) lembaga keuangan yang dimiliki atau dikendalikan oleh Pemerintah Negara lainnya, termasuk bagian ketatanegaraannya dan pemerintah daerahnya; atau
  - (iv) setiap penduduk Negara lainnya sehubungan dengan piutang yang dijamin oleh Pemerintah Negara lainnya termasuk bagian ketatanegaraannya dan pemerintah daerahnya, Bank Sentral Negara lainnya, atau setiap lembaga keuangan yang dimiliki atau dikendalikan oleh Pemerintah tersebut.
4. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 2, bunga yang timbul di salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara lainnya jika pemilik manfaat dari bunga tersebut merupakan penduduk Negara lainnya dan jika bunga tersebut dibayarkan atas hutang yang dibuat untuk jangka waktu lebih dari 2 (dua) tahun atau yang dibayarkan sehubungan dengan penjualan kredit perlengkapan industri, dagang, atau ilmu pengetahuan.
5. Pejabat yang berwenang dari kedua Negara melalui persetujuan bersama akan mengatur cara-cara untuk menerapkan ayat 2, 3, dan 4.

6. Istilah "bunga" sebagaimana digunakan dalam Pasal ini berarti penghasilan dari semua jenis tagihan piutang, baik yang dijamin dengan hipotik maupun tidak, dan baik yang mempunyai hak atas pembagian laba maupun tidak, dan khususnya, penghasilan dari sekuntas yang diterbitkan oleh pemerintah dan penghasilan dari surat-surat obligasi atau surat-surat utang, termasuk premi dan hadiah yang melekat pada sekuntas, obligasi, atau surat utang tersebut. Untuk kepentingan Pasal ini, denda atas keterlambatan pembayaran tidak dianggap sebagai bunga. Lebih lanjut, istilah "bunga" juga tidak mencakup penghasilan yang diatur dalam Pasal 10.

7. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 2 tidak akan berlaku apabila penerima bunga tersebut, yang merupakan penduduk salah satu Negara, mempunyai bentuk usaha tetap di Negara lainnya di mana bunga tersebut timbul dan tagihan piutang yang menghasilkan bunga tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 akan berlaku.

8. Bunga dianggap timbul di salah satu Negara apabila pihak yang membayar bunga tersebut adalah Negara itu sendiri, bagian ketatanegaraannya, pemerintah daerahnya, atau penduduk Negara tersebut. Namun demikian, apabila orang/badan yang membayar bunga tersebut, tanpa memandang apakah ia penduduk salah satu Negara atau tidak, mempunyai bentuk usaha tetap di salah satu Negara yang kemudian mempunyai utang sehingga menimbulkan biaya bunga, dan bunga tersebut menjadi beban bentuk usaha tetap tersebut, maka bunga tersebut akan dianggap timbul di Negara di mana bentuk usaha tetap tersebut berada.

9. Apabila karena alasan adanya hubungan istimewa antara pembayar dan penerima bunga atau antara keduanya dan orang/badan lain, jumlah bunga yang dibayarkan, dengan memperhatikan besarnya utang yang menghasilkan bunga tersebut, melebihi jumlah yang seharusnya disepakati antara pembayar dan penerima bunga seandainya mereka tidak mempunyai hubungan istimewa, maka ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini akan berlaku hanya atas jumlah yang disebutkan terakhir tersebut. Dalam hal demikian, jumlah kelebihan pembayaran tersebut akan tetap dikenakan pajak sesuai dengan perundang-undangan Negara masing-masing dengan tetap memperhatikan ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini.

Pasal 12

Royalti

1. Royalti yang timbul di salah satu Negara dan dibayarkan kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.
2. Namun demikian, royalti tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara di mana royalti tersebut berasal dan sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut; akan tetapi, apabila penerima royalti itu adalah pemilik manfaat dari royalti tersebut, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah bruto royalti.
3. Istilah "royalti" sebagaimana digunakan dalam Pasal ini berarti semua bentuk pembayaran yang diterima sebagai imbalan atas penggunaan, atau hak untuk menggunakan, hak cipta kesusasteraan, kesenian, atau karya ilmiah - termasuk film sinematografi dan film atau pita untuk siaran radio atau televisi - paten, merek dagang, desain atau model, rencana, rumus atau proses yang dirahasiakan, atau untuk penggunaan, atau hak menggunakan, perlengkapan industri, perdagangan, atau ilmu pengetahuan, atau untuk informasi mengenai pengalaman dibidang industri, perdagangan, atau ilmu pengetahuan. Namun demikian, istilah tersebut tidak mencakup pembayaran untuk pemberian jasa teknis.
4. Pejabat yang berwenang dari kedua Negara melalui persetujuan bersama akan mengatur cara-cara untuk menerapkan ayat 2.
5. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 2 tidak akan berlaku jika penerima royalti tersebut, yang merupakan penduduk salah satu Negara, mempunyai bentuk usaha tetap di Negara lainnya di mana royalti tersebut timbul dan hak atau harta yang menghasilkan royalti tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 akan berlaku.
6. Royalti dianggap timbul di salah satu Negara apabila pembayarnya adalah Negara itu sendiri, bagian ketatanegaraannya, pemerintah daerahnya, atau penduduk salah satu Negara tersebut. Namun demikian, apabila orang/badan yang membayar royalti tersebut, tanpa memandang apakah ia penduduk salah satu Negara atau bukan, memiliki bentuk usaha tetap di salah satu Negara di mana kontrak yang menimbulkan royalti tersebut dibuat, dan royalti tersebut

menjadi beban bentuk usaha tetap tersebut, maka royalti tersebut dianggap timbul di Negara di mana bentuk usaha tetap tersebut berada.

7. Apabila, karena alasan adanya hubungan istimewa antara pembayar dan penerima royalti atau antara keduanya dengan orang/badan lain, jumlah royalti yang dibayarkan, dengan memperhatikan penggunaan, hak, atau informasi yang menghasilkan royalti tersebut, melebihi jumlah yang seharusnya disepakati antara pembayar dan penerima royalti seandainya mereka tidak mempunyai hubungan istimewa, maka ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini akan berlaku hanya atas jumlah yang disebutkan terakhir tersebut. Dalam hal demikian, jumlah kelebihan pembayaran tersebut akan tetap dikenakan pajak sesuai dengan perundang-undangan Negara masing-masing dengan tetap memperhatikan ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini.

Pasal 13

Pembatasan Berlakunya Pasal-Pasal 10, 11, dan 12

Organisasi-organisasi internasional, badan dan pejabat-pejabat yang menjadi bagiannya, dan anggota perwakilan diplomatik atau konsuler dari suatu Negara ketiga, yang berada di salah satu Negara, tidak berhak di Negara lainnya atas pengurangan pajak sebagaimana yang diatur dalam Pasal-Pasal 10, 11, dan 12 sehubungan dengan bagian-bagian penghasilan yang diatur dalam Pasal-Pasal tersebut dan berasal dari Negara lainnya itu, apabila bagian-bagian penghasilan tersebut tidak dikenakan suatu pajak atas penghasilan di Negara yang disebutkan pertama.

Pasal 14

Keuntungan dari Pengalihan Harta

1. Keuntungan dari pengalihan harta tidak bergerak, sebagaimana dimaksud dalam Pasal 6 ayat 2, dapat dikenakan pajak di Negara di mana harta tidak bergerak tersebut berada.
2. Keuntungan dari pengalihan harta bergerak yang merupakan bagian dari harta usaha suatu bentuk usaha tetap yang dimiliki oleh perusahaan dari salah satu Negara di Negara lainnya atau dari harta bergerak yang terkait dengan tempat usaha tetap yang tersedia bagi penduduk salah satu Negara di Negara

lainnya guna menjalankan pekerjaan bebasnya, termasuk keuntungan dari pengalihan bentuk usaha tetap itu sendiri (terpisah atau beserta keseluruhan perusahaan) atau tempat usaha tetap tersebut, dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.

3. Keuntungan dari pengalihan kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan dalam jalur lalu lintas internasional atau harta bergerak yang terkait dengan pengoperasian kapal laut atau pesawat udara tersebut hanya akan dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan tersebut menjadi penduduknya.

4. Keuntungan dari pengalihan harta lainnya selain yang disebut pada ayat 1, 2, dan 3 hanya akan dikenakan pajak di Negara di mana orang/badan yang mengalihkan harta tersebut menjadi penduduknya.

5. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 4, sesuai dengan perundang-undangannya, termasuk penafsiran terhadap istilah pengalihan, salah satu Negara dapat mengenakan pajak atas keuntungan yang diperoleh seseorang yang merupakan penduduk Negara lainnya dari pengalihan saham-saham atau hak-hak "jouissance" atau surat tagihan piutang pada suatu perusahaan yang modalnya terbagi atas saham dan yang berdasarkan undang-undang Negara dari negara yang disebutkan pertama itu perusahaan tersebut merupakan penduduk dari Negara tersebut, dan dari pengalihan suatu bagian dari hak-hak yang melekat pada saham-saham, saham "jouissance," atau surat tagihan piutang yang telah disebutkan di muka, jika orang pribadi tersebut baik sendiri maupun bersama pasangannya – atau satu dari saudara sedarah atau semenda mereka dalam satu garis lurus – secara langsung atau tidak langsung memiliki sedikitnya 5% (lima persen) dari modal yang berupa saham jenis tertentu pada perusahaan tersebut. Ketentuan ini hanya akan berlaku jika orang pribadi yang memperoleh keuntungan telah menjadi penduduk Negara yang disebutkan pertama dalam jangka waktu 10 (sepuluh) tahun terakhir sebelum tahun diperolehnya keuntungan tersebut dan sepanjang, pada saat dia menjadi penduduk Negara lainnya, kondisi-kondisi yang telah disebutkan di muka yang berkenaan dengan kepemilikan saham di perusahaan dimaksud telah dipenuhi.

Dalam kasus-kasus di mana, berdasarkan undang-undang domestik Negara yang disebutkan pertama, suatu ketetapan telah diterbitkan untuk seseorang dan menetapkan bahwa pengalihan saham sebagaimana telah disebutkan di muka dianggap terjadi pada saat orang tersebut ber-emigrasi dari Negara yang

disebutkan pertama, maka ketentuan di atas hanya akan berlaku sepanjang surat ketetapan dimaksud masih berlaku.

Pasal 15
Pekerjaan Bebas

1. Penghasilan yang diperoleh penduduk salah satu Negara sehubungan dengan jasa-jasa profesional atau pekerjaan bebas lainnya hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut kecuali dia mempunyai tempat usaha tetap yang tersedia baginya secara teratur di Negara lainnya guna melaksanakan kegiatan-kegiatannya atau ia berada di Negara lainnya tersebut untuk masa-masa yang melebihi 91 (sembilan puluh satu) hari dalam suatu masa 12 (dua belas) bulan. Jika dia mempunyai tempat usaha tetap atau berada di Negara lainnya selama masa-masa tersebut di atas, maka atas penghasilan tersebut dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut tetapi hanya sebatas penghasilan yang berkaitan dengan tempat usaha tetap tersebut atau yang diperoleh di Negara lainnya tersebut selama masa-masa tersebut di atas.

2. Istilah "jasa-jasa profesional" terutama meliputi kegiatan-kegiatan bebas di bidang ilmu pengetahuan, kesusasteraan, kesenian, kependidikan, atau pengajaran, serta pekerjaan-pekerjaan bebas yang dilakukan oleh dokter, pengacara, insinyur, dokter gigi, dan akuntan.

Pasal 16
Pekerjaan dalam Hubungan Kerja

1. Dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan dalam Pasal 17, 19, 20, 21, dan 22, gaji, upah, dan imbalan serupa lainnya yang diperoleh penduduk salah satu Negara karena pekerjaan dalam hubungan kerja hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut kecuali pekerjaan tersebut dilakukan di Negara lainnya. Jika pekerjaan tersebut dilakukan di Negara lainnya, maka imbalan yang diterima dari pekerjaan dimaksud dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.

2. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 1, imbalan yang diperoleh penduduk salah satu Negara sehubungan dengan pekerjaan yang

dilakukan di Negara lainnya hanya akan dikenakan pajak di Negara yang disebut pertama, jika:

- (a) penerima imbalan tersebut berada di Negara lainnya tersebut dalam suatu masa atau masa-masa yang jumlahnya tidak melebihi 183 (seratus delapan puluh tiga) hari dalam jangka waktu 12 (dua belas) bulan yang dimulai atau berakhir dalam tahun pajak terkait, dan
- (b) imbalan tersebut dibayarkan oleh, atau atas nama, pemberi kerja yang bukan merupakan penduduk Negara lainnya tersebut, dan
- (c) imbalan tersebut tidak menjadi beban bagi suatu bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap yang dimiliki oleh pemberi kerja di Negara lainnya tersebut.

3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan sebelumnya dalam Pasal ini, imbalan yang diperoleh penduduk salah satu Negara dari pekerjaan yang dilakukan di atas kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan dalam jalur lalu lintas internasional dapat dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan dimaksud menjadi penduduknya.

Pasal 17

Imbalan untuk Direktur

1. Imbalan dan pembayaran-pembayaran lainnya yang diperoleh penduduk Belanda dalam kedudukannya sebagai pengurus atau komisaris suatu perusahaan yang merupakan penduduk Belanda dapat dikenakan pajak di Belanda.

2. Imbalan dan pembayaran-pembayaran lainnya yang diperoleh penduduk Indonesia dalam kedudukannya sebagai "bestuurder" (pengurus) atau "commissaris" (komisaris) suatu perusahaan yang merupakan penduduk Indonesia dapat dikenakan pajak di Indonesia.

Pasal 18

Artis dan Atlet

Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7, 15, dan 16, penghasilan yang diperoleh seorang artis, seperti misalnya artis teater, film, radio atau televisi, atau pemusik, atau sebagai atlet, dari kegiatan-kegiatannya sebagai artis atau atlet tersebut, atau penghasilan yang diperoleh suatu perusahaan dari jasa penyediaan artis atau atlet, dapat dikenakan pajak di Negara di mana kegiatan-kegiatan atau jasa tersebut dilakukan.

Pasal 19

Pensiun, Pembayaran Berkala, dan Pembayaran Jaminan Sosial

1. Dengan tetap tunduk pada ketentuan-ketentuan dalam Pasal 20 ayat 1, pensiun dan imbalan serupa lainnya dan pembayaran berkala dan pembayaran sekaligus sebagai pengganti atas hak untuk suatu pembayaran berkala, yang timbul di salah satu Negara dan dibayarkan kepada penduduk Negara lainnya, dapat dikenakan pajak di Negara yang disebutkan pertama.
2. Setiap pensiun dan pembayaran lainnya yang dibayarkan berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam suatu sistem jaminan sosial dari salah satu Negara kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara yang disebutkan pertama.
3. Istilah "pembayaran berkala" berarti suatu jumlah tertentu yang dibayarkan secara berkala pada waktu yang telah ditentukan selama hidup atau selama jangka waktu tertentu karena adanya suatu kewajiban untuk melakukan pembayaran yang merupakan pengganti nafkah yang layak dan utuh dalam bentuk uang atau yang dapat dinilai dengan uang.
4. Pensiun atau imbalan serupa lainnya atau pembayaran berkala akan dianggap diperoleh dari salah satu Negara jika dan sepanjang kontribusi atau pembayaran yang terkait dengan pensiun atau imbalan serupa lainnya atau pembayaran berkala tersebut, atau hak untuk menerima pembayaran-pembayaran tersebut, memenuhi syarat untuk mendapatkan keringanan pajak di Negara tersebut. Pembayaran pensiun dari suatu dana pensiun atau perusahaan asuransi dari Negara lainnya tidak akan membatasi, dengan cara apa pun, hak-hak perpajakan dari Negara yang disebutkan pertama berdasarkan Pasal ini.

Pasal 20
Pegawai Pemerintah

1. Imbalan, termasuk pensiun, yang dibayarkan oleh, atau dikeluarkan dari dana yang dibuat oleh, salah satu Negara atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya kepada orang pribadi sehubungan dengan jasa-jasa yang diberikan kepada Negara tersebut atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya namun telah diberhentikan dari tugas pemerintahan dapat dikenakan pajak di Negara tersebut.
2. Menyimpang dari ayat 1, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 16, 17, dan 19 akan berlaku terhadap imbalan atau pensiun yang berkenaan dengan jasa-jasa yang diberikan sehubungan dengan perdagangan atau bisnis yang dijalankan oleh salah satu Negara atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya.
3. Ayat 1 tidak akan berlaku apabila jasa yang diberikan kepada suatu Negara dilakukan di Negara lainnya oleh orang pribadi yang menjadi penduduk dan warganegara dari Negara lainnya tersebut.

Pasal 21
Profesor dan Guru

Orang pribadi yang tinggal di salah satu Negara untuk suatu masa yang tidak lebih dari 2 (dua) tahun, untuk tujuan mengajar pada universitas, akademi, sekolah, atau lembaga pendidikan lainnya atau pada lembaga penelitian yang tidak bersifat komersial dan industrial di Negara tersebut dan yang sesaat sebelum tinggal di Negara tersebut merupakan penduduk Negara lainnya, tidak akan dikenakan pajak di Negara yang disebut pertama sehubungan dengan pembayaran-pembayaran yang diterimanya untuk kegiatan tersebut.

Pasal 22
Pelajar

1. Orang pribadi yang sesaat sebelum melakukan kunjungan ke salah satu Negara merupakan penduduk Negara lainnya dan untuk sementara berada di Negara yang disebutkan pertama dengan tujuan utamanya untuk:
  - (a) mengikuti pendidikan pada suatu universitas, akademi, atau sekolah

yang telah diakui yang berada di Negara yang disebutkan pertama tersebut; atau

- (b) memperoleh pelatihan sebagai pemegang, akan dibebaskan dari pengenaan pajak di Negara yang disebutkan pertama atas:
  - (i) semua pengiriman uang dari luar negeri guna biaya hidupnya, pendidikannya, atau pelatihannya; dan
  - (ii) setiap imbalan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara yang disebutkan pertama namun dalam jumlah yang tidak melebihi suatu jumlah yang akan ditetapkan oleh pejabat-pejabat yang berwenang melalui suatu keputusan bersama, untuk suatu tahun pajak.

Kemudahan-kemudahan berdasarkan ayat ini hanya akan diberikan selama suatu jangka waktu yang dapat dianggap layak atau yang lazim diperlukan untuk mencapai tujuan dari kunjungan tersebut.

2. Orang pribadi yang sesaat sebelum melakukan kunjungan ke salah satu Negara merupakan penduduk Negara lainnya dan untuk sementara berada di Negara yang disebutkan pertama untuk suatu masa yang tidak lebih dari 3 (tiga) tahun, dengan tujuan untuk menempuh pendidikan, melakukan penelitian, atau memperoleh pelatihan semata-mata sebagai penerima hibah, bea siswa, atau hadiah dari suatu lembaga ilmiah, lembaga pendidikan, organisasi keagamaan, atau organisasi sosial atau berdasarkan suatu program bantuan teknis yang diadakan oleh salah satu Negara, bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya akan dibebaskan dari pengenaan pajak di Negara yang disebut pertama atas:

- (a) jumlah hibah, bea siswa, atau hadiah tersebut; dan
- (b) setiap imbalan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara yang disebutkan pertama sepanjang pekerjaan tersebut ada hubungannya dengan kegiatan belajar, penelitian, atau pelatihannya atau yang merupakan akibat dari kegiatan-kegiatan tersebut, namun dalam jumlah yang tidak melebihi suatu jumlah yang akan ditetapkan oleh pejabat-pejabat yang berwenang melalui suatu keputusan bersama, untuk suatu tahun pajak.

3. Orang pribadi yang sesaat sebelum melakukan kunjungan ke salah satu Negara merupakan penduduk Negara lainnya dan untuk sementara berada di Negara yang disebutkan pertama untuk suatu masa yang tidak lebih dari 12 (dua belas) bulan sebagai seorang pegawai dari, atau berdasarkan kontrak kerja dengan Negara yang disebutkan terakhir, bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya, atau sebagai pegawai perusahaan dari Negara yang disebutkan terakhir, dengan tujuan untuk memperoleh pengalaman teknis, profesional, atau bisnis akan dibebaskan dari pengenaan pajak di Negara yang disebutkan pertama atas:

- (a) semua pengiriman uang dari Negara yang disebutkan terakhir guna biaya hidupnya, pendidikannya, atau pelatihannya; dan
- (b) setiap imbalan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara yang disebutkan pertama sepanjang pekerjaan tersebut ada hubungannya dengan kegiatan belajar atau pelatihannya atau yang merupakan akibat dari kegiatan-kegiatan tersebut, namun dalam jumlah yang tidak melebihi suatu jumlah yang akan ditetapkan oleh pejabat-pejabat yang berwenang melalui suatu keputusan bersama.

Namun demikian, kemudahan-kemudahan berdasarkan ayat ini tidak akan diberikan apabila pengalaman teknis, profesional, atau bisnis dimaksud didapatkan dari perusahaan yang 50% (lima puluh persen) atau lebih sahamnya dimiliki oleh Negara, bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya atau oleh perusahaan yang mengirimkan pegawainya atau orang yang bekerja untuknya berdasarkan suatu kontrak.

Pasal 23 Penghasilan Lainnya

1. Jenis-jenis penghasilan penduduk salah satu Negara, dari mana pun asalnya, yang tidak diatur dalam Pasal-Pasal sebelumnya dari Persetujuan ini, selain penghasilan dalam bentuk lotere dan hadiah, hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut.
2. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 tidak berlaku terhadap penghasilan, selain penghasilan dari harta tidak bergerak sebagaimana dijelaskan dalam Pasal 6 ayat 2, jika penerima penghasilan tersebut, yang merupakan penduduk salah

satu Negara, menjalankan usaha di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, atau melakukan pekerjaan bebas di Negara lainnya tersebut melalui tempat usaha tetap yang berada di sana, dan hak atau harta yang menghasilkan penghasilan tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, tergantung pada masalahnya, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 atau Pasal 14 akan berlaku.

BAB IV
METODE PENGHINDARAN PAJAK BERGANDA
Pasal 24

Metode Penghindaran Pajak Berganda

1. Dalam mengenakan pajak terhadap para penduduknya, masing-masing Negara diperbolehkan untuk memasukkan unsur-unsur penghasilan yang menurut ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini dapat dikenakan pajak di Negara lainnya ke dalam jumlah yang dijadikan dasar pengenaan pajak.
2. Apabila penduduk Indonesia memperoleh penghasilan yang dapat dikenakan pajak di Belanda berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini dan dimasukkan ke dalam dasar pengenaan pajak sebagaimana dimaksud dalam ayat 1, maka jumlah pajak Belanda yang terutang sehubungan dengan penghasilan tersebut akan diperkenankan sebagai kredit terhadap pajak Indonesia yang dikenakan terhadap penduduk tersebut. Namun demikian, jumlah kredit tersebut tidak boleh melebihi bagian pajak Indonesia yang dikenakan atas penghasilan tersebut.
3. Apabila penduduk Belanda memperoleh penghasilan yang menurut Pasal 6, Pasal 7, Pasal 10 ayat 6, Pasal 11 ayat 7, Pasal 12 ayat 5, Pasal 14 ayat 1 dan 2, Pasal 15, Pasal 16 ayat 1, Pasal 19, Pasal 20, Pasal 23 ayat 2 Persetujuan ini dapat dikenakan pajak di Indonesia dan dimasukkan ke dalam dasar pengenaan pajak sebagaimana dimaksud dalam ayat 1, maka Belanda akan membebaskan penghasilan tersebut dari pengenaan pajak dengan cara memperkenankan pengurangan pajak. Pengurangan ini akan dihitung sesuai dengan ketentuan perundang-perundangan Belanda yang berkenaan dengan penghindaran pajak berganda. Untuk maksud tersebut, penghasilan tersebut harus dianggap termasuk dalam jumlah total penghasilan yang dibebaskan dari pajak Belanda berdasarkan ketentuan-ketentuan tersebut.

4. Lebih lanjut, Belanda akan memperkenankan pengurangan dari pajak Belanda yang dihitung dengan cara tersebut di atas untuk unsur-unsur penghasilan yang menurut Pasal 10 ayat 2, Pasal 11 ayat 2, Pasal 12 ayat 2, Pasal 14 ayat 5, Pasal 17 ayat 1, dan Pasal 18 Persetujuan ini dapat dikenakan pajak di Indonesia sepanjang unsur-unsur penghasilan tersebut dimasukkan ke dalam dasar pengenaan pajak sebagaimana dimaksud dalam ayat 1. Jumlah pengurangan ini harus sama dengan pajak yang dibayar di Indonesia untuk unsur-unsur penghasilan tersebut, tetapi tidak boleh melebihi jumlah pengurangan yang akan diperkenankan apabila unsur-unsur penghasilan yang dimasukkan dengan cara tersebut di atas semata-mata adalah unsur-unsur penghasilan yang dibebaskan dari pajak Belanda berdasarkan ketentuan perundang-undangan Belanda yang berkenaan dengan penghindaran pajak berganda.

BAB V KETENTUAN-KETENTUAN KHUSUS

Pasal 25 Kegiatan-Kegiatan Lepas Pantai

1. Ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini akan berlaku tanpa memperhatikan ketentuan-ketentuan lain dari Persetujuan ini. Namun demikian, Pasal ini tidak akan berlaku apabila kegiatan-kegiatan lepas pantai yang dilakukan oleh seseorang/badan, bagi orang/badan tersebut, merupakan suatu bentuk usaha tetap berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam Pasal 5 atau suatu tempat usaha tetap berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam Pasal 15.
2. Dalam Pasal ini, istilah "kegiatan-kegiatan lepas pantai" berarti kegiatan-kegiatan yang dilakukan di lepas pantai yang berhubungan dengan eksplorasi atau eksploitasi dasar laut dan lapisan bumi di bawahnya dan sumber daya alam yang ada padanya, yang berada di salah satu Negara.
3. Suatu perusahaan dari salah satu Negara yang menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai di Negara lainnya, dengan memperhatikan ayat 4 dari Pasal ini, akan dianggap melakukan usaha, yang berkenaan dengan kegiatan-kegiatan tersebut, di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, kecuali kegiatan-kegiatan lepas pantai dimaksud dilakukan di Negara lainnya untuk suatu masa atau masa-masa yang berjumlah tidak melebihi 30 (tiga puluh) hari dalam jangka waktu 12 (dua belas) bulan.

Untuk kepentingan ayat ini:

- (a) apabila suatu perusahaan dari salah satu Negara menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai di Negara lainnya yang berhubungan dengan perusahaan lainnya dan perusahaan lainnya tersebut, sebagai bagian dari proyek yang sama, menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai yang sama yang sedang atau telah dijalankan oleh perusahaan yang disebutkan pertama, dan kegiatan-kegiatan yang disebutkan di muka dijalankan oleh kedua perusahaan – yang jika dijumlahkan bersama – melebihi masa 30 (tiga puluh) hari, maka masing-masing perusahaan akan dianggap menjalankan kegiatannya untuk suatu periode yang melebihi 30 (tiga puluh) hari dalam jangka waktu 12 (dua belas) bulan;
  - (b) suatu perusahaan dari salah satu Negara akan dianggap berhubungan dengan perusahaan lainnya jika salah satu perusahaan memiliki secara langsung maupun tidak langsung sedikitnya sepertiga modal dari perusahaan lainnya atau jika terdapat seseorang/badan memiliki secara langsung maupun tidak langsung sedikitnya sepertiga modal dari kedua perusahaan.
4. Namun demikian, untuk kepentingan ayat 3 dari Pasal ini, istilah "kegiatan-kegiatan lepas pantai" akan dianggap tidak mencakup:
- (a) satu atau kombinasi dari kegiatan-kegiatan yang dimaksud dalam Pasal 5 ayat 4;
  - (b) jasa derek dan bongkar sauh oleh kapal yang didesain terutama untuk tujuan tersebut dan kegiatan-kegiatan lainnya yang dilakukan oleh kapal tersebut;
  - (c) pengangkutan barang dan orang dengan kapal laut atau pesawat udara dalam jalur lalu lintas internasional.
5. Penduduk suatu Negara yang menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai di Negara lainnya, yang mencakup jasa profesional atau kegiatan-kegiatan lainnya yang bersifat independen, akan dianggap menjalankan kegiatan-kegiatan tersebut

melalui suatu tempat usaha tetap di Negara lainnya jika kegiatan-kegiatan lepas pantai dimaksud berlangsung dalam suatu masa 30 (tiga puluh) hari atau lebih.

6. Gaji, upah, dan imbalan serupa lainnya yang diperoleh penduduk suatu Negara sehubungan dengan hubungan kerja yang terkait dengan kegiatan-kegiatan lepas pantai yang dijalankan melalui suatu bentuk usaha tetap di Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya sepanjang pekerjaan tersebut dilakukan di lepas pantai Negara lainnya tersebut.

7. Apabila terdapat bukti-bukti pendukung yang menyatakan bahwa pajak telah dibayar di salah satu Negara atas penghasilan yang dapat dikenakan pajak di Negara tersebut berdasarkan Pasal 7 dan Pasal 15 sehubungan dengan – berturut-turut – ayat 3 dan ayat 5 dari Pasal ini dan ayat 6 dari Pasal ini, maka Negara lainnya akan memperkenankan pengurangan pajak yang penghitungannya sesuai dengan aturan-aturan yang ada di Pasal 24 ayat 2 dan Pasal 24 ayat 3.

Pasal 26

Non-Diskriminasi

1. Warga negara dari salah satu Negara tidak akan dikenakan pajak atau kewajiban-kewajiban yang terkait dengan pajak tersebut di Negara lainnya yang berlainan atau lebih memberatkan dibandingkan dengan pajak atau kewajiban terkait yang diberlakukan atau dapat diberlakukan terhadap warga negara dari Negara lainnya dalam keadaan yang sama. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam Pasal 1, ketentuan ini akan berlaku juga terhadap orang/badan yang bukan merupakan penduduk salah satu atau kedua Negara.

2. Pengenaan pajak terhadap bentuk usaha tetap yang dimiliki oleh suatu perusahaan dari salah satu Negara di Negara lainnya tidak akan dilakukan dengan cara yang kurang menguntungkan dibandingkan dengan pengenaan pajak terhadap perusahaan-perusahaan dari Negara lainnya yang menjalankan kegiatan-kegiatan yang sama. Ketentuan ini tidak dapat ditafsirkan sebagai mewajibkan salah satu Negara untuk memberikan kepada penduduk Negara lainnya suatu kelonggaran, keringanan, dan pengurangan pajak yang didasarkan pada status kependudukan atau tanggung jawab keluarga seperti yang diberikan kepada penduduknya sendiri.

3. Kecuali apabila ketentuan Pasal 9 ayat 1, Pasal 11 ayat 9, atau Pasal 12 ayat 7 berlaku, bunga, royalti, dan pembayaran-pembayaran lain yang dibayarkan oleh perusahaan dari salah satu Negara kepada penduduk Negara lainnya, untuk menentukan laba yang dapat dikenakan pajak atas perusahaan tersebut, akan dapat dikurangkan berdasarkan kondisi yang sama apabila pembayaran tersebut dibayarkan kepada penduduk Negara yang disebut pertama.

4. Perusahaan dari salah satu Negara, yang modalnya sebagian atau seluruhnya dimiliki atau dikuasai baik langsung maupun tidak langsung oleh satu atau beberapa penduduk Negara lainnya, tidak akan dikenakan pajak atau kewajiban yang terkait dengan pengenaan pajak tersebut di Negara yang disebut pertama yang berlainan atau lebih memberatkan dibandingkan dengan pengenaan pajak dan kewajiban-kewajiban terkait yang dikenakan atau dapat dikenakan terhadap perusahaan-perusahaan lainnya yang serupa di Negara yang disebut pertama.

5. Kontribusi yang dibayar oleh, atau atas nama, seseorang yang merupakan penduduk salah satu Negara kepada suatu program pensiun yang dikenal untuk tujuan perpajakan di Negara lainnya akan diperlakukan dengan cara yang sama untuk tujuan perpajakan di Negara yang disebutkan pertama sebagai suatu kontribusi yang dibayarkan kepada suatu program pensiun yang dikenal untuk tujuan perpajakan di Negara yang disebutkan pertama, sepanjang:

- (a) orang tersebut membayar kontribusi ke program pensiun dimaksud sebelum dia menjadi penduduk Negara yang disebutkan pertama; dan
- (b) pejabat yang berwenang dari Negara yang disebutkan pertama sepakat bahwa program pensiun dimaksud sesuai dengan program pensiun yang dikenal untuk tujuan perpajakan pada Negara tersebut.

Untuk kepentingan ayat ini, "program pensiun" mencakup program pensiun yang dibuat berdasarkan sistem jaminan sosial publik.

6. Dalam Pasal ini, istilah "perpajakan" berarti pajak-pajak yang dicakup dalam Persetujuan ini.

Pasal 27

Tata Cara Persetujuan Bersama

1. Apabila seseorang/badan menganggap bahwa tindakan-tindakan salah satu atau kedua Negara mengakibatkan atau akan mengakibatkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan Persetujuan ini, maka terlepas dari cara-cara penyelesaian yang diatur oleh perundang-undangan nasional masing-masing Negara tersebut, ia dapat mengajukan masalahnya kepada pejabat yang berwenang dari Negara di mana ia menjadi penduduknya atau, apabila kasusnya berkenaan dengan Pasal 26 ayat 1, kepada pejabat yang berwenang dari Negara di mana ia menjadi warga negaranya. Masalah tersebut harus diajukan dalam jangka waktu 3 (tiga) tahun sejak adanya pemberitahuan pertama tentang tindakan yang mengakibatkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini.
2. Jika muncul pengajuan keberatan kepada pejabat yang berwenang dan jika pejabat yang berwenang itu sendiri tidak dapat menemukan penyelesaian yang tepat, maka pejabat yang berwenang tersebut akan berusaha untuk menyelesaikan masalah tersebut melalui persetujuan bersama dengan pejabat yang berwenang dari Negara lainnya, dengan tujuan untuk menghindarkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan Persetujuan ini.
3. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara, melalui persetujuan bersama, akan berusaha untuk menyelesaikan kesulitan-kesulitan atau keraguan-raguan yang timbul dalam penafsiran atau penerapan Persetujuan ini. Pejabat-pejabat yang berwenang tersebut dapat juga berunding bersama untuk mencegah pengenaan pajak berganda dalam masalah-masalah yang tidak diatur dalam Persetujuan.
4. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara dapat saling berhubungan secara langsung guna mencapai persetujuan seperti dimaksud pada ayat-ayat terdahulu.

Pasal 28

Pertukaran Informasi

1. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara akan melakukan pertukaran informasi yang diperlukan untuk melaksanakan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini atau untuk melaksanakan perundang-undangan domestik masing-masing Negara yang berkenaan dengan pajak-pajak yang dicakup dalam

Persetujuan, sepanjang pengenaan pajak berdasarkan perundang-undangan Negara yang bersangkutan tidak bertentangan dengan Persetujuan ini. Pertukaran informasi ini tidak dibatasi oleh ketentuan dalam Pasal 1. Setiap informasi yang diterima oleh salah satu Negara harus dijaga kerahasiaannya dengan cara yang sama seperti apabila informasi itu diperoleh berdasarkan perundang-undangan domestik Negara tersebut dan hanya akan diungkapkan kepada pihak-pihak atau instansi-instansi yang berwenang (termasuk pengadilan dan badan-badan administratif) yang terlibat dalam penetapan, penagihan, penegakan hukum, atau penentuan banding yang berkenaan dengan pajak-pajak yang dicakup dalam Persetujuan ini. Pihak-pihak atau instansi-instansi yang berwenang tersebut hanya boleh menggunakan informasi tadi untuk tujuan-tujuan tersebut di atas. Mereka boleh mengungkapkan informasi tadi dalam proses pengadilan atau dalam pembuatan keputusan pengadilan.

2. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 sama sekali tidak dapat ditafsirkan sedemikian rupa sehingga membebani salah satu Negara suatu kewajiban:

- (a) untuk melaksanakan tindakan-tindakan administratif yang menyimpang dari perundang-undangan dan praktik administratif dari Negara tersebut atau dari Negara lainnya;
- (b) untuk memberikan informasi yang tidak mungkin diperoleh berdasarkan perundang-undangan atau dalam praktik administratif yang lazim dari Negara tersebut atau dari Negara lainnya;
- (c) untuk memberikan informasi yang mengungkapkan rahasia di bidang perdagangan, bisnis, industri, pemiagaan, atau keahlian atau informasi yang mengungkapkan proses perdagangan, atau informasi lainnya yang pengungkapannya akan bertentangan dengan kebijaksanaan publik.

Pasal 29

Pejabat-Pejabat Diplomatik dan Konsuler

Tidak ada sesuatu pun dalam Persetujuan ini yang akan mempengaruhi hak-hak istimewa di bidang fiskal dari para pejabat diplomatik atau pejabat konsuler sebagaimana diatur dalam peraturan umum dari hukum internasional maupun dalam ketentuan-ketentuan dalam persetujuan-persetujuan khusus.

Pasal 30
Perluasan Daerah Berlakunya Persetujuan

1. Persetujuan ini, baik secara keseluruhan maupun dengan perubahan-perubahan seperlunya, dapat diperluas pemberlakuannya ke negara Aruba atau Netherlands Antilles atau ke kedua-duanya jika negara-negara yang bersangkutan mengenakan pajak-pajak yang pada dasarnya sejenis dengan pajak-pajak yang diatur oleh Persetujuan ini. Perluasan sedemikian ini akan mulai berlaku pada tanggal di mana kondisi di atas dipenuhi dan dengan tetap memperhatikan perubahan-perubahan dan persyaratan-persyaratan, termasuk persyaratan mengenai penghentian berlakunya Persetujuan ini yang akan ditetapkan dan disetujui kemudian melalui pertukaran nota diplomatik.

2. Kecuali jika terdapat kesepakatan lain, penghentian berlakunya Persetujuan ini tidak dengan sendirinya akan menghentikan berlakunya Persetujuan di negara-negara yang merupakan daerah perluasan berdasarkan Pasal ini.

BAB VI
KETENTUAN-KETENTUAN AKHIR

Pasal 31
Berlakunya Persetujuan

Persetujuan ini akan mulai berlaku pada tanggal terakhir dilakukannya pemberitahuan tertulis oleh masing-masing Pemerintah melalui saluran diplomatiknya yang menyatakan bahwa syarat-syarat formal berdasarkan konstitusi masing-masing Negara yang diperlukan untuk memberlakukan Persetujuan ini telah dipenuhi. Ketentuan-ketentuan dari Persetujuan ini akan berlaku:

- (a) untuk pajak-pajak yang dipungut di Negara sumbernya, atas penghasilan yang diperoleh pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah berlakunya Persetujuan ini; dan

- (b) untuk pajak-pajak atas penghasilan lainnya, pada tahun-tahun pajak yang dimulai pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah berlakunya Persetujuan ini.

Pasal 32
Berakhirnya Persetujuan

Persetujuan ini akan tetap berlaku sampai diakhiri oleh salah satu Negara. Masing-masing Negara dapat mengakhiri Persetujuan ini, melalui saluran diplomatik, dengan menyampaikan pemberitahuan tertulis tentang penghentian Persetujuan pada atau sebelum tanggal 30 Juni dalam suatu tahun takwim setelah 5 (lima) tahun berlakunya Persetujuan ini.

Dalam hal demikian, Persetujuan akan tidak mempunyai pengaruh lagi:

- (a) untuk pajak-pajak yang dipungut di Negara sumbernya, atas penghasilan yang diperoleh pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah pemberitahuan penghentian diberikan; dan
- (b) untuk pajak-pajak atas penghasilan lainnya, pada tahun-tahun pajak yang dimulai pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah pemberitahuan penghentian diberikan.

Sebagai kesaksian, yang bertandatangan di bawah ini, sebagai kuasa dari Pemerintahnya masing-masing, telah menandatangani Persetujuan ini.

Dibuat di *Jakarta*, pada tanggal ~~29-01-2002~~ dalam dua rangkap asli, masing-masing dalam bahasa Indonesia, Belanda, dan Inggris, di mana ketiga naskah tersebut adalah sama-sama otentik. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran terhadap naskah berbahasa Indonesia dan Belanda, maka naskah dalam bahasa Inggris yang akan berlaku.

Untuk Pemerintah
Republik Indonesia

Untuk Pemerintah
Kerajaan Belanda

Protokol

Pada saat penandatanganan Persetujuan untuk Penghindaran Pajak Berganda dan Pencegahan Pengelakan Pajak yang Berkenaan dengan Pajak atas Penghasilan antara Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Kerajaan Belanda, pada hari ini yang bertandatangan di bawah ini telah bersepakat bahwa ketentuan-ketentuan berikut ini merupakan satu kesatuan dan bagian yang tak terpisahkan dari Persetujuan ini.

I. Dengan merujuk pada Pasal 3 ayat 1 huruf e

Dalam hal suatu badan yang diperlakukan sebagai badan hukum untuk kepentingan perpajakan mempunyai kewajiban perpajakan di salah satu Negara, namun penghasilan dari badan tersebut juga dikenakan pajak di Negara lainnya sebagai penghasilan dari partisipan di badan tersebut, maka pejabat yang berwenang akan menetapkan aturan sehingga pada satu pihak tidak dikenakan pajak berganda, tetapi pada pihak lain hal tersebut dicegah dengan cara, sebagai akibat dari penerapan persetujuan ini, penghasilan tadi (atau sebagiannya) tidak akan dikenakan pajak.

II. Dengan merujuk pada Pasal 4

Seseorang yang tinggal di atas kapal tanpa suatu tempat domisili yang jelas di masing-masing Negara akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana kapal tersebut mempunyai tempat berlabuh.

III. Dengan merujuk pada Pasal 5 ayat 3

Telah difahami bahwa kantor perwakilan yang beroperasi di Indonesia berdasarkan izin yang dikeluarkan oleh Menteri Keuangan Republik Indonesia atau Menteri Perdagangan Republik Indonesia bukan merupakan bentuk usaha tetap kecuali apabila kantor-kantor tersebut menjalankan kegiatan-kegiatan usaha selain kegiatan-kegiatan yang bersifat persiapan atau pendukung

IV. Dengan merujuk pada Pasal 7

Sehubungan dengan Pasal 7 ayat 1 dan 2, apabila suatu perusahaan dari salah satu Negara menjual barang atau barang dagangan atau menjalankan usaha di Negara lainnya melalui bentuk usaha tetap yang berada di sana, maka laba dari bentuk usaha tetap tersebut tidak akan ditentukan berdasarkan seluruh jumlah yang diterima oleh perusahaan tersebut, tetapi harus ditentukan hanya berdasarkan imbalan yang berhubungan dengan kegiatan penjualan atau usaha yang sebenarnya dari bentuk usaha tetap tersebut. Secara khusus, pada perjanjian (kontrak) untuk survai, penyediaan, pemasangan, atau pembangunan perlengkapan atau tempat-tempat industri, perdagangan, atau ilmu pengetahuan, atau pekerjaan umum, jika perusahaan tersebut mempunyai bentuk usaha tetap, maka laba dari bentuk usaha tetap tersebut tidak akan ditentukan berdasarkan seluruh jumlah kontrak, tetapi harus ditentukan hanya berdasarkan bagian kontrak yang benar-benar dilaksanakan oleh bentuk usaha tetap tersebut di Negara tempat bentuk usaha tetap tersebut berada. Laba yang berhubungan dengan bagian kontrak yang dilaksanakan oleh kantor pusat perusahaan itu hanya dapat dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan tersebut menjadi penduduknya.

V. Dengan merujuk pada Pasal 7

Pada penerapan Pasal 7 ayat 3, tidak diperkenankan sebagai pengurang, suatu jumlah yang dibebankan – selain yang berhubungan dengan biaya-biaya yang benar-benar dikeluarkan – oleh kantor pusat perusahaan tersebut atau kantor-kantor lain milik kantor pusatnya kepada bentuk usaha tetap dalam bentuk royalti, ongkos, atau pembayaran serupa lainnya sehubungan dengan penggunaan paten atau hak-hak lain, atau dalam bentuk komisi untuk jasa-jasa tertentu atau untuk manajemen, atau – kecuali perusahaan perbankan – dalam bentuk bunga atas uang yang dipinjamkan kepada bentuk usaha tetap tersebut; demikian pula, tidak perlu diperhitungkan dalam penentuan laba bentuk usaha tetap, suatu jumlah yang dibebankan – selain yang berhubungan dengan biaya-biaya yang benar-benar dikeluarkan – oleh bentuk usaha tetap kepada kantor pusatnya atau kantor-kantor lain milik kantor pusatnya.

VI. Dengan merujuk pada Pasal 9

Namun demikian, telah difahami bahwa apabila perusahaan-perusahaan yang mempunyai hubungan istimewa telah membuat suatu pengaturan di antara mereka, seperti misalnya pengaturan pembagian biaya atau persetujuan jasa umum, untuk atau didasarkan pada alokasi biaya-biaya eksekutif, administrasi umum, teknik, komersial, penelitian dan pengembangan, dan biaya-biaya lain yang serupa, maka tidak dengan sendirinya merupakan kondisi yang dimaksudkan dalam Pasal 9 ayat 1.

VII. Dengan merujuk pada Pasal 11 ayat 3 butir (iii)

Lembaga keuangan yang disebut dalam Pasal 11 ayat 3 butir (iii) khususnya mencakup: Perusahaan Keuangan Belanda untuk Pembangunan (*Nederlandse Financierings - Maatschappij Voor Ontwikkelingslanden N.V.*), dan Bank Investasi Belanda untuk Negara-Negara Sedang Berkembang (*Nederlandse Investeringsbank Ontwikkelingslanden N.V.*).

VIII. Dengan merujuk pada Pasal 10, 11, dan 12

Apabila pajak yang telah dikenakan di Negara sumber melebihi jumlah pajak yang seharusnya terhutang menurut ketentuan Pasal 10, 11, dan 12, maka permohonan restitusi atas kelebihan pajak tersebut harus diajukan kepada pejabat yang berwenang dari Negara yang telah mengenakan pajak tersebut dalam masa 3 (tiga) tahun sesudah berakhirnya tahun takwim di mana pajak tersebut dikenakan.

IX. Dengan merujuk pada Pasal 12

Sehubungan dengan Pasal 12 ayat 3, istilah jasa teknis mencakup kajian atau survai-survai yang bersifat ilmiah, geologis, atau teknis, kontrak-kontrak rekayasa, termasuk cetak biru yang berhubungan dengan itu, dan jasa-jasa konsultasi atau penyeliaan.

X. Dengan merujuk pada Pasal 28

Telah difahami bahwa, menyimpang dari kalimat keempat dalam Pasal 28 ayat 1, pihak-pihak atau instansi-instansi yang berwenang tersebut boleh menggunakan informasi yang diterima untuk mengenakan pajak negaranya dan, dalam hal Belanda, juga jaminan sosial.

Sebagai kesaksian, yang bertandatangan di bawah ini, sebagai kuasa dari Pemerintahnya masing-masing, telah menandatangani Protokol ini.

Dibuat di *Jakarta* pada tanggal ~~29-01-2002~~, dalam dua rangkap asli, masing-masing dalam bahasa Indonesia, Belanda, dan Inggris, di mana ketiga naskah tersebut adalah sama-sama otentik. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran terhadap naskah berbahasa Indonesia dan Belanda, maka naskah dalam bahasa Inggris yang akan berlaku.

Untuk Pemerintah
Republik Indonesia

Untuk Pemerintah
Kerajaan Belanda

[TRANSLATION - TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE
D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME DES PAYS-
BAS TENDANT À ÉVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET À PRÉVENIR
L'ÉVASION FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas,

Désireux de conclure un Accord tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu,

Sont convenus de ce qui suit :

CHAPITRE PREMIER. PORTÉE DE L'ACCORD

Article premier. Personnes visées

Le présent Accord s'applique aux personnes qui sont des résidentes d'un État contractant ou des deux États contractants.

Article 2. Impôts visés

1. Le présent Accord s'applique aux impôts sur le revenu exigibles par chacun des deux États contractants, leurs subdivisions administratives ou leurs autorités locales quel que soit le régime de perception desdits impôts.

2. Sont considérés comme impôts sur le revenu tous les impôts sur le revenu total ou des éléments du revenu, y compris les impôts sur les gains provenant de la cession de biens meubles ou immeubles, les impôts sur le montant total des traitements ou salaires versés par les entreprises ainsi que les impôts sur les plus-values.

3. Les impôts actuels qui font l'objet du présent Accord sont :

a. aux Pays-Bas :

- de inkomstenbelasting (impôt sur le revenu);
- de loonbelasting (impôt sur les salaires);
- de vennootschapsbelasting (impôt sur les sociétés) y compris la part du Gouvernement dans les bénéfices nets de l'exploitation de ressources naturelles en vertu de la Loi de 1810 sur l'exploitation minière (Mijnwet 1810) en ce qui concerne les concessions accordées depuis 1967 ou conformément à la Loi de 1965 relative à l'exploitation minière du plateau continental (Mijnwet Continentaal Plat 1965);
- de dividendbelasting (impôt sur les dividendes);
- ci-après dénommés " l'impôt néerlandais ");

b. en Indonésie :

-- l'impôt sur le revenu (ci-après dénommé " l'impôt indonésien ").

4. Le présent Accord s'applique également à tous impôts de nature identique ou en grande partie analogue qui seraient prescrits par la suite et qui s'ajouteraient aux impôts actuels ou les remplaceraient. Les autorités compétentes des deux États se communiqueront toutes les modifications importantes qui seraient apportées à leurs législations fiscales respectives.

CHAPITRE II. DÉFINITIONS

Article 3. Définitions générales

1. Dans le présent Accord et à moins que le contexte n'exige une interprétation différente :

- a. l'expression "l'un des deux États" et l'expression "l'autre État" désignent l'Indonésie ou les Pays-Bas, selon le contexte; l'expression "les deux États" désigne l'Indonésie et les Pays-Bas;
- b. le terme " Indonésie " s'entend du territoire de la République d'Indonésie défini dans sa législation ainsi que des sections du plateau continental et de la mer adjacente sur lesquelles la République d'Indonésie exerce des droits souverains ou sa juridiction conformément au droit international.
- c. l'expression " les Pays-Bas " s'entend de la partie du Royaume des Pays-Bas située en Europe et de la partie des fonds marins et du sous-sol de la mer du Nord sur lesquels le Royaume des Pays-Bas exerce des droits souverains conformément au droit international;
- d. le terme " personne " s'entend d'une personne physique, d'une société et de tout groupement de personnes;
- e. le terme " société " s'entend de toute personne morale constituée en société ou de toute entité traitée fiscalement comme telle;
- f. les expressions " entreprise d'un État contractant " et " entreprise de l'autre État contractant " désignent respectivement une entreprise exploitée par un résident exploitée par un résident d'un État contractant et une entreprise exploitée par un résident de l'autre État contractant;
- g. l'expression " trafic international " désigne tout transport effectué par un navire ou un aéronef exploité par une entreprise de l'un des deux États, sauf lorsque ledit navire ou aéronef n'est exploité qu'entre des points situés dans l'autre État;
- h. le terme " ressortissants " désigne :
  1. toute personne physique possédant la nationalité de l'un des deux États;
  2. toutes personnes morales, tous partenariats et associations constitués conformément à la législation en vigueur dans l'un des deux États;
- i. l'expression " autorité compétente " désigne :
  1. en Indonésie, le Ministre des finances ou son représentant dûment autorisé;

2. aux Pays-Bas, le Ministre des finances ou son représentant dûment autorisé.

2. Aux fins d'application du présent Accord par l'un des deux États à tout moment, toute expression qui n'est pas définie dans le présent Accord a le sens que lui attribue la législation de cet État contractant concernant les impôts auxquels s'applique le présent Accord, et chaque sens donné dans la législation fiscale applicable dudit État l'emporte sur toute signification donnée à ladite expression ou audit terme dans d'autres législations dudit État.

Article 4. Résidence

1. Aux fins du présent Accord, l'expression " résident de l'un des deux États " désigne toute personne qui, en vertu de la législation dudit État, y est imposable en raison de son domicile, de sa résidence, de son siège de direction ou de tout autre critère du même ordre.

2. Aux fins du présent Accord, une personne physique qui est un membre d'une mission diplomatique ou consulaire de l'un des deux États dans l'autre État ou dans un État tiers et qui est un ressortissant de l'État d'envoi est censée être un résident dudit État d'envoi si elle est soumise aux mêmes obligations en ce qui concerne les impôts sur le revenu que les résidents dudit État.

3. Lorsqu'en vertu des dispositions du paragraphe 1, une personne physique est un résident des deux États, sa situation est réglée de la manière suivante :

- a. elle est considérée comme un résident de l'État où elle dispose d'un foyer d'habitation permanent; si elle dispose d'un foyer d'habitation permanent dans les deux États, elle est considérée comme un résident de l'État avec lequel ses liens personnels et économiques sont les plus étroits (Centre des intérêts vitaux);
- b. si l'État dans lequel ladite personne a le centre de ses intérêts vitaux ne peut pas être déterminé, ou si elle ne dispose d'un foyer d'habitation permanent dans aucun des États, elle est considérée comme un résident de l'État où elle séjourne de façon habituelle;
- c. si cette personne séjourne de façon habituelle dans les deux États ou dans aucun des deux, les autorités compétentes des deux États régleront la question d'un commun accord.

4. Si en vertu des dispositions du paragraphe 1 une personne autre qu'une personne physique et autre qu'une entreprise auxquelles les dispositions de l'Article 8 s'appliquent est un résident des deux États, elle sera censée être un résident de l'État dans lequel elle possède son siège effectif de direction. Si les autorités compétentes des deux États considèrent que ladite personne possède un siège effectif de direction dans les deux États, elles régleront la question par accord mutuel.

Article 5. Établissement stable

1. Aux fins du présent Accord, l'expression " établissement stable " désigne un lieu fixe d'activités industrielles ou commerciales où l'entreprise conduit la totalité ou une partie de ses activités.

2. L'expression " établissement stable " inclut particulièrement :

- a. un siège de direction;
  - b. une succursale;
  - c. un bureau;
  - d. une usine;
  - e. un atelier;
  - f. une exploitation agricole ou une plantation;
  - g. une mine, un puits de pétrole, une carrière ou tout autre lieu d'extraction de ressources naturelles.
3. L'expression " établissement stable " comprend également :
- a. un chantier de construction, un projet de construction, de montage ou d'installation ou des activités de supervision en relation avec ces derniers, mais uniquement lorsque ledit chantier, projet ou lesdites activités se poursuivent pendant une période de plus de six mois;
  - b. la prestation de services, y compris des services de consultant par une entreprise par l'intermédiaire d'employés ou autre personnel recruté par l'entreprise à ces fins, mais uniquement lorsque lesdites activités se poursuivent (pour le même projet ou un projet connexe) sur le territoire de l'État contractant pendant une période ou des périodes qui, ensemble, représentent plus de trois mois au cours de toute période continue de 12 mois.
4. l'expression " établissement stable " n'est pas censé inclure :
- a. l'utilisation d'installations aux seules fins d'entreposage ou d'exposition de biens ou marchandises appartenant à l'entreprise;
  - b. le maintien d'un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise aux seules fins d'entreposage ou d'exposition;
  - c. le maintien d'un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise aux seules fins de traitement pour une autre entreprise;
  - d. le maintien d'une installation fixe d'affaires aux seules fins d'acheter des biens ou marchandises ou de réunir des renseignements au nom de l'entreprise;
  - e. le maintien d'une installation fixe d'affaires aux seules fins d'annonces relatives à la fourniture de renseignements, à la recherche scientifique ou à des activités similaires de nature préparatoire ou auxiliaire, au bénéfice de l'entreprise.
5. Une personne agissant dans l'un des deux États contractants au nom d'une entreprise de l'autre État contractant, à l'exception d'un agent indépendant auquel s'applique le paragraphe 7, sera censée constituer un établissement stable dans le premier État mentionné si :
- a. elle a, et habituellement exerce, dans le premier État mentionné, l'autorité nécessaire pour passer des contrats au nom de l'entreprise, à moins que ses activités se limitent à l'achat de biens ou de marchandises pour l'entreprise; ou
  - b. elle maintient dans le premier État mentionné un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise et qu'elle utilise de façon régulière pour satisfaire des commandes au nom de l'entreprise.

6. Une société d'assurance de l'un des États contractants est, sauf en ce qui concerne la réassurance, considérée comme ayant un établissement stable dans l'autre État contractant si elle encaisse des primes sur le territoire de cet État, ou assure contre des risques y survenant, par l'intermédiaire d'un employé ou d'un représentant et qui n'est pas un agent indépendant au sens du paragraphe 7 du présent Article.

7. Une entreprise de l'un des États contractants n'est pas considérée comme ayant un établissement stable dans l'autre État contractant du seul fait qu'elle y exerce une activité industrielle ou commerciale par l'entremise d'un courtier, d'un commissionnaire général ou de tout autre agent indépendant, à condition que lesdites personnes agissent à ce titre dans le cours habituel de leurs affaires. Toutefois, lorsque les activités de cet agent intéressent exclusivement ou presque exclusivement les affaires de cette entreprise, cet agent n'est pas considéré comme un agent indépendant au sens du présent paragraphe.

8. Le fait qu'une société résidente de l'un des États contractants contrôle une société, ou est contrôlée par une société, qui est résidente de l'autre État contractant ou qui y exerce une activité industrielle ou commerciale (par l'intermédiaire d'un établissement stable ou de toute autre manière) ne suffit pas à lui seul à faire de l'une desdites sociétés un établissement stable de l'autre.

CHAPITRE III. IMPÔT SUR LE REVENU

Article 6. Revenus de biens immobiliers

1. Les revenus provenant de biens immobiliers sont imposables dans l'État où ils sont situés.

2. L'expression " biens immobiliers " a le sens que lui attribue le droit de l'État contractant dans lequel les biens considérés sont situés. L'expression comprend en tout cas les accessoires à la propriété immobilière, le cheptel et l'outillage des exploitations agricoles et forestières, les droits auxquels s'appliquent les dispositions du droit privé concernant la propriété foncière, l'usufruit des biens immobiliers et le droit à des paiements variables ou fixes pour l'exploitation ou la concession d'exploitation des gisements minéraux et autres ressources naturelles; les navires, les bateaux et les aéronefs ne sont pas considérés comme des biens immobiliers.

3. Les dispositions du paragraphe 1 du présent Article s'appliquent aux revenus provenant de l'exploitation directe, de la location ou de l'affermage, ainsi que de toute autre forme d'exploitation de biens immobiliers.

4. Les dispositions des paragraphes 1 et 3 s'appliquent également aux revenus tirés de biens immobiliers d'une entreprise ainsi qu'aux revenus tirés de biens immobiliers servant à l'exercice d'une profession indépendante.

Article 7. Bénéfices des entreprises

1. Les bénéfices d'une entreprise de l'un des deux États contractants ne sont imposables que dans ledit État à moins que l'entreprise n'exerce une activité économique dans l'autre État contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé. Dans ce cas, les

bénéfices de l'entreprise sont imposables dans l'autre État mais uniquement dans la mesure où ils sont imposables audit État stable ou proviennent dans ledit autre État de la vente de biens et de marchandises de nature semblable à celle des biens ou marchandises vendus par l'entremise de l'établissement stable ou dans le cadre d'autres transactions de même nature que celles effectuées par l'entremise de l'établissement stable.

2. Lorsqu'une entreprise de l'un des deux États exerce des activités dans l'autre État par l'entremise d'un établissement stable qui y est situé, il sera imputé dans chaque État contractant, audit établissement stable, les bénéfices qu'il aurait pu réaliser s'il avait été une entreprise distincte engagée dans des activités identiques ou similaires, et traitant en toute indépendance avec l'entreprise dont il constitue un établissement stable.

3. Pour déterminer les bénéfices d'un établissement stable, sont admises en déduction les dépenses contractées par l'entreprise pour ledit établissement stable, y compris les dépenses de direction et les frais généraux, soit dans l'État où cet établissement stable est situé, soit ailleurs.

4. S'il est d'usage dans l'un des États contractants de déterminer les bénéfices attribuables à un établissement stable en fonction d'une ventilation de la totalité des bénéfices de l'entreprise entre ses diverses parties, les dispositions du paragraphe 2 du présent Article n'empêchent aucunement ledit État de déterminer les bénéfices imposables selon la répartition en usage; toutefois, le mode de répartition adopté doit être tel que le résultat obtenu soit conforme aux politiques énoncées dans le présent Article.

5. Aucun bénéfice n'est attribué à un établissement stable pour la seule raison qu'il a acheté des produits ou des marchandises pour le compte de l'entreprise.

6. Aux fins des paragraphes précédents, les bénéfices attribués à l'établissement stable sont calculés selon la même méthode chaque année, à moins qu'il y ait une raison valable et suffisante de les calculer autrement.

7. Lorsque les bénéfices comprennent des éléments de revenu qui font l'objet d'autres articles du présent Accord, les dispositions desdits Articles ne sont aucunement modifiées par les dispositions du présent Article.

Article 8. Transports maritimes et aériens

1. Les bénéfices tirés par un résident d'un État contractant d'un trafic international ne sont imposables que dans cet État.

2. Les dispositions du paragraphe 1 s'appliquent également aux bénéfices provenant de la participation à un pool, à une coentreprise ou à un organisme international d'exploitation, mais seulement dans la mesure où lesdits bénéfices sont imposables à l'entreprise participante en proportion avec sa participation dans ladite opération conjointe.

Article 9. Entreprises associées

1. Lorsque

- a. une entreprise d'un État contractant participe directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au capital d'une entreprise de l'autre État contractant; ou

- b. les mêmes personnes participent directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au capital d'une entreprise d'un État contractant et d'une entreprise de l'autre État contractant; et que, dans l'un et l'autre cas, il est établi ou imposé entre les deux entreprises, dans leurs relations commerciales ou financières, des conditions différentes de celles qui seraient appliquées entre des entreprises indépendantes, les bénéfices que, n'étaient ces conditions, l'une des entreprises aurait réalisés mais que, du fait de ces conditions, elle n'a pas réalisés peuvent être compris dans les bénéfices de ladite entreprise et imposés en conséquence.
2. Lorsque l'un des deux États inclut dans les bénéfices d'une entreprise dudit État, et impose en conséquence, les bénéfices sur lesquels une entreprise de l'autre État contractant a été imposée dans ledit autre État et lorsque lesdits bénéfices auraient été tirés par l'entreprise du premier État mentionné si les conditions régissant les relations entre les deux entreprises avaient été celles qui auraient existé entre des entreprises indépendantes, l'autre État procédera à l'ajustement approprié du montant de l'impôt prélevé dans ledit État sur lesdits bénéfices. Ledit ajustement sera déterminé en tenant compte des autres dispositions du présent Accord et, si nécessaire, les autorités compétentes des deux États se consulteront.

Article 10. Dividendes

1. Les dividendes payés par une société qui est un résident d'un État contractant à un résident de l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État contractant.
2. Toutefois, ces dividendes sont aussi imposables dans l'État contractant dont la société qui paie les dividendes est un résident, et selon la législation en vigueur dans cet État; mais si la personne qui reçoit les dividendes en est le bénéficiaire effectif, l'impôt ainsi établi ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des dividendes.
3. Les autorités compétentes des deux États choisiront d'un commun accord le mode d'application du paragraphe 2.
4. Les dispositions du paragraphe 2 n'ont aucun effet sur l'imposition de la société en ce qui concerne les bénéfices sur lesquels les dividendes sont prélevés.
5. Le terme " dividendes ", tel qu'il est utilisé dans le présent Article, désigne les revenus provenant d'actions, de bons ou de droits de jouissance, de parts de fondateurs ou d'autres parts bénéficiaires ainsi que les revenus provenant de créances de participation aux bénéfices et les revenus provenant d'autres parts sociales assimilés au revenu provenant d'actions par la législation fiscale de l'État dont la société distributrice des dividendes est un résident.
6. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire des dividendes, est un résident de l'un des deux États, possède dans l'autre État dont la société distributrice de dividendes est un résident, un établissement stable avec lequel les parts donnant lieu au paiement des dividendes sont effectivement reliées. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 s'appliquent.
7. Lorsqu'une entreprise qui est un résident de l'un des deux États tire des bénéfices ou des revenus en provenance de l'autre État, ce dernier ne peut exiger aucun impôt sur les dividendes versés par la société aux personnes qui ne sont pas des résidents dudit autre État,

ni exiger aucun impôt au titre de l'imposition des bénéfices non distribués, même si les dividendes payés ou les bénéfices non distribués représentent en tout ou partie des bénéfices ou revenus provenant dudit autre État.

8. Nonobstant toutes autres dispositions du présent Accord, si une entreprise qui est un résident de l'un des deux États possède un établissement stable dans l'autre État, les bénéfices dudit établissement stable peuvent être frappés d'un impôt supplémentaire dans ledit autre État conformément à la législation de ce dernier; toutefois, ledit impôt supplémentaire ne dépassera pas 10 pour cent du montant desdits bénéfices déduction faite de l'impôt sur le revenu et des autres impôts sur le revenu appliqués dans ledit autre État.

Article 11. Intérêts

1. Les intérêts produits dans l'un des deux États et versés à un résident de l'autre État sont imposables dans ledit autre État.

2. Toutefois, lesdits intérêts peuvent être aussi imposés dans l'État contractant d'où ils proviennent et selon la législation de cet État; mais si la personne qui perçoit les intérêts est un résident de l'autre État, l'impôt ainsi établi ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des intérêts.

3. Nonobstant les dispositions du paragraphe 2, les intérêts provenant de l'un des deux États ne sont imposables que dans l'autre État dans la mesure où ils proviennent :

- i. du Gouvernement de l'autre État, y compris ses subdivisions politiques et administrations locales; ou
- ii. de la Banque centrale de l'autre État; ou
- iii. d'une institution financière appartenant au Gouvernement de l'autre État ou contrôlée par ce dernier, ses subdivisions politiques ou administrations locales; ou
- iv. de tout résident de l'autre État en ce qui concerne les créances garanties ou assurées par le Gouvernement de l'autre État, y compris ses subdivisions politiques et administrations locales, la Banque centrale de l'autre État ou toute autre institution financière appartenant audit Gouvernement ou contrôlée par ce dernier.

4. Nonobstant la disposition du paragraphe 2, les intérêts provenant de l'un des deux États ne sont imposables que dans l'autre État si le bénéficiaire desdits intérêts est un résident de l'autre État et si les intérêts sont versés au titre d'un prêt octroyé pour une période de plus de deux ans ou sont versés en relation avec la vente à crédit de tout équipement industriel, commercial ou scientifique.

5. Les autorités compétentes des deux États régleront d'un commun accord le mode d'application des paragraphes 2, 3 et 4.

6. Le terme " intérêts " tel qu'il est utilisé dans le présent Article s'entend des revenus de créances de toute nature, assorties ou non de garanties hypothécaires ou d'une clause de participation aux bénéfices du débiteur et, notamment, des revenus des fonds publics et des bons ou obligations d'emprunts, y compris des primes et des lots attachés à ces titres, bons ou obligations. Les pénalités de retard ne sont pas considérées comme des intérêts aux fins du présent Article. Toutefois, le terme " intérêts " ne s'applique pas aux revenus visés à l'Article 10.

7. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas si le bénéficiaire des intérêts, étant un résident de l'un des deux États, possède dans l'autre État d'où proviennent les intérêts, un établissement stable effectivement relié à la créance donnant lieu aux intérêts. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 s'appliquent.

8. Les intérêts sont censés provenant d'un État contractant lorsque le débiteur est cet État lui-même, une subdivision politique, une administration locale ou un résident dudit État. Toutefois, lorsque le débiteur des intérêts, qu'il soit ou non un résident d'un État contractant, possède dans un État contractant un établissement stable pour lequel la dette donnant lieu au paiement des intérêts a été contractée et qui supporte la charge desdits intérêts, ces derniers sont considérés comme provenant de l'État dans lequel se situe l'établissement stable.

9. Lorsqu'en raison de relations spéciales entre le débiteur et le bénéficiaire ou entre l'un et l'autre et des tierce personnes, le montant des intérêts compte tenu de la créance pour laquelle ils sont payés, dépasse celui dont seraient convenus le débiteur et le bénéficiaire en l'absence de pareilles relations, les dispositions du présent Article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. Dans ce cas, la partie excédentaire des paiements reste imposable selon la législation de chaque État et compte tenu des autres dispositions du présent Accord.

Article 12. Redevances

1. Les redevances provenant de l'un des deux États et payées à un résident de l'autre État sont imposables dans ledit autre État.

2. Toutefois, lesdites redevances sont également imposables dans l'État contractant d'où elles proviennent et selon la législation de ce dernier, mais si la personne qui reçoit les redevances en est le bénéficiaire effectif, l'impôt ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des redevances.

3. Le terme " redevances ", tel qu'il est utilisé dans le présent Article, désigne les paiements de toute nature versés pour l'usage ou la concession de tout droit d'auteur littéraire, artistique ou scientifique, y compris les films cinématographiques ou les films ou bandes utilisés pour les émissions de radio ou de télévision, d'un brevet, d'une marque de fabrique ou de commerce, d'un dessin ou d'un modèle, d'un plan, d'une formule ou d'un procédé secret ainsi que pour l'usage ou la concession d'un équipement industriel, commercial ou scientifique ou pour des informations ayant trait à une expérience acquise dans le domaine industriel, commercial ou scientifique. Toutefois, le terme n'inclut pas les paiements effectués pour la prestation de services techniques.

4. Les autorités compétentes des deux États s'entendront sur le mode d'application du paragraphe 2.

5. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas si la personne recevant les redevances, étant un résident de l'un des deux États, possède dans l'autre État d'où proviennent les redevances un établissement stable avec lequel le droit ou le bien donnant lieu aux redevances est effectivement relié. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 s'appliquent.

6. Les redevances sont considérées comme provenant de l'un des deux États lorsqu'elles sont versées par cet État lui-même, une subdivision politique, une administration locale

ou un résident dudit État. Toutefois, si la personne payant les redevances, quelle que soit ou non un résident de l'un des deux États, possède dans l'un des deux États un établissement stable en relation avec lequel le contrat au titre duquel les redevances sont versées a été conclu, et si lesdites redevances sont prises en charge par ledit établissement stable, elles sont considérées comme provenant de l'État dans lequel l'établissement stable est situé.

7. Lorsque, en raison de relations spéciales existant entre le débiteur et le bénéficiaire effectif des redevances ou que l'un et l'autre entretiennent avec de tierces personnes, le montant des redevances payées, compte tenu de la prestation pour laquelle elles sont payées, excède celui dont seraient convenus le débiteur et le bénéficiaire effectif en l'absence de telles relations, les dispositions du présent Article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. En pareil cas, la partie excédentaire reste imposable selon la législation de chaque État contractant, compte tenu des autres dispositions du présent Accord.

Article 13. Limites des Articles 10, 11 et 12

Les organisations internationales, leurs agences et fonctionnaires ainsi que les membres des missions diplomatiques ou consulaires d'un État tiers, étant présents dans l'un des deux États, ne sont pas admis à bénéficier, dans l'autre État des allègements fiscaux prévus dans les Articles 10, 11 et 12 en ce qui concerne les éléments du revenu traités dans lesdits Articles et provenant dudit autre État, si lesdits éléments de revenu ne sont pas soumis à l'impôt sur le revenu dans le premier État mentionné.

Article 14. Gains en capital

1. Les gains qu'un résident d'un État contractant tire de l'aliénation de biens immobiliers définis au paragraphe 2 de l'Article 6 sont imposables dans l'État où sont situés lesdits biens.

2. Les gains tirés de l'aliénation de biens mobiliers qui font partie de l'actif d'un établissement stable qu'une entreprise d'un État contractant possède dans l'autre État contractant, ou de biens mobiliers attachés à une base fixe qu'un résident d'un État contractant possède dans l'autre État contractant pour l'exercice d'une profession indépendante, y compris les gains tirés de l'aliénation de cet établissement stable (seul ou avec l'ensemble de l'entreprise) ou de cette base fixe, sont imposables dans cet autre État.

3. Les gains provenant de l'aliénation de navires ou aéronefs exploités en trafic international ou de biens mobiliers affectés à l'exploitation de ces navires ou aéronefs, ne sont imposables que dans l'État contractant dont l'entreprise est un résident.

4. Les gains provenant de l'aliénation de tous biens autres que ceux visés dans les paragraphes précédents du présent Article ne sont imposés que dans l'État contractant dont le cédant est un résident.

5. Nonobstant les dispositions du paragraphe 4, l'un des deux États, conformément à sa législation, y compris l'interprétation du terme " aliénation ", peut prélever un impôt sur les gains qu'un individu qui est un résident de l'autre État tire de l'aliénation d'actions dans une société, de droits de jouissance ou de créances relatifs à ladite société dont le capital est divisé en actions et qui, selon la législation du premier État mentionné, est un résident dudit

État, ainsi que de l'aliénation d'une partie des droits attachés auxdites actions, parts de jouissance ou créances, si ladite personne, seule ou avec son conjoint, ou avec une personne apparentée par la naissance ou le mariage en ligne directe, détient directement ou indirectement au moins 5 pour cent d'une catégorie spécifique d'actions dans ladite société. Cette disposition ne s'applique qu'aux personnes ayant été un résident du premier État mentionné au cours des 10 années précédant l'année pendant laquelle les gains ont été produits et à condition que, au moment où ladite personne est devenue un résident de l'autre État, les conditions susmentionnées en ce qui concerne la participation au capital de ladite société aient été remplies.

Lorsqu'en vertu de la législation interne du premier État mentionné, une personne a reçu une évaluation ayant trait à l'aliénation des actions susmentionnées, ayant lieu au moment de son émigration du premier État mentionné, les dispositions qui précèdent ne s'appliqueront que dans la mesure où une partie du montant mentionné dans l'évaluation n'a pas encore été réglée.

Article 15. Professions indépendantes

1. Les revenus qu'un résident de l'un des deux États tire de services professionnels ou autres activités indépendantes ne sont imposables que dans cet État à moins que ledit résident ne dispose de manière habituelle d'une base fixe dans l'autre État pour l'exercice de ses activités ou à moins qu'il soit présent dans ledit autre État pendant une ou plusieurs périodes dépassant au total 91 jours pour toute période de 12 mois. S'il dispose d'une telle base fixe ou s'il reste dans cet autre État pendant la ou les périodes mentionnées, ses revenus seront imposables dans ledit autre État, mais seulement dans la mesure où ils sont imputables à ladite base fixe ou sont produits dans ledit autre État pendant la ou les périodes susmentionnées.

2. L'expression " profession libérale " comprend notamment les activités indépendantes d'ordre scientifique, littéraire, artistique, éducatif ou pédagogique ainsi que les activités indépendantes de médecins, avocats, ingénieurs, dentistes et comptables.

Article 16. Professions dépendantes

1. Sous réserve des dispositions des Articles 17, 19, 20, 21 et 22, les salaires, traitements et autres rémunérations similaires qu'un résident de l'un des États contractants perçoit au titre d'un emploi salarié ne sont imposables que dans cet État contractant, à moins que l'emploi ne soit exercé dans l'autre État contractant. En ce cas, les rémunérations perçues à ce titre peuvent être imposées dans cet autre État contractant.

2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1, les rémunérations qu'un résident de l'un des États contractants reçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans l'autre État contractant ne sont imposables que dans le premier État :

- a. si le bénéficiaire ne séjourne dans l'autre État que pendant une ou des périodes n'excédant pas au total 183 jours au cours de l'année civile considérée;
- b. si les rémunérations sont payées par un employeur ou au nom d'un employeur qui n'est pas un résident de cet autre État, et

c. si la charge des rémunérations n'est pas supportée par un établissement stable ou une base fixe de l'employeur dans l'autre État.

3. Nonobstant les dispositions précédentes du présent Article, les rémunérations perçues par un résident de l'un des deux États au titre d'un emploi exercé à bord d'un navire ou d'un aéronef exploité en trafic international, par une entreprise d'un État contractant sont imposables dans l'État dont l'entreprise est un résident.

Article 17. Tantième d'administrateurs

1. La rémunération et les autres paiements qu'un résident des Pays-Bas reçoit en qualité de " pengurus " ou " komisaris " d'une société qui est un résident de l'Indonésie sont imposables en Indonésie.

2. La rémunération et les autres paiements qu'un résident de l'Indonésie reçoit en qualité de " bestuurder " ou " commissaris " d'une société qui est un résident des Pays-Bas sont imposables aux Pays-Bas.

Article 18. Artistes et sportifs

Nonobstant les dispositions des Articles 7, 15 et 16, les revenus qu'un artiste du spectacle tire de ses activités en tant qu'artiste de théâtre, de cinéma, de la radio ou de la télévision, ou en tant que musicien ou sportif, au titre de ses activités personnelles dans ce domaine, ou les revenus découlant de la fourniture par une entreprise des services de tels artistes ou sportifs, sont imposables dans l'État où ces activités sont exercées.

Article 19. Pensions, rentes et prestations de sécurité sociale

1. Sous réserve des dispositions du paragraphe 1 de l'Article 20, les pensions, autres rémunérations et rentes semblables ainsi que les sommes forfaitaires versées en remplacement d'une rente, provenant de l'un des deux États et payées à un résident de l'autre État sont imposables dans le premier État mentionné.

2. Toute pension et autres paiements en vertu des dispositions d'un système de sécurité sociale de l'un des deux États à un résident de l'autre État sont imposables dans le premier État mentionné.

3. Le terme " rente " s'entend d'une somme déterminée payable périodiquement à échéances fixes, à titre viager ou pendant une période déterminée ou déterminable, en vertu d'un engagement d'effectuer des versements en contrepartie d'un capital adéquat intégralement versé en espèces ou en valeurs appréciables en espèces.

4. Une pension ou autre rémunération ou rente de nature similaire est censée provenir de l'un des deux États dans la mesure où les contributions ou paiements associées à la pension ou à la rémunération ou rente de nature similaire, ou les montants auxquels les bénéficiaires ont droit bénéficient d'un allègement fiscal dans ledit État. Le transfert d'une pension d'une caisse de pension ou d'une compagnie d'assurance dans l'un des deux États à une caisse de pension ou à une compagnie d'assurance dans l'autre État ne limite en aucune façon le droit d'imposition du premier État mentionné en vertu du présent Article.

Article 20. Fonction publique

1. Les rémunérations, y compris les pensions, payées par des fonds ou prélevées sur des montants établis par l'un des deux États ou l'une de ses subdivisions politiques ou administrations locales à une personne physique pour services rendus audit État, à ladite subdivision ou à ladite administration locale au titre de fonctions de nature gouvernementale sont imposables dans ledit État.

2. Nonobstant le paragraphe 1, les dispositions des Articles 16, 17 ou 19 s'appliquent à la rémunération ou aux pensions pour services rendus en relation avec toute activité commerciale ou industrielle exercée par l'un des deux États ou l'une de ses subdivisions politiques ou administrations locales.

3. Le paragraphe 1 ne s'applique pas aux services rendus à un État dans l'autre État par une personne physique qui est un résident et un ressortissant dudit autre État.

Article 21. Professeurs et enseignants

Une personne qui séjourne dans l'un des deux États pendant une période ne dépassant deux ans aux fins d'enseigner dans une université, un établissement d'enseignement supérieur, une école ou autre institution d'enseignement ou dans un institut de recherche non commercial et non industriel dans ledit État, et qui immédiatement avant ledit séjour est un résident de l'autre État, n'est pas imposable dans le premier État mentionné pour tous paiements qu'elle reçoit pour ladite activité.

Article 22. Étudiants

1. Une personne qui, immédiatement avant de séjourner dans l'un des deux États est un résident de l'autre État et se trouve temporairement présent dans le premier État mentionné, principalement pour :

- a. étudier dans une université, un établissement d'enseignement supérieur ou une école reconnus dans le premier État mentionné; ou
- b. effectuer un stage d'affaires,

est exonérée de l'impôt dans le premier État mentionné en ce qui concerne :

- i. toutes les sommes provenant de sources situées en dehors de cet État pour couvrir ses frais d'entretien, d'éducation ou de formation; et
- ii. toutes rémunérations au titre de services personnels accomplis dans le premier État mentionné dont le montant ne dépasse pas le montant fixé par les autorités compétentes par accord mutuel, pour tout exercice fiscal.

Les dispositions du présent paragraphe ne s'appliquent qu'à une période raisonnable et habituellement requise pour atteindre l'objectif du séjour.

2. Une personne qui, immédiatement avant de séjourner dans l'un des deux États, est un résident de l'autre État et se trouve temporairement dans le premier État mentionné pour une période ne dépassant pas trois ans pour effectuer des études, de la recherche et recevoir une formation dans le cadre exclusif d'une subvention ou d'une bourse provenant d'une or-

ganisation scientifique, éducative, religieuse ou charitable et dans le cadre d'un programme d'assistance technique auquel participe l'un des deux États, ou l'une de ses subdivisions politiques ou administrations locales, sera exonérée d'impôt dans le premier État mentionné, s'agissant :

- a. du montant de ladite subvention ou bourse; et
- b. de toute rémunération au titre de services personnels accomplis dans le premier État mentionné si lesdits services sont liés à ses activités d'étude, de recherche ou de formation, pour un montant ne dépassant pas la limite fixée par les autorités compétentes par accord mutuel, pour tout exercice fiscal.

3. Une personne physique qui, immédiatement avant de se rendre dans l'un des deux États, est un résident de l'autre État et séjourne temporairement dans le premier État mentionné pour une période ne dépassant pas 12 mois en qualité d'employé du Gouvernement, d'une subdivision politique ou d'une administration locale de ce dernier ou en vertu d'un contrat passé avec le dernier État mentionné, ou comme employé d'une entreprise de ce dernier, à seule fin d'acquérir une expérience technique ou professionnelle ou l'expérience des affaires est exonérée d'impôt dans le premier État mentionné en ce qui concerne :

- a. toutes les sommes versées par le dernier État mentionné en vue de son entretien, de son instruction ou de sa formation; et
- b. toute rémunération pour la prestation de services fournis dans le premier État mentionné en relation avec ses études ou sa formation ou accessoires à ces dernières, ne dépassant pas un montant qui sera fixé par les autorités compétentes par accord mutuel.

Toutefois, les avantages prévus dans ce paragraphe ne seront pas consentis si l'expérience technique, professionnelle ou l'expérience des affaires est acquise auprès d'une société dont 50 pour cent au moins des actions donnant lieu à vote appartiennent à l'État, à la subdivision politique et à l'administration locale de ce dernier ou à l'entreprise ayant envoyé ledit employé ou ladite personne dans le cadre d'un contrat.

Article 23. Autres revenus

1. Les éléments du revenu d'un résident de l'un des deux États, d'où qu'ils proviennent, et qui ne sont pas visés par les Articles précédents du présent Accord ainsi que tout autre revenu provenant de loterie et de prix, ne sont imposables que dans cet État.

2. Les dispositions du paragraphe 1 ne s'appliquent pas aux revenus, autres que ceux qui proviennent de biens immobiliers tels qu'ils sont définis au paragraphe 2 de l'Article 6, lorsque le bénéficiaire de ces revenus, étant un résident de l'un des deux États, exerce des activités commerciales ou industrielles dans l'autre État par l'entremise d'un établissement stable qui y est situé, ou accomplit dans ledit autre État des services indépendants à partir d'une base fixe qui y est située, et lorsque le droit ou le bien au titre desquels le revenu est versé est effectivement lié audit établissement stable ou à ladite base fixe. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 et de l'Article 14 s'appliquent.

CHAPITRE IV

Article 24. Élimination de la double imposition

1. Chacun des deux États, en ce qui concerne les impôts auxquels sont soumis ses résidents peut inclure dans l'assiette dudit impôt les éléments de revenu qui, conformément aux dispositions du présent Accord, sont imposables dans l'autre État.

2. Lorsqu'un résident de l'Indonésie tire des éléments de revenu imposables aux Pays-Bas conformément aux dispositions du présent Accord et qui sont inclus dans l'assiette d'impôt visée au paragraphe 1, le montant de l'impôt néerlandais dû en ce qui concerne le revenu est admis en déduction de l'impôt indonésien appliqué audit résident. Toutefois, le montant du crédit d'impôt ne peut dépasser la portion de l'impôt indonésien appliquée audit revenu.

3. Lorsqu'un résident des Pays-Bas perçoit des éléments de revenu qui, conformément aux Articles 6 et 7, au paragraphe 6 de l'Article 10, au paragraphe 7 de l'Article 11, au paragraphe 5 de l'Article 12, aux paragraphes 1 et 2 de l'Article 14, à l'Article 15, au paragraphe 1 de l'Article 16, à l'Article 19, à l'Article 20 et au paragraphe 2 de l'Article 23 du présent Accord sont imposables en Indonésie et sont inclus dans l'assiette mentionnée au paragraphe 1, les Pays-Bas exonéreront d'impôt lesdits éléments de revenu dans le cadre d'une réduction d'impôt. Ladite réduction sera calculée conformément aux dispositions de la législation des Pays-Bas concernant l'élimination de la double imposition. À cet effet, lesdits éléments de revenu sont censés être inclus dans le montant total des éléments de revenu exonérés de l'impôt néerlandais en vertu desdites dispositions.

4. En outre, les Pays-Bas permettront une déduction de l'impôt néerlandais calculé sur les éléments de revenu qui, conformément au paragraphe 2 de l'Article 10, au paragraphe 2 de l'Article 11, au paragraphe 2 de l'Article 12, au paragraphe 5 de l'Article 14, au paragraphe 1 de l'Article 17 et à l'Article 18 du présent Accord sont imposables en Indonésie dans la mesure où lesdits éléments sont inclus dans l'assiette mentionnée au paragraphe 1. Le montant de la déduction sera égal à l'impôt versé en Indonésie pour lesdits éléments de revenu, mais ne dépassera pas le montant de la réduction qui serait allouée si les éléments de revenu ainsi inclus étaient les seuls éléments de revenu exonérés de l'impôt néerlandais en vertu des dispositions de la législation néerlandaise visant à prévenir la double imposition.

CHAPITRE V. DISPOSITIONS SPÉCIALES

Article 25. Activités en mer

1. Les dispositions du présent Article s'appliquent nonobstant toute autre disposition de la présente Convention. Cependant, elles ne s'appliquent pas lorsque les activités en mer d'une personne constituent en ce qui la concerne un établissement stable visé à l'Article 5 ou une base fixe visée à l'Article 15.

2. Dans le présent Article, l'expression " activités en mer " s'entend des activités exercées en mer dans le cadre de la prospection ou de l'exploitation du fond des mers, de son sous-sol et des ressources naturelles, situés dans un État contractant.

3. Une entreprise d'un État contractant qui exerce des activités en mer dans l'autre État contractant est, sous réserve du paragraphe 4 du présent Article, censée exercer à cet égard des activités commerciales ou industrielles dans l'autre État par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, à moins que les activités en question ne soient exercées dans l'autre État que pour une ou des périodes ne dépassant pas au total 30 jours sur 12 mois.

Aux fins du présent paragraphe :

- a. lorsqu'une entreprise de l'un des États contractants qui exerce des activités en mer dans l'autre État contractant est associée à une autre entreprise et que cette dernière poursuit, dans le cadre du même projet, des activités en mer qui sont ou qui étaient exercées par la première entreprise et que lesdites activités exercées par les deux entreprises, lorsqu'il en est fait la somme, dépassent une durée de 30 jours, chaque entreprise sera censée exercer ses activités pour une durée de 30 jours sur 12 mois.
- b. une entreprise de l'un des États contractants est considérée comme associée à une autre entreprise si elle détient directement ou indirectement au moins un tiers du capital de cette autre entreprise, ou bien si une personne quelconque détient directement ou indirectement au moins un tiers du capital des deux entreprises.

4. Toutefois, aux fins du paragraphe 3 du présent Article, l'expression " activités en mer " est censée ne pas s'étendre :

- a. à l'une ou à une combinaison des activités visées au paragraphe 4 de l'Article 5;
- b. au remorquage et à l'ancrage effectué par des embarcations essentiellement conçues à cet effet, ni à aucune autre activité de ces embarcations;
- c. au transport de fournitures ou de personnel par des navires ou des aéronefs en trafic international.

5. Un résident d'un État contractant qui exerce en mer dans l'autre État contractant des activités consistant en l'exercice d'une profession libérale ou d'une autre profession indépendante est réputé exercer ces activités à partir d'une base fixe située dans cet autre État si les activités en question durent de façon continue 30 jours et davantage.

6. Les salaires et autres rémunérations similaires qu'un résident d'un État contractant reçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans le cadre d'activités exercées en mer dans l'autre État contractant par l'entremise d'un établissement stable sont, dans la mesure où l'emploi est exercé en mer dans cet autre État, imposables dans ce dernier.

7. Sur présentation de preuves documentées qu'un impôt a été acquitté dans l'un des États sur les revenus imposables dans ledit État conformément à l'Article 7 ou l'Article 15 au titre respectivement des paragraphes 3 et 5 du présent Article et au paragraphe 6 du présent Article, l'autre État accordera une réduction de son impôt qui sera calculée conformément aux règles énoncées aux paragraphes 2 et 3 de l'Article 24.

Article 26. Non-discrimination

1. Les ressortissants d'un État contractant ne sont soumis dans l'autre État contractant à aucune imposition ou obligation qui soit autre ou plus lourde que celles auxquelles sont ou pourront être assujettis les ressortissants de cet autre État qui se trouvent dans la même situation. Nonobstant les dispositions de l'Article premier, la présente disposition s'applique également aux ressortissants de l'un ou l'autre État contractant qui ne sont pas résidents d'un État contractant ou des deux États contractants.

2. Les établissements stables qu'une entreprise d'un État contractant exploite dans l'autre État contractant ne seront pas imposés dans cet autre État d'une façon moins favorable que les entreprises de cet autre État qui exercent les mêmes activités. La présente disposition ne peut être interprétée comme obligeant un État contractant à accorder aux résidents de l'autre État contractant les déductions personnelles, abattements et réductions d'impôts en fonction de la situation ou des charges de famille qu'il accorde à ses propres résidents.

3. À moins que les dispositions du paragraphe 1 de l'Article 9, du paragraphe 9 de l'Article 11 ou du paragraphe 7 de l'Article 12 ne soient applicables, les intérêts, redevances, ou autres frais payés par une entreprise d'un État contractant à un résident de l'autre État contractant sont déductibles, pour la détermination des bénéficiaires imposables de cette entreprise, dans les mêmes conditions que s'ils avaient été payés à un résident du premier État.

4. Les entreprises d'un État contractant dont le capital est en totalité ou en partie, directement ou indirectement, détenu ou contrôlé par un ou plusieurs résidents de l'autre État contractant ne sont soumises dans le premier État à aucune obligation ou imposition y relative, qui soient autres ou plus lourdes que celles auxquelles sont ou pourront être assujetties les autres entreprises similaires du premier État.

5. Les cotisations versées par une personne physique qui est un résident de l'un des deux États ou en son nom à une caisse de pension reconnue aux fins d'impôt dans l'autre État sont traitées de la même manière aux fins de l'impôt dans le premier État mentionné que des cotisations versées à une caisse de pension reconnue aux fins d'impôt dans ledit premier État mentionné, à condition que :

- a. ladite personne physique ait cotisé à ladite caisse de pension avant de devenir un résident du premier État mentionné; et
- b. l'autorité compétente du premier État mentionné convienne que la caisse de pension correspond à un régime de pension reconnu aux fins d'impôt par ledit État.

Aux fins du présent paragraphe, l'expression "caisse de pension" inclut une caisse de pension créée en vertu d'un système gouvernemental de sécurité sociale.

6. Dans le présent Article, le terme "impôt" désigne tous les impôts visés dans le présent Accord.

Article 27. Procédure amiable

1. Lorsqu'une personne estime que les mesures prises par l'un des États ou par les deux États entraînent ou risquent d'entraîner pour elle une imposition non conforme aux dispositions du présent Accord, elle peut, indépendamment des recours prévus par le droit in-

terne de ces États, soumettre son cas à l'autorité compétente de l'État dont elle est résidente ou, si son cas relève du paragraphe 1 de l'Article 26, à l'autorité compétente de l'État dont elle est un ressortissant. Le cas doit être soumis dans un délai de trois ans à partir de la première notification de la mesure qui entraîne une imposition non conforme aux dispositions du présent Accord.

2. Les autorités compétentes, si l'objection paraît justifiée et si elles ne parviennent pas à une solution appropriée, s'efforcent de résoudre le cas par accord mutuel en vue d'éviter la double imposition.

3. Les autorités compétentes des deux États s'efforcent de résoudre par voie d'accord amiable toutes les difficultés et de dissiper tous les doutes auxquels peut donner lieu l'interprétation ou l'application du présent Accord. Elles se consulteront en vue d'éliminer la double imposition pour les cas non prévus dans ledit Accord.

4. Les autorités compétentes des États peuvent communiquer directement entre elles en vue de parvenir à un accord comme il est indiqué aux paragraphes précédents.

Article 28. Échange de renseignements

1. Les autorités compétentes des États échangent les renseignements nécessaires pour appliquer les dispositions du présent Accord ou celles de la législation interne des États relative aux impôts visés par le présent Accord dans la mesure où l'imposition n'est pas contraire à l'Accord. L'échange de renseignements n'est pas restreint par l'Article premier. Tout renseignement ainsi reçu par l'un des États doit être tenu secret de la même manière que les renseignements obtenus en application de la législation interne de cet État et ne peut être communiqué qu'aux personnes ou autorités (y compris les tribunaux et les organes administratifs) chargées de la cotisation ou du recouvrement des impôts visés par le présent Accord, des procédures ou poursuites concernant ces impôts ou des décisions sur les recours relatifs à ces impôts. Ces personnes ou autorités n'utilisent ces renseignements qu'à ces fins. Elles peuvent en faire état au cours d'audiences publiques de tribunaux ou dans des jugements.

2. Les dispositions du paragraphe 1 ne peuvent en aucun cas être interprétées comme imposant à l'un des deux États l'obligation de :

- a. prendre des mesures administratives dérogeant à sa législation et à sa pratique administrative ou à celles de l'autre État;
- b. fournir des renseignements qui ne pourraient être obtenus sur la base de sa législation ou dans le cadre de sa pratique administrative normale ou de celles de l'autre État;
- c. fournir des renseignements qui révéleraient un secret commercial, industriel ou professionnel, ou un procédé commercial ou des renseignements dont la communication serait contraire à l'ordre public.

Article 29. Agents diplomatiques et fonctionnaires consulaires

Aucune disposition du présent Accord ne porte atteinte aux privilèges fiscaux dont bénéficient les agents diplomatiques et les fonctionnaires consulaires en vertu soit des règles générales du droit des gens, soit des dispositions d'accords particuliers.

Article 30. Extension territoriale

1. Le présent Accord pourra s'appliquer, dans sa forme actuelle ou avec les modifications voulues, soit à Aruba soit aux Antilles néerlandaises, soit aux deux, si le pays correspondant applique des impôts de nature essentiellement analogue à ceux que vise le présent Accord. Cette extension déploiera ses effets à partir de la date et sous réserve des modifications et conditions, y compris en ce qui concerne son expiration, qui pourront être spécifiées et convenues par échange de notes diplomatiques.

2. Sauf convention contraire, l'expiration du présent Accord ne mettra pas fin à son extension à tout pays auquel l'Accord s'applique en vertu du présent Article.

CHAPITRE VI. DISPOSITIONS FINALES

Article 31. Entrée en vigueur

Le présent Accord entrera en vigueur à la dernière date à laquelle les Gouvernements respectifs se notifient par écrit et par voie diplomatique que les formalités constitutionnelles requises dans leurs États respectifs pour l'entrée en vigueur du présent Accord ont été accomplies. Le présent Accord s'appliquera :

- a. en ce qui concerne les impôts retenus à la source sur les revenus acquis à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement l'année pendant laquelle l'Accord entre en vigueur; et
- b. en ce qui concerne tous les autres impôts sur le revenu, pour l'exercice fiscal commençant à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement celle pendant laquelle l'Accord entre en vigueur.

Article 32. Dénonciation

Le présent Accord restera en vigueur jusqu'à sa dénonciation par l'un des États contractants. L'un ou l'autre des États contractants peut dénoncer le présent Accord par la voie diplomatique moyennant un préavis écrit donné jusqu'au 30 juin de toute année civile suivant immédiatement la période de cinq ans à partir de l'année d'entrée en vigueur de l'Accord.

Dans ces cas, l'Accord cessera d'avoir effet :

- a. pour les impôts retenus à la source sur les revenus acquis à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement l'année de notification de la dénonciation; et
- b. en ce qui concerne les autres impôts sur le revenu, pour les exercices fiscaux à partir du 1er janvier de l'année suivant celle de la notification de la dénonciation.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Accord.

Fait à Jakarta le 29 janvier 2002 en deux exemplaires originaux, chacun dans les langues indonésienne, néerlandaise et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation entre les textes indonésien et néerlandais, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

N. HASSAN WIRAJUDA

Pour le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas :

G. YBEMA

PROTOCOLE

Au moment de signer l'Accord tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu conclu ce jour entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas, les soussignés ont accepté les dispositions suivantes qui font partie de l'Accord.

I. En ce qui concerne l'alinéa e du paragraphe 1 de l'Article 3

Lorsque une entité qui est traitée comme une entreprise à des fins d'imposition est de ce fait imposée dans un État, le revenu de ladite entité étant imposé dans l'autre État respectivement en tant que revenu des participants à ladite entité, les autorités compétentes prendront des mesures telles que, d'une part, il n'y aura aucune double imposition, mais d'autre part, par suite de l'application du présent Accord, le revenu n'est pas, en partie, imposable.

II. En ce qui concerne l'Article 4

Une personne vivant à bord d'un bateau sans domicile réel dans l'un ou l'autre des États contractants sera considérée comme étant un ressortissant de l'État contractant du port d'attache du bateau.

III. En ce qui concerne le paragraphe 3 de l'Article 5

Il est entendu que les bureaux de représentation qui opèrent en Indonésie grâce à un permis octroyé par le Ministère des finances de l'Indonésie ou par le Ministère du commerce de l'Indonésie ne constituent pas un établissement stable à moins que lesdits bureaux ne se livrent à des activités d'affaires autres que celles qui sont de nature préparatoire ou auxiliaire.

IV. En ce qui concerne l'Article 7

En ce qui concerne les paragraphes 1 et 2 de l'Article 7, lorsqu'une entreprise d'un État contractant vend des biens ou des marchandises ou exerce des activités commerciales et industrielles dans l'autre État contractant par l'entremise d'un établissement stable qui y est situé, les bénéfices de l'établissement stable ne seront pas fixés sur la base du montant total que reçoit l'entreprise mais exclusivement sur la base de la rémunération imputable à l'activité actuelle de l'établissement stable en ce qui concerne lesdites ventes ou lesdites activités commerciales et industrielles. En particulier, dans le cas de contrats pour l'étude, la fourniture, l'installation ou la construction de matériel industriel, commercial ou scientifique ou de leurs locaux ou de travaux publics, si l'entreprise possède un établissement stable, les bénéfices de ce dernier ne seront pas calculés sur la base du montant total du contrat mais exclusivement sur la base de la partie du contrat effectivement réalisée par l'établissement stable dans l'État où il est situé. Les bénéfices ayant trait à la partie du contrat qui est réalisé par le siège de l'entreprise ne sont imposables que dans l'État dont l'entreprise est un résident.

V. En ce qui concerne l'Article 7

Pour l'application du paragraphe 3 de l'Article 7, aucune déduction ne sera octroyée pour les montants imputés, en dehors des dépenses effectives, par le siège de l'entreprise ou l'un quelconque de ses bureaux à l'établissement stable, sous forme de redevances, commissions ou autres paiements similaires en compensation pour l'utilisation de brevets ou autres

droits, ou sous forme de commissions, pour des services spécifiques rendus ou pour la gestion, ou sauf dans le cas d'un établissement bancaire, sous forme d'intérêts sur les montants mis à la disposition de l'établissement stable; de même ne seront pas prises en compte dans le calcul des bénéfices d'un établissement stable les montants imputés, à l'exception des dépenses effectivement encourues, par l'établissement stable au siège de l'entreprise ou à l'un quelconque de ses autres bureaux.

VI. En ce qui concerne l'Article 9

Il est entendu, toutefois, que le fait que des entreprises associées ont conclu des accords tels que la participation aux coûts ou des accords généraux de services pour ou concernant la répartition de frais de direction, de frais généraux d'administration, de frais techniques ou commerciaux, de dépenses de recherche et développement et autres dépenses analogues, ne constitue pas en soi une condition visée au paragraphe 1 de l'Article 9.

VII. En ce qui concerne l'alinéa iii du paragraphe 3 de l'Article 11

Une institution financière telle que mentionnée à l'alinéa iii du paragraphe 3 de l'Article 11, inclut particulièrement : la société néerlandaise de financement du développement (Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.) et la Banque néerlandaise d'investissement dans les pays en développement (Nederlandse investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V.).

VIII. En ce qui concerne les Articles 10, 11 et 12

Lorsque l'impôt prélevé à la source est supérieur au montant exigible en vertu des dispositions des Articles 10, 11 et 12, une demande de restitution du montant excédentaire d'impôt sera présentée à l'autorité compétente de l'État ayant prélevé l'impôt, dans les trois ans à partir de l'expiration de l'année civile pendant laquelle l'impôt a été prélevé.

IX. En ce qui concerne l'Article 12

En ce qui concerne le paragraphe 3 de l'Article 12, l'expression " services techniques " inclut les études ou enquêtes de nature scientifique, géologiques ou techniques, les contrats d'ingénierie y compris les schémas ainsi que les services de consultation et supervision.

X. En ce qui concerne l'Article 28

Il est entendu que, nonobstant la quatrième phrase du paragraphe 1 de l'Article 28, lesdites personnes ou autorités peuvent utiliser les renseignements reçus aux fins d'application de tous impôts nationaux et, dans le cas des Pays-Bas, de la sécurité sociale également.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

Fait à Jakarta le 29 janvier 2002 en deux exemplaires originaux, chacun dans les langues indonésienne, néerlandaise et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation entre les textes indonésien et néerlandais, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

N. HASSAN WIRAJUDA

Pour le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas :

G. YBEMA

No. 40758

**Indonesia
and
Islamic Republic of Iran**

Memorandum of Understanding between the Department of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia and the Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran on the establishment of a committee on bilateral consultations. Tehran, 10 May 2002

Entry into force: *10 May 2002 by signature, in accordance with article 3*

Authentic texts: *English, Indonesian and Persian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
République islamique d'Iran**

Mémorandum d'accord entre le Département des affaires étrangères de la République d'Indonésie et le Ministère des affaires étrangères de la République islamique d'Iran relatif à l'établissement d'un comité de consultations bilatérales. Tébéran, 10 mai 2002

Entrée en vigueur : *10 mai 2002 par signature, conformément à l'article 3*

Textes authentiques : *anglais, indonésien et persan*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE DEPARTMENT
OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE ISLAMIC REPUBLIC OF
IRAN ON THE ESTABLISHMENT OF COMMITTEE ON BILATERAL
CONSULTATIONS

The Department of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia and the Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran (hereinafter referred as the "Parties");

Desiring to further strengthen the existing relations between the two countries in conformity with laws and regulations of the two countries;

Convinced that a sincere and constructive dialogue on all aspects of bilateral relations and on international issues of common interest will contribute to a better mutual understanding and to the development of friendly relations between the two countries;

Have agreed as follows:

Article 1. Objectives

(1) The Parties shall endeavor to strengthen bilateral relations to develop further cooperation and to encourage consultations and exchange of views on matters of mutual interest as regards bilateral, regional as well as international issues. The Parties amicably resolve any obstacles, difficulties or misunderstanding which may arise, through bilateral consultations committee.

(2) The Parties shall facilitate the exchange of visits, as well as to conduct consultations between the Ministries of Foreign Affairs of the two countries in all fields of mutual interest, particularly in the political, economic, and cultural fields.

(3) The dates and venues of the visits, as well as the agenda of the consultations, shall be agreed upon by the Parties and be communicated through diplomatic channels.

Article 2. Amendment

This Memorandum of Understanding may be amended by mutual consent of the Parties. Any amendment shall come into effect after being confirmed by an exchange of diplomatic notes.

Article 3. Entry into Force and Termination

This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signature and shall remain in force until terminated by either Party giving six-months prior written notice.

In Witness Whereof, the undersigned duly authorized by their respective Governments, have signed this Memorandum of Understanding.

Done in Tehran on Saturday, 10th of May, in the year two thousand and three, in two originals each in Indonesian, Persian and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence of interpretation or implementation, the English text shall prevail.

For the Department of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia:

DR. MAKARIM WIBISONO
Director General for Asia Pacific and Africa

For the Ministry of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran :

MOHSEN AMIN ZADEH
Deputy Foreign Minister for Asia, Pacific and CIS

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**NOTA KESEPAHAMAN
ANTARA
DEPARTEMEN LUAR NEGERI
REPUBLIK INDONESIA
DAN
KEMENTERIAN LUAR NEGERI
REPUBLIK ISLAM IRAN
TENTANG PEMBENTUKAN KOMITE KONSULTASI BILATERAL**

Departemen Luar Negeri Republik Indonesia dan Kementerian Luar Negeri Republik Islam Iran selanjutnya disebut sebagai “Para Pihak”;

Berhasrat untuk mempererat lebih lanjut hubungan yang telah ada diantara kedua negara berdasarkan pada hukum dan peraturan-peraturan yang berlaku di kedua negara;

Meyakinkan bahwa dialog yang tulus dan konstruktif mengenai seluruh aspek hubungan bilateral dan kepentingan bersama atas masalah-masalah internasional akan memberikan sumbangan terhadap pengertian bersama dan pengembangan hubungan persahabatan yang lebih baik antara kedua negara;

Telah menyetujui sebagai berikut :

Pasal 1
Tujuan

- (4) Para Pihak akan berupaya untuk memperkuat hubungan bilateral dengan mengembangkan kerjasama lebih lanjut dan untuk meningkatkan konsultasi dan pertukaran pandangan mengenai hal-hal yang menyangkut kepentingan bersama mengenai isu-isu bilateral, regional dan internasional. Para Pihak secara bersahabat menyelesaikan setiap hambatan, kesulitan atau kesalahfahaman yang kemungkinan muncul melalui komite konsultasi bilateral.
- (5) Para Pihak akan memfasilitasi pertukaran kunjungan serta melakukan konsultasi antara Kementerian Luar Negeri kedua negara disemua bidang yang menyangkut kepentingan bersama, terutama politik, ekonomi dan kebudayaan.

- (6) Waktu dan tempat kunjungan, termasuk agenda konsultasi akan disepakati oleh Para Pihak dan akan diberitahukan melalui saluran diplomatik.

Pasal 2
Perubahan

Nota Kesepahaman ini dapat dirubah melalui kesepakatan bersama oleh Para Pihak. Setiap perubahan akan diberlakukan setelah disetujui melalui suatu pertukaran nota diplomatik.

Pasal 3
Masa Berlaku dan Pengakhiran

Nota Kesepahaman ini akan mulai berlaku pada tanggal penandatanganan dan akan tetap berlaku sampai diakhiri oleh salah satu Pihak dengan memberikan pemberitahuan tertulis enam bulan sebelumnya.

Sebagai bukti yang bertandatangan di bawah ini, diberi kuasa oleh pemerintahnya masing-masing, telah menandatangani Nota Kesepahaman ini.

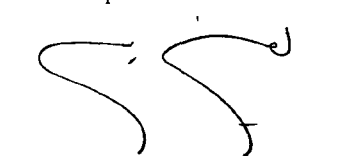
Ditandatangani di Tehran, tanggal sepuluh bulan Mei tahun dua ribu tiga, dibuat dalam dua naskah asli yang mana kedua-keduanya ditulis dalam bahasa Indonesia, Parsi, dan Inggris, semua naskah akan mempunyai kekuatan sama. Apabila terjadi perbedaan dalam pelaksanaan Nota Kesepahaman atau perbedaan penafsiran, maka naskah bahasa Inggris yang akan berlaku.

Untuk Departemen Luar Negeri
Republik Indonesia

DR. MAKARIM WIBISONO
Direktur Jenderal Asia Pasifik dan
Afrika

Untuk Kementerian Luar Negeri
Republik Islam Iran

MOHSEN AMIN ZADEH
Wakil Menteri Luar Negeri Urusan
Asia, Pasifik dan Asia Tengah

[PERSIAN TEXT — TEXTE PERSAN]

بسمه تعالی
یادداشت تفاهم
بین
وزارت امور خارجه جمهوری اندونزی
و
وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران
در خصوص تشکیل کمیته مشاوره دوجانبه

وزارت امور خارجه جمهوری اندونزی و وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران (که از این پس طرفین خوانده می شوند) بمنظور تقویت هرچه بیشتر روابط موجود میان دو کشور مطابق با قوانین و مقررات دو کشور و با اعتقاد به گفتگوی جدي و سازنده در همه ابعاد روابط دوجانبه و موضوعات بین المللی مشترک مورد علاقه که تفاهم متقابل بهتر و توسعه روابط دوستانه میان دو کشور را مساعدت خواهد کرد، در زمینه های ذیل توافق کردند:

ماده يك اهداف

۱- طرفین تلاش خواهند نمود تا روابط دوجانبه را بمنظور توسعه هرچه بیشتر همکاریها و تشویق مشاوره و تبادل دیدگاهها در مسایل مورد علاقه متقابل در زمینه های دوجانبه، منطقه ای و بین المللی تقویت نمایند. طرفین بطور دوستانه هرگونه موانع، مشکلات و یا سوء تفاهم مطرح شده را از طریق کمیته مشاوره دوجانبه رفع خواهند کرد.

۲- طرفین تبادل دیدارها و همچنین هدایت مشاوره بین مقامات وزارت خارجه دو کشور را در همه زمینه های مورد علاقه متقابل، بخصوص در زمینه های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی تسهیل خواهند بخشید.

۳- زمان و محل دیدارها و همچنین دستور جلسه مشاوره با توافق طرفین و از طریق مجاری دیپلماتیک اعلام خواهد شد.

ماده ۲

اصلاحیه

این یادداشت تفاهم ممکن است با رضایت متقابل طرفین اصلاح گردد و هرگونه اصلاحیه پس از تایید از طریق تبادل یادداشت دیپلماتیک قابل اجرا می باشد.

ماده ۳

اجراء و اختتام

این یادداشت تفاهم از زمان امضاء قابل اجراء بوده و تا زمانی که یکی از طرفین، خاتمه آن را حداقل شش ماه قبل از انقضای بصورت کتبی اعلام نکرده است، به قوت خود باقی است.

با حضور و امضای مقامات ذیصلاح ذیل این یادداشت تفاهم در تهران مورخ بیست اردیبهشت هشتاد و دو شمسی مطابق با شنبه ده می دوهزار و سه میلادی در دو نسخه اصلی و به سه زبان اندونزیایی، فارسی و انگلیسی که همه متون از اعتبار برابر برخوردار می باشند، تهیه و امضاء گردید. در صورت اختلاف در تفسیر یا اجراء این یادداشت تفاهم، متن انگلیسی مورد رجوع خواهد بود.

از طرف وزارت امور خارجه
جمهوری اسلامی ایران

عسین امین زاده
معاون آسیا، اقیانوسیه و
مشترک المنافع

از طرف وزارت امور خارجه
جمهوری اندونزی

دکتر مکاریم وی بی سونو
مدیرکل آسیا و اقیانوسیه
و آفریقا

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE DÉPARTEMENT DES AFFAIRES
ÉTRANGÈRES DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE MINISTÈRE
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES DE LA RÉPUBLIQUE ISLAMIQUE
D'IRAN RELATIF À L'ÉTABLISSEMENT D'UN COMITÉ DE CONSUL-
TATIONS BILATÉRALES

Le Département des Affaires étrangères de la République d'Indonésie et le Ministère des Affaires étrangères de la République islamique d'Iran (ci-après dénommés les "Parties")

Désireux de poursuivre leurs efforts afin de renforcer les relations existant entre les deux pays conformément à leurs législations et réglementations ;

Convaincus qu'un dialogue sincère et constructif à propos de tous les aspects des relations bilatérales et des problèmes internationaux d'un intérêt commun contribuera à établir une meilleure entente mutuelle et à promouvoir les relations amicales entre les deux pays ;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier. Objectif

1. Les Parties s'efforceront de renforcer les relations bilatérales afin de promouvoir la coopération et d'encourager les consultations et les échanges de vues en ce qui concerne les questions d'intérêt mutuel ayant trait aux aspects bilatéraux, régionaux et internationaux. Les Parties résoudront à l'amiable tous les obstacles, difficultés ou malentendus éventuels, par l'entremise d'un Comité de consultations bilatérales.

2. Les Parties faciliteront les échanges de visites, et organiseront des consultations entre les Ministères des Affaires étrangères des deux pays portant sur tous les domaines d'un intérêt commun, particulièrement les domaines politique, économique et culturel.

3. Les dates et les lieux de visites ainsi que le calendrier des consultations seront convenus d'un commun accord par les Parties dans le cadre de communications par la voie diplomatique.

Article 2. Amendements

Le présent Mémoire d'accord peut être amendé par consentement mutuel des Parties. Tout amendement entrera en vigueur après confirmation par échange de notes diplomatiques.

Article 3. Entrée en vigueur et dénonciation

Le Mémoire d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature et restera en vigueur jusqu'à dénonciation par l'une ou l'autre Partie avec un préavis écrit de six mois.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Mémoire d'Accord.

Fait à Téhéran le samedi 10 mai 2003, en deux exemplaires originaux chacun dans les langues indonésienne, perse et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation ou d'exécution, le texte anglais prévaudra.

Pour le Département des Affaires étrangères de la République d'Indonésie :

MAKARIM WIBISONO
Directeur général pour l'Asie-Pacifique et l'Afrique

Pour le Ministère des Affaires étrangères de la République islamique d'Iran

MOHSEN AMIN ZADEH
Ministre adjoint des Affaires étrangères pour l'Asie-Pacifique et CIS

No. 40759

**Indonesia
and
Lao People's Democratic Republic**

Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Lao People's Democratic Republic on the establishment of a joint commission for bilateral cooperation. Jakarta, 25 April 2002

Entry into force: *26 April 2002 by signature, in accordance with article VI*

Authentic texts: *English, Indonesian and Lao*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
République démocratique populaire lao**

Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République démocratique populaire lao relatif à l'établissement d'une commission conjointe de coopération bilatérale. Jakarta, 25 avril 2002

Entrée en vigueur : *26 avril 2002 par signature, conformément à l'article VI*

Textes authentiques : *anglais, indonésien et lao*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE
LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC ON THE ESTABLISHMENT
OF A JOINT COMMISSION FOR BILATERAL COOPERATION

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Lao People's Democratic Republic (hereinafter referred to as "the Parties");

Desiring to expand and enhance bilateral relations and cooperation on a lasting and long-term basis;

Being convinced of the necessity of the lasting and effective cooperation in the interests of both countries;

Confirming their interest in the strengthening of existing friendly relations and cooperation between the two countries, based on the principles of equality, mutual benefit and full respect of sovereignty;

Taking into account the existing Agreements and Memorandum of Understandings between the two countries in various fields;

Have agreed as follows:

Article I

The Parties shall establish a Joint Commission (hereinafter called the "Commission") to facilitate consultation and cooperation between the two countries in various fields, particularly in economic, trade, social, and cultural.

Article II

The Commission shall consider ways and means to promote the aforesaid consultation and cooperation and to ensure the proper coordination and implementation of its decisions and this Memorandum of Understanding.

Article III

(1) The Commission shall be at the level of Foreign Ministers and the composition of the Commission shall be determined by the Parties.

(2) The results of the meeting of the Commission which are agreed by both Parties shall be in the form of Agreed Minutes.

Article IV

The Commission shall determine its rules and procedures and may establish Committees, Sub-Committees and/or working groups to deal with specific subjects brought before it.

Article V

The Commission shall meet once a year or at any time agreed upon by both Parties, alternately in Indonesia and Lao People's Democratic Republic. The meeting of the Commission shall be preceded by a meeting at the level of Senior Officials.

Article VI

(1) This Memorandum of Understanding shall come into force on the date of its signature.

(2) This Memorandum of Understanding shall remain in force for a period of 5 (five) years and upon the expiry thereof shall automatically be renewed for another 5 (five) years thereafter, unless either Party wishes to terminate the Memorandum of Understanding or to renew it for a shorter period, in which case, notification shall be made in writing 6 (six) months in advance.

(3) Either Party may request in writing a revision or amendment of all or part of this Memorandum of Understanding. Any revision or amendment which has been agreed by both Parties shall come into effect on such date as is determined by both Parties.

(4) In the event of the termination, the provisions of this Memorandum of Understanding shall remain applicable to ongoing programmes until their completion unless the Parties agree otherwise.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Memorandum of Understanding.

Done at Jakarta on this twenty-fifth day of April 2002, in duplicate, in the Indonesian, Lao and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation of the Memorandum of Understanding, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

SUSILO BAMBANG YUDHOYONO
Minister for Foreign Affairs a.i. of the Republic of Indonesia

For the Government of the Lao People's Democratic Republic:

PHOUMY THIPPHAVONE
Minister for Commerce of the Lao People's Democratic Republic

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**NOTA KESEPAHAMAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH REPUBLIK DEMOKRATIK RAKYAT LAOS
MENGENAI
PEMBENTUKAN KOMISI BERSAMA
UNTUK KERJASAMA BILATERAL**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Demokratik Rakyat Laos (selanjutnya disebut sebagai "Para Pihak");

BERKEINGINAN untuk memperluas dan meningkatkan hubungan bilateral dan kerjasama yang berkelanjutan dan berjangka panjang;

MEYAKINI pentingnya kerjasama yang berkelanjutan dan efektif demi kepentingan kedua negara;

MENEGASKAN kepentingan kedua pihak dalam memperkuat hubungan dan kerjasama bilateral yang telah terjalin, berdasarkan prinsip-prinsip persamaan, saling menguntungkan dan saling menghormati kedaulatan;

MEMPERHATIKAN berbagai Persetujuan dan Nota Kesepahaman antara kedua negara di berbagai bidang;

MENYETUJUI sebagai berikut :

PASAL I

Para Pihak akan membentuk Komisi Bersama (selanjutnya disebut "Komisi") untuk memudahkan konsultasi dan kerjasama di antara kedua negara yang meliputi berbagai bidang, khususnya ekonomi, perdagangan, sosial dan kebudayaan.

PASAL II

Komisi ini akan mempertimbangkan berbagai upaya dan langkah-langkah untuk meningkatkan konsultasi dan kerjasama dimaksud dan untuk memastikan koordinasi secara baik dan pelaksanaan dari keputusan dan Nota Kesepahaman ini.

PASAL III

- (1) Komisi ini akan diadakan pada tingkat Menteri Luar Negeri dan susunan dari Komisi akan ditentukan oleh Para Pihak.
- (2) Hasil-hasil dari pertemuan Komisi yang telah disepakati oleh Para Pihak akan dituangkan dalam Catatan Pembicaraan.

PASAL IV

Komisi akan menentukan pengaturan-pengaturan dan prosedur dan dapat membentuk Komite-komite atau Sub-Komite – Sub-Komite dan/atau kelompok-kelompok kerja untuk membahas masalah-masalah khusus yang ditentukan sebelumnya.

PASAL V

Komisi akan melakukan pertemuan sekali setahun atau pada waktu yang disepakati oleh kedua belah Pihak secara bergantian di Indonesia dan di Republik Rakyat Demokratik Laos. Sebelum pertemuan Komisi dimaksud akan didahului oleh pertemuan pada tingkat Pejabat Senior.

PASAL VI

- (1) Nota Kesepahaman ini akan mulai berlaku pada tanggal penandatanganan.
- (2) Nota Kesepahaman ini akan berlaku untuk jangka waktu 5 (lima) tahun dan bila telah berakhir maka secara otomatis akan diperpanjang untuk jangka waktu 5 (lima) tahun berikutnya, kecuali jika salah satu Pihak ingin mengakhiri Nota Kesepahaman atau untuk memperbaharainya dalam jangka waktu yang lebih singkat, dalam hal demikian, pemberitahuan tersebut harus dibuat secara tertulis 6 (enam) bulan sebelum berakhirnya Nota Kesepahaman ini.
- (3) Salah satu Pihak dapat menyampaikan secara tertulis suatu perbaikan atau perubahan atas sebagian atau keseluruhan dari Nota Kesepahaman ini. Setiap perbaikan atau perubahan yang telah disetujui oleh kedua belah Pihak akan berlaku pada tanggal yang ditentukan oleh kedua belah Pihak.

- (4) Dalam hal telah berakhir, ketentuan-ketentuan dari Nota Kesepahaman ini akan tetap dapat berlaku terhadap program-program yang tengah berlangsung sampai selesai, kecuali Para Pihak menentukan lain.

SEBAGAI BUKTI, yang bertanda tangan di bawah ini, dengan diberi kuasa oleh Pemerintah masing-masing, telah menandatangani Nota Kesepahaman ini.

DIBUAT di Jakarta pada tanggal dua puluh lima bulan April 2002, dibuat rangkap dua, dalam bahasa Indonesia, Laos dan Inggris, semua naskah mempunyai kekuatan hukum yang sama. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran Nota Kesepahaman ini, naskah bahasa Inggris yang akan berlaku.

**UNTUK PEMERINTAH
REPUBLIK INDONESIA**

SUSILO BAMBANG YUDHOYONO
Menteri Luar Negeri a.i.
Republik Indonesia

**UNTUK PEMERINTAH REPUBLIK
DEMOKRATIK RAKYAT LAOS**

PHOUMY THIPPHAVONE
Menteri Perdagangan
Republik Demokratik Rakyat Laos

[LAO TEXT — TEXTE LAO]

ບົດບັນທຶກ ຄວາມເຂົ້າໃຈ
ວ່າດ້ວຍການສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະທິການຮ່ວມ
ເພື່ອການຮ່ວມມືສອງຝ່າຍ
ລະຫວ່າງ
ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ອິນໂດເນເຊັຽ ແລະ
ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ອິນໂດເນເຊັຽ ແລະ ລັດຖະບານ ສາທາລະນະ
ລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ (ເຊິ່ງຕໍ່ໄປນີ້ເອີ້ນວ່າ " ສອງຝ່າຍ ").

ດ້ວຍຄວາມປາຖະໜາທີ່ຈະເພີ່ມທະວີ ແລະ ເສີມຂະຫຍາຍສາຍພົວພັນ ແລະ ການ
ຮ່ວມມືສອງຝ່າຍ ບົນພື້ນຖານໄລຍະຍາວ ແລະ ຫມັ້ນຄົງຕະຫລອດໄປ,

ໂດຍເຫັນຄວາມຈຳເປັນໃນການຮ່ວມມືອັນຫມັ້ນຄົງ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ ເພື່ອຜັນ
ປະໂຫຍດຂອງປະເທດທັງສອງ;

ໂດຍຍືນຍັນຄວາມປະສົງຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ໃນການຮັດແຫນ້ນສາຍພົວພັນ ແລະ
ການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງ ສອງປະເທດ ບົນຫລັກການ ສະເໝີພາບ, ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງມິຜົນ ແລະ
ເຄົາລົບນັບຖືຜົນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນຂອງກັນແລະກັນ;

ໂດຍພິຈາລະນາຈາກສັນຍາ ແລະ ບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈ ທີ່ໄດ້ມີການລົງນາມ
ຮ່ວມກັນແລ້ວ ລະຫວ່າງ ລັດຖະບານ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ອິນໂດເນເຊັຽ ແລະ ລັດຖະ
ບານ ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ;

ໄດ້ຕົກລົງກັນຕໍ່ໄປນີ້ :

ມາດຕາ 1

ສອງຝ່າຍຈະຈັດຕັ້ງຄະນະກຳມາທິການຮ່ວມ (ເຊິ່ງຕໍ່ໄປນີ້ເອີ້ນວ່າ “ ຄະນະກຳມາທິການ”) ເພື່ອອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ແກ່ການປຶກສາຫາລື ແລະ ການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງສອງປະເທດໃນທຸກຂົງເຂດວຽກງານ ເປັນຕົ້ນໃນຂົງເຂດ ເສດຖະກິດ, ການຄ້າ, ສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳ.

ມາດຕາ 2

ຄະນະກຳມາທິການ ມີໜ້າທີ່ພິຈາລະນາຫາຊ່ອງທາງ ແລະ ວິທີການ ເພື່ອສົ່ງເສີມການປຶກສາຫາລື ແລະການຮ່ວມມືຂ້າງເທິງນີ້ ແລະ ເພື່ອຮັບປະກັນການປະສານງານ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດອັນເໝາະສົມຕໍ່ມະຕິຕົກລົງ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະຂອງຕົນພາຍໃຕ້ບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້.

ມາດຕາ 3

- (1) ຄະນະກຳມາທິການ ຈະແມ່ນໃນລະດັບລັດຖະມົນຕີວ່າການກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ແລະ ອົງປະກອບຂອງຄະນະກຳມາທິການ ຈະໄດ້ຖືກກຳນົດໂດຍສອງຝ່າຍ.
- (2) ຜົນການພົບປະຂອງຄະນະກຳມາທິການຮ່ວມ ທີ່ ໄດ້ຖືກຮັບຮອງເອົາໂດຍສອງຝ່າຍ ຈະຖືກເອີ້ນວ່າບົດບັນທຶກ .

ມາດຕາ 4

ຄະນະກຳມາທິການ ຈະກຳນົດລະບຽບການ ແລະ ຂັ້ນຕອນດຳເນີນງານຂອງຕົນ ແລະ ອາດຈະສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະການ ຫລື ອະນຸຄະນະກຳມະການ ແລະ/ ຫລື ຫນ່ວຍງານຂັ້ນ ສຳລັບແກ້ໄຂບັນຫາສະເພາະທີ່ອາດມີຂຶ້ນ.

ມາດຕາ 5

ຄະນະກຳມະທິການ ຈະປະຊຸມກັນປີລະນຶ່ງຄັ້ງ ຫລື ໃນເວລາໃດນຶ່ງຕາມການສະເໜີຂອງຝ່າຍໃດຝ່າຍນຶ່ງ ໂດຍຈະຜັດປ່ຽນສະຖານທີ່ປະຊຸມກັນ ຢູ່ ສາທາລະນະລັດ ອິນໂດເນເຊັຽ ແລະ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ ແລະ ຢູ່ກ່ອນຈະເປີດກອງປະຊຸມຄະນະກຳມະທິການຮ່ວມ, ຈະຈັດໃຫ້ມີກອງປະຊຸມລະດັບເຈົ້າໜ້າທີ່ອາວຸໂສເພື່ອກະກຽມ.

ມາດຕາ 6

- (1) ບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້ ມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ນັບແຕ່ມີລົງລາຍເຊັນເປັນຕົ້ນໄປ.
- (2) ບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ໃນກຳນົດ 5 ປີ ແລະ ພາຍຫລັງຫມົດກຳນົດນີ້ແລ້ວຈະຖືກຕໍ່ອາຍຸໄປໃນຕົວ ອີກເທື່ອລະ 5 ປີ ຈົນກວ່າຝ່າຍໃດຝ່າຍນຶ່ງຈະແຈ້ງເປັນລາຍລັກອັກສອນ ໂດຍຜ່ານທາງການທູດໃຫ້ອີກຝ່າຍນຶ່ງຊາບ ເຖິງເຈດຕະນາຂອງຕົນ ໃນການທີ່ຈະຍົກເລີກບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້, ລ່ວງໜ້າເປັນເວລາຢ່າງຫນ້ອຍ 6 ເດືອນ ກ່ອນບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້ຈະຫມົດອາຍຸ.
- (3) ຝ່າຍໃດຝ່າຍນຶ່ງ ສາມາດສະເໜີເປັນລາຍລັກອັກສອນໃຫ້ມີການປັບປຸງໃຫມ່ ຫລື ດັດແກ້ເພີ່ມເຕີມຕໍ່ບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້. ຂໍ້ປັບປຸງໃຫມ່ ຫລື ດັດແກ້ ເພີ່ມເຕີມ ເຊິ່ງສອງຝ່າຍໄດ້ເຫັນດີແລ້ວນັ້ນ ຈະມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ນັບ ແຕ່ວັນທີ່ສອງຝ່າຍໄດ້ພ້ອມກັນກຳນົດ.
- (4) ໃນກໍລະນີມີການຍົກເລີກ, ບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້ແມ່ນຍັງມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ນຳບັນດາໂຄງການທີ່ພວມດຳເນີນ ຢູ່ຈົນກວ່າໂຄງການເລົ່ານັ້ນຈະສຳເລັດ ຫລືບໍ່ກໍຕ້ອງໄດ້ຮັບຄຳເຫັນດີຈາກສອງຝ່າຍ .

ເພື່ອເປັນຫລັກຖານ, ຜູ້ໄດ້ຮັບມອບຫມາຍຈາກລັດຖະບານແຕ່ລະຝ່າຍຈຶ່ງໄດ້ລົງນາມໃນບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈສະບັບນີ້.

ເຮັດທີ່ ນະຄອນຫລວງ ຈາກາກຕາ, ເມື່ອວັນທີ 25 ເມສາ ປີ 2002 ເປັນສອງຕົ້ນສະ
ບັບ, ແຕ່ລະສະບັບເປັນ ພາສາ ອິນໂດເນເຊັຽ, ພາສາລາວ ແລະ ພາສາອັງກິດ ເຊິ່ງມີຄຸນຄ່າ
ເທົ່າທຽມກັນ. ໃນກໍລະນີມີການຕີຄວາມຫມາຍທີ່ຕ່າງກັນ ໃຫ້ຖືເອົາສະບັບ ພາສາອັງກິດເປັນ
ບ່ອນອີງ.

ຕາງໜ້າລັດຖະບານ

ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ອິນໂດເນເຊັຽ

ຊຸຊີໂລ ບາມບາງ ຢູໂດໂຍໂນະ

ວ່າການລັດຖະມົນຕີການຕ່າງປະເທດ

ຕາງໜ້າລັດຖະບານ

ແຫ່ງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ

ປະຊາຊົນລາວ

ພູມີ ທິບພະວອນ

ລັດຖະມົນຕີວ່າການກະຊວງການຄ້າ

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DÉMOCRATIQUE POPULAIRE LAO RELATIF À L'ÉTABLISSEMENT D'UNE COMMISSION CONJOINTE DE COOPÉRATION BILATÉRALE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République démocratique populaire lao (ci-après dénommés "les Parties") ;

Désireux de développer et de renforcer les relations et la coopération bilatérales à long terme et sur une base durable ;

Convaincus de la nécessité d'une coopération durable et efficace dans l'intérêt des deux pays ;

Confirmant leur intérêt pour le renforcement des relations amicales et de la coopération existant entre les deux pays, sur la base de l'égalité, des avantages mutuels et dans le respect total de la souveraineté ;

Compte tenu des accords et mémorandums d'accord existant entre les deux pays dans divers domaines ;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties établiront une Commission conjointe (ci-après dénommée "la Commission") afin de faciliter la consultation et la coopération entre les deux pays dans divers domaines, particulièrement les domaines économiques, commerciaux, sociaux et culturels.

Article II

La Commission étudiera les moyens et les stratégies visant à promouvoir la consultation et la coopération susmentionnées et afin d'assurer une coordination et une application appropriées de ses décisions et du présent Mémorandum d'accord.

Article III

1. La Commission sera établie au niveau des Ministres des Affaires étrangères et sa composition sera déterminée par les Parties.

2. Les résultats des réunions de la Commission agréés par les deux Parties seront présentés sous forme de procès verbal approuvé.

Article IV

La Commission fixera ses propres règles et procédures et sera autorisée à établir des comités, des sous-comités et/ou des groupes de travail pour traiter de sujets spécifiques qui lui sont présentés.

Article V

La Commission se réunira une fois par an ou à toute date convenue par les deux Parties, en alternance en Indonésie et en République démocratique populaire lao. Chaque réunion de la Commission sera précédée par une réunion des fonctionnaires de niveau élevé.

Article VI

1. Le présent Mémoire d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature.

2. Le présent Mémoire d'accord restera en vigueur pendant une période de 5 (cinq) ans et sera automatiquement reconduit pour une autre période de 5 (cinq) ans, à moins que l'une ou l'autre Partie décide de dénoncer le présent Mémoire d'accord ou de le reconduire pour une période plus courte, auquel cas notification de cette intention sera faite avec un préavis de 6 (six) mois.

3. L'une ou l'autre Partie peut demander par écrit la révision ou l'amendement de tout ou partie du présent Mémoire d'accord. Toute révision ou amendement accepté par les deux Parties entrera en vigueur à la date fixée par les deux Parties.

4. En cas de dénonciation, les dispositions du présent Mémoire d'accord restent applicables aux programmes en cours jusqu'à leur achèvement, à moins que les Parties n'en conviennent autrement.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Mémoire d'accord.

Fait à Jakarta le 25 avril 2002, en double exemplaire, dans les langues indonésienne, lao et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation du Mémoire d'accord, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

SUSILO BAMBANG YUDHOYONO
Ministre des Affaires étrangères par intérim
de la République d'Indonésie

Pour le Gouvernement de la République démocratique populaire Lao :

PHOUMY THIPPHAVONE
Ministre du Commerce
de la République démocratique populaire lao

No. 40760

**Indonesia
and
Mongolia**

**Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of
Indonesia and the Government of Mongolia on plant quarantine cooperation.
Jakarta, 7 October 2002**

Entry into force: *7 October 2002 by signature, in accordance with article 10*

Authentic text: *English*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Mongolie**

**Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le
Gouvernement de la Mongolie relatif à la coopération en matière des plantes en
quarantaine. Jakarta, 7 octobre 2002**

Entrée en vigueur : *7 octobre 2002 par signature, conformément à l'article 10*

Texte authentique : *anglais*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF
MONGOLIA ON PLANT QUARANTINE COOPERATION

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of Mongolia (hereinafter referred to as "the Parties");

Desiring to further develop the friendly relations and strengthen the cooperation between the countries and to serve the bilateral interests of their nations, based on principles of equality and mutual benefit;

Expressing the desire to develop cooperation between both countries concerning plant quarantine;

Taking into account the International Plant Protection Convention of 1951 and its revised texts of 1979 and 1997;

Taking into account the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures of World Trade Organization;

Pursuant to the prevailing laws and regulations of their respective countries.

Have agreed as follows:

Article 1. Definition

For the purpose of this Memorandum of Understanding:

- a. "Pest" means any species, strain or biotype of plant, animal or pathogenic agent injurious to plants or plant product.
- b. "Plant" means living plants and part thereof, including seeds and germplasm.
- c. "Plant product" means unmanufactured material of plant origin (including grain) and those manufactured product that, by their nature or that of their processing, may create a risk for the introduction and spread of pests.
- d. "Phytosanitary certificate" means certificate patterned after the model certificates of the International Plant Protection Convention (IPPC).
- e. "Phytosanitary certification" means the used of phytosanitary procedures leading to the issuance of a phytosanitary certificate.
- f. "Phytosanitary measures" means any legislation, regulation or official procedure having the purpose to prevent the introduction and/or spread of pests.
- g. "Phytosanitary procedure" means any officially prescribed method for performing inspections, tests, surveys of treatments in connection with regulated pests.
- h. "Quarantine pest" means a pest of potential economic importance to the area endangered thereby and not yet present there, or present but not widely distributed and being officially controlled.

- i. "Regulated article" means any plant, plant product, storage place, packaging, conveyance, container, soil and any other organism, object or material capable of harbouring or spreading pests, deemed to require phytosanitary measures, particularly where international transportation is involved.
- j. "Regulated non-quarantine pests" means a non-quarantine pest whose presence in plants for planting affects the intended use of those plants with an economically unacceptable impact and which is therefore regulated within the territory of the importing country.
- k. "Regulated pest" means a quarantine pest or a regulated non-quarantine pest.
- l. "Seed" means seed for planting not for consumption or processing.

Article 2. Objective

The objective of this Memorandum of Understanding is to promote the cooperation in plant quarantine services in order to facilitate trade and the safe movement of regulated between the Parties.

Article 3. Program of Collaborative Activities

The program of collaborative activities will, if resources allowing, include:

- a. Provisions of written information, promptly, on the distribution, spread and control of newly occurred pests as well as the outbreak of other pests in the respective territories of the countries that may be immediate or potential danger for the exchange of regulated articles between the Parties;
- b. Exchange of information concerning phytosanitary measures relevant to the exportation, importation, and transit of regulated articles, including the information on phytosanitary certification, the list of regulated pests as well as regulated articles, and the amendments thereof;
- c. Exchange of information on scientific researches in plant quarantine, and, where deemed necessary, the exchange of specialist to study the scientific researches and practical results achieved in the field of plant quarantine.
- d. Promotion, based on equivalence principle, of mutual recognition arrangements on phytosanitary certification system of the Parties;
- e. Exchange of the technical and biological information necessary for conducting pest risk analysis;
- f. Provision, wherever possible scientific and technical assistance in the field of plant quarantine;
- g. Encouragement and promotion of collaborative relations between relevant institutions and personnel of the Parties;
- h. Meetings of the competent officials, as necessary, to discuss phytosanitary issues that may interfere with the smooth running of trade or the exchange of regulated articles between the Parties;

- i. Other collaborative activities in the field of plant quarantine as mutually agreed by the Parties.

Article 4. Executing Agencies and its Authorities

(1) The Parties agree to designate the following authorities responsible for the implementation of this Memorandum of Understanding:

For the Republic of Indonesia:

The Agency for Agricultural Quarantine of the Ministry of Agriculture

For the Government of Mongolia:

The State Central Authority for Plant Protection and Quarantine

(2) The Executing Agency shall be responsible for the implementation and coordination of the programs of collaborative activities under the Memorandum of Understanding in their respective countries, including the promotion of the participation of relevant institutions and associations in that program.

(3) Subject to paragraph (2), the Executing Agencies will jointly be responsible for the management of the programs. These function shall include but are not limited to:

- a. establishing priorities of the programs;
- b. choosing activities for implementation under the programs;
- c. reviewing and reporting on progress of program to the two Governments;
- d. recommending any appropriate changes to the programs;
- e. estimating necessary resources in respect of the activities of the programs and advising both Governments on appropriate contributions, including financial contributions to that activities.

(4) In carrying out their functions, the Executing Agency may as they deem necessary and after consulting to each other organize a meeting for their senior officials alternately in both countries.

Article 5. Arrangement concerning Export, Import and Transit of Regulated Article

The arrangement provision of this article, will include as follows:

(1) The Parties engage to take all necessary measures to prevent the regulated pests from being carried out from its territory to that of the other by means of exportation, importation, and transit of regulated articles. To this end, in establishing their national phytosanitary measures, the Parties shall apply the principles stipulated in the International Plant Protection Convention of the Food and Agriculture Organization of the United Nations and the Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures of the World Trade Organization.

(2) Notwithstanding to paragraph (1) above, the Parties shall undertake to establish bilateral protocols for the export, import, and transit of particular plants, plant product, and other regulated articles between the Parties.

(3) Importation, exportation, and transit of all consignments containing plants shall be examined in plant quarantine stations set up by the competent authority of the Parties at their ports, points of entry and in necessary regions.

(4) The Parties shall take all the necessary measures in order to prevent quarantine pest for being carried into the territory of the Parties by means of export consignment containing plants, or through other pathways.

Article 6. Granting of Facilities

The Parties shall in accordance with the prevailing laws and regulations, grant each other all necessary administrative assistance and facilities, including entry visa, stay as well as the supply of equipment and materials necessary for the implementation of the collaborative activities under the Memorandum of Understanding for the assigned personnel.

Article 7. Financial Arrangement

(1) Unless otherwise agreed upon, the cost for the implementation of collaborative activities under this Memorandum of Understanding shall normally be born jointly by the Parties. The contribution of each Party to any collaborative activity shall be determine on the basis of consultation by the Parties.

(2) Disbursement of the contribution of the Parties to any collaborative activity under this Memorandum of Understanding shall be subject to the availability of funds.

Article 8. Settlement of Dispute

The Parties shall settle any dispute arising out or from the interpretation of this Memorandum of Understanding amicably through bilateral consultations and negotiations.

Article 9. Amendment

This Memorandum of Understanding may be amended at any time by mutual consent by the Parties in writing.

Article 10. Entry into Force, Duration and Termination

(1) This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signing and shall remain in force for a period of 5 (five) years and shall automatically be extended for subsequent period of 1 (one) year.

(2) This Memorandum of Understanding may be terminated by either Party giving written notification at least 6 (six) months prior to its intention.

(3) The termination of the prcsent Memorandum of Understanding shall not effect the completion of any arrangement, contact, activities and obligation made under this Memorandum of Understanding.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Memorandum of Understanding.

Done at Jakarta on this 7th day of October of the year 2002 in two originals, in the English text, all texts being equally authentic.

For the Government of the Republic of Indonesia:

PROF. DR. BUNGAN SARAGIH
Minister of Agriculture

For the Government of Mongolia :

DARJAA NASANJARGAL
Minister of Food and Agriculture

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA
RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA
MONGOLIE RELATIF À LA COOPÉRATION EN MATIÈRE DE
PLANTES EN QUARANTAINE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de Mongolie (ci-après dénommés " les Parties ");

Désireux de renforcer les rapports d'amitié et la coopération entre les pays et de servir les intérêts bilatéraux de leurs nations, sur la base des principes d'égalité et d'avantages mutuels;

Exprimant le souhait de développer la coopération entre les deux pays en matière de plantes en quarantaine;

Tenant compte de la Convention internationale pour la protection des végétaux de 1951 et de ses textes révisés de 1979 et 1997;

Tenant compte de l'Accord sur l'application des mesures sanitaires et phytosanitaires de l'Organisation mondiale du commerce;

Conformément aux lois et règlements en vigueur dans leurs pays respectifs;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier. Définitions

Aux fins du présent Mémoire d'accord :

- a. le terme " parasite " désigne toutes espèces, phylum ou biotype d'agents végétal, animal ou pathogène nuisibles aux plantes ou aux produits végétaux.
- b. le terme " plante " désigne les plantes vivantes et leurs parties, y compris les semences et les germoplasmes.
- c. l'expression " produit végétal " désigne les produits non manufacturés d'origine végétale, y compris les céréales, et les produits manufacturés qui, par leur nature ou par leur transformation, peuvent entraîner l'introduction ou la propagation de parasites.
- d. l'expression " certificat phytosanitaire " désigne un certificat établi d'après les modèles de certificat utilisé par la Convention internationale pour la protection des végétaux (CIPV).
- e. l'expression " certification phytosanitaire " désigne l'usage de procédures phytosanitaires aboutissant à l'attribution d'un certificat phytosanitaire.
- f. l'expression " mesures phytosanitaires " désigne toute législation, règlement ou procédure officielle visant à prévenir l'introduction et/ou la propagation des parasites.

- g. l'expression " procédure phytosanitaire " désigne toute méthode officiellement prescrite pour l'accomplissement d'inspections, tests, enquêtes relatives à des traitements en relation avec les parasites réglementés.
- h. l'expression " parasites soumis à quarantaine " désigne les parasites présentant un risque important pour l'économie de la zone menacée, le parasite n'y étant pas encore présent ou sa propagation étant encore limitée, le parasite en question étant officiellement maîtrisé.
- i. l'expression " article réglementé " désigne toute plante, tout produit végétal, lieu d'entreposage, emballage, transport, conteneur, sol et tout autre organisme, objet ou matériel capables de contenir ou de propager des parasites, susceptibles d'exiger des mesures phytosanitaires, particulièrement en cas de transport international.
- j. l'expression " parasites réglementés non soumis à quarantaine " désigne un parasite qui n'est pas soumis à quarantaine, dont la présence dans les plantes prêtes à être mises en terre affecte leur utilisation prévue de façon économiquement inacceptable et par conséquent soumis à réglementation sur le territoire du pays importateur.
- k. l'expression " parasite réglementé " désigne un parasite mis en quarantaine ou un parasite réglementé non soumis à quarantaine.
- l. le terme " semence " désigne les semences à planter, qui ne sont pas destinées à la consommation ou à la transformation.

Article 2. Objectif

Le présent Mémoire d'accord a pour objectif de promouvoir la coopération en matière de services de quarantaine pour les plantes afin de faciliter le commerce et d'assurer la sécurité du transport des plantes réglementées entre les Parties.

Article 3. Programme d'activités de collaboration

Le programme d'activités de collaboration comportera, si les ressources le permettent :

- a. la fourniture de renseignements écrits, dans les meilleurs délais, concernant la distribution, la propagation et le contrôle de nouveaux parasites ainsi que l'éruption d'autres parasites dans les territoires respectifs des pays susceptibles de présenter un danger immédiat ou potentiel pour le commerce d'articles réglementés entre les Parties;
- b. les échanges de renseignements concernant les mesures phytosanitaires en matière d'exportation, importation et transit d'articles réglementés, y compris les renseignements relatifs à la certification phytosanitaire, la liste des parasites réglementés ainsi que des articles réglementés et tout amendement audits renseignements et listes;
- c. les échanges de renseignements relatifs à des recherches scientifiques portant sur les plantes en quarantaine et, si nécessaire, les échanges d'experts en vue de pour-

- suivre des recherches scientifiques et d'étudier les résultats pratiques obtenus dans le domaine des plantes en quarantaine;
- d. la promotion, sur la base du principe de l'équivalence, d'accords de reconnaissance mutuelle du système de certification phytosanitaire des Parties;
  - e. l'échange de renseignements techniques et biologiques nécessaires aux analyses des risques de parasites.
  - f. la prestation, toutes les fois que possible, d'assistance scientifique et technique dans le domaine des plantes en quarantaine;
  - g. l'encouragement et la promotion de relations de collaboration entre les institutions et le personnel pertinents des Parties.
  - h. l'organisation de réunions entre des fonctionnaires compétents, en tant que de besoin, afin d'examiner les problèmes phytosanitaires susceptibles de faire obstacle au commerce ou aux échanges d'articles réglementés entre les Parties;
  - i. d'autres activités de collaboration dans le domaine des plantes en quarantaine convenus d'un commun accord par les Parties.

Article 4. Organismes d'exécution et autorités compétentes

1. Les Parties conviennent de désigner les autorités qui seront chargées de l'application du présent Mémoire d'accord :

pour la République d'Indonésie :

l'Agence chargée de la quarantaine des produits agricoles au Ministère de l'agriculture

pour le Gouvernement de la Mongolie :

l'Autorité centrale pour la protection des plantes et la quarantaine

2. L'Organe d'exécution sera chargé de mettre en oeuvre et de coordonner les programmes d'activités de collaboration prévus dans le Mémoire d'accord dans leurs pays respectifs, y compris la promotion de la participation des institutions et associations pertinentes auxdits programmes.

3. Sous réserve du paragraphe 2, les Organes d'exécution seront chargés conjointement de l'administration des programmes, y compris, sans s'y limiter :

- a. l'établissement des priorités des programmes;
- b. le choix des activités à mettre en oeuvre dans le cadre des programmes;
- c. l'examen et l'établissement d'un rapport sur l'état d'avancement du programme pour les deux Gouvernements;
- d. les recommandations relatives aux modifications appropriées des programmes;
- e. l'évaluation des ressources nécessaires en ce qui concerne les activités des programmes et la prestation de conseils aux deux Gouvernements quant aux contributions appropriées, y compris les contributions financières auxdites activités.

4. Dans l'accomplissement de leurs fonctions, les Organes d'exécution peuvent, s'ils le jugent nécessaire et après consultation mutuelle organiser une réunion de leurs hauts fonctionnaires à tour de rôle dans les deux pays.

Article 5. Dispositions concernant l'exportation, l'importation et le transit d'articles réglementés

Les dispositions du présent Article comportent les éléments ci-après :

1. Les Parties s'engagent à prendre toutes mesures nécessaires afin de prévenir le passage de parasites réglementés de leur territoire au territoire de l'autre dans le cadre d'exportation, importation et transit d'articles réglementés. À cet effet, lorsqu'elles établiront leurs mesures internes phytosanitaires, les Parties appliqueront les principes stipulés dans la Convention internationale pour la protection de végétaux de l'Organisation des Nations Unies pour l'alimentation et l'agriculture et dans l'Accord sur l'application des mesures sanitaires phytosanitaires de l'Organisation mondiale du commerce.

2. Nonobstant le paragraphe 1 qui précède, les Parties établiront des protocoles bilatéraux pour l'exportation, l'importation et le transit de certaines plantes et de certains produits végétaux et autres articles réglementés entre leurs territoires.

3. L'importation, l'exportation et le transit de tous les envois contenant des plantes seront examinés dans les stations de plantes en quarantaine établies par l'autorité compétente de chaque Partie dans leurs ports, points d'entrée et dans les régions où lesdites stations sont jugées nécessaires.

4. Les Parties prendront toutes les mesures nécessaires afin d'empêcher que les parasites soumis à quarantaine soient transportés vers le territoire des Parties dans des envois contenant des plantes exportées ou par d'autres moyens.

Article 6. Octroi d'installations

Les Parties, conformément à leurs lois et règlements en vigueur, se prêteront mutuellement toute l'assistance administrative nécessaire et mettront à leur disposition respective des installations, y compris les visas d'entrée, les autorisations de séjour et la fourniture d'équipements et de matériels nécessaires à la mise en oeuvre des activités de collaboration prévues dans le Mémoire d'accord, à l'intention du personnel affecté auxdites activités.

Article 7. Dispositions financières

1. À moins que les Parties n'en conviennent autrement, le coût de mise en oeuvre des activités de collaboration prévues dans le présent Mémoire d'accord sera normalement pris en charge conjointement par les Parties. La contribution de chaque Partie à toute activité de collaboration sera fixée dans le cadre de consultations par les Parties.

2. Le décaissement de la contribution des Parties pour toute activité de collaboration prévue dans le présent Mémoire d'accord dépendra de la disponibilité des fonds.

Article 8. Règlement des différends

Les Parties régleront tout différend découlant de l'interprétation du présent Mémorandum d'accord à l'amiable dans le cadre de consultations et de négociations bilatérales.

Article 9. Amendements

Le présent Mémorandum d'accord peut être amendé à tout moment par consentement mutuel écrit des Parties.

Article 10. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

1. Le présent Mémorandum d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature et restera en vigueur pendant une période de 5 (cinq) ans et sera automatiquement reconduit pour des périodes d'un an.

2. Le présent Mémorandum d'accord peut être dénoncé par l'une ou l'autre Partie par notification écrite avec préavis de 6 (six) mois.

3. La dénonciation du présent Mémorandum d'accord n'aura aucun effet sur l'achèvement de tous accords, contacts, activités et obligations pris ou entamés en vertu du présent Mémorandum d'accord.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Mémorandum d'accord.

Fait à Jakarta le 7 octobre 2002 en deux exemplaires originaux, en langue anglaise, tous les textes faisant également foi.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

BUNGARAN SARAGIH
Ministre de l'agriculture

Pour le Gouvernement de la Mongolie :

DARJAA NASANJARGAL
Ministre de l'alimentation et de l'agriculture

No. 40761

**Indonesia
and
Mongolia**

**Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of
Indonesia and the Government of Mongolia on cooperation in animal health and
quarantine service. Jakarta, 7 October 2002**

Entry into force: *7 October 2002 by signature, in accordance with article 9*

Authentic text: *English*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Mongolie**

**Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le
Gouvernement de la Mongolie relatif à la coopération en matière de santé des
animaux et des services de quarantaine. Jakarta, 7 octobre 2002**

Entrée en vigueur : *7 octobre 2002 par signature, conformément à l'article 9*

Texte authentique : *anglais*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF
MONGOLIA ON COOPERATION IN ANIMAL HEALTH AND QUARAN-
TINE SERVICE

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of Mongolia (hereinafter referred to as "the Parties");

Desiring to further develop the friendly relations and strengthen the cooperation between the countries and to serve the bilateral interest of their nations, based on principles of equality and mutual benefit;

Recognizing the purpose of preventing the territories of the two countries from the infectious and zoonosis diseases of domestic and other animals and products of animal origin related damages to the health of the people and the economy of the both countries;

Expressing the desire to develop cooperation between the Parties concerning animal health and quarantine services.

Pursuant to the prevailing laws and regulations of their respective countries.

Have agreed as follows:

Article 1. Objective

Objective of this Memorandum of Understanding is to promote the cooperation in animal health and quarantine services in order to facilitate trade and the safe movement of regulated articles between the Parties.

Article 2. Program of collaborative activities

The program of collaborative activities will, if the resources allow, include:

- a. Provisions of written information on the distribution, spread and control on newly occurred infection and zoonosis diseases as well as and endemic diseases in the respective territories of the countries that may be immediate or potential danger for the exchange of regulated articles between the Parties;
- b. Exchange of information concerning zoo measures relevant to the exportation, importation, and transit of articles including the information on zoo sanitary certification, the codex OIE (International Office of Epizootic), and the amendments thereof;
- c. Exchange of information on scientific researches in animal health and quarantine services, and where deemed necessary the exchange of specialist to study the scientific research and practical results achieved in the field of animal quarantine;
- d. Promotion, based on equivalence principal, of mutual recognition arrangements on zoo sanitary certification system of the Parties;

- e. Exchange of the technical and biological information necessary for conducting risk analysis;
- f. Provisions, wherever possible, scientific and technical assistance in the field of animal quarantine;
- g. Encouragement and promotion of collaborative relations between relevant institution and personnel of the Parties;
- h. Meeting of the competent officials, as necessary, to discuss zoo sanitary issues that may interfere with the smooth running of trade or the exchange of regulated article between the Parties;
- i. Other collaborative activities in the field of animal health and quarantine services as mutually agreed by the Parties.

Article 3. Executing Agencies and its Authorities

(1) The Parties agreed to designate the following authorities responsible for the implementation of this Memorandum of Understanding:

For the Republic of Indonesia:

The Agency for Agricultural Quarantine of the Ministry of Agriculture

For the Government of Mongolia:

The State Central Authority for Veterinary and Quarantine

(2) The Executing Agency shall be responsible for the implementation and coordination of the program of collaborative activities under the Memorandum of Understanding in their respective countries, including the promotion of the participation of the relevant institutions and associations in that program.

(3) Subject to paragraph (2), the Executing Agency will jointly be responsible for the management of the programs. These function shall included but are not limited to:

- a. Establishing priorities of the programs;
- b. Choosing activities for implementation under the programs;
- c. Reviewing and reporting on progress in the programs to the two governments;
- d. Recommending any appropriate change to the programs;
- e. Estimating necessary resources in the respect of the activities of the programs and advising both governments on appropriate contributions, including financial contribution, to these activities.

(4) In carrying out their functions the Executing Agency may, as they deem necessary and after consulting to each other, organize a meeting for their senior officials alternately in both countries.

Article 4. Arrangement concerning Export, Import and Transit

The arrangement provision of this article, will include as follows:

- a. The Parties, involved in cooperation in animal health and quarantine services, will supervise the import, export and transit of animals, products of animal origin, raw materials, foods and fodders, veterinary medicines and their transportations and storage means and package materials (further referred to as domestic and other animal products) through the border of the Parties.
- b. The Parties shall allow passing through their borders domestic and other animal products that entirely meet quarantine and veterinary conditions.
- c. The domestic and other animal products passing through the border shall have to be guaranteed and provided with Certificate issued by authorized veterinary agencies of the exporting country.
- d. In case if the border veterinary inspection service of the importing country finds that the domestic and other animal products do not meet the veterinary and sanitary requirements, they shall be delayed from passing the border and returned after consultation with the veterinary inspection agency the exporting country or, if there is danger of spreading infectious diseases, shall be as soon as possible destroyed (directly destroyed).
- e. The Parties according to the codex OIE (International Office of Epizootic) will exchange information available in their own countries regarding the infectious diseases in order to prevent and eradicate animal infectious and zoonosis diseases, and if it deems necessary, inform the other Party about the measures being taken.

Article 5. Granting of Facilities

The Parties shall, in accordance with the prevailing laws and regulations, grant each other all necessary administrative assistance and facilities, including entry visa, stay as well as the supply of equipment and materials necessary for the implementation of the collaborative activities under the Memorandum of Understanding for the assigned personnel.

Article 6. Financial Arrangements

(1) Unless otherwise agreed upon, the cost for the implementation of collaborative activities under this Memorandum of Understanding shall normally be born jointly by the Parties. The contribution of each Party to any collaborative activities shall be determine on the basis of consultation by the Parties.

(2) Disbursement of the contribution of the Parties to any collaborative activities under this Memorandum of Understanding shall be subjected to the availability of funds.

Article 7. Settlement of Dispute

The Parties shall settle any dispute arising out from the interpretation of this Memorandum of Understanding amicably through bilateral consultations and negotiations.

Article 8. Amendment

This Memorandum of Understanding may be amended at any time by mutual consent by the Parties in writing.

Article 9. Entry into Force, Duration, and Termination

(1) This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signing and shall remain in force for a period of 5 (five) years and shall automatically be extended for a subsequent period of 1 (one) year.

(2) This Memorandum of Understanding may be terminated by either Party giving written notification at least 6 (six) months prior to its intention.

(3) The termination of the present Memorandum of Understanding shall not affect the completion of any arrangement, contact, activities and obligation made under this Memorandum of Understanding.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Memorandum of Understanding.

Done at Jakarta on this 7th day of October of the year 2002 in two originals, in the English text, all text being equally authentic.

For the Government of the Republic of Indonesia :

PROF.DR. BUNGAN SARAGIH
Minister of Agriculture

For the Government of Mongolia :

DARJAA NASANJARGAL
Minister of Food and Agriculture

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA
RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA
MONGOLIE RELATIF À LA COOPÉRATION EN MATIÈRE DE SANTÉ
DES ANIMAUX ET DES SERVICES DE QUARANTAINE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la Mongolie (ci-après dénommés " les Parties ");

Désireux de poursuivre le développement des relations d'amitié et de renforcer la coopération entre les pays et pour répondre aux intérêts bilatéraux de leurs nations respectives, sur la base des principes d'égalité et d'avantages mutuels;

Reconnaissant l'objectif qui est de prévenir les territoires des deux pays d'être infestés par des maladies infectieuses et zoopathologiques provenant d'animaux du pays et d'autres animaux et produits d'origine animale affectant la santé de la population et l'économie des deux pays;

Exprimant le désir d'intensifier la coopération entre les Parties en matière de santé animale et de services de quarantaine;

Conformément aux lois et règlements en vigueur sur leurs territoires respectifs,

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier. Objectif

Le présent Mémoire d'accord a pour objectif de promouvoir la coopération dans les domaines de la santé animale et des services de quarantaine afin de faciliter les échanges commerciaux et la sécurité de la circulation des articles réglementés entre les Parties.

Article 2. Programme d'activités de collaboration

Le programme d'activités de collaboration comprendra, dans la mesure où les ressources le permettent :

- a. la fourniture de renseignements écrits relatifs à la distribution, à l'étendue et à la maîtrise de maladies infectieuses et zoopathologiques d'apparition récente ainsi que de maladies endémiques dans les territoires respectifs des pays, pouvant présenter un danger potentiel pour les échanges d'articles réglementés entre les Parties.
- b. l'échange de renseignements concernant les mesures ayant trait à l'exportation, l'importation et le transit d'articles zoologiques, y compris les renseignements concernant la certification zoonitaire, le codex de l'OIE (Office international des épizooties) et les modifications pouvant leur être apportées;
- c. les échanges de renseignements concernant les recherches scientifiques dans le domaine de la santé animale et des services de quarantaine, et, si nécessaire, les

- échanges d'experts pour étudier les résultats pratiques et ceux de la recherche scientifique obtenus en matière de quarantaine d'animaux;
- d. la promotion, sur la base des principes d'équivalence et d'acceptation mutuelle, des systèmes de certification zoosanitaire respectifs des Parties;
  - e. les échanges de renseignements techniques et biologiques nécessaires pour mener des analyses des risques;
  - f. la prestation, toutes les fois que possible, d'une assistance scientifique et technique dans le domaine de la quarantaine d'animaux;
  - g. l'encouragement et la promotion des relations de collaboration entre les institutions et personnels pertinents des Parties;
  - h. l'organisation, si nécessaire, de réunions de fonctionnaires compétents, pour discuter des problèmes zoosanitaires susceptibles d'entraver les échanges commerciaux ou les échanges d'articles réglementés entre les Parties;
  - i. toutes autres activités de collaboration dans le domaine de la santé animale et des services de quarantaine mutuellement convenues par les Parties.

Article 3. Organismes d'exécution et autorités compétentes

1. Les Parties conviennent de désigner pour la mise en oeuvre du présent Mémoire d'accord les autorités ci-après :

pour la République d'Indonésie :

l'Agence pour la quarantaine agricole du Ministère de l'agriculture

pour le Gouvernement de la Mongolie :

l'Autorité centrale pour les services vétérinaires et de quarantaine.

2. L'Organe d'exécution sera chargé de mettre en oeuvre et de coordonner le programme d'activités de collaboration prévu dans le Mémoire d'accord dans leurs pays respectifs, y compris la promotion de la participation des institutions et associations pertinentes audit programme.

3. Sous réserve du paragraphe 2, les organes d'exécution seront conjointement chargés d'administrer les programmes, y compris, sans s'y limiter :

- a. établir les priorités des programmes;
- b. choisir les activités à mettre en oeuvre dans le cadre des programmes;
- c. examiner les programmes et présenter aux deux Gouvernements un rapport sur leur état d'avancement;
- d. recommander toute modification appropriée aux programmes;
- e. estimer les ressources nécessaires pour les activités des programmes et dispenser aux deux Gouvernements des conseils quant aux contributions appropriées, y compris les contributions financières, auxdites activités.

4. Dans l'accomplissement de leurs fonctions, les organes d'exécution peuvent, s'ils l'estiment nécessaire et après consultation mutuelle, organiser une réunion de leurs hauts fonctionnaires, en alternance dans les deux pays.

Article 4. Arrangement relatif aux exportations, importations et transit

Les arrangements prévus dans le présent Article comprendront les dispositions ci-après :

- a. les Parties, prenant part à la coopération dans les domaines de la santé animale et des services de quarantaine, superviseront l'importation, l'exportation et le transit d'animaux, de produits d'origine animale, d'aliments et de fourrage, de médicaments vétérinaires ainsi que les moyens de transport et d'entreposage et le matériel d'emballage (appelés produits animaux) à travers la frontière séparant les Parties.
- b. les Parties autoriseront le passage à leurs frontières de produits domestiques et autres produits animaux satisfaisant entièrement aux conditions vétérinaires et de quarantaine.
- c. les produits domestiques et autres produits animaux traversant la frontière devront être garantis et munis d'un Certificat dispensé par les organismes vétérinaires autorisés du pays exportateur.
- d. si le service d'inspection vétérinaire à la frontière du pays importateur constate que les produits domestiques et autres produits animaux ne satisfont pas aux conditions vétérinaires et sanitaires, ils arrêteront leur passage et les renverront dans leur pays d'origine après consultation avec l'Organisme d'inspection vétérinaire du pays exportateur ou, s'il y a risque de propagation de maladies infectieuses, lesdits produits seront dans les meilleurs délais détruits (directement détruits).
- e. les Parties, conformément au codex de l'OIE (Office international des épizooties) échangeront les renseignements disponibles dans leurs pays respectifs en ce qui concerne les maladies infectieuses afin de prévenir et de faire disparaître les maladies infectieuses des animaux et les épizooties et, si nécessaire, s'informeront mutuellement des mesures prises.

Article 5. Octroi d'installations

Les Parties, conformément à leurs lois et règlements en vigueur s'octroieront mutuellement toute l'assistance administrative et toutes les installations nécessaires, y compris les visas d'entrée et de séjour ainsi que le matériel et les matériaux nécessaires au personnel désigné, en vue de la mise en oeuvre des activités de collaboration prévues dans le Mémoire d'accord.

Article 6. Dispositions financières

1. À moins que les Parties n'en conviennent autrement, le coût d'exécution des activités de collaboration prévues dans le présent Mémoire d'accord sera normalement pris en charge conjointement par les Parties. La contribution de chaque Partie sera fixée sur la base de consultations entre les Parties.

2. Le décaissement de la contribution des Parties à toute activité de collaboration prévue dans le présent Mémoire d'accord se fera sous réserve des fonds disponibles.

Article 7. Règlement des différends

Les Parties régleront tout différend provenant de l'interprétation du présent Mémoire d'accord à l'amiable, dans le cadre de consultations et de négociations bilatérales.

Article 8. Amendements

Le présent Mémoire d'accord peut être amendé à tout moment par consentement mutuel écrit des Parties.

Article 9. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

1. Le présent Mémoire d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature et restera en vigueur pendant une période de 5 (cinq) ans et sera automatiquement reconduit pour une période d'un an.

2. Le présent Mémoire d'accord peut être dénoncé par l'une ou l'autre des Parties par notification écrite avec un préavis d'au moins 6 (six) mois.

3. La dénonciation du présent Mémoire d'accord n'aura aucun effet sur l'achèvement de tous arrangements, contacts, activités et obligations pris en vertu du présent Mémoire d'accord.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Mémoire d'accord.

Fait à Jakarta le 7 octobre 2002 en deux exemplaires originaux, dans la langue anglaise, tous les textes faisant également foi.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

BUNGARAN SARAGIH
Ministre de l'agriculture

Pour le Gouvernement de la Mongolie :

DARJAA NASANJARGAL
Ministre de l'alimentation et de l'agriculture

No. 40762

**Indonesia
and
China**

Memorandum of Understanding between the Department of Commnications of the Republic of Indonesia and the Ministry of Communications of the People's Republic of China concerning technical cooperation in the field of transportation. Jakarta, 5 June 2001

Entry into force: *5 June 2001 by signature, in accordance with annex 10*

Authentic texts: *Chinese, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Chine**

Mémorandum d'accord entre le Département des communications de la République d'Indonésie et le Ministère des communications de la République populaire de Chine relatif à la coopération technique dans le domaine du transport. Jakarta, 5 juin 2001

Entrée en vigueur : *5 juin 2001 par signature, conformément à l'annexe 10*

Textes authentiques : *chinois, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

印度尼西亚共和国交通部和中华人民共和国交通部
交通领域技术合作谅解备忘录

印度尼西亚共和国交通部和中华人民共和国交通部（以下简称“双方”），

认识到有必要在交通领域开展双边技术合作以作为两国业已存在的双边合作的补充，

认识到在促进、鼓励和推动安全、经济、高效和有利环境的运输体系方面的共同利益，

依据 2000 年 5 月 8 日在北京签订的《印度尼西亚共和国和中华人民共和国关于未来双边合作方向的联合声明》第四条，

根据两国各自的法律和法规，

达成协议如下：

第一条

宗旨

双方同意在平等、对等和互利的基础上开展公路、水路运输领域的合作与交流。

第二条

合作领域

双方同意, 合作与交流可包括以下领域:

- (一) 道路运输与管理;
- (二) 内河运输;
- (三) 海洋运输, 包括海上安全;
- (四) 人力资源开发, 包括海员培训;
- (五) 搜寻与救助, 包括查找失踪船舶和船员等方面的信息交换;
- (六) 双方同意的其它领域。

第三条

合作方式

双方同意, 合作可采取相互同意的方式, 包括但不限于以下:

- (一) 两国间轮流定期举行双方专家会议, 对联合项目提出进展报告和计划;
- (二) 交换信息、出版物和运输专题的研究成果;
- (三) 组织专家和官员互访;
- (四) 联合组织专题研讨会和讲习班;
- (五) 双方同意的旨在提高管理和技术水平的培训。

第四条

执行

一、为了协调合作活动，每一方应指派一名代表负责确定合作的具体方向并确保合作的有效开展。双方的代表或其指定的协调人将通过信函互相协商和确定合作活动及其它相关事宜。必要时经双方同意，可开会审议与本谅解备忘录的执行有关的事宜。

二、双方应在本谅解备忘录生效后三十天内任命各自的代表和协调人。

第五条

单独安排

具体的合作项目和活动应由双方通过单独的安排或计划进行，其中包括课题、程序、合作条件、参与实体、资金和其它与此种合作条件有关的事宜。费用分担安排应该按一事一议的办法商定。

第六条

建立工作组

一、双方同意建立一个运输工作组以便检查本备忘录的执行情况，就适用本备忘录而产生的事宜进行协商，并为实现其目标提出所有必要建议。

二、工作组可确定其组织机构、任务和机制及其与 2000 年 5 月 8 日在北京成立的印度尼西亚共和国政府和中华人民共和国政府双边合作联合委员会的关系。

三、工作组至少每两年在印度尼西亚或中国轮流召开一次会议，

日期由双方商定，费用自理。

第七条

信息

在本谅解备忘录下由一方传递给另一方的信息应准确无误。

第八条

修正

双方可在任何时候通过书面形式并经相互同意对本谅解备忘录进行修正。

第九条

争议解决

双方对本谅解备忘录条款的解释或适用可能产生的分歧，应通过协商和（或）谈判友好解决。

第十条

生效、期限和终止

一、本谅解备忘录自签字之日起生效，有效期五年。如任何一方未在本谅解备忘录有效期满前至少六十天书面通知另一方终止本谅解备忘录，则本谅解备忘录的有效期将自动延长五年，并依此法顺延。

二、如果本谅解备忘录由于终止而致无效，第五条关于单独安排

的规定将继续适用于必要的延长期，以保证在安排中经同意的现有联合项目或活动的完成。

本谅解备忘录由以下签字人签署，以昭信守。

本谅解备忘录于二〇〇一年六月五日在雅加达签署，一式两份。每份均用印度尼西亚文、中文和英文写成，三种文本同等有效。如遇文本解释上的分歧，以英文本为准。

印度尼西亚共和国交通部部长   中华人民共和国交通部部长

阿古姆 古梅拉尔

黄镇东

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE DEPARTMENT
OF COMMUNICATIONS OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE
MINISTRY OF COMMUNICATIONS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF
CHINA CONCERNING TECHNICAL COOPERATION IN THE FIELD OF
TRANSPORTATION

The Department of Communications of the Republic of Indonesia and the Ministry of Communications of the People's Republic of China (hereinafter referred to as "the Parties");

Realizing the need to establish a bilateral cooperation on technical cooperation in the field of transportation as a complementary to the existing bilateral cooperation between the two countries;

Recognizing their common interest in promoting, encouraging, and advancing safe, economical, efficient, and environmentally sound transportation systems;

Referring to Article 4 of the Joint Statement on Future Directions for Bilateral Cooperation between the Republic of Indonesia and the People's Republic of China, signed at Beijing on 8th of May 2000;

Pursuant to the respective prevailing laws and regulations of both Countries;

Have agreed as follows:

Article 1. Objectives

The Parties agree to undertake cooperation and collaboration in the field of road and water transportation on the basis of equality, reciprocity and mutual benefit.

Article 2. Areas of Cooperation

The Parties agree that the cooperation and collaboration may include the following fields:

1. Road transportation and administration;
2. Inland water transportation;
3. Sea transportation, including maritime safety;
4. Human resources development, including seafarers training;
5. Search and rescue, including exchange of information for finding missing vessels and seafarers;
6. Other fields as mutually agreed upon.

Article 3. Forms of Cooperation

The Parties agree that cooperation may be pursued through one of several methods, as mutually agreed, including, but not limited to the following:

1. Regularly scheduled meetings, alternating between the two countries, of experts of both Parties, to present progress report on and plans for joint projects;
2. Exchange of information, publications and research results on transportation subjects;
3. Organization of exchange visits of experts and officials;
4. Joint organization of symposia and seminars;
5. Training as mutually agreed upon for the purpose of improving management and expertise.

Article 4. Implementation

1. In order to coordinate the cooperative activities, each Party shall designate a representative to be responsible for determining the particular directions of cooperation and for ensuring the effectiveness of cooperation. The representatives of the Parties or their designated coordinators will, by correspondence, consult with each other and define the cooperative activities and other related matters. When necessary, and mutually agreed, they shall meet to consider matters related to the implementation of this Memorandum of Understanding.

2. The Parties shall name their respective representatives and coordinators, if appropriate, within thirty days of the entry into force of this Memorandum of Understanding.

Article 5. Separate Arrangement

Specific cooperative projects and activities shall be embodied in separate arrangement or plans between the Parties, which will cover the subject, procedures, and terms of cooperation, the entities involved, funding, and other appropriate matters related to the conditions of such cooperation. Cost sharing arrangements shall be agreed upon a case-by-case basis.

Article 6. Establishment of Working Group

1. The Parties agree to establish a Working Group on Transportation to examine the implementation of this Memorandum of Understanding, to consult any matter that might arise from the application of this Memorandum of Understanding and to make all the necessary recommendation for the achievement of its goals.

2. The Working Group may determine their own structures, the tasks and mechanism as well as its relations with the Joint Commission for Bilateral Cooperation between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the People's Republic of China, established at Beijing, on 8th of May 2000.

3. The Working Group will meet at least once every two years alternately in Indonesia or China on the date agreed upon by the Parties on their own expenses.

Article 7. Information

Information transmitted by one Party to the other under this Memorandum of Understanding shall be accurate to the best knowledge and belief of the transmitting Party.

Article 8. Amendment

Amendment to this Memorandum of Understanding may be made at any time by an arrangement in writing and mutual agreement between the Parties.

Article 9. Settlement of Disputes

Differences which may arise between the Parties relating to the interpretation or application of the provision of this Memorandum of Understanding shall be settled amicably by means of consultations and/or negotiations.

Article 10. Entry into Force, Duration and Termination

1. This Memorandum of Understanding shall enter into force from the date of its signature and remain valid for a period of five years. It shall automatically be extended for successive periods of five years thereafter, unless either Party notifies the other Party of its intention to terminate this Memorandum of Understanding in written form at least sixty days before the end of the respective period.

2. In case this Memorandum of Understanding ceases to have effect on account of termination thereof, the provision of individual arrangements as stipulated in Article 5 shall continue to apply to the extent necessary to ensure the completion of existing joint projects or activities as agreed upon in their arrangement.

In Witness Whereof, the undersigned, have signed this Memorandum of Understanding.

DONE in duplicate at Jakarta, on this fifth day of June in the year 2001, in Indonesia, Chinese, and English languages, each texts being equally authentic. In case of divergences in interpretation, the English text shall prevail.

For the Department of Communications of the Republic of Indonesia :

AGUM GUMELAR
Minister of Communications

For the Ministry of Communications of the People's Republic of China :

HUANG ZHENDONG
Minister of Communications

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**MEMORANDUM SALING PENGERTIAN
ANTARA
DEPARTEMEN PERHUBUNGAN REPUBLIK INDONESIA
DENGAN
DEPARTEMEN PERHUBUNGAN REPUBLIK RAKYAT CHINA
MENGENAI
KERJASAMA TEKNIK DI BIDANG TRANSPORTASI**

Departemen Perhubungan Republik Indonesia dan Departemen Perhubungan Republik Rakyat China (yang selanjutnya disebut sebagai "Para Pihak");

MENYADARI perlunya membentuk peningkatan suatu kerjasama bilateral untuk kerjasama teknik di bidang transportasi, guna melengkapi kelengkapan kerjasama bilateral yang telah ada diantara kedua belah Pihak;

MENGAKUI adanya kepentingan bersama dalam mempromosikan, mendorong dan mengembangkan sistem transportasi yang aman, ekonomis, efisien dan berwawasan lingkungan;

MERUJUK Pasal 4 dari Pernyataan Bersama mengenai Masa Depan untuk Kerjasama Bilateral antara Pemerintah Republik Indonesia dengan Pemerintah Republik Rakyat China yang ditandatangani di Beijing pada tanggal 8 Mei 2000;

BERDASARKAN pada hukum dan peraturan perundangan masing-masing negara;

MENYEPAKATI HAL-HAL SEBAGAI BERIKUT:

Pasal 1

TUJUAN

Para Pihak menyetujui untuk melaksanakan kerjasama dan kolaborasi di bidang transportasi darat dan laut dengan berdasarkan pada persamaan, secara timbal balik dan saling menguntungkan.

Pasal 2

LINGKUP KERJASAMA

Para Pihak menyetujui bahwa lingkup kerjasama dan kolaborasi dapat meliputi bidang-bidang sebagai berikut:

1. Transportasi darat dan administrasi;
2. Transportasi angkutan sungai, danau dan penyeberangan;
3. Transportasi laut, termasuk keselamatan pelayaran;
4. Pengembangan Sumber Daya Manusia, termasuk Pendidikan dan Latihan Pelaut;
5. Pencarian dan Pertolongan, termasuk tukar menukar informasi untuk menemukan kapal dan pelaut yang hilang;
6. Bidang-bidang lain yang disetujui bersama.

Pasal 3

BENTUK KERJASAMA

Para Pihak menyetujui bahwa kerjasama dapat dilaksanakan melalui satu dari beberapa metode, yang telah disetujui bersama, namun tidak terbatas pada hal-hal sebagai berikut:

1. Pertemuan yang dijadwalkan secara tetap, yang diadakan secara bergantian antara 2 negara, oleh para ahli dari kedua Pihak, untuk mempresentasikan laporan perkembangan dan rencana proyek-proyek bersama;
2. Pertukaran informasi, publikasi dan hasil penelitian mengenai subyek-subyek transportasi;
3. Penyelenggaraan pertukaran kunjungan para ahli dan pejabat;
4. Mengadakan simposium dan seminar bersama;
5. Pendidikan dan Latihan bersama yang disetujui untuk tujuan peningkatan manajemen dan keahlian.

Pasal 4

PELAKSANAAN

1. Untuk mengkoordinasikan kegiatan kerjasama, masing-masing Pihak akan menunjuk seorang wakil yang bertanggung jawab untuk menentukan arah kerjasama dan untuk memastikan efektivitas kerjasama tersebut. Wakil-wakil Para Pihak atau koordinator yang ditunjuk, melalui korespondensi akan mengkonsultasikan satu sama lain dan merumuskan kegiatan kerjasama serta hal-hal lain yang berkaitan. Apabila diperlukan, dan dengan persetujuan bersama, mereka akan bertemu untuk membahas hal-hal yang berkaitan dengan implementasi dari Memorandum Saling Pengertian ini.

2. Para Pihak akan memberitahukan wakil dan koordinator masing-masing, jikalau mungkin, dalam waktu 30 hari setelah berlakunya Memorandum Saling Pengertian ini.

Pasal 5

PENGATURAN TERPISAH

Proyek-proyek dan kegiatan-kegiatan kerjasama tertentu akan dituangkan dalam pengaturan atau rencana yang terpisah antara kedua belah Pihak, yang akan meliputi subyek, prosedur dan acuan kerjasama, Pihak-pihak terkait, pembiayaan dan hal-hal lain yang berkaitan dengan kondisi kerjasama tersebut. Pengaturan pembagian biaya akan disetujui berdasarkan kasus per-kasus.

PASAL 6

PEMBENTUKAN KELOMPOK KERJA

1. Para Pihak setuju untuk membentuk Kelompok Kerja di bidang transportasi guna menilai pelaksanaan Memorandum Saling Pengertian ini, untuk berkonsultasi mengenai setiap hal yang mungkin timbul dari pelaksanaan Memorandum Saling Pengertian ini dan membuat rekomendasi yang diperlukan untuk tercapainya tujuan.
2. Kelompok Kerja dapat menentukan struktur, tugas dan mekanismenya sendiri, juga mengenai hubungannya dengan Komisi Bersama untuk Kerjasama Bilateral antara Republik Indonesia – Republik Rakyat China yang dibentuk di Beijing pada tanggal 8 Mei 2000.
3. Kelompok Kerja Group akan bertemu sekurang-kurangnya sekali dalam 2 tahun secara bergantian di Indonesia atau di China dengan waktu pertemuan yang disetujui oleh Para Pihak atas biaya masing-masing.

PASAL 7

INFORMASI

Informasi yang dikirimkan oleh satu Pihak kepada Pihak lain berdasarkan Memorandum Saling Pengertian ini harus akurat sesuai dengan pengetahuan dan kepercayaan dari Pihak yang mengirimkan.

PASAL 8

AMANDEMEN

Amandemen terhadap Memorandum Saling Pengertian ini dapat dibuat setiap waktu melalui suatu pengaturan tertulis dan persetujuan bersama antara Para Pihak.

PASAL 9

PENYELESAIAN PERSELISIHAN

Perbedaan-perbedaan yang mungkin timbul antara Para Pihak mengenai interpretasi atau Penerapan Memorandum Saling Pengertian ini akan diselesaikan secara persahabatan melalui cara-cara konsultasi dan/atau negosiasi.

PASAL 10

MULAI BERLAKUNYA, JANGKA WAKTU DAN BATAS AKHIR

1. Memorandum Saling Pengertian ini akan mulai diberlakukan sejak tanggal penandatanganannya dan berlaku untuk jangka waktu lima tahun. Secara otomatis akan diperpanjang selama lima tahun berikutnya, kecuali apabila salah satu Pihak memberitahukan kepada Pihak lain untuk maksud mengakhiri Memorandum Saling Pengertian dalam bentuk tertulis sekurang-kurangnya 60 hari sebelum berakhirnya masa berlaku.
2. Dalam hal Memorandum saling Pengertian ini berakhir sebagai akibat dari pengakhiran tersebut, ketentuan mengenai pengaturan terpisah sebagaimana disebut dalam Pasal 5 akan tetap berlaku selama diperlukan untuk menjamin terselesaikannya pelaksanaan proyek dan kegiatan bersama sebagaimana telah disetujui dalam pengaturan tersebut.

SEBAGAI BUKTI, yang bertanda tangan di bawah ini, telah menandatangani Memorandum Saling Pengertian ini.

DIBUAT secara rangkap di Jakarta, pada hari Selasa tanggal lima bulan Juni tahun 2001 dalam Bahasa Indonesia, Bahasa China dan Bahasa Inggris, masing-masing teks memiliki kekuatan hukum yang sama. Dalam hal timbul perbedaan interpretasi, teks Bahasa Inggris yang berlaku.

Untuk Departemen Perhubungan
Republik Indonesia

Untuk Departemen Perhubungan
Republik Rakyat China

AGUM GUMELAR
Menteri Perhubungan

HUANG ZHENDONG
Menteri Perhubungan

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE DÉPARTEMENT DES COMMUNICATIONS DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE MINISTÈRE DES COMMUNICATIONS DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE CHINE RELATIF À LA COOPÉRATION TECHNIQUE DANS LE DOMAINE DU TRANSPORT

Le Département des communications de la République de l'Indonésie et le Ministère des communications de la République populaire de Chine (ci-après dénommés " les Parties "),

Reconnaissant la nécessité d'une coopération bilatérale technique dans le domaine des transports en complément à la coopération bilatérale existant entre les deux pays;

Reconnaissant leur intérêt commun s'agissant de promouvoir, encourager et développer des systèmes de transport sûrs, économiques, efficaces et judicieux sur le plan de l'environnement;

Se référant à l'Article 4 de la Déclaration conjointe relative aux orientations futures de la coopération bilatérale entre la République d'Indonésie et la République populaire de Chine, signée à Beijing le 8 mai 2000;

Conformément à leurs lois et règlements en vigueur;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier. Objectifs

Les Parties conviennent de coopérer et de collaborer en matière de transports routiers et fluviaux sur la base de l'égalité, de la réciprocité et de l'avantage mutuel.

Article 2. Domaines de coopération

Les Parties conviennent que la coopération et la collaboration porteront, notamment, sur les domaines ci-après :

1. Transports et administration routiers;
2. Transports utilisant les voies d'eau intérieures;
3. Transports maritimes, y compris la sécurité des transports en mer;
4. Développement des ressources humaines, y compris la formation des marins;
5. Recherche et secours, y compris l'échange de renseignements pour retrouver les navires manquants et les marins;
6. D'autres domaines convenus d'un commun accord.

Article 3. Modes de coopération

Les Parties conviennent de coopérer dans le cadre de plusieurs méthodes, convenues d'un commun accord, y compris, sans s'y limiter les méthodes ci-après :

1. Des réunions périodiques, en alternance dans les deux pays, d'experts des deux Parties, afin de présenter un rapport sur l'état d'avancement de projets conjoints et de préparer des plans de projets conjoints;
2. Des échanges de renseignements, publications et résultats de recherche portant sur les transports;
3. Des échanges de visites d'experts et de fonctionnaires;
4. L'organisation conjointe de colloques et de séminaires;
5. La formation convenue d'un commun accord aux fins d'améliorer la gestion et les connaissances techniques.

Article 4. Mise en oeuvre

1. Afin de coordonner les activités de coopération, chaque Partie désignera un représentant qui sera chargé de fixer les orientations spécifiques de la coopération et d'assurer son efficacité. Les représentants des Parties ou leurs coordinateurs désignés, se consulteront par correspondance et fixeront les activités de coopération et autres questions connexes. Si nécessaire, et par accord mutuel, ils se réuniront pour examiner des questions liées à la mise en oeuvre du présent Mémoire d'accord.

2. Les Parties désigneront leurs représentants et coordinateurs respectifs, le cas échéant, dans les trente jours à partir de l'entrée en vigueur du présent Mémoire d'accord.

Article 5. Dispositions distinctes

Les projets et activités spécifiques de coopération seront l'objet d'accords distincts ou de plans séparés entre les Parties, portant sur le thème, les procédures et les conditions de la coopération, aux organismes participants, le financement et autres questions appropriées liées aux conditions de ladite coopération. Les dispositions relatives au partage des coûts seront convenues par les Parties au cas par cas.

Article 6. Établissement d'un groupe de travail

1. Les Parties conviennent d'établir un Groupe de travail sur les transports qui aura pour responsabilité d'examiner la mise en oeuvre du présent Mémoire d'accord, de tenir des consultations à propos de toute question susceptible de découler de l'application du présent Mémoire d'accord et de présenter toutes les recommandations nécessaires en vue de réaliser ses objectifs.

2. Le Groupe de travail choisira sa propre structure, les tâches et mécanismes ainsi que ses rapports avec la Commission conjointe de coopération bilatérale entre le Gouvernement

de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République populaire de Chine, établie à Beijing le 8 mai 2000.

3. Le Groupe de travail se réunira au moins une fois tous les deux ans en alternance en Indonésie ou en Chine à une date convenue d'un commun accord par les Parties qui en assumeront les frais.

Article 7. Renseignements

Les renseignements transmis par une Partie à l'autre Partie en vertu du présent Mémoire d'accord seront exacts au mieux des connaissances et estimations de la Partie les transmettant.

Article 8. Amendements

Le présent Mémoire d'accord peut être amendé à tout moment par un accord mutuel écrit entre les Parties.

Article 9. Règlement des différends

Les différends susceptibles d'intervenir entre les Parties en ce qui concerne l'interprétation ou l'application des dispositions du présent Mémoire d'accord seront réglés à l'amiable dans le cadre de consultations et/ou négociations.

Article 10. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

1. Le présent Mémoire d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature et restera en vigueur pendant une période de cinq ans. Il sera automatiquement prorogé pour des périodes successives de cinq ans, à moins que l'une des Parties notifie à l'autre son intention de dénoncer le présent Mémoire d'accord, par écrit et soixante jours au moins avant la fin de la période en cours.

2. Si le Mémoire d'accord cesse d'avoir effet à la suite d'une dénonciation, les arrangements individuels stipulés à l'Article 5 continueront de s'appliquer dans la mesure nécessaire pour assurer l'achèvement des projets ou activités conjoints en cours, comme convenu dans leurs dispositions.

En foi de quoi les soussignés ont signé le présent Mémoire d'accord.

Fait en double exemplaire à Jakarta, le 5 juin 2001, dans les langues indonésienne, chinoise et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Département de communication de la République d'Indonésie :

AGUM GUMELAR
Ministre des communications

Pour le Ministère de communications de la République populaire de Chine :

HUANG ZHENDONG
Ministre des communications

No. 40763

**Indonesia
and
Australia**

**Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of
Indonesia and the Government of Australia on cooperation in the tourism sector.
Canberra, 26 June 2001**

Entry into force: *26 June 2001 by signature, in accordance with section 7*

Authentic text: *English*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Australie**

**Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le
Gouvernement d'Australie relatif à la coopération dans le secteur du tourisme.
Canberra, 26 juin 2001**

Entrée en vigueur : *26 juin 2001 par signature, conformément à la section 7*

Texte authentique : *anglais*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF AUSTRALIA ON COOPERATION IN THE TOURISM SECTOR

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of Australia hereinafter referred to as "the Parties".

Desiring to further strengthen the friendly and cooperative relations between the two countries through tourism based on the principles of equality and mutual benefit.

Recognizing the importance of the tourism sector to the economic, social and cultural development of both countries.

Seeking to realize the benefits of wider regional and multilateral cooperation, involvement in the work of international organizations, and support progress on tourism and travel issues within the General Agreement on Trade in Services of the World Trade Organization (GATS-WTO) and the Asia Pacific Economic Cooperation (APEC) forum; and

Wishing to continue taking practical steps to achieve a better understanding of each other's approaches to tourism policy formulation and tourism administration with a view to promoting a strong working relationship between the Parties national tourism ministries.

Have reached the following understanding.

1. Areas of Cooperation

In accordance with the prevailing laws and regulations in each country, cooperation in the tourism sector may be undertaken in the following areas:

- a) Research and Development
- b) Human Resource Development
- c) Promotion
- d) Investment
- e) Private Sector Cooperation, and
- f) Other areas as may be mutually considered appropriate.

The details of cooperation which may be undertaken in such areas will be set out in specific arrangements between the Parties or between tourism or tourism related agencies which, by mutual consent of the implementing authorities for this Memorandum of Understanding and for the specific arrangement, may be added as Annexes forming an integral part of this Memorandum of Understanding. The arrangements contained in such Annexes may, where appropriate, specify different implementing authorities.

2. Aims of Cooperation

The aims of cooperation under this Memorandum of Understanding are:

- (a) to facilitate the development of tourism relations between both countries;
- (b) to increase tourist arrivals to both countries;

- (c) to facilitate a wider distribution of visitors to the various destinations and attractions in each country;
- (d) to encourage visits of both nationals and residents to each country;
- (e) to encourage the growth of the tourism and travel related industries in both countries;
- (f) to pursue common activities relating to the tourism industry and its potential in both countries. The Parties mutually recognize that such activities, among others, should:
  - (1) facilitate the efforts for viable tourism development in both countries;
  - (2) work towards resolving impediments to tourism in and between the two countries, subject to each party's relevant national laws, and;
  - (3) carry out bilateral seminars, symposiums, and/or workshops.
- (g) to examine opportunities for technical cooperation between the Parties in the field of tourism.
- (h) to share information and consult on tourism-related objectives and their implementation in international organizations; and
- (i) to facilitate and foster cooperation between the tourism private sectors in both countries.

3. Implementation

The Government of the Republic of Indonesia hereby nominates the Department of Culture and Tourism and the Government of Australia hereby nominates the Department of Industry, Science and Resources as the implementing authorities for this Memorandum of Understanding. The Parties may nominate other implementing authorities by mutual consent from time to time.

4. Consultation

The Parties will endeavor to address any matters concerning the interpretation or implementation of this Memorandum of Understanding through prompt and friendly consultations and negotiations.

5. Amendment

This Memorandum of Understanding may be added to or amended by the mutual consent of the Parties.

6. Applicability of the Memorandum of Understanding

This Memorandum of Understanding does not override specific bilateral agreements and other arrangements relating to the tourism sector concluded between the two countries or between tourism or tourism-related agencies, which are both separate and independent.

7. Commencement, Duration and Termination

This Memorandum of Understanding will come into effect on the date on which it is signed by the Parties. It will be valid for a period of five years and will be automatically retrieved for a successive two year period, unless either of the Parties expresses its desire to terminate it, giving the other party three months written notice of such intention.

The termination of this Memorandum of Understanding will not affect the implementation of the programs and projects that may have been formulated during its existence, unless the Parties decide otherwise.

Signed at Canberra in duplicate, on the twenty-sixth day of June 2001 in English language.

For the Government of the Republic of Indonesia:

DR. ALWI SHIHAB
Minister of Foreign Affairs

For the Government of Australia:

ALEXANDER DOWNER
Minister of Foreign Affairs

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT D'AUSTRALIE RELATIF À LA COOPÉRATION DANS LE SECTEUR DU TOURISME

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement d'Australie, ci-après dénommés " les Parties ";

Désireux de renforcer les relations d'amitié et de coopération entre les deux pays grâce au tourisme et sur la base des principes d'égalité et d'avantage mutuel;

Reconnaissant l'importance du secteur du tourisme pour le développement économique, social et culturel des deux pays;

Désireux de récolter les avantages de l'élargissement de la coopération régionale et multilatérale, de la participation des deux pays aux tâches des organisations internationales et d'un appui au développement du tourisme et des voyages dans le cadre de l'accord général sur le commerce des services de l'Organisation mondiale du commerce (GATS-OMC) et du forum de l'Association de coopération économique Asie-Pacifique; et

Désireux de poursuivre la réalisation de mesures pratiques en vue de parvenir à une meilleure compréhension des approches utilisées par les deux pays à l'égard de la formulation d'une politique touristique et de la gestion du tourisme dans le but de promouvoir le renforcement des relations de travail entre les Ministères nationaux du tourisme des Parties;

Sont convenus de ce qui suit :

1. Domaines de coopération

Conformément aux lois et règlements en vigueur dans chaque pays, la coopération dans le secteur du tourisme portera sur les domaines ci-après :

- a. recherche et développement
- b. développement des ressources humaines
- c. promotion;
- d. investissement
- e. coopération des secteurs privés, et
- f. autres domaines mutuellement considérés comme appropriés.

Les détails de la coopération dans ces domaines seront stipulés dans des accords spécifiques entre les Parties ou entre leurs organismes touristiques ou liés aux tourisms respectifs qui, par consentement mutuel des autorités d'exécution du présent Mémoire d'accord et des accords spécifiques seront ajoutés en annexes faisant partie intégrante du présent Mémoire d'accord. Les accords contenus dans lesdites annexes spécifieront, le cas échéant, des autorités d'exécution différentes.

2. Objectifs de la coopération

La coopération prévue dans le présent Mémoire d'accord a pour objectifs :

- a. de faciliter le développement des relations de tourisme entre les deux pays;

- b. d'accroître le nombre de touristes visitant les deux pays;
- c. de faciliter une répartition plus large des visiteurs aux diverses destinations et attractions dans chaque pays;
- d. d'encourager les visites des ressortissants et des résidents dans chaque pays;
- e. d'encourager la croissance du tourisme et des industries connexes dans les deux pays;
- f. de poursuivre des activités conjointes concernant l'industrie touristique et son potentiel dans les deux pays. Les Parties reconnaissent mutuellement que lesdites activités entre autres, devraient :
  - 1. faciliter les efforts déployés pour développer un tourisme viable dans les deux pays;
  - 2. s'efforcer d'éliminer les obstacles au tourisme dans les deux pays et entre les deux pays, dans le cadre de la législation nationale pertinente de chaque pays; et
  - 3. organiser des séminaires, colloques et/ou journées de travail bilatéraux.
- g. examiner les possibilités de coopération technique entre les Parties dans le domaine du tourisme;
- h. partager les renseignements et tenir des consultations concernant les objectifs liés au tourisme et leur réalisation au sein des organisations internationales; et
- i. faciliter et encourager la coopération entre les secteurs touristiques privés dans les deux pays.

3. Application

Le Gouvernement de la République d'Indonésie désigne le Département de la culture et du tourisme et le Gouvernement d'Australie désigne le Département de l'industrie, des sciences et des ressources comme étant les autorités d'exécution du présent Mémorandum d'accord. Les Parties peuvent désigner d'autres autorités d'exécution par consentement mutuel s'il y a lieu.

4. Consultations

Les Parties s'efforceront de résoudre toutes les questions concernant l'interprétation ou l'application du présent Mémorandum d'accord dans le cadre de consultations et négociations promptes et amicales.

5. Amendement

Les Parties, par consentement mutuel, pourront ajouter d'autres dispositions au présent Mémorandum d'accord ou amender ce dernier.

6. Validité du Mémorandum d'accord

Le Mémorandum d'accord ne prévaut pas sur tous accords bilatéraux spécifiques et autres arrangements concernant le secteur du tourisme conclus entre les deux pays ou entre des agences touristiques ou connexes, lesdits arrangements étant séparés et indépendants.

7. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

Le présent Mémorandum d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature par les Parties et sera valide pour une période de cinq ans, automatiquement reconduite pour des

périodes successives de deux ans, à moins que l'une ou l'autre des Parties n'exprime son désir de le dénoncer par notification écrite avec préavis de trois mois.

La dénonciation du présent Mémorandum d'accord n'aura aucun effet sur la mise en oeuvre des programmes et projets formulés pendant son existence, à moins que les Parties n'en décident autrement.

Signé à Canberra en double exemplaire le 26 juin 2001 en langue anglaise.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

ALWI SHIHAB
Ministre des Affaires étrangères

Pour le Gouvernement d'Australie :

ALEXANDER DOWNER
Ministre des Affaires étrangères

No. 40764

**Indonesia
and
Sudan**

Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Republic of Sudan concerning cooperation on education and religious affairs. Jakarta, 15 October 2001

Entry into force: *15 October 2001 by signature, in accordance with article 8*

Authentic texts: *Arabic, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Soudan**

Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République du Soudan relatif à la coopération dans l'enseignement et les affaires religieuses. Jakarta, 15 octobre 2001

Entrée en vigueur : *15 octobre 2001 par signature, conformément à l'article 8*

Textes authentiques : *arabe, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

المادة الثامنة

فترة السريان

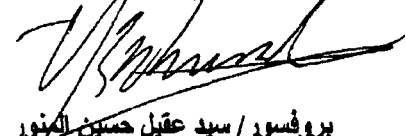
- ١- يبدأ نفاذ هذه المذكرة إعتباراً من تاريخ التوقيع عليها
- ٢- تسرى هذه المذكرة لمدة خمس سنوات ويتم تجديدها تلقائياً لمدة عام واحد آخر وتظل سارية إلا تقدم أحد طرفين بطلب كتابياً بالغاؤها، وفي هذه الحالة تلغى الإتفاقية في ظرف ستة أشهر من تاريخ تسليم طلب الإلغاء للطرف الآخر

وقعت هذه المذكرة بحضور ممثلي الحكومتين في جاكرتا/ إندونيسيا بتاريخ ٢٧ رجب ١٤٢٢ هـ الموافق ١٥ أكتوبر ٢٠٠١م باللغات العربية والإندونيسية والإنجليزية وفي حالة وجود أي خلاف في تفسير بنود المذكرة فإن نص الإنجليزية هو الذي يسود.

ع/حكومة جمهورية السودان

بروفسور/ مبارك محمد علي محذوب
وزير التعليم العالي والبحث العلمي

ع/حكومة جمهورية إندونيسيا

بروفسور/ سيد عقيل حسين المنور
وزير الشؤون الدينية

- ٦- إنتاج الأفلام، الأشرطة، الأسطوانات المدمجة، وأية مواد صوتية وسمعية أخرى
- ٧- الفنون الجميلة والنحت وكافة مظاهر الثقافة الإسلامية الأخرى
- ٨- إقامة المحاضرات، الندوات، المؤتمرات في كافة الموضوعات الدينية والمجالات الأخرى المتعلقة بها
- ٩- تبادل المعلومات في التعليم كافة والأنشطة الإسلامية
- ١٠- الأوقاف
- ١١- أية الأنشطة أخرى يقرها الطرفان

المادة الرابع

الواجبات

- ١- على الطرفين الالتزام بتوفير الميزانيات اللازمة، نقدا أو عينا، لإفاد الأنشطة الواردة في هذه المذكرة
- ٢- يجوز عند الضرورة بموافقة الطرفين طلب دعم من طرف ثالث لتمويل البرامج والأنشطة الواردة بمذكرة التفاهم

المادة الخامسة

التنفيذ

- ١- للتطوير العلاقات بين الطرفين ولتبادل وجهات النظر حول سبل وضع بنود هذه المذكرة موضع التنفيذ، وفق الطرفان على تكوين لجنة مشتركة
- ٢- تتألف اللجنة ممثلين من الطرفين أو أية مؤسسات تقع في إطار مسنولياتهما
- ٣- تجتمع اللجنة مرة في العام بالتبادل في أندونيسيا والسودان، وذلك لوضع الخطط وتحديد الوسائل، وإقتراح برامج التعاون التي تكفل تحقيق الأهداف الواردة في مذكرة التفاهم. إذا تعذر عقد الاجتماع يتم تبادل الوثائق الخاصة بالاجتماع ذلك

المادة السادسة

التعديل

- يجوز تعديل أو مراجعة مذكرة التفاهم بموافقة مكتوبة من الطرفين، في حال حدوث ذلك يعتبر التعديل جزء لا يتجزء في بنود هذه المذكرة، إعتبارا من تاريخه

المادة السابعة

حل النزاعات

- في حالة حدوث خلاف في تفسير أو طريقة تطبيق هذه المذكرة، يتم حل النزاع وديا عن طريق التفاوض والتشاور بين الطرفين

[ARABIC TEXT — TEXTE ARABE]

مذكرة تفاهم
بين
جكومة جمهورية إندونيسيا
و
جكومة جمهورية السودان
حول
التعاون في مجال التعليم والشئون الدينية

قررت حكومة جمهورية إندونيسيا وحكومة جمهورية السودان، والمشار إليهما لاحقاً بالطرفين توقيع مذكرة تفاهم كتعبير عن رغبتهما في تفصيل التعاون المشترك في مجال التعليم والشئون الدينية، ولتقوية العلاقات الودية والتفاهم المشترك بين شعبين في إطار القوانين السارية بالبلدين وعلى أساس من المساواة والمنفعة المتبادلة، وإحترام مبادئ السيادة، مع مراعاة وإحترام القوانين اللوائح السياسات لبلديهما المتعلقة بالتعاون الفني الدولي.

اتفق البلدان على المواد التالية :

المادة الأولى
الأهداف

- ١- تقوية وتدعيم علاقات التعاون التي تربط بين حكومتي البلدين
- ٢- تبادل المعلومات حول الأنشطة الإسلامية والتعليمية وترقية الوعي الديني
- ٣- تبادل الزيارات بين المسؤولين والخبراء بالبلدين
- ٤- تبادل المنح الدراسية
- ٥- دعم الأنشطة الإسلامية والتعليمية وترقية الوعي الديني للطرفين

المادة الثانية
مجالات التعاون

يقوم الطرفان بتشجيع وتطوير التعاون في مجالات التعليم، التدريب، الأنشطة الاجتماعية والدينية والثقافية على أساس أهداف التنمية بالبلدين

المادة الثالثة
الأنشطة

يقوم الطرفان بتبادل دعم الأنشطة التالية في كلا البلدين :

- ١- معينات التعليم والتدريس المختلفة
- ٢- تقديم المنح في كافة المستويات التعليمية
- ٣- طباعة المصحف الشريف، الكتب، الدوريات، وأية مطبوعات إسلامية أخرى
- ٤- تدريب الطلاب، الأساتذة، الدعاة
- ٥- تطوير وتأهيل وبناء المساجد والمؤسسات الإسلامية الأخرى

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF SUDAN CONCERNING COOPERATION ON EDUCA-
TION AND RELIGIOUS AFFAIRS

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Republic of Sudan, hereinafter referred to as "the Parties";

Desiring to strengthen and promote further development of education and religious affairs between the Parties based on the principles of equality, mutual benefit, and full respect of sovereignty;

Pursuant to the prevailing laws and regulations as well as the procedures and policy of their respective countries concerning international technical cooperation;

Have agreed as follows:

Article 1. Objectives of Cooperation

The objectives of cooperation are:

- a. to strengthen the existing cooperation between the governments of their respective countries;
- b. to exchange information on Islamic and education activities and religious development of the Parties;
- c. to exchange visits of personnel and experts;
- d. to exchange scholarships;
- e. to support Islamic and education activities and religious development of the Parties.

Article 2. Scope of Cooperation

The Parties shall encourage and promote cooperation in the fields of education and training, social and religious activities, and culture in accordance with their development objectives.

Article 3. Areas of Activities

The Parties shall promote and facilitate activities so as to ensure a better understanding of the other Party especially by means of:

- a. Educational and teaching materials;
- b. Scholarships at all levels of education;
- c. Printing of the *mushaf of al-Qur'an*, books, periodicals and other Islamic publications;

- d. Training of students, teachers, and preachers;
- e. Development and rehabilitation of mosques and buildings for Moslem activities;
- f. Films, tapes, discs, and other Islamic audiovisual materials;
- g. Fine arts, crafts, and other Islamic cultural exhibitions;
- h. Lectures, seminars, conferences, and symposia on religion and other related fields;
- I. Information on education and other Islamic activities;
- j. *Wakaf*;
- k. Any other means upon which the Parties may decide.

Article 4. Obligations of the Parties

- a. The Parties shall, subject to budget appropriation, agree to provide fund as well as materials, and assist in arranging activities mentioned in this Memorandum of Understanding;
- b. Whenever deemed necessary and by mutual consent, the Parties may request support from the third party to finance the programs of this Memorandum of Understanding.

Article 5. Implementation

- a. For the purpose of promoting further cooperation between the Parties in areas mentioned in this Memorandum of Understanding and exchanging views on the appropriate means to put its articles into effect, the Parties agreed to establish a joint committee.
- b. The committee consists of members of representatives of the Ministry of Religious Affairs of the Republic of Indonesia, representatives of Ministry of Higher Education and Scientific Research of Sudan, and other related institutions chaired by the Minister of Religious Affairs of the Republic of Indonesia and the Minister of Higher Education and Scientific Research of Sudan.
- c. This committee shall meet at least once a year alternately in Indonesia and Sudan to set down procedures, plans, and recommended programs of cooperation towards achieving its aims. If the meeting can not be held due to circumstances, documents shall be exchanged in lieu of such a meeting.

Article 6. Amendment

This Memorandum of Understanding may be amended or revised at any time by mutual written consent of the Parties. Such amendment or revision shall form an integral part of this Memorandum and shall enter into force on such a date as may be determined by the Parties.

Article 7. Settlement of Dispute

Any dispute arising out of the interpretation or procedure of the implementation of this Memorandum shall be settled amicably through consultation and negotiation between the Parties.

Article 8. Entry into Force, Duration, and Termination

- a. This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signing.
- b. This Memorandum of Understanding shall be valid for a period of five years and shall automatically be extended for a period of one year unless either Party terminates it by giving written notification at least 6 (six) months prior to its termination.
- c. The termination of this Memorandum shall not prejudice to the completion of any ongoing programs or projects agreed by the Parties.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective governments, have signed the Memorandum of Understanding.

Done in duplicate in the Indonesian, Arabic, and English languages at Jakarta on this twenty seventh day of Rajab one thousand four hundred and twenty-two Hijriyah, corresponding to the fifteenth day of October two thousand and one A.D. All texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

PROF. DR. SAID AGIL HUSIN AL MUNAWAR, MA
Minister of Religious Affairs

For the Government of the Republic of Sudan:

PROF. MUBARAK MOHAMED ALI MAGZOUB
Minister of Higher Education and Scientific Research

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

MEMORANDUM SALING PENGERTIAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DENGAN
PEMERINTAH REPUBLIK SUDAN
TENTANG
KERJASAMA DI BIDANG PENDIDIKAN DAN KEAGAMAAN

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Sudan selanjutnya disebut sebagai "para PIHAK";

Para Pihak berhasrat untuk mempererat dan meningkatkan pembangunan bidang pendidikan dan agama atas dasar prinsip persamaan, manfaat, dan menghormati kedaulatan;

Sesuai dengan peraturan perundangan-undangan yang berlaku dan prosedur serta kebijakan kerjasama internasional di negara para Pihak;

TELAH SEPAKAT SEBAGAI BERIKUT:

Pasal 1
Tujuan Kerjasama

Tujuan kerjasama ini adalah:

- a. meningkatkan hubungan dan kerjasama antara Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Sudan;
- b. saling menukar informasi tentang kegiatan pendidikan dan keagamaan serta pembangunan keagamaan para Pihak;
- c. saling menukar kunjungan para pegawai dan tenaga ahli;
- d. saling menukar beasiswa;
- e. membantu kegiatan pendidikan dan keagamaan Islam serta pembangunan keagamaan para Pihak.

Pasal 2
Lingkup Kerjasama

Para Pihak akan mendorong serta meningkatkan hubungan dan kerjasama di bidang pendidikan dan pelatihan, kegiatan sosial keagamaan, serta budaya yang mengacu kepada tujuan pembangunan negara para Pihak.

Pasal 3
Bidang Kegiatan

Para Pihak akan bekerjasama guna memperlancar dan memfasilitasi kegiatan terutama

melalui:

- a. Bahan-bahan pendidikan dan pelatihan;
- b. Beasiswa pada semua tingkat dan jenjang pendidikan;
- c. Pembuatan mushaf Al-Qur'an, buku, majalah, dan terbitan lain sejenis yang bernuansa Islami;
- d. Pelatihan bagi para siswa, tenaga pengajar, dan dai;
- e. Pembangunan dan perbaikan masjid serta bangunan-bangunan lain untuk kegiatan umat Islam;
- f. Film, pita, disk, serta bahan-bahan audiovisual lain yang bersifat Islami;
- g. Kesenian, kerajinan, dan pameran budaya Islam lainnya;
- h. Kuliah, seminar, konperensi, dan simposium tentang agama dan dan bidang terkait lainnya;
- i. Informasi tentang pendidikan Islam dan kegiatan keagamaan Islam lainnya;
- j. Wakaf;
- k. Sarana lain yang ditentukan oleh para Pihak.

Pasal 4 Kewajiban Para Pihak

- a. Para Pihak, sesuai dengan kemampuan anggaran, akan menyediakan dana dan bahan-bahan, serta membantu penyusunan kegiatan-kegiatan yang terdapat dalam Memorandum ini;
- b. Jika dianggap perlu dan disepakati, para Pihak dapat mencari bantuan dari pihak ketiga untuk membiayai program-program pada Memorandum ini.

Pasal 5 Pelaksanaan

- a. Dalam rangka meningkatkan kerjasama antara kedua pihak dalam bidang-bidang sebagaimana tersebut dalam kerjasama saling pengertian ini dan saling menukar pendapat tentang cara-cara yang tepat untuk melaksanakan pasal-pasal nya, para Pihak akan membentuk sebuah komite bersama;
- b. Komite tersebut terdiri atas perwakilan dari Departemen Agama Republik Indonesia, perwakilan Kementerian Pendidikan Tinggi dan Penelitian Ilmiah Republik Sudan, dan lembaga terkait lain yang diketuai oleh Menteri Agama Republik Indonesia dan Menteri Pendidikan Tinggi dan penelitian Ilmiah Republik Sudan;

- c. Komite tersebut akan mengadakan sidang berkala sedikitnya satu kali dalam setahun, secara bergantian di Indonesia dan di Sudan guna menyusun prosedur, perencanaan, dan program-program pelaksanaan lain sesuai tujuan kerjasama. Apabila pertemuan tidak dapat terlaksana karena sesuatu dan lain hal, maka dapat dilakukan pertukaran dokumen sebagai pengganti kegiatan pertemuan tersebut.

Pasal 6
Amandemen

Memorandum saling pengertian ini dapat diamandemen atau direvisi setiap saat secara tertulis melalui kesepakatan para Pihak. Amandemen atau revisi tersebut merupakan bagian yang tidak terpisahkan dari Memorandum ini dan mulai berlaku pada waktu yang ditentukan para Pihak.

Pasal 7
Penyelesaian Perbedaan Pendapat

Perbedaan pendapat sebagai akibat dari kesalahan penafsiran atau prosedur pelaksanaan Memorandum ini diselesaikan secara musyawarah melalui konsultasi dan negosiasi para Pihak.

Pasal 8
Masa Laku, Lama, dan Pemberhentian

- a. Memorandum Saling Pengertian ini mulai berlaku sejak tanggal penandatangiannya;
- b. Memorandum Saling Pengertian ini berlaku selama lima tahun dan secara otomatis diperpanjang untuk jangka waktu satu tahun kecuali salah satu pihak berkeinginan untuk memberhentikannya melalui pemberitahuan tertulis selambat-lambatnya enam bulan sebelumnya;
- c. Apabila Memorandum ini terhenti, maka kegiatan-kegiatan yang sedang berlangsung tetap berjalan sesuai rencana yang telah disepakati para pihak.

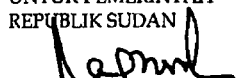
SEBAGAI BUKTI para penandatanganan di bawah ini, yang telah diberikan kuasa dari pemerintah masing-masing, telah menandatangani Memorandum Saling Pengertian ini.

Ditandatangani dalam bahasa Indonesia, Arab, dan Inggris di Jakarta pada tanggal lima belas Rajab tahun seribu empat ratus dua puluh dua Hijriyah bertepatan dengan tanggal lima belas bulan Oktober tahun dua ribu satu Masehi. Masing-masing teks mempunyai kedudukan hukum yang sama. Jika terdapat perbedaan penafsiran atas kerjasama ini maka naskah yang berbahasa Inggris yang berlaku.

UNTUK PEMERINTAH
REPUBLIK INDONESIA

PROF. DR. SAID AGIL HUSIN AL MUNAWAR, MA
MENTERI AGAMA

UNTUK PEMERINTAH
REPUBLIK SUDAN

PROF. MUBARAK MOHAMED ALI MAGZOUB
MENTERI PENDIDIKAN TINGGI
DAN PENELITIAN ILMIAH

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DU SOUDAN RELATIF À LA COOPÉRATION DANS L'ENSEIGNEMENT ET LES AFFAIRES RELIGIEUSES

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République du Soudan, ci-après dénommés " les Parties ";

Désireux de renforcer et d'encourager le développement de l'éducation et des affaires religieuses entre les Parties, sur la base des principes d'égalité, d'avantage mutuel et dans le plein respect de la souveraineté;

Conformément aux lois et règlements ainsi qu'aux procédures et politiques de leurs pays respectifs concernant la coopération technique internationale;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier. Objectifs de la coopération

La coopération a pour objectifs :

- a. de renforcer la coopération existant entre les Gouvernements de leurs pays respectifs ;
- b. d'échanger des renseignements concernant les activités islamiques et éducatives et le développement religieux des Parties;
- c. d'échanger des visites de personnel et d'experts;
- d. d'échanger des bourses d'études;
- e. d'appuyer les activités islamiques et éducatives et le développement religieux des Parties.

Article 2. Portée de la coopération

Les Parties encourageront et favoriseront la coopération dans les domaines de l'éducation et de la formation, des activités sociales et religieuses et de la culture conformément à leurs objectifs de développement.

Article 3. Domaines d'activités

Les Parties encourageront et faciliteront les activités visant à assurer une meilleure compréhension de l'autre Partie, particulièrement grâce aux éléments ci-après :

- a. matériels éducatifs et pédagogiques;
- b. bourses d'études à tous les niveaux de l'enseignement;
- c. tirage du *mushaf of al-Qur'an*, des livres, périodiques et autres publications islamiques;

- d. formation d'étudiants, enseignants et prédicateurs;
- e. développement et les réaménagements de mosquées et bâtiments destinés à des activités musulmanes;
- f. films, bandes, disques et autres matériels audiovisuels islamiques;
- g. expositions artistiques, artisanales et autres expositions culturelles islamiques;
- h. conférences, séminaires, cours et colloques, portant sur des domaines religieux ou connexes;
- i. renseignements sur les activités éducatives et autres activités islamiques;
- j. *Wakaf*;
- k. tous autres moyens dont les Parties pourront décider.

Article 4. Obligations des Parties

- a. Les Parties, dans le cadre de leurs crédits budgétaires, conviennent de fournir des fonds ainsi que des documents et de fournir une aide à l'organisation des activités mentionnées dans le présent Mémoire d'accord;
- b. Si nécessaire et par consentement mutuel, les Parties demanderont l'appui d'une tierce partie pour financer les programmes prévus dans le présent Mémoire d'accord.

Article 5. Application

- a. Aux fins d'encourager la poursuite de la coopération entre les Parties dans les domaines mentionnés dans le présent Mémoire d'accord et d'échanger des vues quant aux moyens appropriés pour mettre en oeuvre ses articles, les Parties conviennent d'établir un comité conjoint.
- b. Le comité sera constitué de représentants du Ministère des Affaires religieuses de la République d'Indonésie, de représentants du Ministère de l'Enseignement supérieur et de la recherche scientifique du Soudan, ainsi que de représentants d'autres institutions connexes et sera présidé par le Ministre des Affaires religieuses de la République d'Indonésie et le Ministre de l'Enseignement supérieur et de la recherche scientifique du Soudan.
- c. Le comité se réunira au moins une fois par an en alternance en Indonésie et au Soudan pour fixer les procédures, plans et programmes recommandés de coopération en vue de réaliser ses objectifs. Si les circonstances ne permettent pas d'organiser une réunion, les documents seront échangés et cet échange tiendra lieu de réunion.

Article 6. Amendements

Le présent Mémoire d'accord peut être amendé ou révisé à tout moment, par consentement écrit mutuel des Parties. Ledit amendement ou ladite révision font partie intégrante du présent Mémoire et entrera en vigueur à la date fixée par les Parties.

Article 7. Règlement des différends

Tout différend découlant de l'interprétation ou de la procédure d'application du présent Mémoire sera réglé à l'amiable dans le cadre de consultations et négociations entre les Parties.

Article 8. Entrée en vigueur, durée et dénonciation

a. Le présent Mémoire d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature.

b. Le présent Mémoire d'accord restera en vigueur pendant une période de cinq ans et sera automatiquement reconduit pour une période d'un an à moins que l'une ou l'autre Partie ne le dénonce par notification écrite avec un préavis d'au moins six mois.

c. La dénonciation du présent Mémoire ne portera pas préjudice à l'achèvement de tous programmes ou projets convenus par les Parties.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Mémoire d'accord.

Fait en double exemplaire en Indonésie, dans les langues arabique et anglaise, à Jakarta le 27 Rajab 1422 Hijriyah, correspondant au 15 octobre 2001 A.D. Tous les textes font également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

SAID AGIL HUSIN AL MUNAWAR, MA
Ministre des Affaires religieuses

Pour le Gouvernement de la République du Soudan :

MUBARAK MOHAMED ALI MAGZOUB
Ministre de l'Enseignement supérieur et de la recherche scientifique

No. 40765

**Indonesia
and
Egypt**

Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Arab Republic of Egypt concerning the cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs. Cairo, 26 February 2001

Entry into force: *26 February 2001 by signature, in accordance with article VII*

Authentic texts: *Arabic, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Égypte**

Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte relatif à la coopération dans les programmes en matière de population, de planification familiale, de santé reproductrice et d'autonomisation des femmes. Le Caire, 26 février 2001

Entrée en vigueur : *26 février 2001 par signature, conformément à l'article VII*

Textes authentiques : *arabe, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

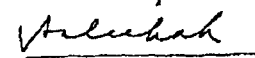
المادة السابعة

- ٤- تدخل هذه المذكرة حيز النفاذ من تاريخ توقيعها .
- ٥- تسرى هذه المذكرة لمدة اربعة اعوام ، وتجدد تلقائيا لسنة واحدة تالية ، ما لم يخطر أحد الطرفين الطرف الآخر كتابة برغبته فى انهاءها قبل ستة اشهر من تاريخ انتهاء سرياتها .
- ٦- لا يؤثر انتهاء هذه المذكرة على سريان وصلاحيه ومدة أى ترتيب آخر تم الاتفاق عليه فى اطار المذكرة حتى انتهاء مدة سريان هذا الترتيب .
- حررت هذه المذكرة فى القاهرة يوم السادس والعشرين من فبراير سنة ٢٠٠١ من أصلين باللغات الاندونيسية والعربية والانجليزية ولكل منها ذات الحجية ، وفى حالة الاختلاف فى التفسير يعتد بالنص الانجليزى .

عن
حكومة جمهورية مصر العربية

عمرو موسى
وزير الخارجية

عن
حكومة جمهورية اندونيسيا

د. علوى شهاب
وزير الخارجية

- (١٥) المعلومات ، والتعليم ، والاتصالات ، والتسويق الاجتماعى الخاصة لتنظيم الأسرة والصحة الإيجابية .
- (١٦) تفعيل دور المرأة .
- (١٧) وسائل تنظيم الأسرة .
- (١٨) توفير الدعم الفنى .

المادة الرابعة

- ٣- يقوم الطرفان ببلورة برامج محددة ومهام وخطط وجدول زمنية فى الموضوعات ذات الصلة فى الاطار الادارى المناسب .
- ٤- يتم الاتفاق على الترتيبات المالية من خلال التفاوض بين الطرفين وكذلك مع الماتحين ذوى الاهتمام بالموضوع .

المادة الخامسة

- تتم تسوية أى نزاع ينشأ عن تفسير او تطبيق هذه المذكرة بصورة ودية من خلال التشاور والمفاوضات بين الطرفين .

المادة السادسة

- يمكن تعديل هذه المذكرة فى أى وقت - كتابة - وبموافقة كلا الطرفين .

المادة الاولى

يقوم الطرفان بتشجيع وتطوير التعاون في مجالات برامج السكان ، وبرامج تنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية ، وبرامج تفعيل دور المرأة فى اطار هذه المذكرة ،

المادة الثانية

لغرض هذه المذكرة تحدد حكومة جمهورية اندونيسيا وزير الدولة لشئون المرأة ورئيس المجلس القومى لتنسيق تنظيم الاسرة ، وتحدد حكومة جمهورية مصر العربية السيد وزير الصحة والسكان كسلطات حكومية لتطبيق محتوى هذه المذكرة .

المادة الثالثة

تتم بلورة برامج للتعاون في مجال السكان وتنظيم الاسرة والصحة الانجابية وتفعيل دور المرأة بين الطرفين في المجالات الاتية :

- ١٠ ضمان الجودة فى مجال تنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية .
- ١١ الخدمات المتكاملة لتنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية .
- ١٢ خدمات تنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية المرتكزة على المجتمع .
- ١٣ نظام ادارة المعلومات الخاصة بتنظيم الاسرة والصحة الانجابية .
- ١٤ دور المعاهد والقيادات الاسلامية فى تنظيم الاسرة والصحة الانجابية .

[ARABIC TEXT — TEXTE ARABE]

مذكرة تفاهم
بين
حكومة جمهورية اندونيسيا
و
حكومة جمهورية مصر العربية
في مجال برامج السكان وتنظيم الاسرة
والصحة الانجابية وتفعيل دور المرأة

ان حكومة جمهورية اندونيسيا ،

وحكومة جمهورية مصر العربية ،

المشار اليهما فيما بعد بـ " الطرفان "

رغبة في توطيد علاقات الصداقة القائمة بين البلدين ،

واخذا في الاعتبار رغبتهما المشتركة في تدعيم التعاون في مجال برامج السكان ، وتنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية ، وتفعيل دور المرأة في المجتمع ،

واقرارا بالفوائد الناتجة عن التعاون الوطيد في مجال السكان ، وبرامج تنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية ، وتفعيل دور المرأة في المجتمع على أسس المساواة والمنفعة المتبادلة ، وفي اطار تعاون جنوب / جنوب ،

والنزما بالقوانين والضوابط السائدة في كلتا الدولتين ، وكذلك اجراءات وسياسات التعاون في مجال السكان ، وبرامج تنظيم الاسرة ، والصحة الانجابية ، وتفعيل دور المرأة ،

فقد اتفقتا على مايلسى :

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE
ARAB REPUBLIC OF EGYPT CONCERNING THE COOPERATION IN
THE FIELD OF POPULATION, FAMILY PLANNING, REPRODUCTIVE
HEALTH AND WOMEN EMPOWERMENT PROGRAMS

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Arab Republic of Egypt, hereinafter referred to as the "Parties";

Desiring to strengthen the close and friendly relations between the Parties;

Considering their common interest in supporting cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs;

Recognizing the benefits derived from close cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs based on the principles of equality and mutual benefit and in the Framework of the South/South cooperation;

Pursuant to the prevailing laws and regulations in their respective countries as well as the procedures and policies of cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs;

Have agreed as follows:

Article I

The Parties shall endeavor to encourage and develop cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs within the framework of this Memorandum of Understanding.

Article II

For the purpose of this Memorandum of Understanding, the Government of the Republic of Indonesia shall designate the State Minister for Women Empowerment and Chairperson of the National Family Planning Coordinating Board (BKKBN) and the Government of the Arab Republic of Egypt shall designate the Minister of Population and Health respectively as their appropriate government authorities for the implementation of this Memorandum of Understanding.

Article III

Cooperation in the field of population, family planning, reproductive health and women empowerment programs between the Parties may be further elaborated in the specific areas as follows :

- a. Quality Assurance in Family Planning and Reproductive Health services;

- b. Family Planning and Reproductive Health integrated services;
- c. Community based family planning and reproductive health services;
- d. Management Information System of Family Planning and Reproductive Health;
- e. Role of Islamic Institution and Leaders in Family Planning and Reproductive Health;
- f. Information, Education and Communication and Social Marketing of Family Planning and Reproductive Health;
- g. Women Empowerment;
- h. Contraceptive supplies; and
- i. Technical Assistance.

Article IV

- 1. The Parties shall elaborate the specific programs, tasks, schedules, plans and other appropriate matters to be laid down in an administrative arrangement;
- 2. Financial arrangements will be negotiated by both Parties along with the interested donors.

Article V

Any disputes arising out of the interpretation, application or implementation of this Memorandum of Understanding shall be settled amicably by consultation and negotiation between the Parties.

Article VI

This Memorandum of Understanding may be amended at any time in writing by mutual consent of the Parties.

Article VII

- 1. The Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signing.
- 2. This Memorandum of Understanding shall remain in force for a period of 4 (four) years and be automatically extended for subsequent period of 1 (one) year, unless either Party notifies the other Party in writing its intention to terminate this Memorandum of Understanding 6 (six) months prior to its expiration.
- 3. The termination of this Memorandum of Understanding shall not affect the validity and duration of any arrangement made under this Memorandum of Understanding until the completion of such arrangement.

In Witness Whereof, the undersigned, being duly authorized by their respective Government, have signed this Memorandum of Understanding.

Done in duplicate at Cairo on Twenty-Sixth day of February in the year of two thousand and one, in two originals in the Indonesian Arabic, and English languages. All texts are equally authentic. In case of divergence in interpretation the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

DR. ALWI SHIHAB
Minister of Foreign Affairs

For the Government of the Arab Republic of Egypt:

AMRE MOUSSA
Minister of Foreign Affairs

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

MEMORANDUM SALING PENGERTIAN

ANTARA

**PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH REPUBLIK ARAB MESIR**

MENGENAI

**KERJASAMA DALAM BIDANG KEPENDUDUKAN, KELUARGA BERENCANA,
PROGRAM KESEHATAN REPRODUKSI DAN PEMBERDAYAAN WANITA**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Republik Arab Mesir, selanjutnya disebut para "Pihak";

BERHASRAT untuk memperkuat hubungan bersahabat dan erat antara para Pihak;

MENIMBANG kepentingan bersama dalam mendukung kerjasama dalam bidang Kependudukan, Keluarga Berencana, Program Kesehatan Reproduksi dan Pemberdayaan Wanita;

MENAKUI manfaat yang diperoleh dari kerjasama erat dalam bidang Kependudukan, Keluarga Berencana, Program Kesehatan Reproduksi dan Pemberdayaan Wanita berdasarkan pada prinsip persamaan dan saling menguntungkan; dan dalam kerangka kerjasama Selatan - Selatan

SESUAI dengan hukum dan peraturan yang berlaku di negara masing-masing pihak termasuk kebijakan-kebijakan dan prosedur-prosedur kerjasama dalam bidang Kependudukan, Keluarga Berencana, Program Kesehatan Reproduksi dan Pemberdayaan Wanita;

TELAH MENYETUJUI sebagai berikut:

PASAL I

Para Pihak akan berusaha untuk mendorong dan mengembangkan kerjasama dalam bidang Kependudukan, Keluarga Berencana, Program Kesehatan Reproduksi dan Pemberdayaan Wanita dalam kerangka Memorandum Saling Pengertian ini.

PASAL II

Untuk mencapai tujuan Memorandum Saling Pengertian ini, Pemerintah Republik Indonesia akan menunjuk Menteri Pemberdayaan Perempuan dan Ketua Badan Koordinasi Keluarga Berencana Nasional dan Pemerintah Republik Arab Mesir akan menunjuk Menteri Kependudukan dan Kesehatan sebagai lembaga pemerintah yang berwenang dalam pelaksanaan Memorandum Saling Pengertian ini.

PASAL III

Kerjasama dalam bidang Kependudukan, Keluarga Berencana, Program Kesehatan Reproduksi dan Pemberdayaan Wanita dapat diperinci dalam area yang lebih khusus sebagai berikut :

- a. Jaminan kualitas pelayanan dalam bidang Keluarga Berencana dan Kesehatan Reproduksi;
- b. Pelayanan Terpadu Keluarga Berencana dan Kesehatan Reproduksi Terpadu;
- c. Pelayanan Keluarga Berencana dan Kesehatan Reproduksi berbasis masyarakat;
- d. Pengelolaan Sistem Informasi Keluarga Berencana dan Kesehatan Reproduksi;
- e. Peranan lembaga dan tokoh agama Islam dalam bidang Keluarga Berencana dan Kesehatan Reproduksi;
- f. Komunikasi, informasi dan edukasi pemasaran sosial bidang Keluarga Berencana dan Kesehatan Reproduksi;
- g. Pemberdayaan Wanita;
- h. Pengadaan alat kontrasepsi
- i. Bantuan teknis.

PASAL IV

1. Para Pihak akan memperinci program-program, tugas-tugas, jadwal-jadwal, rancangan-rancangan tertentu dan masalah-masalah terkait lain ke dalam suatu pengaturan administratif;
2. Pengaturan-pengaturan keuangan akan dinegosiasikan oleh kedua Pihak bersama-sama dengan para donor yang berminat.

PASAL V

Setiap perselisihan yang timbul dari penafsiran, pelaksanaan dari Memorandum Saling Pengertian ini harus diselesaikan secara bersahabat melalui konsultasi atau negosiasi antara para Pihak.

PASAL VI

Memorandum Saling Pengertian ini dapat dirubah setiap saat secara tertulis dengan persetujuan bersama para Pihak.

PASAL VII

1. Memorandum Saling Pengertian ini mulai berlaku pada tanggal penandatanganan.
2. Memorandum Saling Pengertian ini akan berlaku untuk jangka waktu 4 (empat) tahun dan akan secara otomatis diperpanjang untuk jangka waktu 1 (satu) tahun, kecuali jika salah satu pihak memberitahukan secara tertulis mengenai keinginannya untuk mengakhiri Memorandum Saling Pengertian ini paling lambat 6 (enam) bulan sebelum masa berakhirnya Memorandum Saling Pengertian ini.
3. Berakhirnya Memorandum Saling Pengertian ini tidak akan mempengaruhi keabsahan dan penyelesaian dari setiap pengaturan yang dibuat di bawah Memorandum Saling Pengertian ini, sampai berakhirnya pengaturan dimaksud.

SEBAGAI BUKTI, yang bertanda tangan di bawah ini, dengan diberi kuasa oleh pemerintah masing-masing yang telah menandatangani Memorandum Saling Pengertian ini.

DIBUAT dalam rangkap dua di Kairo pada tanggal 26 Februari 2001 dalam bahasa Indonesia, Arab dan Inggris, semua naskah mempunyai kekuatan hukum yang sama. Apabila terdapat perbedaan dalam penafsiran Memorandum Saling Pengertian ini, maka naskah dalam bahasa Inggris yang berlaku.

UNTUK PEMERINTAH
REPUBLIK INDONESIA

Dr. Alwi Shihab
Menteri Luar Negeri

UNTUK PEMERINTAH
REPUBLIK ARAB MESIR

Amre Moussa
Menteri Luar Negeri

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE ARABE D'ÉGYPTE RELATIF À LA COOPÉRATION DANS LES PROGRAMMES EN MATIÈRE DE POPULATION, DE PLANIFICATION FAMILIALE, DE SANTÉ REPRODUCTRICE ET D'AUTONOMISATION DES FEMMES

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte, ci-après dénommés " les Parties ";

Désireux de renforcer les relations amicales et étroites entre les Parties;

Considérant leur intérêt mutuel s'agissant d'appuyer la coopération dans le domaine de la population, de la planification familiale, de la santé reproductrice et de l'autonomisation des femmes;

Reconnaissant les avantages découlant d'une étroite coopération dans le domaine de la population, de la planification familiale, de la santé reproductrice et de l'autonomisation des femmes sur la base des principes d'égalité et d'avantage mutuel et dans le cadre de la coopération Sud/Sud;

Conformément aux lois et règlements en vigueur dans leurs pays respectifs et compte tenu des procédures et politiques de coopération dans le domaine des programmes de population, planification familiale, santé reproductrice et autonomisation des femmes;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties s'efforceront d'encourager et de développer la coopération dans le domaine des programmes de population, planification familiale, santé reproductrice et autonomisation des femmes dans le cadre du présent Mémoire d'accord.

Article II

Aux fins d'application du présent Mémoire d'accord, le Gouvernement de la République d'Indonésie désignera le Ministre d'État à l'autonomisation des femmes et président de l'Office national de coordination de la planification familiale (BKKBN) et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte désignera le Ministre de la population et de la santé respectivement comme étant les autorités gouvernementales appropriées en vue de l'application du présent Mémoire d'accord.

Article III

La coopération dans le domaine des programmes de population, planification familiale, santé reproductrice et autonomisation des femmes entre les Parties sera définie plus en détail dans les domaines spécifiques ci-après :

- a. assurance de la qualité dans les services de planification familiale et de santé reproductrice;
- b. services intégrés de planification familiale et de santé reproductrice;
- c. services communautaires de planification familiale et de santé reproductrice;
- d. système de gestion des renseignements concernant la planification familiale et la santé reproductrice;
- e. rôle de l'Institution islamique et des chefs de file islamique dans la planification familiale et la santé reproductrice;
- f. information, éducation et communication ainsi que commercialisation sociale de la planification familiale et de la santé reproductrice;
- g. autonomisation des femmes;
- h. fournitures contraceptives; et
- i. assistance technique.

Article IV

1. Les Parties établiront les programmes, tâches, calendriers d'exécution, plans et autres questions appropriées et spécifiques qui seront stipulés dans un accord administratif;
2. Les accords financiers seront négociés par les deux Parties en collaboration avec les donateurs intéressés.

Article V

Tout différend découlant de l'interprétation, de l'application ou de la mise en oeuvre du présent Mémoire d'accord seront réglés à l'amiable dans le cadre de consultations et négociations entre les Parties.

Article VI

Le présent Mémoire d'accord peut être amendé à tout moment par écrit et par consentement mutuel des Parties.

Article VII

1. Le Mémoire d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature.
2. Le Mémoire d'accord restera en vigueur pendant une période de 4 (quatre) ans et sera automatiquement reconduit pour une période de 1 (un) an, à moins que l'une ou l'autre

tre des Parties ne notifie à l'autre par écrit son intention de dénoncer le présent Mémorandum d'accord avec un préavis de 6 (six) mois.

3. La dénonciation du présent Mémorandum d'accord n'aura aucun effet sur la validité ni la durée de tout accord pris dans le cadre du Mémorandum d'accord jusqu'à l'achèvement dudit accord.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs, ont signé le présent Mémorandum d'accord.

Fait en double exemplaire au Caire le 26 février 2001, en deux exemplaires originaux dans les langues indonésienne, arabe et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

ALWI SHIHAB
Ministre des Affaires étrangères

Pour le Gouvernement de la République arabe d'Égypte :

AMRE MOUSSA
Ministre des Affaires étrangères

No. 40766

**Indonesia
and
Jordan**

Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Hashemite Kingdom of Jordan concerning placement of manpower. Jakarta, 2 May 2001

Entry into force: *2 May 2001 by signature, in accordance with article 11*

Authentic texts: *Arabic, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Jordanie**

Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume hachémite de Jordanie relatif au placement de la main-d'oeuvre. Jakarta, 2 mai 2001

Entrée en vigueur : *2 mai 2001 par signature, conformément à l'article 11*

Textes authentiques : *arabe, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

مادة (٧)

يسوى أى خلاف ينشأ عن تنفيذ مذكرة التفاهم هذه من خلال المشاورات المتبادلة بين الطرفين .

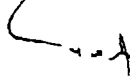
مادة (٨)

أ- تدخل مذكرة التفاهم هذه حيز النفاذ من تاريخ التوقيع .
ب- تظل مذكرة التفاهم هذه نافذة لمدة خمس (٥) سنوات تجدد بعدها تلقائيا لمدة متعاقبة مدة كل منها سنة (١) واحدة ، ما لم يخطر أحد الطرفين الطرف الآخر ، كتابة ، برغبته فى انتهاء العمل بها قبل انتهاء مدة سرياتها بستة اشهر .

ج- يمكن تعديل مذكرة التفاهم هذه باتفاق الطرفين .

حررت فى القاهرة بتاريخ ٢٦ فبراير ٢٠٠١ من اصلين باللغات العربية والاندونيسية والانجليزية ، ولكل منها ذات الحجية وفى حالة الاختلاف فى التفسير يعتد بالنص الانجيزى .

عن حكومة
جمهورية مصر العربية

عمرو موسى
وزير الخارجية

عن حكومة
جمهورية اندونيسيا

د. علوى شهاب
وزير الخارجية

مادة (٢)

تشمل المشاورات حول العلاقات الثنائية كافة المجالات ، وخاصة السياسية منها بالإضافة الى التعاون الاقتصادي والتجاري والعلمي والتقني والثقافي .

مادة (٣)

تُعقد المشاورات وفقا لمذكرة التفاهم هذه مرة واحدة في السنة ، بالتناوب في القاهرة وجاكرتا ، على مستوى مساعد الوزير أو من ينظره .

مادة (٤)

يحدد موعد ومكان وجدول أعمال المشاورات من خلال القنوات الدبلوماسية .

مادة (٥)

لا تخل احكام مذكرة التفاهم هذه بأية معاهدات أو اتفاقات أخرى يكون الجانبان طرفا فيها .

مادة (٦)

لن يعلن عن نتائج المشاورات ، ما لم يتفق الطرفان على خلاف ذلك .

[ARABIC TEXT — TEXTE ARABE]

مذكرة تفاهم
حول مشاورات
بين حكومة جمهورية اندونيسيا
وحكومة جمهورية مصر العربية

ان حكومة جمهورية اندونيسيا، وتمثلها وزارة الخارجية، وحكومة جمهورية مصر العربية، وتمثلها وزارة الخارجية، المشار اليهما فيما بعد بـ "الطرفان"،

اذ تدركان علاقات الصداقة التقليدية بين بلديهما وشعبيهما،

واذ ترغبان في تنمية وتدعيم علاقات الصداقة والتعاون والتفاهم المشترك بينهما،

واذ تاخذان في الاعتبار أن التعاون والتفاهم المشترك بينهما يسهم في تدعيم السلام والامن الدوليين،

واذ تدركان فائدة المشاورات المنتظمة بين البلدين على مختلف المستويات بشأن علاقاتهما الثنائية والمسائل الدولية ذات الاهتمام المشترك،

واذ تعيدان تأكيد تمسكهما بأهداف ومبادئ ميثاق الامم المتحدة،

قد اتفقنا على مايلى :

مادة (١)

يعقد الطرفان مشاورات منتظمة لاستعراض كافة اوجه العلاقات الثنائية ولتبادل وجهات النظر ازاء العلاقات الثنائية والقضايا الدولية ذات الاهتمام المشترك والتفاعلات على الساحة الدولية .

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE
HASHEMITE KINGDOM OF JORDAN CONCERNING PLACEMENT OF
MANPOWER

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Hashemite Kingdom of Jordan, hereinafter referred to as the "Parties",

Bearing in mind in the friendly and cooperative relations existing between the two countries and their people;

Desiring to enhance the existing friendly relations between two countries through development on the cooperation in the field of manpower;

Recognizing the benefits to be derived by both countries from close cooperation in the field of manpower,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purpose of this Memorandum of Understanding:

1. "Job Order" means document of demand evidence in writing concerning workers needs and conditions which desired from user nominator of services who is known by the authorities concerned in the countries;

2. "Placement of Manpower" means the activities which are conducted in the framework of employment services to meet the demand and the supply of workers based on work contract;

3. "Workers" means the citizen of Indonesia or the citizen of Jordan who is employed in accordance with the laws and regulations in force in the respective countries;

4. "Working Contract" means the contract which is conducted in writing between workers and employers, including rights and obligations, signed by the respective parties, and approved by the authorities concerned in Indonesia and Jordan.

Article 2

The parties shall conclude arrangements for the activities and exchange of information through diplomatic channels and endeavour to develop cooperation in the fields of labour and employment in general and in placement of manpower in particular, and other areas agreed upon by the parties.

Article 3

Placement of manpower in this Memorandum of Understanding is subject to perform work for the user and shall be recruited through selection according to the needs and shall be given protection pursuant to the procedures and the laws and regulation in force in the respective countries.

Article 4

The demand of workers in both parties shall include working conditions and terms of employment and all required specifications of job and it types pursuant to laws and regulations in force in the respective countries.

Article 5

Working contract is considered as determiner and organizer of both parties commitments and shall be legally binding, pursuant to laws and regulations in force.

Article 6

The parties shall take the necessary measures to facilitate the procedures on manpower placement of the skilled workers based on the available employment opportunities.

Article 7

Governmental authorities and judicials court in both countries shall settle the disputes which may occur on its land between workers and employers pursuant to the laws and regulations in force in the respective countries.

Article 8

Both parties shall encourage the licensed private employment agencies in each country, to fulfill their obligations in receiving and sending workers between both countries in accordance with the related laws and regulations in each country.

Article 9

Any difference arising out of the interpretation and implementation of this Memorandum of Understanding shall be settled amicably through consultation or negotiation between the parties.

Article 10

The Memorandum of Understanding can be amended or revised either party may request in writing a revision or amendment. Any revision agreed to by the parties in confor-

mity with the laws and regulations of the two countries shall form part of this Memorandum of Understanding. Such revision or amendment shall come in effect on such a date as may be determined by the parties.

Article II

1. This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signing.

2. This Memorandum of Understanding shall be in force for a period of 5 (five) years and be automatically extended for 5 (five) years consecutively unless it is denounced in writing by either Party giving 3 (three) months notice in advance.

3. The termination of this Memorandum of Understanding shall not prejudice the completion of specific arrangements and programs agreed upon by the parties under this Memorandum of Understanding.

In witness whereof the undersigned being duly authorized by their respective Governments have signed this Memorandum of Understanding.

Done at Jakarta on this second day of May in the year of two thousand one, corresponding with the fifth of Sa'far in the year of one thousand four hundred and twenty second Hijriah, in Indonesian, Arabic and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation of this Memorandum of Understanding, the English texts shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

ALHILAL HAMDHI

For the Government of the Hashemite Kingdom of Jordan :

MOHAMED ALI DAHER

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**MEMORANDUM KESEPAHAMAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH KERAJAAN HASHIMIAH YORDANIA
MENGENAI
PENEMPATAN TENAGA KERJA**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Kerajaan Hashimiah Yordania selanjutnya disebut "**Para Pihak**".

Mengingat hubungan kerjasama dan persahabatan antar kedua negara dan bangsa;

Berkeinginan untuk meningkatkan hubungan persahabatan kedua negara melalui pengembangan kerjasama di bidang ketenagakerjaan;

Mengingat manfaat yang dapat diambil atas hubungan Kerjasama yang erat dalam bidang ketenagakerjaan;

TELAH MENYETUJUI KETENTUAN-KETENTUAN SEBAGAI BERIKUT :

Pasal 1

Untuk maksud Memorandum Kesepahaman ini, yang dimaksud dengan:

1. "**Job Order**" adalah dokumen bukti tertulis mengenai permintaan kebutuhan dan persyaratan tenaga kerja yang diinginkan oleh calon pengguna jasa tenaga kerja yang diketahui oleh pejabat yang berwenang di negara tersebut;
2. "**Penempatan Tenaga Kerja**" adalah kegiatan pengerahan tenaga kerja yang dilakukan dalam rangka pelayanan penempatan untuk mempertemukan persediaan dan permintaan tenaga kerja berdasarkan perjanjian kerja;

3. **“Tenaga Kerja”** adalah warga negara Indonesia maupun warga negara Yordania yang dipekerjakan di Indonesia maupun di Yordania sesuai dengan hukum dan perundang-undangan yang berlaku di masing-masing negara;
4. **“Perjanjian Kerja”** adalah perjanjian tertulis antara pekerja dan pengusaha yang mencakup hak dan kewajiban yang ditandatangani oleh kedua belah pihak dan disetujui oleh pejabat yang berwenang baik di Indonesia maupun di Yordania.

Pasal 2

Para Pihak harus menetapkan rencana tukar menukar informasi melalui saluran diplomatik serta mendorong upaya-upaya untuk mengembangkan kerjasama dalam bidang ketenagakerjaan pada umumnya dan yang berkaitan dengan penempatan tenaga kerja pada khususnya, serta dalam bidang lainnya yang disetujui para pihak.

Pasal 3

Penempatan tenaga kerja dalam Memorandum Kesepahaman ini adalah untuk bekerja pada pengguna jasa dengan melalui seleksi menurut kebutuhan dan dengan diberikan perlindungan sesuai dengan hukum dan perundang-undangan yang berlaku dimasing-masing negara.

Pasal 4

Permintaan tenaga kerja antara kedua negara harus meliputi syarat dan kondisi kerja dan termasuk semua kualifikasi yang diperlukan di dalam pekerjaan dan jenisnya sesuai dengan peraturan perundangan yang berlaku dimasing-masing negara.

Pasal 5

Kontrak kerja merupakan penetapan dan pengatur janji kedua belah pihak dan mempunyai kekuatan hukum sesuai undang-undang dan peraturan yang berlaku dimasing-masing negara.

Pasal 6

Para pihak harus mengambil langkah-langkah yang perlu untuk mempermudah prosedur penempatan tenaga kerja terlatih sesuai dengan kesempatan kerja yang tersedia.

Pasal 7

Sengketa yang terjadi antara pekerja dan pengusaha di masing-masing negara harus diselesaikan oleh instansi yang berwenang serta pengadilan di masing-masing negara sesuai dengan hukum dan peraturan perundangan yang berlaku di negara yang bersangkutan.

Pasal 8

Para Pihak harus mendorong perusahaan jasa tenaga kerja swasta mempunyai ijin di masing-masing negara untuk memenuhi kewajiban mereka dalam penerimaan dan pengiriman tenaga kerja antara kedua negara sesuai dengan hukum dan peraturan perundang-undangan yang berlaku di masing-masing negara

Pasal 9

Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran mengenai pelaksanaan Memorandum Kesepahaman ini akan diselesaikan dengan semangat persahabatan melalui konsultasi dan perundingan antara para pihak.

Pasal 10

Memorandum Kesepahaman ini dapat diubah atau diperbaiki melalui pemberitahuan secara tertulis oleh salah satu pihak. Setiap perubahan yang telah disetujui oleh Para Pihak sesuai dengan hukum dan peraturan perundang-undangan yang berlaku dimasing-masing negara merupakan bagian dari Memorandum Kesepahaman ini. Tanggal berlakunya perubahan atau revisi ditentukan oleh para pihak.

Pasal 11

1. Memorandum Kesepahaman ini mulai berlaku sejak tanggal penandatanganannya.
2. Memorandum Kesepahaman ini berlaku untuk jangka waktu 5 (lima) tahun dan diperpanjang secara otomatis selama 5 (lima) tahun berikutnya, kecuali dibatalkan secara tertulis oleh salah satu pihak dengan pemberitahuan 3 (tiga) bulan sebelumnya.
3. Berakhirnya Memorandum Kesepahaman ini tidak boleh menyebabkan terhentinya penyelesaian program dan pengaturan khusus yang disetujui Para Pihak berdasarkan Memorandum Kesepahaman ini.

Sebagai Bukti, yang bertanda tangan dibawah ini, yang telah diberi kuasa oleh Pemerintah masing-masing menandatangani Memorandum Kesepahaman ini.

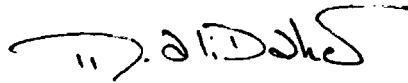
Dibuat dalam rangkap dua di Jakarta pada tanggal dua bulan mei tahun dua ribu satu, sesuai dengan tanggal lima bulan Sa'far tahun seribu empat ratus dua puluh dua Hijriah dalam bahasa Indonesia, bahasa Arab dan bahasa Inggris, ketiga naskah mempunyai kekuatan yang sama. Apabila terdapat perbedaan penafsiran, maka naskah bahasa Inggris yang menentukan.

**Untuk Pemerintah
Republik Indonesia**

ALHILAL HAMDI

**Untuk Pemerintah
Kerajaan Hashimiah Yordania**

MOHAMED ALI DAHER

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉ MORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA
RÉ PUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME
HACHÉMITE DE JORDANIE RELATIF AU PLACEMENT DE LA MAIN-
D' OEU VRE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume hachémite de Jordanie, ci-après dénommés " les Parties ";

Compte tenu des relations d'amitié et de coopération existant entre les deux pays et leurs peuples;

Désireux de resserrer les rapports amicaux existant entre les deux pays en favorisant le développement de la coopération dans le domaine de la main-d' oeuvre;;

Reconnaissant les avantages pour les deux pays d'une étroite coopération dans le domaine de la main-d' oeuvre;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Aux fins du présent Mé morandum d'accord

1. L'expression " ordre d'emploi " désigne le document établissant par écrit la demande relative aux besoins et conditions de la main-d' oeuvre désirée par l'utilisateur des services et connus par les autorités intéressées dans les pays;

2. L'expression " placement de la main-d' oeuvre " désigne les activités menées dans le cadre des services d'emploi afin de satisfaire la demande et l'offre de travailleurs sur la base des contrats de travail;

3. Le terme " travailleurs " désigne les ressortissants de l'Indonésie et les ressortissants de la Jordanie employés conformément aux lois et règlements en vigueur dans les pays respectifs;

4. L'expression " contrat de travail " désigne le contrat établi par écrit entre travailleurs et employeurs, y compris les droits et obligations respectifs, signé par les Parties respectives et approuvé par les autorités intéressées en Indonésie et en Jordanie.

Article 2

Les Parties concluront des accords pour les activités et les échanges de renseignements par la voie diplomatique et s'efforceront de développer la coopération dans les domaines du travail et de l'emploi en général et en particulier en ce qui concerne le placement de la main-d' oeuvre, ainsi que d'autres domaines, convenus par les Parties.

Article 3

Le placement de la main-d'oeuvre visée dans le présent Mémorandum d'accord est soumis à l'accomplissement de travaux pour l'utilisateur et le recrutement se fera par sélection conformément aux besoins et avec la protection attribuée conformément aux procédures et aux lois et règlements en vigueur dans les pays respectifs.

Article 4

La demande de travailleurs dans les deux pays comprend les conditions de travail et les conditions d'emploi ainsi que toutes les spécifications requises des emplois conformément aux lois et règlements en vigueur dans les pays respectifs.

Article 5

Les contrats de travail déterminent et organisent les engagements des deux Parties et ont force exécutoire conformément aux lois et règlements en vigueur.

Article 6

Les Parties prendront les mesures nécessaires afin de faciliter les procédures relatives au placement de la main-d'oeuvre, s'agissant de travailleurs qualifiés sur la base des possibilités d'emplois disponibles.

Article 7

Les autorités gouvernementales et les tribunaux des deux pays régleront les différends pouvant découler dans le pays entre les travailleurs et les employeurs en fonction des lois et règlements en vigueur dans les pays respectifs.

Article 8

Les deux Parties encourageront les agences privées dotées d'un permis dans chaque pays de remplir leurs obligations en recevant et envoyant des travailleurs entre les deux pays conformément aux lois et règlements pertinents dans chaque pays.

Article 9

Toute divergence découlant de l'interprétation et de l'application du présent Mémorandum d'accord sera réglée à l'amiable dans le cadre de consultations ou négociations entre les Parties.

Article 10

Le Mémorandum d'accord peut être amendé ou révisé sur demande écrite de l'une ou l'autre des Parties. Toute révision agréée par les Parties conformément aux lois et règlements des deux pays fera partie intégrante du présent Mémorandum d'accord et lesdites révisions ou amendements entreront en vigueur à la date fixée par les Parties.

Article 11

1. Le présent Mémorandum d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature.

2. Le Mémorandum d'accord restera en vigueur pendant une période de 5 (cinq) ans et sera automatiquement reconduit consécutivement pour des périodes de 5 (cinq) ans à moins d'être dénoncé par écrit par l'une ou l'autre des Parties avec un préavis de 3 (trois) mois.

3. La dénonciation du présent Mémorandum d'accord ne portera pas préjudice à l'achèvement d'accords et de programmes spécifiques convenus par les Parties en vertu du présent Mémorandum d'accord.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet par leurs Gouvernements respectifs ont signé le présent Mémorandum d'accord.

Fait à Jakarta le 2 mai 2001, qui correspond au 5 Sa'far de l'année 1422 Hijriah, dans les langues indonésienne, arabe et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

ALHILAL HAMDI

Pour le Gouvernement du Royaume hachémite de Jordanie :

MOHAMED ALI DAHER

No. 40767

**Indonesia
and
India**

**Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of
Indonesia and the Republic of India on the establishment of the Joint
Commission. Jakarta, 11 January 2001**

Entry into force: *11 January 2001 by signature, in accordance with article 9*

Authentic text: *English*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Inde**

**Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le
Gouvernement de la République de l'Inde relatif à la création d'une Commission
mixte. Jakarta, 11 janvier 2001**

Entrée en vigueur : *11 janvier 2001 par signature, conformément à l'article 9*

Texte authentique : *anglais*

Euregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE REPUBLIC OF INDIA
ON THE ESTABLISHMENT OF THE JOINT COMMISSION

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Republic of India (hereinafter referred to as "the Parties");

Considering that it would be in their mutual interest to establish a bilateral mechanism between the Parties for encouraging bilateral cooperation between the two countries;

Desiring to expand and accelerate the cooperation between the two countries in the areas of cooperation agreed upon by the Parties on the basis of principles of equality and mutual benefit;

Have come to the following understandings:

Article 1

The Parties shall establish the Joint Commission (hereinafter referred to as "Commission") to undertake the following functions:

(a) to exchange views and information on measures to encourage economic, trade, technical cooperation and other areas of cooperation agreed upon by the Parties to resolve any problem arising from such cooperation;

(b) to review the implementation of the existing and future, especially relevant economic, trade and technical cooperation, agreements between the Parties;

(c) to make recommendations to the respective governments on whatever necessary measures to enhance such cooperation; and

(d) to identify other forms of cooperation mutually agreed upon by the Parties.

Article 2

At the meeting of the Joint Commission, both delegations shall be headed by Minister of Foreign Affairs assisted by a Senior Official. The composition of delegation of the Joint Commission shall be determined by each Party.

Article 3

1. The meeting of the Joint Commission shall be held in a plenary session. The Joint Commission shall determine its rules and procedures and may establish Committees, Sub-committees, and/or Working Groups to deal with specific issues brought before it.

2. Committees, Sub-committees, and Working Groups may be set up with specific terms of reference and shall submit their reports to the plenary sessions of considerations. Each Party may invite experts to attend sessions.

Article 4

The recommendations and conclusions of each session shall be laid down in Agreed Minutes to be signed by the Heads of Delegation. Agreed Minutes and Meetings of the Joint Commission shall be done in English language.

Article 5

The Joint Commission shall meet alternately in the Republic of Indonesia and the Republic of India annually on the dates mutually determined by the Parties. The Parties shall bear their respective transport, accommodation, and other costs related to Joint Commission Meetings, and any other activities made under this Memorandum of Understanding.

Article 6

The Department of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia and the Ministry of External Affairs of the Republic of India shall be the executive body of the Memorandum of Understanding.

Article 7

Any differences regarding the interpretation or application of this Memorandum of Understanding shall be resolved amicably by consultation between the Parties.

Article 8

This Memorandum of Understanding may be amended by mutual consent of the Parties.

Article 9

1. This Memorandum of Understanding shall become effective on the date of signature.
2. This Memorandum of Understanding shall be valid for a period of five years, and shall remain valid for consecutive periods of five years, unless either Party notifies the other, six months in advance of its decision of terminating the Memorandum of Understanding.
3. All existing mechanism made previously by both Countries shall continue to function unaffected.
4. In the event of its termination, the provisions of this Memorandum of Understanding shall remain applicable to the ongoing programmes or activities until their completion, unless the Parties agree otherwise.

In Witness Whereof, the undersigned, have signed the Memorandum of Understanding.

Done in duplicate, at Jakarta, on this 11th day of January in the year two thousand and one, in the English language. Both texts being equally authentic.

For the Government of the Republic of Indonesia:

DR. ALWI SHIHAB
Minister of Foreign Affairs

For the Government of the Republic of India:

AJIT KUMAR PANJA
Minister of State for External Affairs

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE L'INDE RELATIF À LA CRÉATION D'UNE COMMISSION MIXTE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République de l'Inde (ci-après dénommés "les Parties") ;

Considérant qu'il y va de leur intérêt mutuel d'établir un mécanisme bilatéral entre les Parties en vue d'encourager la coopération bilatérale entre les deux pays ;

Désireux de développer et d'accélérer la coopération entre les deux pays dans les domaines de coopération convenus par les Parties sur la base des principes d'égalité et d'avantage mutuel ;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties établiront une Commission mixte (ci-après appelée la " Commission ") pour assumer les fonctions ci-après :

a. échanger des vues et des renseignements concernant les mesures visant à encourager la coopération économique, commerciale et technique et d'autres domaines de coopération convenus par les Parties afin de résoudre tout problème pouvant découler de ladite coopération ;

b. examiner la mise en oeuvre des accords de coopération existants et futurs, particulièrement en matière de coopération économique, commerciale et technique entre les Parties ;

c. présenter des recommandations aux Gouvernements respectifs en ce qui concerne toutes mesures nécessaires afin d'améliorer ladite coopération ; et

d. identifier d'autres formes de coopération mutuellement convenues par les Parties.

Article 2

Lors de la réunion de la Commission mixte, les deux délégations auront à leur tête le Ministre des Affaires étrangères assisté d'un haut fonctionnaire. La composition de la délégation de la Commission mixte sera fixée par chaque Partie.

Article 3

1. La réunion de la Commission mixte se tiendra en session plénière et la Commission fixera ses propres règles et procédures et établira des Comités, Sous-comités et/ou Groupes de travail pour traiter de questions spécifiques portées devant la Commission.

2. Les Comités, Sous-Comités et Groupes de travail seront organisés selon des termes de références spécifiques et présenteront leurs rapports aux sessions plénières chargées de les considérer. Chaque Partie peut inviter des experts à ces sessions.

Article 4

Les recommandations et conclusions de chaque session figureront dans le procès-verbal approuvé, signé par les Chefs de délégation. Le procès-verbal agréé sera rédigé en anglais et les réunions de la Commission mixte se poursuivront dans la langue anglaise.

Article 5

La Commission mixte se réunira en alternance sur le territoire de la République de l'Indonésie et sur le territoire de la République de l'Inde sur une base annuelle à des dates mutuellement convenues par les Parties. Les Parties assumeront leurs coûts respectifs de transport, logement et autres frais liés à la réunion de la Commission mixte ainsi que de toutes autres activités entreprises en vertu du présent Mémoire d'accord.

Article 6

Le Département des Affaires étrangères de la République d'Indonésie et le Ministère des Affaires étrangères de la République de l'Inde seront les organes exécutifs du Mémoire d'accord.

Article 7

Toute divergence concernant l'interprétation ou l'application du présent Mémoire d'accord sera résolue à l'amiable par consultation entre les Parties.

Article 8

Le présent Mémoire d'accord peut être amendé par consentement mutuel des Parties.

Article 9

1. Le présent Mémoire d'accord entre en vigueur à la date de sa signature.
2. Le Mémoire d'accord sera en vigueur pendant une période de cinq ans et sera reconduit pendant des périodes consécutives de cinq ans, à moins que l'une ou l'autre des Parties ne notifie à l'autre, avec un préavis de six mois, sa décision de dénoncer le Mémoire d'accord.
3. Tous autres mécanismes existants établis antérieurement par les deux pays continueront de fonctionner sans préjudice.

4. En cas de dénonciation, les dispositions du présent Mémorandum d'accord resteront applicables aux programmes ou activités en cours jusqu'à leur achèvement, à moins que les parties n'en conviennent autrement.

En foi de quoi les soussignés ont signé le Mémorandum d'accord.

Fait en double exemplaire à Jakarta le 11 janvier 2001, en langue anglaise, les deux textes faisant également foi.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

ALWI SHIHAB
Ministre des Affaires étrangères

Pour le Gouvernement de la République de l'Inde :

AJIT KUMAR PANJA
Ministre d'État des Affaires extérieures

No. 40768

**Indonesia
and
Egypt**

Memorandum of Understanding on consultations between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Arab Republic of Egypt. Cairo, 26 February 2001

Entry into force: *26 February 2001 by signature, in accordance with article 8*

Authentic texts: *Arabic, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Égypte**

Mémorandum d'accord de consultations entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte. Le Caire, 26 février 2001

Entrée en vigueur : *26 février 2001 par signature, conformément à l'article 8*

Textes authentiques : *arabe, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

مادة (٧)

يسوى أى خلاف ينشأ عن تنفيذ مذكرة التفاهم هذه من خلال المشاورات المتبادلة بين الطرفين .

مادة (٨)

أ-تدخل مذكرة التفاهم هذه حيز النفاذ من تاريخ التوقيع .
ب- تظل مذكرة التفاهم هذه نافذة لمدة خمس (٥) سنوات تجدد بعدها تلقائيا لمدد متعاقبة مدة كل منها سنة (١) واحدة ، ما لم يخطر أحد الطرفين الطرف الآخر ، كتابة ، برغبته فى انتهاء العمل بها قبل انتهاء مدة سرياتها بستة أشهر .

ج-يمكن تعديل مذكرة التفاهم هذه باتفاق الطرفين .

حررت فى القاهرة بتاريخ ٢٦ فبراير ٢٠٠١ من اصلين باللغات العربية والاندونيسية والانجليزية ، ولكل منها ذات الحجية وفى حالة الاختلاف فى التفسير يعتد بالنص الانجلىزى .

عن حكومة
جمهورية مصر العربية

عمر موسى
وزير الخارجية

عن حكومة
جمهورية اندونيسيا

Aluchah

د . علوى شهاب
وزير الخارجية

مادة (٢)

تشمل المشاورات حول العلاقات الثنائية كافة المجالات ، وخاصة السياسية منها بالإضافة الى التعاون الاقتصادى والتجارى والعلمى والتقنى والثقافى .

مادة (٣)

تعقد المشاورات وفقا لمذكرة التفاهم هذه مرة واحدة فى السنة ، بالتناوب فى القاهرة وجاكرتا ، على مستوى مساعد الوزير أو من يناظره .

مادة (٤)

يحدد موعد ومكان وجدول أعمال المشاورات من خلال القنوات الدبلوماسية .

مادة (٥)

لا تخل احكام مذكرة التفاهم هذه بآية معاهدات أو اتفاقات أخرى يكون الجانبان طرفا فيها .

مادة (٦)

لن يعلن عن نتائج المشاورات ، ما لم يتفق الطرفان على خلاف ذلك .

[ARABIC TEXT — TEXTE ARABE]

مذكرة تفاهم
حول مشاورات
بين حكومة جمهورية اندونيسيا
وحكومة جمهورية مصر العربية

ان حكومة جمهورية اندونيسيا، وتمثلها وزارة الخارجية، وحكومة جمهورية مصر العربية، وتمثلها وزارة الخارجية، المشار اليهما فيما بعد بـ " الطرفين " ،

اذ تدركان علاقات الصداقة التقليدية بين بلديهما وشعبيهما ،

واذ ترغبان في تنمية وتدعيم علاقات الصداقة والتعاون والتفاهم المشترك بينهما ،

واذ تاخذان في الاعتبار أن التعاون والتفاهم المشترك بينهما يسهم في تدعيم السلام والامن الدوليين ،

واذ تدركان فائدة المشاورات المنتظمة بين البلدين على مختلف المستويات بشأن علاقاتهما الثنائية والمسائل الدولية ذات الاهتمام المشترك ،

واذ تعيدان تأكيد تمسكهما بأهداف ومبادئ ميثاق الامم المتحدة ،

قد اتفقتا على مايلسى :

مادة (١)

يعقد الطرفان مشاورات منتظمة لاستعراض كافة اوجه العلاقات الثنائية ولتبادل وجهات النظر ازاء العلاقات الثنائية والقضايا الدولية ذات الاهتمام المشترك والتفاعلات على الساحة الدولية .

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING ON CONSULTATIONS BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE ARAB REPUBLIC OF EGYPT

The Government of the Republic of Indonesia, hereby represented by the Ministry of Foreign Affairs, and the Government of the Arab Republic of Egypt, hereby represented by the Ministry of Foreign Affairs (hereinafter referred to as 'the Parties');

Mindful of traditional friendly relations between their countries and peoples;

Desirous of further developing and strengthening their friendly relations, cooperation and mutual understanding;

Considering that their operation and mutual understanding would contribute further to promoting international peace and security;

Conscious of the usefulness of regular consultations and exchanges between the two countries at different levels on bilateral relations and international matters of common interest;

Reaffirming their adherence to the purposes and principles of the United Nations Charter;

Have agreed as follows:

Article 1

The Parties shall hold regular consultations mutually to review all aspects of their bilateral relations, and to undertake exchange of views on bilateral relations and on international issues of mutual interest and interaction in the international arena.

Article 2

Consultations on bilateral relations shall include all areas, especially political as well as economic, commercial, scientific, technical and cultural cooperation.

Article 3

Consultations within the framework of this Memorandum of Understanding shall be held once every year, alternately in Jakarta and Cairo at the level of Assistant Minister of Foreign Affairs or equivalent.

Article 4

Dates, place and agenda for the consultations shall be determined through diplomatic channels.

Article 5

The provisions of this Memorandum of Understanding shall be without prejudice to any other treaties or agreements to which both sides are parties.

Article 6

The outcome of the consultations shall not be made public, unless otherwise agreed upon by the Parties.

Article 7

Any differences or disputes that may arise for the implementation of this Memorandum of Understanding shall be settled by mutual consultations between the Parties.

Article 8

This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signing.

This Memorandum of Understanding shall remain in force for a period of 5 (five) years and shall be automatically renewed for successive periods of 1 (one) year, unless one of the Parties terminates it in writing through diplomatic channels by giving 6 (six) months prior notice.

This Memorandum of Understanding may be amended by mutual consent of the Parties.

Done at Cairo, on this twenty-sixth day of February 2001 in two originals, in the Indonesian, Arabic and English languages. All texts are equally authentic. In case of divergence in interpretation, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

DR. ALWI SHIHAB
Minister of Foreign Affairs

For the Government of the Arab Republic of Egypt:

AMRE MOUSSA
Minister of Foreign Affairs

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**MEMORANDUM SALING PENGERTIAN
TENTANG KONSULTASI
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH REPUBLIK ARAB MESIR**

Pemerintah Republik Indonesia, diwakili oleh Departemen Luar Negeri, dan Pemerintah Republik Arab Mesir, diwakili oleh Kementerian Luar Negeri (selanjutnya disebut sebagai "Para Pihak");

MENINGGAT hubungan persahabatan yang terjalin baik antara kedua negara dan rakyatnya;

DIDORONG oleh keinginan untuk meningkatkan dan mengembangkan hubungan persahabatan, kerjasama dan saling pengertian kedua negara;

MENIMBANG bahwa kerjasama dan saling pengertian kedua negara akan memberi sumbangan bagi perdamaian dan keamanan internasional;

MENYADARI akan manfaat dari konsultasi tetap dan pertukaran pandangan antara kedua negara mengenai hubungan bilateral di berbagai tingkatan dan masalah-masalah internasional yang menjadi kepentingan bersama;

MENEGASKAN ketaatan kedua negara terhadap tujuan-tujuan dan prinsip-prinsip Piagam Perserikatan Bangsa-Bangsa;

Menyetujui hal-hal sebagai berikut :

Pasal 1

Para Pihak mengadakan konsultasi tetap bersama untuk membahas semua aspek hubungan bilateral kedua negara dan mengadakan pertukaran pandangan mengenai hubungan bilateral dan masalah-masalah internasional yang menjadi kepentingan bersama serta interaksi di arena internasional.

Pasal 2

Konsultasi mengenai hubungan bilateral meliputi semua bidang, khususnya kerjasama politik serta kerjasama ekonomi, perdagangan, ilmu pengetahuan, teknik dan kebudayaan.

Pasal 3

Konsultasi dalam kerangka Memorandum Saling Pengertian ini diadakan satu kali dalam setahun, secara bergantian di Jakarta dan Kairo pada tingkat Asisten Menteri Luar Negeri atau yang sederajat.

Pasal 4

Tanggal, tempat dan agenda konsultasi ditentukan melalui saluran diplomatik.

Pasal 5

Ketentuan-ketentuan dalam Memorandum Saling Pengertian ini tidak mengurangi arti perjanjian-perjanjian dan persetujuan-persetujuan lain dimana kedua belah pihak terikat.

Pasal 6

Hasil Konsultasi tersebut tidak disiarkan kepada umum, kecuali apabila disepakati oleh Para Pihak.

Pasal 7

Setiap perbedaan atau perselisihan yang timbul dari pelaksanaan Memorandum Saling Pengertian ini diselesaikan melalui konsultasi bersama antara Para Pihak.

Pasal 8

- i. Memorandum Saling Pengertian ini mulai berlaku pada tanggal penandatanganan;
- ii. Memorandum Saling Pengertian ini berlaku selama 5 (lima) tahun dan secara otomatis diperbaharui setiap 1 (satu) tahun berikutnya, kecuali salah satu pihak mengakhiri Memorandum Saling Pengertian ini dengan pemberitahuan secara tertulis 6 (enam) bulan sebelumnya melalui saluran diplomatik.
- iii. Memorandum Saling Pengertian ini dapat diubah atas persetujuan bersama Para Pihak.

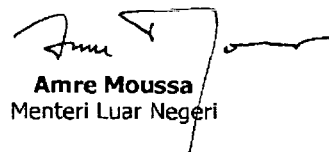
Dibuat di Kairo, pada tanggal 26..... Pebruari 2001 dalam dua naskah asli, dalam bahasa Indonesia, bahasa Arab dan bahasa Inggris. Semua naskah mempunyai kekuatan yang sama. Apabila terdapat perbedaan penafsiran, naskah berbahasa Inggris yang berlaku.

Atas Nama Pemerintah
Republik Indonesia

Dr. Alwi Shihab
Menteri Luar Negeri

Atas Nama Pemerintah
Republik Arab Mesir

Amre Moussa
Menteri Luar Negeri

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD DE CONSULTATIONS ENTRE LE
GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE
GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE ARABE D'ÉGYPTE

Le Gouvernement de la République d'Indonésie, représenté par le Ministère des Affaires étrangères, et le Gouvernement de la République arabe d'Égypte, représenté par le Ministère des Affaires étrangères (ci-après dénommés " les Parties ") ;

Tenant compte des relations traditionnellement amicales entre leurs pays et leurs peuples ;

Désireux de poursuivre l'expansion et le renforcement de leurs relations amicales, de leur coopération et de leur entente mutuelle ;

Considérant que leur coopération et leur entente mutuelle contribueront à avancer la cause de paix et de la sécurité internationales ;

Conscients de l'utilisation de consultations et d'échanges réguliers entre les deux pays à différents niveaux, portant sur les relations bilatérales et les questions internationales d'intérêt mutuel ;

Réaffirmant leur engagement envers les principes et les objectifs de la Charte des Nations Unies ;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties tiendront des consultations périodiques afin d'examiner tous les aspects de leurs relations bilatérales et procéderont à des échanges de vues sur les relations bilatérales et sur les questions internationales d'intérêt mutuel et d'interactions sur la scène internationale.

Article 2

Les consultations en matière de relations bilatérales porteront sur tous les domaines, particulièrement la coopération politique, économique, commerciale, scientifique, technique et culturelle.

Article 3

Les consultations dans le cadre du présent Mémoire d'accord se tiendront une fois par an, en alternance à Jakarta et au Caire, au niveau des Ministres adjoints des Affaires étrangères ou leur équivalent.

Article 4

Les dates, lieux et ordre du jour des consultations seront fixés par la voie diplomatique.

Article 5

Les dispositions du présent Mémorandum d'accord ne porteront pas préjudice à tous autres traités ou accords auxquels les deux pays sont parties.

Article 6

Les résultats des consultations ne seront pas publiés, à moins que les Parties n'en conviennent autrement.

Article 7

Toute divergence ou tout différend susceptible de découler de la mise en oeuvre du présent Mémorandum d'accord sera réglé dans le cadre de consultations mutuelles entre les Parties.

Article 8

Le Mémorandum d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature.

Le présent Mémorandum d'accord restera en vigueur pendant une période de 5 (cinq) ans et sera automatiquement reconduit pour des périodes successives d'un an à moins de dénonciation écrite par l'une des Parties, par la voie diplomatique et avec un préavis de 6 (six) mois.

Le présent Mémorandum d'accord peut être amendé par consentement mutuel des Parties.

Fait au Caire, le 26 février 2001 en deux exemplaires originaux, dans les langues indonésienne, arabe et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

ALWI SHIHAB

Ministre des Affaires étrangères

Pour le Gouvernement de la République arabe d'Égypte :

AMRE MOUSSA

Ministre des Affaires étrangères

No. 40769

**Indonesia
and
Mexico**

**Memorandum of Understanding between the Government of the Republic of
Indonesia and the Government of the United Mexican States on the establishment
of bilateral consultations. Jakarta, 30 May 2001**

Entry into force: *30 May 2001 by signature, in accordance with article 7*

Authentic texts: *English, Indonesian and Spanish*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Mexique**

**Mémorandum d'accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le
Gouvernement des États-Unis du Mexique relatif à l'établissement de
consultations bilatérales. Jakarta, 30 mai 2001**

Entrée en vigueur : *30 mai 2001 par signature, conformément à l'article 7*

Textes authentiques : *anglais, indonésien et espagnol*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE
UNITED MEXICAN STATES ON THE ESTABLISHMENT OF
BILATERAL CONSULTATIONS

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the United Mexican States (hereinafter referred to as the "Parties");

Inspired by the desire to increase and further consolidate existing ties between the Parties;

Reflecting the common aspiration of the parties to develop friendship and cooperation;

Affirming their conviction that the development of friendly relations and cooperation between the Parties shall contribute to international peace and security by means of creating mutual confidence, understanding and cooperation in international relations;

Have agreed as follows:

Article 1

The Parties hereby establish regular consultations, at senior officials level, between the Department of Foreign Affairs of the Republic of Indonesia and the Secretariat of External Relations of the United Mexican States (hereinafter referred to as the "Consultations") to discuss modalities of extending and deepening the relations between the Parties as well as international themes of common interest.

Article 2

The Consultations may be held annually or as deemed necessary, alternately in Indonesia and in Mexico. The dates, agenda and duration of each meeting shall be determined through diplomatic channels.

Article 3

The outcome of the Consultations shall not be made public, unless otherwise agreed upon by the Parties.

Article 4

The Parties may set up working groups or expert meetings in order to discuss specific areas of common interest.

Article 5

Any differences regarding the interpretation or application of this Memorandum of Understanding shall be resolved amicably by consultations between the Parties.

Article 6

This Memorandum of Understanding may be amended by mutual consent of the Parties.

Article 7

This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signature and shall remain in effect for a period of 5 (five) years, after which it shall be renewed automatically for successive 1 (one) year periods. Either Party may terminate this Memorandum of Understanding by giving 6 (six) months in advance written notification to the other Party.

Signed in duplicate in Jakarta, Indonesia on this thirtieth day of May of the year two thousand and one in Indonesian, Spanish and English languages, all text being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

DR. ALWI SHIHAB
Minister for Foreign Affairs

For the Government of the United Mexican States:

DR JORGE CASTAÑEDA
Secretary of External Relations

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**MEMORANDUM SALING PENGERTIAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH MEKSIKO SERIKAT
MENGENAI
PEMBENTUKAN KONSULTASI BILATERAL**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Meksiko Serikat (selanjutnya disebut sebagai "Para Pihak");

DILHAMI oleh hasrat untuk meningkatkan dan memperkuat hubungan yang telah terjalin di antara Para Pihak;

MENCERMINKAN aspirasi bersama Para Pihak untuk mengembangkan persahabatan dan kerjasama;

MEMPERTEGAS keyakinan Para Pihak bahwa pengembangan hubungan yang bersahabat dan kerjasama antara Para Pihak akan memberikan sumbangan kepada perdamaian dan keamanan dunia melalui upaya membangun sikap saling percaya, pengertian dan kerjasama di dalam hubungan internasional;

Telah menyepakati hal-hal sebagai berikut:

PASAL 1

Para Pihak dengan ini membentuk konsultasi berkala, pada tingkat pejabat tinggi, antara Departemen Luar Negeri Republik Indonesia dan Kementerian Luar Negeri Meksiko Serikat (selanjutnya disebut sebagai "Konsultasi") guna membahas modalitas untuk memperluas dan memperdalam hubungan antara Para Pihak serta masalah-masalah internasional yang menjadi kepentingan bersama.

PASAL 2

Konsultasi tersebut dapat diadakan setahun sekali atau sesuai keperluan, secara bergantian di Indonesia dan di Meksiko. Tanggal, agenda dan masa berlangsungnya setiap pertemuan akan ditentukan melalui saluran diplomatik.

PASAL 3

Hasil Konsultasi tersebut tidak dapat disiarkan kepada umum, kecuali apabila disepakati oleh Para Pihak.

PASAL 4

Para Pihak dapat membentuk kelompok-kelompok kerja atau pertemuan-pertemuan para pakar guna membahas bidang-bidang khusus yang menjadi kepentingan bersama.

PASAL 5

Segala perbedaan mengenai penafsiran atau penerapan Memorandum Saling Pengertian ini akan diselesaikan secara bersahabat melalui konsultasi antar Para Pihak.

PASAL 6

Memorandum Saling Pengertian ini dapat diubah atas persetujuan bersama Para Pihak.

PASAL 7

Memorandum Saling Pengertian ini mulai berlaku pada tanggal penandatanganan dan tetap berlaku untuk jangka waktu 5 (lima) tahun, setelah itu diperpanjang secara otomatis untuk jangka waktu 1 (satu) tahun berturut-turut. Salah satu Pihak dapat mengakhiri Memorandum Saling Pengertian ini dengan menyampaikan pemberitahuan secara tertulis 6 (enam) bulan sebelumnya kepada Pihak lainnya.

Ditandatangani di Jakarta, Indonesia pada tanggal tiga puluh Mei tahun dua ribu satu dalam rangkap asli dalam bahasa Indonesia, Spanyol dan Inggris, semua naskah mempunyai kekuatan hukum yang sama. Apabila terdapat perbedaan dalam penafsiran dalam Perjanjian ini, naskah dalam bahasa Inggris yang akan berlaku.

**ATAS NAMA PEMERINTAH
REPUBLIK INDONESIA**

**ATAS NAMA PEMERINTAH
MEKSIKO SERIKAT**

**Dr. Alwi Shihab
Menteri Luar Negeri**

**Dr. Jorge Castañeda
Menteri Luar Negeri**

[SPANISH TEXT — TEXTE ESPAGNOL]

**MEMORANDUM DE ENTENDIMIENTO ENTRE EL GOBIERNO DE LA
REPUBLICA DE INDONESIA Y EL GOBIERNO DE LOS ESTADOS UNIDOS
MEXICANOS PARA EL ESTABLECIMIENTO DE UN MECANISMO DE
CONSULTAS BILATERALES**

El Gobierno de la República de Indonesia y el Gobierno de los Estados Unidos Mexicanos (en adelante denominados las "Partes");

ANIMADOS por el deseo de incrementar y consolidar los vínculos existentes entre las Partes;

REFLEJANDO la aspiración común de las Partes para el desarrollo de la amistad y la cooperación;

AFIRMANDO su convicción de que el desarrollo de las relaciones de amistad y cooperación entre las Partes contribuirá a la paz y seguridad internacionales, a través de la confianza mutua, el entendimiento y la cooperación en las relaciones internacionales;

Han acordado lo siguiente:

ARTICULO 1

Las Partes establecerán consultas regulares de alto nivel entre el Departamento de Asuntos Extranjeros de la República de Indonesia y la Secretaría de Relaciones Exteriores de los Estados Unidos Mexicanos (en adelante denominadas las "Consultas") para conversar sobre las modalidades de la ampliación y profundización de las relaciones entre las Partes, así como los temas internacionales de interés mutuo.

ARTICULO 2

Las Consultas podrán celebrarse de forma anual o como se considere necesario, alternadamente en Indonesia y en México. Las fechas, la agenda y la duración de cada reunión será determinada, a través de la vía diplomática.

ARTICULO 3

El resultado de las Consultas no será de carácter público, a menos que las Partes lo acuerden de otra forma.

ARTICULO 4

Las Partes podrán establecer grupos de trabajo o reuniones de expertos a fin de tratar áreas específicas de interés mutuo.

ARTICULO 5

Cualquier diferencia respecto de la interpretación o aplicación del presente Memorándum de Entendimiento será resuelta amigablemente, a través de consultas entre las Partes.

ARTICULO 6

El presente Memorándum de Entendimiento podrá ser modificado por mutuo consentimiento de las Partes.

ARTICULO 7

El presente Memorándum de Entendimiento entrará en vigor en la fecha de su firma y permanecerá vigente por un periodo de 5 (cinco) años, después de los cuales será renovado automáticamente por periodos sucesivos de un 1 (un) año. Cualquiera de las Partes podrá dar por terminado el presente Memorándum de Entendimiento, mediante comunicación escrita dirigida a la otra Parte, con 6 (seis) meses de antelación.

Firmado en la ciudad de Yakarta, Indonesia, el treinta de mayo de dos mil uno, en dos ejemplares originales, en idiomas indonesio, español e inglés, siendo todos los textos igualmente auténticos. En caso de cualquier divergencia en la interpretación, el texto en inglés prevalecerá.

**POR EL GOBIERNO DE
LA REPUBLICA DE INDONESIA**

**POR EL GOBIERNO DE LOS
ESTADOS UNIDOS MEXICANOS**

**Dr. Alwi Shihab
Ministro de Asuntos Extranjeros**

**Dr. Jorge Castañeda
Secretario de Relaciones Exteriores**

[TRANSLATION - TRADUCTION]

MÉMORANDUM D'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA
RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DES ÉTATS-
UNIS DU MEXIQUE RELATIF À L'ÉTABLISSEMENT DE CONSULTA-
TIONS BILATÉRALES

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement des États-Unis du Mexique (ci-après dénommés les " Parties ");

Poussés par le désir d'accroître et de consolider les liens existant entre les Parties;

Compte tenu de l'aspiration commune des Parties à développer amitié et coopération;

Affirmant leur conviction selon laquelle le développement de relations amicales et de coopération entre les Parties contribuera à la paix et à la sécurité internationales en établissant une confiance mutuelle, l'entente et la coopération dans les relations internationales;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties établissent par le présent Mémoire des consultations régulières, au niveau des hauts fonctionnaires, entre le Département des Affaires étrangères de la République d'Indonésie et le Secrétariat des Relations extérieures des États-Unis du Mexique (ci-après dénommées les " consultations ") pour examiner les modalités du développement et de la solidification des relations entre les Parties ainsi que les thèmes internationaux d'un intérêt commun.

Article 2

Les consultations se tiendront annuellement ou en tant que de besoin, en alternance en Indonésie et au Mexique. Les dates, l'ordre du jour et la durée de chaque réunion sont fixés par la voie diplomatique.

Article 3

Le résultat des consultations ne sera pas publié à moins que les Parties en conviennent autrement.

Article 4

Les Parties établiront des groupes de travail ou des réunions d'experts afin d'examiner des domaines spécifiques d'intérêt commun.

Article 5

Toute divergence d'interprétation ou d'application du présent Mémorandum d'accord sera résolue à l'amiable dans le cadre de consultations entre les Parties.

Article 6

Le présent Mémorandum d'accord peut être amendé par consentement mutuel des Parties.

Article 7

Le présent Mémorandum d'accord entrera en vigueur à la date de sa signature et restera en vigueur pendant une période de 5 (cinq) ans, et sera ensuite reconduit automatiquement pour des périodes successives d'un an. L'une ou l'autre des Parties peut dénoncer le présent Mémorandum d'accord par notification écrite avec préavis de 6 (six) mois.

Signé à Jakarta, Indonésie, en double exemplaire, le 30 mai 2001 dans les langues indonésienne, espagnole et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

ALWI SHIHAB
Ministre des Affaires étrangères

Pour le Gouvernement des États-Unis du Mexique :

JORGE CASTAÑEDA
Secrétaire des Relations extérieures

